
પ્રશિક્ષકતાંએ સર્વે હક સ્વાધીન રાખ્યા છે.

પુસ્તક મળનારું ટેકાલુ-આ પ્રેસમા તથા પ્રમિદ્ધ
કર્તા પાસેથી

શ્રી રાં રાં કવિરાજ નર્મદાશંકર લાલશંકરજી !

મારા અગ્રહાતા, પ્રથમ સંકલ્પથી અર્પણપાત્ર અને
નભુલાલભના પરમ સ્નેહી તથા પોતાનાં સ્મરવેશ થંથના
અર્પણ કર્તા; એવાને, હું કોટી કોટી પ્રણામ માથે અર્પણ
કરું છઉં — નભૂવાણી.

ભટ્ટ નરભેરામ પ્રાણશંકર ગોગા.

પ્રસ્તાવના.

આ વાણીના કર્તા સાઠોદસ નાગરબ્રાહ્મણ હતા. એ નડિયાદના રહેવાશી, 'એમનું' નામ નભૂલાલ અને એમના પિતાનું નામ ધાનત-રાયજી હતું. એ દિવેદી કેહેવાતા, મહેતાની અટક અને ગૃહસ્થ હતા. નોકરી કરી પોતાનો નિર્વાહ ચલાવતા હતા. સુરત જીલ્લાના ઓરપાડ પરગણાના ગામોમાં ટળાટાંની નોકરી કરતા હતા, અને વૃદ્ધાવસ્થાનાં કારણથી સરકારે જ્યારે નોકરીમાંથી કહાડી નાખ્યા ત્યારે, સ્ટાંપના કાગળ વેચવાનું કામ કર્યું જ્યારે ઘણા વૃદ્ધ થયા અને શરીર જરજર થઇ ગયું ત્યારે સ્ટાંપ વેચવાનું પણ છોડી દીધું હતું.

એ શીઘ્ર કવિ હતા એમની કવિતા પ્રાસાદિક છે એમનામાં કાવ્ય-શક્તિ વિશેષ હતી. એક ઠેકાણે લખેલું છે કે, “અષ્ટાદશ શબ્દસ પદ ઉત્તર આપિયા, ચાર દિન અખંડ વાણીની ટહેરી” એટલે ચાર દિવસમાં અરાડ હજાર પદના ઉત્તર આપ્યા. તેમ એ કવિ, ભક્ત અને જ્ઞાની હતા. એમના વિષે જેટલું હું જાણું છું, તેટલું જન્મ અરિત્રમાં લખીશ.

એણે સંસ્કૃત કે ગ્રીક ભાષાનો અભ્યાસ કર્યો નહોતો. માત્ર ગામઠી નિશાળમાં ભણ્યા હશે. ગામઠી નિશાળમાં કામ ભેગા હિસાબ અને છીપાનામું શિખ્યા એટલે તે ભણી ઉતર્યા, એમ કેહેવાતું હતું એમના વળતમાં સરકારી નિશાળ કે હમણાંની કેળવણી જેવી કેળવણી કે સાત આઠ ચોપડીનું ભણતર, એ કાંઈ જ હશે નહીં એથી કરીને એમની વાણીમાં વ્યાકરણના નિયમ કે લખવાની પદ્ધતિ, એ વિશેષે ભેવામાં આવતાં નથી. માત્ર પોતાના અનુભવના ઉદ્ધાર વાણીદ્વારા દર્શાવ્યા છે. વાણી સરલ, સૂઝી અને અભણથી પણ સમજાય એવી છે. આઠેક વર્ષનું વય થયું ત્યારથી કવિતા રચવા માંડી હતી. પ્રથમ લાવણી ગાવાનો બહુ ઇંદ હતો, અને તે નવી નવી ભેડતા જતા અને ગાતા જતા હતા. એમ કેટલીજો લાવણી જનાવી ગાઈ હશે, પણ આજ તેમાંની કે ખીજી, એક પણ હાથ આવી નથી. સ્વભાવ એવો હતો કે, જ્યાં બેસતા ત્યાં ગાતા, લખતા, લખાવતા, તે ત્યાંનું ત્યાંજ રહેતું હતું બે કોઈએ ખેપ કરી સંઘરી રાખ્યું તો રહ્યું, નહિ તો રખડી જતું હતું. એમ કેટલીજો કવિતાનો કંઈ પત્તો જ નથી. પોતાને તે લખી રાખવાની કે સંઘરી રાખવાની કે કોઈ પાસે લખાવી રાખવાની, કાંઈ સ્પૃહા જ ન હતી; તેમ મંચડ કરી છપાવી પ્રસિદ્ધ કરવાની પણ ઇચ્છા ન હતી.

આ પુસ્તકમાં થોડો જોડ લાગ ગઈનો છે, માટે નમૂનાવ્ય, એ નામ ન રાખતાં નમૂનાવી એ નામ રાખ્યું છે. આના ત્રણ વિભાગ કર્યા છે. ૧ લો ગુજરાતી, ૨ જો હિંદુસ્તાની અને ૩ જામાં મંદ્રુત, હિંદુસ્તાની, ગદ્ય અને ચિત્રકાવ્ય છે. એના જેમ ત્રણ વિભાગ કર્યા છે, તેમજ, ૧ લા અને ૨ જા વિભાગના ત્રણ ત્રણ ખંડ પાડ્યા છે. ૧ લા ખંડમાં ઇશ્વરજ્ઞાન વિષે, ૨ જામાં ઇશ્વરચરિત્ર વિષે અને ૩ જામાં પરચુરણ વિષયો છે. ત્રીજો વિભાગ સલગ રાખ્યો છે-ખંડ પાડ્યા નથી. પહેલા ખંડમાં ઇશ્વરજ્ઞાન વિષે છે. એમાં પરમાત્મા-પરબ્રહ્મ-બ્રહ્મ-પરમેશ્વર એની પ્રાપ્તિ સારુ જે ઉપાયો-કર્મ, ઉપાસના, જ્ઞાન, ભક્તિ, વૈરાગ્ય અને નીતિ-રહેણી એ વિષે કહ્યું છે જીજ્ઞા ખંડમાં ઇશ્વરચરિત્ર વિષે છે. એમાં, ઇશ્વરે સ્વાકાર થઈ જે જે લીલાઓ-ચરિત્રો કર્યા તેનું વર્ણન છે, તથા સ્તુતિ પ્રાર્થના છે; અને સંત, ભક્તોની કથા છે. આમાં નાના નાના ગ્રંથો, ગરબા, ગરબી, પ્રબંધ, ઘોળ, મગળ, પ્રભાત, પદ, હોરી, દાદરા, રેખતા, છંદ એ આદિ લઈ ગાવાની ચીજો છે, અને એ અનેક ઢાળ, ચાલ, રાગ, રાગણીમાં ગાવાની છે.

૧ લા ખંડમાં વિશેષે કરીને કર્મ, ઉપાસના, જ્ઞાન, ભક્તિ, વૈરાગ્ય અને નીતિ-રહેણી, એ વિષે કહેવામાં આવેલું છે. અને તે એવી રીતથી સમજાવેલું છે કે, થોડી બુદ્ધિવાળું પણ સમજી શકે. તેમજ વળી નાની નાની કવિતાની ચીજો છે, તે જો કોઈ કઠાએ કરવા ઇચ્છે તો કરી શકે. અથવા પણ નાના નાના જ છે, બહુ ડંકાણુ કરી મૂક્યું નથી. વાંચનારને કંટાળો આવે એમ કર્યું નથી, અને થોડામાં ઘણું સમજવામાં આવે એવી રચના કરેલી છે. જીજ્ઞા ખંડમાં ઇશ્વર, દેવી, દેવતાના અવતારો લઈ, જે જે ચરિત્રો કર્યા છે, તેનું વર્ણન, સ્તુતિ, પ્રાર્થના છે. વિશેષે કરીને ભક્તિરસશૃંગાર-રાધા કૃષ્ણની લીલા વર્ણવેલી છે, અને કંઈ કંઈ ભક્ત, સંતની કથાનું પણ વર્ણન છે. ૩ જા ખંડમાં પરચુરણ વિષયો છે: જેવા કે, રાગ વિષે, સ્વરોધય વિષે, કાળજ્ઞાન વિષે, સેતરંજ વિષે, એ આદિ લઈ કેટલાએક વિષયો છે. એ પણ નાનાં નાનાં ટુકડાં, છંદ કવિત્ત વિગેરેમાં છે, કે જે વાંચવા સાંભળવાથી કેટલુંક જાણવામાં આવે ને વળી આનંદ થાય. ત્રીજા ભાગમાં, સંસ્કૃત છંદ રચના, દ્વિઅર્થી કાવ્ય, ગદ્યમાં એક ગ્રંથ અને ચિત્ર કાવ્ય છે. આ પુસ્તક વાંચવા, ભણવા, વિચારવા, અને સમજવા સાંભળવાથી, બાળક, યુવા અને વૃદ્ધ, એ મૂર્ખને પરમ લાભ અને આનંદ પ્રાપ્ત થાય, એ જ એનો સાર છે.

એ મારા ગુરુ હતા. એમની કવિતા છપાવી પ્રસિદ્ધિમા મૂકવાનો મારો વિચાર થયો, અને તે મેં એમને જણાવ્યો. એમણે પ્રસન્નતાથી મારા વિચાર પ્રમાણે કરવાની આજ્ઞા આપી. ત્યારપછી મેં એમના પુસ્તકોમાં જે કવિતા હતી તે અને મારી પામે જે હતી તે બધી એકઠી કરી, લખી, એક જુદું પુસ્તક તૈયાર કર્યું; પણ મને અનુકૂલતા ન મળવાથી છપાવી શક્યો નહીં.

એમ કેટલોક કાળ ગયો, અને એ સવત્ ૧૯૨૮ ના માઘ માસમા દેવલોક થયા. એ વખત હું, કવિરાજશ્રી નર્મદાશંકર લાલશંકર-જીને ત્યાં નોકર હતો આ કવિતા છપાવી પ્રસિદ્ધિમા મૂકવા માટે કવિ-રાજશ્રીને કહ્યું. એમણે પણ એ વિચાર ઠીક ધાર્યો ને હા કહી. એમને અનુકૂલતા ન આવવાથી છપાવવું એમને એમ રહ્યું. એમ કેટલાંક વર્ષ વહી ગયાં. એટલામાં કવિરાજશ્રી પણ મોટા મંદવાડમાં પડ્યા અને છેવટે સંવત્ ૧૯૪૨ ના માઘ વદ ૭ ને દીવસે દેવલોક થયા. પુસ્તક પુસ્તકની જગાએ રહ્યું, મારી એવી શક્તિ નહિ કે હું છપાવી પ્રસિદ્ધ કરું.

એમ બન્યા પછી, એક વખત મારાં મનમા આવ્યું કે, આ કવિ-તાનો થોડો એક ગ્રંથહુ તો છે અને બીજી કંઈ મળે તો ઠીક, કે સાથે માથે છપાઈ જાય. એમ વિચારી, જ્યાં જ્યાં એમના જવાનાં, રહેવાનાં ઠેકાણાં હતાં ત્યાં ત્યાં અને એમના શિષ્ય વર્ગમાં શોધ કરના માડી તો ત્યાથી પણ થોડી કવિતા મળી આવી. એવી રીતે ગ્રંથહુ કરી આ પુસ્તક તૈયાર કર્યું અને કવિશ્રીને અર્પણ કરવાનો નિશ્ચય કર્યો એ શિવાયની બીજી ઘણી કવિતા હશે પણ તેનું કાંઈ ઠેકાણું નથી. પણ આટલું તો મારી જાણમાં છે કે, સામળ ભટના જેવી એક વાર્તા, યુધસાગર નામનો નીતિનો ગ્રંથ (હિંદુસ્તાની-કવિત્તબ્ધ), અને પચાધ્યાયી રાસ (પદમાં), એમણે રચેલાં છે, પણ એ મારા હાથમાં આવ્યાં નહીં-મળી શક્યા નહીં. યુધસાગરમાંનાં થોડાંક કવિત્ત અને રાસમાંનાં થોડાંક પદ, આ પુસ્તકમાં આવેલા છે.

કવિશ્રી દેવલોક થયા પછી મેં, એક બે ગૃહગ્રંથને અને એક બે છાપખાનાવાળાને મળી, છપાવી પ્રસિદ્ધ કરવાની તાજવીજ કરી. પણ તેમાં હું કંઈ કાઢ્યો નહીં, છાનોમાનો ઘેરસી રહ્યો. એક વખત, રા. મણીલાલ નભૂલાઈને પણ આ પુસ્તક વિષે મેં લખ્યું હતું એમણે પણ પુરીથી આશ્રય આપી, છપાવી પ્રસિદ્ધિમાં આવવાની ઈચ્છા જણાવી હતી, પણ મરકીના કારણથી એ જોગ ન આવ્યો.

એમ ફેટલોક વખત ગયો. એટલે સંવત ૧૯૫૨ માં પ્લેગરાજ પધાર્યા અને એમણે થોડુંક રાજ્ય કર્યું, એટલામાં છપ્પનિયા દુકાળ મહારાજ આવી ચઢ્યા. એ બે એકઠા થયા એટલે જગત ઉથલપાથલ થઈ ગયું, તો પછી તેમાં મારું ગળું થું, ને પત્તો ક્યાં લાગે! સૌજ પોતપોતાની ચિંતામાં પડી ગયું અને ક્યાં જઈએ? ક્યાં રહીએ? કેમ કરીએ? અને થું ખાઈએ? એ વિચારમાં વિકળ થઈ રહ્યું. હું પણ એ જગતમાંજ, થું કરું? કેને કહું? થાય તે ખરું, એમ બેઠાં બેઠાં નેયાં કયું.

એક વખત મારાં મનમાં વિચાર આવ્યો કે, ગુરુજી ગયા, શેઠજી ગયા અને આપણે પણ જવાનો વખત આવ્યો છે. ગુરુનું આટલું સંભારણું છે તે રખડી જવાનું, એનું ઉત્તર સાધન કંઈ ન થયું. એમ અંતરમાં આવવાથી, હું સંવત ૧૯૫૮ માં મુંબાઈમાં આવ્યો અને શ્રી-કવિરાજના સ્નેહી, ગુજરાતીના અધિપતિ રા. રા. ઇચ્છારામ સૂર્યરામજીને મળ્યો, સર્વ હકિકત કહી. એમણે છપાવી આપવાની હા કહી. એ મને મોટો આશ્રય મળ્યો, અને ઘણો આભાર માનું છઉં.

આ કવિતા, જ્યાંથી મળી ત્યાંથી લઈ, એકઠી કરી, હાવની પેઠે જાળવી રાખેલી તે હમણાં પ્રસિદ્ધિમાં આવવાનો સમય આવ્યો. એમાં મેં મારી ગાંઠનું કાંઈ ઉમેર્યું નથી. મારાથી સુધર્યું તેટલું મેં સુધાર્યું છે. એમાં જે કંઈ વધતું જોઈયું થયું હોય તથા ભૂલચુક થઈ હોય તે, સન્નનોએ સુધારી લેવી અને ક્ષમા રાખવી, એવી મારી પ્રાર્થના છે.

જુવો, એ કવિ, અસલી વિચારના, અસલી ચાલચલણ-રીતભાત-વાળા, અસલી કેળવણીવાળા-હાલની કેળવણીનું મુખ નેયલું, પણ અનુભવ ન લીધેલો એવા, વિશેષ વિદ્યાભ્યાસ ન કરેલો એવા; એમણે આટલી આટલી કવિતા રચી, જાત મહેનતથી પોતાનો નિર્વાહ ચલાવી, સંસારના વ્યવહારમાં રહી, મનુષ્ય દેહ ધરેલો સાર્થક કરી, આટલી કવિતાનું સંભારણું મૂકી પોતે ચાલ્યા ગયા! ધન્ય છે એને અને એમનાં માતપિતાને!!!

આ કવિની કવિતા, જેઓની પાસે હોય તેઓ મને મોકલાવી આપવાનો શ્રમ લેશે તો હું તેઓનો મોટો ઉપકાર માનીશ. મારાં અંતરમાં એટલુંજ છે કે, રખડી ન જવી જોઈએ.

પ્રસિદ્ધકર્તા.

ભદ્ર નરભેરામ પ્રાણશંકર ગોગા.

નભૂલાલજીનું જન્મચરિત્ર.

ગુજરાતની સાઠોદરા નાગર જ્ઞાતિમાં જે રત્નો ઉત્પન્ન થયાં છે: એક કલોઈના દયારામભાઈ, બીજા નડિયાદના નભૂલાલજી. ગુર્જર ભૂમિની લલિત લલનાઓના મુખનો શૃંગાર દયારામભાઈ છે; વિચારશીળ ને જ્ઞાનિ મનુ-
ધ્યોનો આનંદ નભૂલાલજી છે. દયારામભાઈની પ્રસિદ્ધિ મારા શેઠ ઠવિવર નર્મદાશકરે કીધી છે; આજે હું મારા ગુરુ નભૂલાલજીની વાણી ગુજરાતીઓ સમિપ મુકું છું. સ્વામિ અને સેવકે એક જ કાર્ય કીધું છે! ગુજરાતી પ્રજાનો આ જયરંગ ઉત્તમવલ શોહો!

નભૂલાલ એ નડિયાદના રેહેવાસી, સાઠોદરા નાગર બ્રાહ્મણ, દ્વિવેદી કેહેવાતા, એમની મહેતાની અટક હતી. પિતાનું નામ ઘાનતરાયજી હતું.

એક સમય ઘાનતરાયજીએ બાળાત્રિપુરાદેવીનું પુરુષચરણ કર્યું. જગદળા-પ્રત્યક્ષ થઈ સન્મુખ આવી ઉભાં રહ્યાં અને કહ્યું કે, તારાપર પ્રસન્ન છઉં, માગ, શું ઇચ્છા છે? ઘાનતરાયજીએ કહ્યું, મા, તું સર્વ જાણે છે; તારાં દર્શણ થયાં, હવે મને કાંઈ ઇચ્છા નથી. મા, તું આ કળીકાળમાં છે કે નથી, એ જાણવા સાડ જ મેં તારૂં આરાધન કર્યું, અને મારો સશય મટ્યો દેવીજીએ કહ્યું, હું ભક્તને સાડ સર્વ કાળ છઉં. તું નથી માગતો તો પણ હું તને જે વરદાન આપું છું: તે એ કે, તને કાંઈ પ્રજા નથી તે થશે, અને તે એક પુત્ર થશે, અને તે મારે સ્વપે થશે. બીજું એ કે, તારે કામ પડે ત્યારે મારૂં સ્મરણ કરજે, હું તરત આવીશ એમ, જે વરદાન આપી જગન્નજનું અતરધ્યાન થયા, એમ કેટલોક કાળ ગયો એટલે નભૂલાલજીનો જન્મ થયો-રૂપવાન પુત્રજી થયું.

બીજી વરદાન-એક સમય કોઈ સગાં સંબંધીને ત્યાં ચોરી થઈ અને ઘરેણાનો દાળડો ચોરાયો. એ ચોરીનું આજ ઘાનતરાયજી માર્થે આવ્યું. એ વખત એમણે જગદળાનું સ્મરણ કર્યું. તરત માજીએ આવી દર્શન આપ્યું અને કહ્યું કે, મને કેમ સંભારી? એમણે સર્વ સમાચાર કહ્યા. દેવીએ કહ્યું, સાંભળ; પ્રભાણે દિવસે, ફલાણે સમયે, એક સ્ત્રી, પ્રભાણના ઘરમાથી નીકળી, ફલાણાને ઘર જશે. તારે તે સમય સાધી, તે બાઈની પાછળ પાછળ જવું, અને તે ઉબરામાં પગ મુકે કે તેની

કાળમાંથી દાળડો લઈ લેવો. પછી પાંચ જણને બોલાવી, તે સમક્ષ દાળડો સોપવો, એટલે તારે માથેથી આળ જશે. એ રીતે માથે આવેલું કલક નિવારણ થયું. દાંતતરાયજી પણ ખતી, નીતિમાન, અને ખરા સ્વ-લાવના હતા. કેઈ મહાત્માએ પણ મુખી મુદ્રા બતાવી હતી. એનો અભ્યાસ છ માસ સુધી કર્યો. કહ્યા પ્રમાણે થયું ત્યારે અભ્યાસ છોડી દીધો. એ પણ અજખ્યા બાપના અભ્યાસી હતા નભૂલાલથી જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયેલું, માટે પુત્રને શુરુ માનતા હતા.

નભૂલાલજી આઠેક વર્ષના થયા ત્યારથી કવિતા કરવા માંડી પ્રથમ લાવણી ગાવાનો છંદ બહુ હતો. લાવણીના ફડમાં બેસવું, ડફ વગાડવું અને લાવણી ગાવી એ છંદ ઘણો વધી ગયો અને નવી નવી લાવણી બનાવી ગાવા લાગ્યા એમ કેટલોક કાળ વીતી ગયો અને પછી એ છંદ ઉપર તિરસ્કાર આવવાથી; ફડમાં બેસી લાવણી ગાવામાં કેટલા કેટલા દોષ છે, એ વિષયની એક લાવણી બનાવી, ગાઈ, લાવણીનું ગાવું છોડી દીધું. બાળપણમાં સુમાર વનાની લાવણી બનાવી હતી, પણ આજે, આ પુસ્તકમાં સુકવાને એક પણ મળી નહીં.

નાનપણમાં નભૂલાલજીને ફાઈએ શ્રીકૃષ્ણ મંત્રનો ઉપદેશ આપ્યો હતો, તેથી ફાઈને શુરુ માનતા હતા. એ સમય કૃષ્ણનો શૃંગાર બહુ ગાતા, અને કૃષ્ણ લીલાની કવિતા કરતા હતા એક વખત ફાઈએ કહ્યું કે, તારે શૃંગાર ગાવો નહીં. એવી આજ્ઞા થતાંજ, શૃંગાર ગાવો છોડી દીધો. એમ કેટલોક સમય ગયો એટલે સ્વપ્ન થયું કે, તું શૃંગાર ગા એ સમાચાર ફાઈને કહ્યા, ત્યારે ફાઈએ આજ્ઞા આપી, ત્યાર પછી પાછો શૃંગાર ગાવા લાગ્યા એ પ્રસંગ એક પ્રસાતમા લખ્યો છે, “આજ્ઞા દીધી અલકાર વર્ણનની, અધિક અધિક અગ સુખ પામી.”

નભૂલાલજી એક વખત કાઠિયાવાડમાં જઈ ચઢ્યા, અને કૃષ્ણચંદ્રની ઉપાસના કરવા માડી. સત્ર દિવસ વગડામાં રહેવું, ગાંડાની દશાએ પ્રવૃં, બસરી બળવવી, બસરીમાં ગાવો શ્રીકૃષ્ણમંત્ર અને સર્વકાળ રટણ સધાવરતુ; ખાવાનું સહજે મળ્યું તો ખાવું, ન મળે તો તેની સ્પૃહા પણ નહીં—એ સ્થિતિમાં હતા ત્યારે ત્યાંના લોકો એને મોટા ભક્ત, મહાત્મા માનતા હતા આહીરડાં, દુધ, દહીં, માખણ, છાસ લઈને વેચવા જતાં તેઓ ખરા લાવથી દુધ દહીં, વિગેરે ખવડાવી પીવડાવી જતાં હતાં. (દુધ દહીં વિગેરે વેચવું, વેચવા જવું—એ કાઠિયાવાડમાં આહીર લોકોનો ધર્મ છે). એ સ્થિતિમાં હતા, એવામાં એક ભક્ત આવ્યો,

જેને કંઠાએ અઢાર હજાર પદ, અને એવો નિયમ કે, મારાં સર્વ પદનો, પદથીજ ઉત્તર સાંભળી ઘેર જવું, નહિં તે. ઘરનો ત્યાગ કરવો. (પદનો પદથી ઉત્તર એટલે, પોતે એક પદ જોલે અને તેમાં જે પ્રશ્ન હોય તેનો ઉત્તર પદ જાંધી, પદમાંજ આપવો,—છુટી વાણીએ નહીં.) એવા નિયમવાળા લક્ષ્મણે કોઈએ કહ્યું કે, ‘પ્રલાણે ગામ, ફલાણે ઠેકાણે, એક મહા લક્ષ્મણ-મહાત્મા છે, ત્યાં જશો તો તમારું કાર્ય થશે.’ એ સાંભળી તે લક્ષ્મણ આવીને મળ્યા અને પોતાનું પોણું હતું તે કહી સંભળાવ્યું. એ પ્રમાણે કહ્યું ત્યારે નભૂલાલજીએ કહ્યું કે, ઠીક છે, સધાવર ઉત્તર અપાવશે તો આપીશ. પછી કોઈ ગૃહસ્થે જોઈતું સાહિત્ય પુરું પાડ્યું અને ચાર દિવસ અખંડ બેસી અઢાર હજાર પદના ઉત્તર આપ્યા. એ પ્રસંગ એક પ્રભાતમાં સુકેલો છે:—“અષ્ટાદસ સહસ્ત્ર પદ ઉત્તર આપિયા, ચાર દિન અખંડ વાણીની લેહેરી.”

એક વખત, કોઈ એક શિષ્યને અતરમાં એવો લાવ થયો કે, ‘ગુરુનાં દર્શણ કરવાં અને દર્શણ થાય તો અન્ન જળ લેવાં, દર્શણ થયા શિવાય લેવાં નહીં.’ એવો દૃઢ સંકલ્પ કરી ઘેરથી નિકળ્યો, બે ત્રણ દિવસ થઈ ગયા. એટલે પોતે જ્યાં હતા ત્યાં મેરણ થઈ કે, ‘પ્રલાણે! શિષ્ય, દર્શણ માટે અન્ન જળ ત્યાગ કરી પ્રલાણે-ઠેકાણે આવે છે ત્યાં જા!’ એમ થવા થકી પોતે સામા જઈ મળ્યા ને તેનું શાન્તવન કર્યું. એ વિષે “દાસ અપવાસની ખગર મેરી” એમ એક પદમાં લખ્યું છે પૃ ૦ ૧૬૦.

એક સમય, હાંમોટ પ્રગણના ખાડોધરા ગામમાં છ માસ સુધી ચંડીનું પુરુષ્વરણ કર્યું હતું. નિત્ય સધ્યાકાળે, પ્રસાદ ધરાવેલું શેર દુધ માત્ર પીતા, સર્વ શક્તિરૂપે જોતા, કંકુનો મોટો ચાંદલો કરતા, જે આવે તેને સર્વને મા કેહેતા; તેમ, એમને પણ સર્વ મા કેહેતું હતું. (ગામડામાં ગરબા ગાવાનો ચાલ વિશેષ છે—શ્રી પુરુષે) જ્યારે રાત્રિએ ગરબા ગવાતા ત્યારે માણ પંજુ ગરબામાં પધારતાં હતાં એ પુરુષ્વરણની સાથે બટુકતું અને હનુમાનનું પણ કર્યું હતું એના પણ પરચા મળ્યા હતા એની પૂર્ણાહૂતિ હાંમોટમાં કરી જે વખત હોમ થતો હતો તે વખત ત્યાં વિદ્વાન બ્રાહ્મણો, સાધુઓ, મોટા મોટા ગૃહસ્થો, એમ હજારો માણસ ત્યાં હતાં એ વખતે કોઈ એક અવધૂત આવ્યો અને ઝોળીમાંથી કકડો રાટલો કાઢાડીને આપ્યો. એ લઈ, દુધમાં ચોળી સર્વને પ્રસાદ આપ્યો. અહીં કોઈએ કંઈ શકા ધરી નથી. એ પ્રસંગ પણ “મહિમા પ્રસાદનો

મહાવે મહોદો કર્યો” એ પણ લખ્યો છે. પૂર્ણાહુતિ થઈ રહ્યા પછી જ્યારે બ્રાહ્મણ સાધુની પંક્તિ લોજને બેઠી, એ વખત મેઘરાજ ચઢી આવ્યા, ને કૃપા કરવા માંડી. સર્વ ગભરાયાં અને પોકાર કરવા લાગ્યાં. મા, વરસાદ આવ્યો. પોતે કહ્યું, સુખે લોજન કરો, ગભરાસો નહીં, તમારા પર ન આવે. એમ કહી, ચોમેર પ્રદક્ષણ કરી, એટલે ચારેમેર ઝરમર ઝરમર આવ્યા કર્યો અને પંક્તિએ જમ્યાં કર્યું.

નાસિકાથી બાહર પ્રદેશમાં દ્વાદશ અંગુળ સુધી પ્રાણની ગતિ છે. એ અકૂકેક આંગળ ન્યૂન કરવાથી સિદ્ધિઓ થાય છે. એ એક યોગકળા છે. એમણે એનો અભ્યાસ કરી, પ્રાણ ચાર આંગળ ન્યૂન કર્યો હતો, અને પૂજા પણ થયું હતું.

એ ત્રણ, સાળરી મત્રનું પણ સાધન કર્યું હતું અને તે કૃત્તીભૂત પણ થયા હતા. એ સાધારણ છે માટે અહીં સ્ક્રૂટ લખતો નથી.

હંસ ઉપનિષદમાંની જે અજન્મ્યા જાપની ક્રિયા છે, એનો વિશેષ અભ્યાસ હતો અને રાધાવંરનું રટણ સર્વકાળ હતું.

એક સમય વડોદરે જઈ ચઢ્યા. ત્યાં એમના કાકા પણ હતા. એક દિવસ મોજમાં બેઠા છે એટલામાં કાકાસાહેબ પધાર્યા અને કવિ-ત્તનું એક ચરણ કાગળમાં લખીને આપ્યું, ને કહ્યું કે આ કવિત્ત પુરું કરી આપ. તરતજ, ત્રણ ચરણ ઉમેરી પુરું કરી આપ્યું. તે જોઈ કાકા બહુ પ્રસન્ન થયા અને કહ્યું કે, મેં રસ્તે ચાલતાં એક અસંગ જોયો અને તે વિષે એક ચરણ રચી તને આપ્યું તેજ દેખાવ વર્ણવી તે કવિત્ત પુરું કરી આપ્યું. તને સરસ્વતી પ્રસન્ન છે. એમ કહી, પ્રશંસા કરી ચાલ પડ્યા.

કોઈ વખત એક ગામડે ગયા, ત્યાં એક બારોટ કવિ રહે, તેમનો સમાગમ થયો. બારોટે કહ્યું કે, મારી પાસે એક ઘણો સુંદર કાવ્યનો ગ્રંથ છે પણ ચોમેરથી કરડાઈ માત્ર વચમાંનો ભાગ શેષ રહ્યો છે, અને એ ગ્રંથ મને બહુ સાલે છે એ ચારે મેરથી ટુટક થઈ ગયલો. ગ્રંથ પૂર્ણ થાય તો ઘણું સારું થાય. એમણે કહ્યું કે, ઠીક છે, સરસ્વતી કૃપા કરશે તો યશે, લાવો. એમ કહી, પછી ત્યાં કેટલાક દિવસ રહી તે ગ્રંથ બધેસાડ્યો હતો આવા આવા પ્રસંગપરથી એમ સિદ્ધ થાય છે કે, એમને સરસ્વતી પ્રસન્ન હતાં અને એમની કવિતા પ્રાસાદિક છે.

કોઈ વખત પૂરતા પૂરતા ઓરપાડ પ્રગણમાં આવી ચઢ્યા. અહીં, કુડસેદને થાણે ગણપતરામ કરીને મામલતદાર હતા એ એમના સહાક થતા હતા એમણે તલાટીની નોકરી અપાવી પ્રથમ, માધર ખલીપોરમાં

તલાટી થયા. ત્યાં ફેટલાંક વર્ષ તલાટું કર્યું અહીં એમનાં સ્ત્રીને લકવો થયો અને એજ રોગ, આઠ નવ મહિના લોગવી તે દેવલોક થયાં એ પછી એમણે ફરી લગ્ન કીધું નથી અહીંથી પછી એરથાણુ ગામે ખદલી થઇ અહીં જે વાર, લીલ લોકો ધાડ લઈ આવ્યા હતા. બન્ને વખત સારા થઈ ધાડ પાછી વાળી હતી. એવા સૂરવીર પણ હતા અહીં ઘણાં વરસ રહ્યા પછી કદરામામાં તળાટી થયા અહીં પણ ઘણા વર્ષસુધી નોકરી બળવી. ત્યારપછી ટકારમા ગામમાં ખદલી થઈ

અહીં, એમના પિતાએ, યૌદ્ધ દિવસ સમાધિસ્થ રહી દેહ છોડ્યો. ત્યારપછી થોડોક કાળ ગયો એટલે માતૃશ્રી દેવલોક થયાં એમનાં લોભઈ માત્ર સાથે રહ્યા માતા પિતાના ઋણથી મુક્ત થયા સારા માઠા ખરચ આવે તે નડિયાદ જઈ કરતા હતા.

જો ગામે છ સાત વર્ષ નોકરી કર્યા પછી, વૃદ્ધાવસ્થાના કારણથી બાતલ કર્યા. ત્યારે સ્ટાંપના કાગળ વેચવાનું રાખી નિર્વાહ ચલાવ્યો હતો. આ વખત એમણે એક ગામમાં નિવાસ ન રાખતાં, ઇચ્છામાં આવે ત્યાં રહેતા હતા. એમ થોડો કાળ ગયો અને ગતિથી રહિત થવા લાગ્યા; એટલે સ્ટાંપનું કામ છોડી દઈ પરવારી બેઠા. જ્યારે ઘણા અશક્ત થયા અને જાણ્યું કે હવે ધોકડું પડવાનું, એમ મનમાં આવવાથી એરથાણુ જઈ એક બ્રાહ્મણના ઘરમાં રહ્યા. અહીં દિવસે દિવસે ક્ષીણતા થવા માડી, અને અતે, આશરે ૭૦ સિત્તેરેક વર્ષના વયે સંવત્ ૧૯૨૮ ના માઘ સુદ ૬ ને દિવસે દેહ છોડ્યો એ વખત એમના લોભઈ સેવામાં હતાં જ અને શિષ્ય વર્ગની પણ આવળ હતી; તેમજ ગામ લોકોનો પણ મારો પ્રેમ અને પાસે ને પામે રહેતા હતા.

જે જે ગામે નભૂલાલજી રહ્યા ત્યાં કોઈને કનડ્યા નથી કે લાંચ નથી લીધી. તેમ ઉપરી પામે કોઈ દિવસ પ્રિયાદ નથી ગઈ કે નાલાસી નથી થઈ. સર્વ જ એમના ઉપર પ્રસન્ન રહેતું હતું. ગામમાં ટોટો ફિસાદ થતાં તો તે ગામમાં ને ગામમાં સમાધાન કરતા. કોઈનું બુઝ ન કરતા, પણ લયુ ધાય તો કરવા ચકતા નહતા. એઓ પ્રમાણિક, નીતિમાન, દયાવાન, વિચક્ષણ, ચતુર, સૂરવીર, સ્પષ્ટ વક્તા, મધુરભાષી, રસજ્ઞ, વિવેકી, પરોપકારી, ઉદાર સ્વભાવના, આવે પીવે શોખીન અને લેહેરી-આનદી હતા.

એમનું શરીર હૃદયુષ્ઠ પ્રચક મૂર્તિ, રૂપવાન, ગૌરવર્ણ, શુક્રચંદ્રુ નાસિકા, સુશોભિત તથા બળવાન હતું. સાંઠેઠરિયા પાઘડી બાધતા હતા, થોભીઆ રાખતા હતા. ગાય, ઘોડો ખાળતા હતા. ખૂદાર ગામ જતા

ત્યારે સુરવાલ પેહેરતા ને ઢાલ તરવાર ણાંધતા હતા. તીર કામઠું અને ણંદુક પણ પાસે રાખતા હતા.

કાવ્યકળા, ગાયનકળા, નૃત્યકળા એ જાણતા હતા. મૃદંગ, નરધાં, ઢાલક, ઠક, ખંજરી, મંજીરા, કાંસાં, કરતાળ, તંબુરો અને વાંસળી એ વગાડી જાણતા હતા. જ્યારે મંડળીમાં કીર્તન કરવા બેસતા ત્યારે આખી રાત ધૂમતા અને આનંદ આનંદ વરસી રહેતો હતો. જ્યારે શ્રીનો શશુગાર ધરી, દેવસ્થાનમાં, દેવ સન્મુખ, નૃત્ય કરતા ત્યારે ઘણા લોકો જોવા મળતા. કેટલાઓ તેમનાં દર્શનની ઇચ્છાથી દૂર આમાંતરથી પણ આવતા. એમનું ગાયું મરદાની હતું. ને કવિત્ત ખેલવાની છટા, એક અજળ તરેહની હતી. ભાટ ચારણ લોકોના જેવી વાર્તા પણ એવી છટાથી કરતા કે કોઈને ત્યાંથી ઉઠવાનું મન ન થતું. એમનું નૃત્ય મારા જોવામાં નહીં, કેમ કે એમની અધોડ અવસ્થામાં મને સમાગમ થયો હતો, પણ જેઓએ જોયું હતું તેઓ વખાણ કરતા હતા. એ ચાલતાં ચાલતાં, બળવતાં બળવતાં કવિતા બનાવતા હતા. ત્રણ ચાર જણ સાથે, ખડિયો, કલમ ને કાગળ લઈ લખવા બેસતા તો, જુદી જુદી ભાષા, જુદી જુદી ચાલ અને જુદા જુદા વિષયમાં કવિતા લખાવતા હતા; અને વળી લખનારને પૂછતા નહિ, કે ક્યાંથી રહ્યું છે? સમાપ્તિ સુધી લખાવતા જ ચાલ્યા જતા, એવી એમની ઉત્તમ પ્રતિભા અવધારણુ શક્તિ હતી એક વાર સાંભળ્યું કે કંઠાગ્રે કરી લેતા હતા, એવી ધારણાશક્તિ હતી. કંઠાગ્રે કરેલું કે સાંભળેલું વિસરતા ન હતા, એવી સ્મરણશક્તિ હતી. પોતે કહેતા કે, એકવાર કંઠાગ્રે કરી દૃઢ્યમાં લાખ્યું તે જાય કેમ? જો યાદ ન રહે તો સો વાર ગોખો, એટલે વિસરશે નહીં.

એમને કેટલાક મહારાજ ને કેટલાક લાલ પણ કહેતા હતા. કચેરીમાં જતા તો સૌ આવો લાલ કહી માન આપતું હતું. કચેરી પણ એમની વાણી સાંભળી પ્રસન્ન થતી હતી. મામલતદાર સાહેબ પણ પ્રસન્ન થતા અને કહેતા કે, કેમ લાલ, દફતર તૈયાર છે કે? પોતે પણ કહેતા કે, હા સાહેબ, આ લો, તૈયાર છે. પછી દફતર ખોલીને માંહે જુવે તો, લાલે એક ટાંચ પણ મારી ન હોય! પરંતુ મામલતદાર જોઈ પ્રસન્ન થતા અને હસતા. પછી સર્વ તલાટીઓને કહેતા કે, આ લાલનું દફતર તૈયાર કરી લાજો. અને રાત્રે બધા એકઠા મળી તૈયાર કરી આપતા હતા. એમ એમનાથી સર્વ કોઈ પ્રસન્ન રહેતું હતું.

લાલ જ્યાં જ્યાં જતા ત્યાં ત્યાં, સર્વને કહેતાં કે, મારા સગાઓ, સ્વધર્મ પાળો, પુણ્ય કરો, નીતિથી ચાલો, સંત, સાધુ, બ્રાહ્મણ, ગાયત્રી અને વડીલની સેવા કરો. આ સંસાર ઝાંઝવાનાં જળ જેવો જૂઠો છે. એથી મોહ ન પામો, કંઈ કર્યો તો યશો. આ પ્રપંચ તો કેટલોક કાળ થયા કરતા આવ્યા છે, પણ હરિભજન નથી કર્યું, તે કરો. ભુવો, ઇશ્વરની દૃઢ ભક્તિ કર્યો તો પ્રત્યક્ષ છે. ભક્તને સાદુ સદા સર્વકાળ છે. અન્ય દેવી દેવતાનું આરાધન કર્યો તો તે પણ છે. અધિકારી થઈ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યો તો મુક્તિ મળશે. નીતિ અને સંતસમાગમથી સર્વ છે. સંત, મહાત્મા, અને સત્શાસ્ત્ર ઉપર દૃઢ શ્રદ્ધા વિશ્વાસ રાખો. સત્શાસ્ત્રની એક માત્રા પણ ખોટી નથી, વગેરે ઉપદેશ આપતા, અને પંડે સદા કાળ હરિકીર્તન, હરિચર્યા કરતા ને જ્યાં ખેસતા ત્યાં એજ થયા કરતું હતું. એમનો એજ લક્ષ હતો. સ્વરૂપનું જ્ઞાન થયું. તે સમયપર આ “હવની રાતમાં, હરિસંગે ખેલતાં, હરણ હેડે ઘણા હોંસ પોંતી; સ્વામીનું સુખ શું, મુખ વર્ણન કરું, સાસરે પિયર કીધી સમોતી.” પ્રભાત કર્યું છે.

સુરતના પંચોળી લોકો એમના શિષ્ય હતા અને પરમેશ્વરની ચેઢ માનતા ને પૂજતા હતા. પણ એમનો શિષ્ય કરવાનો કે પંથ કહાડવાનો ઉદ્દેશ ન હતો. એ સહજ રચિતિએ રહેતા હતા. કેટલાઓને પાસે રાખી કાન્યકળા, શીખવેલી અને તે કવિ કહેવાયા છે. ને કેટલાકને ગાયનકળા પણ શીખવી હતી. કંઈક એમના સમાગમથી સુધરી ગયા છે, ને ધર્મી, નીતિમાન, યોગાભ્યાસી, ભક્ત અને જ્ઞાની થયા છે.

હવે, હું અને કવિ શ્રીનર્મદાશંકરજી, આ પ્રસંગમાં આવ્યા છેએ, તે વિષે ટુંકામાં કહું છું.—

મારાં બે ગામ; એક દીહેણ એ. મારા પિતાનું ગામ; અને ખીજું ટકારમું, એ પિતાના મામાની વૃત્તિનું ગામ. રહેવાસ જાન્યો ગામમાં, પણ વિશેષ રહેવું ટકારમે થાય.—વ્યવહાર વરા દીહેણમાં. હું રાંદેરમાં સરકારી ગુજરાતી નિશાળે અભ્યાસ કરતો હતો. પેહેલા વર્ગમાં હતો ને પછી ચોપાનિઆઓમાં, કવિ દલપતરામની અને કવિરાજ શ્રીનર્મદાશંકરજીની કવિતા આવવા લાગી, એ જોઈ મને કવિતા કરવાનું મન થયું અને ઘણી આતુરતા થઈ. નિશાળનો અભ્યાસ છોડી મારે ગામ-ટકારમે ગયો. કવિતા કેમ કરવી? અને કોની પાસે એ શીખવું? એ વિષે મનમાં ઘડભાંજ થયા કરે અને એ વિષે જેને તેને પૂછ્યા કરું, પણ કંઈ પત્તો લાગે નહીં. એ વાત કંઈ મારાં માતૃશ્રીએ જાણી, અને

મને કહ્યું કે, બાઈ, તુ કદરામે બા. ત્યાં નભૂલાલ મામા છે, તે પદ, કીર્તન કરે છે અને કવિ કહેવાય છે. (આ વચમાં લૌકિક મામાનો સંબંધ કહ્યું હું. એ એરથાણમાં તળાટી, અને એ ગામમાં, મારી માની માનું મોસાળ, એ કારણથી મારાં માતૃશ્રી વિગેરે, હમે સર્વ લાંડુ મામા કહિયે. ગામડામાં એવી રીત છે કે, ગામપાડે, કાકા, મામા, બાઈ વિગેરે કહેવાય; તેમ હમે સર્વ કહેતાં હતાં. તેમ તે પણ મામાના જેવી માયા-કૃપા રાખતા હતા.) મેં તો રોજ કદરામે જવા માંડ્યું, સવારે જાઉં, સાંજે પાછો આવું. ને કોઈ દિવસ રાત પણ રહી પડુ-કદરામું હમારે ત્યાંથી સવા કોશ થાય. તળાટાનું કામ શીખતો જાઉં અને ઘરેલું લખવા લાગુ પોતે ઘડાર ગામ અથવા થાણે જાય ત્યાં પણ સાથે તેડી જાય. ઘરમાં માતા, પિતા ને પોતે, ખીજું છોકરું કંઈ મળે નહીં, તેથી મારાપર સર્વ કરતાં પ્રેમ વિશેષ રાખતા હતા. માઈ પણ મને કહ્યું અને પિંગળ, રસ, અલંકાર વિગેરે કાવ્ય સંબંધી ગ્રંથનો અભ્યાસ કરવા માંડ્યો. એમ આઠ દશ મહિના રહ્યો. એટલામાં મારે મુંગઈ જવાનો પ્રસંગ આવ્યો. સુરતના નાગર બ્રાહ્મણ રા. કેશવ-રામજી ડુગરપરા હતા, તેમની સાથે મુંગઈ આવ્યો. એ કવિરાજશ્રી નર્મદાશકરજીના મિત્ર હતા, માટે આવીને એમને ત્યાંજ મુકામ કર્યો. એ વખત પોતે પણ નવા કવિ અને મને પણ કવિતાનો છઠ લાગેલો હતો, એથી મને પામે રાખ્યો. તેમ હું પણ મવત ૧૯૧૨ થી ૪૨ સુધી રહ્યો. એ કંઈ ઋણાનુબંધ હશે.

કવિરાજશ્રી મુંગઈમાં જ રહેતા હતા. એક વખત વિચાર થયો કે સુરત જઈ રહેવું, અને પછી મુંગઈમાંથી મુકામ ઉપાડી સુરત જઈ રહ્યા. કેટલોક વખત ગયા પછી હું રજા લઈ મારે ગામ-ટકારમે ગયો. કવિશ્રીને પણ સુચના કરેલી કે, ગાડી મોકલીજ, પધારજો ત્યાં જઈ મેં ગાડી મોકલી. એઓ સહકુટુંબ મારે ત્યાં પધાર્યા. એ વખત અહીં નભૂલાલજીનું તળાટું હતું. કવિશ્રી પધાર્યાથી એ પણ ઘણું પ્રસન્ન થયા. બન્ને કવિનો સમાગમ થયો. સર્વને દીવાળી થઈ. અનેક પ્રકારની વાત ચરચા થયા કરતી હતી, અને આનંદની હેલી થઈ રહી હતી. એમ કવિશ્રી પાંચ છ દિવસ રહ્યા હતા. પછી નભૂલાલજી પણ સુરત જતા ત્યારે કવિરાજને ત્યાં પાંચ દશ દિવસ મુકામ કરતા હતા. વળી મારે ત્યાં કંઈ બહેવાવાજનના પ્રસંગપર બન્ને કવિ કૃપા કરી પધારતા હતા. એમ મેળાપ થયા કરતો હતો. નભૂલાલજીએ શ્રીકવિરાજ વિષે કવિતા પણ કરેલી છે તે આ પુસ્તકના ૨૫૭ મા પૃષ્ઠે છે.

કેઇ કેઇ વખત લેહેરમાં આવી પ્રસંગોપાત્ત નભૂલાલજી કંઈ કંઈ વાતો કરતા હતા, તે સાંભળેલું, કંઈ લોકોથી સાંભળવામાં આવેલું, અને મારા અનુભવનું, એ સર્વ મારી મતિ પ્રમાણે આ ચરિત્રમાં લખ્યું છે. અતિશયોક્તિ કરી નથી. મારા સ્વપ્નામાં પણ હતું નહિ કે આ જન્મ-ચરિત્ર લખીશ. જો જાણતો હત તો સર્વ વૃત્તાંત પુછી લેત. પણ થવા કાળ કેઇ જાણતું નથી. વળી જીલું એકે, જ્યારે એમનો સમાગમ થયો ત્યારે મારૂં અલ્હેતાપણું હતું. ઘણું ઘણું પુછવાનું રહી ગયું, એનો હવે મને પરતાવો થાય છે.

ભદ્ર નરસેશભ પ્રાણશંકર ગોગા,

અનુક્રમણિકા.

—૨૦૬૨૦૨૦૨—

વિવચ.	પૃષ્ઠ.	વિવચ.	પૃષ્ઠ.
વિભાગ ૧ લો—ખંડ ૧ લો.		માયા મહામળવતી મોહિની ...	૭૪
અનુભવ ગીતા ..	૧	મન મુરખ મા કર ગારખો ...	૭૪
ત્રીસ પ્રશ્નોત્તરી ..	૧૧	પુ અવિનાશી ...	૭૪
તત્વબોધ ...	૨૯	ધોળ.	
શુરુગીતા ...	૩૭	સકળ બ્રહ્માંડમાં એક છે તાર ...	૭૫
શાનપરનાલિકા ...	૪૧	અનુભવિ વીરા આત્મા ભાળો ...	૭૫
કક્કો ...	૪૫	અનુભવિઆ જન આવો રે ...	૭૬
કક્કો ૨ જો... ..	૪૮	એવું અતર આબું તેને ...	૭૬
મહિના ૧ લા ...	૫૨	સતસંગતનો મોટો મહિમા ...	૭૭
મહિના ૨ જા ...	૬૦	ચેતી લો ચેતી લો પ્રાણી ...	૭૭
તીથિ ૧ લી ...	૬૧	પરહપકારી સત સમુ નહીં કોએ ...	૭૭
તીથિ ૨ છ ...	૬૨	હું બલિહારી મારા સદગુરુ સ્વામી ...	૭૮
તીથિ ૩ છ ...	૬૩	નથી અણુ કહીં કાલો કામ ...	૭૮
વાર ...	૬૫	હું નમુ ત્રિશુભાત્મને... ..	૭૮
વાર ..	૬૫	સંતો સદગુરુ શું કરે... ..	૭૮
રૂઢિયો ૧ લો ...	૬૮	અનુભવિઆ લોકો ...	૮૦
રૂઢિયો ૨ જો ...	૬૯	સદગુરુ સ્વામી અંતરભામી રે ...	૮૦
ગરબો.		જે જનને નરવેધ ઉપજે તે ...	૮૧
અનુભવિ ઝોળખ આત્મારામ કે ...	૭૦	કર તત્વ સમાસનો તોલ ...	૮૨
ગરબી.		શ્રી ગુરુચરણે ચિત ધરિએ રે ...	૮૨
શું જાણે હરિને રે ...	૭૦	સતસંગત મુખ મુદર રે ...	૮૩
સાંભળ મન મહારાં રે ...	૭૧	આજ અનોપમ દીવાળીનો દિન ...	૮૩
ધરના હરિ ધ્યાને રે ...	૭૧	શ્રી ગુરુ સતકૃપાયડી રે ...	૮૪
સમળ્યા તે સમિઆ રે ...	૭૨	પ્રખંધ.	
હરિજન હરિથી અધિક જાણવા ...	૭૨	રહિત નેહ દેહ પય તે વિરાગી ...	૮૫
એને ભવસાગર તરવું હશે ...	૭૩	એને ઉપન્યો નરવેધ ...	૮૬
અનુભવિ આપે આપુ ઝોળખો ...	૭૩	રાજ્યા.	
એમ સમજ સમરસ થઈ રહો... ..	૭૩	મરુ મટે નહિ કોઈથી... ..	૮૭
		જો રે માણીગર પ્રાણિઆ ...	૮૭

વિષય.	પૃષ્ઠ.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
આરતી.		ચીત નવ ચેત્તો રે... ..	૧૦૨
આરતી આર્પણાનંદની ...	૮૯	સંચિત પામ્યો રે	૧૦૨
પ્રજ્ઞાત.		અનુભવિ વિરા રે	૧૦૩
આજ આનંદની હેલિઓ ...	૮૯	સદ્ગુરુ સ્વામી રે	૧૦૩
સર્વ આત્મા કલો	૯૦	શિષ્ય તું સાંભળ રે... ..	૧૦૪
સમિધદાનંદ આનંદ	૯૧	પ્રશ્ન કેરો ઉત્તર રે	૧૦૫
જાગને જાગ તું	૯૧	અનુભવી અવસર છે રૂડો રે ...	૧૦૫
જકત મિથ્યા મપિ	૯૨	ભજ ભાવે અતરંગમિ રે	૧૦૬
જાગને જાગ જાગ મોહેની રાતની	૯૨	ગુણ જાણે જાણે ગારડી	૧૦૬
ઝોળખ એક અનેકમાં શું બમે...	૯૩	હું તો જાણિહારી	૧૦૭
પદ.		આવો અનુભવિઆ સતો	૧૦૭
આજ દીવાળી દયા કરીને ...	૯૩	જગ સહુ જુદું લાગે	૧૦૭
મહાવાક્યનો મર્મ સમજ મન ...	૯૩	જગ સહુ મિથ્યા ભામે રે	૧૦૮
સતસંગત કરિએ રે... ..	૯૪	આપે આપું ઝોળખાણું રે	૧૦૮
સતસંગત એવો રે	૯૪	કામી કાયા વે	૧૦૯
સતસંગતથી સુખ ચારો	૯૪	ભાઈઓ રે ભવનો ભય ભાંગ્યો	૧૦૯
ઝોળખ પદ અંવિનાસને	૯૪	સંતો રે સેજનું ધર સાધો	૧૦૯
જાણે છે જાણે છે જાણે છે	૯૫	આજ વસંત અનોખમ સજની	૧૧૦
મુનસાદેહી એજે ગદ્ય	૯૫	શ્રુતિના શબ્દ વિચારો રે સંતો	૧૧૦
કેમ સેશો જામમારને	૯૫	અનુભવિ આવો ને વસંત વધાવો	૧૧૦
૨૮ રસના તું રામને	૯૬	આનંદ સાગર ઉમગ્યો	૧૧૧
થવાકાળ નહિ મટે	૯૬	અનુભવ આપમાં આપનો	૧૧૧
મરણ્યા રસ માણે સતો	૯૬	અનુભવી ઝોળખ આપને	૧૧૨
સતસંગ કરતાં રે	૯૬	પાત્ર વિના રસ કેમ હરે	૧૧૨
અધિકારી પ્રત્યે રે	૯૭	ચેતને ચેત અભાગિઆ	૧૧૩
ભવાઈ ભગવી હો	૯૮	દેસી મળે દિલકાં મળે	૧૧૩
જે જન જાગ્યા રે	૯૯	વસ્તુ હમારા દેશની	૧૧૩
અધિકારી પુછે હો... ..	૧૦૦	જરણના ખાલા જરવે	૧૧૪
જગદીશ માહે હો	૧૦૦	વિરલા દોષ વેણમાં વેધાણા ...	૧૧૪
અનુભવ એહજ હો... ..	૧૦૧	જાગ્યા તેણે જગડી જોવાણું ...	૧૧૪
સીદ્ધાંત પદ સોધો રે	૧૦૧	જાણી લેરે જાણી લે વીરા	૧૧૫

વિષય.	પૃષ્ઠ.
માની લે રે માની, લે મન ...	૧૧૬
છરે મન મરે તો અમર સદા ...	૧૧૬
છરે મન મનમાંહે સમાપાની...	૧૧૬
હારે મારા બેલિડા...	૧૧૭
હો મન મોહરા ...	૧૧૭
પોંડમાં પાછા વળો મારા બેલિઓરે	૧૧૮
ધોળ્યાં માનવી રે ...	૧૧૮

વિં ૧ લો.—ખં ૨ જો.

વાંસળી ...	૧૧૯
દાણુલીલા ..	૧૨૧
દાણુલીલા ૨ છ ...	૧૨૩
વીરુરની બાછ ...	૧૨૬
અગમવાણી ...	૧૨૮
કુમારિકાદક ...	૧૨૮
વિધાતાદક ...	૧૨૯
મહિના ...	૧૩૦
અદુચરાશનો ગરબો...	૧૩૧
રામાયણના ગરબા ...	૧૩૪
દશમ ભાગવતના ગરબા ...	૧૪૧
રાધાનો ઓળખો ...	૧૪૫

ગરબા.

ઓઢવણઆંબા રે ગોકુળ ગામમાં	૧૪૬
ઓઢવણ અગુણાદય નાવાનિસર્યા	૧૪૭
તમે ઓઢવ મળની વિનતી ...	૧૪૭
ઓઢવ અમ ઉપર સુ આવડું	૧૪૮

ગરબી.

નયછે નયછે નયછે જો ...	૧૪૯
ધણું બહાલા રે ગુણવત ગીરધારી	૧૪૯
ઓરા આવે રે અલબેલા વાવા	૧૫૦
સુખે બોલો છો મીઠડા ...	૧૫૦

વિષય.	પૃષ્ઠ.
બહાલપણું નવ ચીસરે ...	૧૫૦
ચિતકું ચોરચુ લાલ ...	૧૫૦
મનડાં વોંધ્યાં લાલ...	૧૫૧
વારી વારી લાલ ...	૧૫૧
સુગતે મોહન મળિયા રે ...	૧૫૧
સમઅર સું કફ રે ...	૧૫૨
જુડડા બોલા લાલ ...	૧૫૨
શોભાણી રે નદના લાલ ...	૧૫૨
બહાળીડા વાંસળિએ દિલ વંધાણું	૧૫૩
મારા ધરમાં બહુ રેખડે રે ...	૧૫૩
છેમલિઆંપર વારી લાલ ...	૧૫૪
જુદરજી તમને બાળી લાલ ...	૧૫૪
વરણાગીથી વસ કીધી લાલ ...	૧૫૪
તે કાંઈએક કામજી કીધુ લાલ	૧૫૫
રહ લાગી રસિયા તારી રાજ...	૧૫૫
માવડી દોવાને ગોવાલીડા ...	૧૫૬
આવે વાલીડા જઈ વારણે રે	૧૫૬
ગોપીએ કરચું તે કાંઈએથી	
નહિં ચાએ રે ...	૧૫૬
સાચું સુણજો હીરાને મારા માવા રે	૧૫૭

ધોળ.

મન મોહન સંગે રે બહાલતાં...	૧૫૮
----------------------------	-----

પ્રખંધ.

ગુણુલેલી સાહેલી વખત વીતી ...	૧૫૮
------------------------------	-----

પ્રભાત.

આવો રે આવો અલબેલા ...	૧૫૯
તારો રે તારો ત્રિકમજી ...	૧૬૦
આપો રે આપો અલબેલા ...	૧૬૦
હદની સતમાં ...	૧૬૦

થાળ.

મારાં ભાગ્યતણો નહિ પાર હેલી	૧૬૧
-----------------------------	-----

વિષય.	પૃષ્ઠ.
પદ.	
આવેની અલગેલા રે ...	૧૬૧
પરા રે પરા રે મારે પાલવ મેલો ૧૬૨	
માનોછ માનોછ રાધે. ...	૧૬૨
જય જુગદીશ વિશ્વવ્યાપક હરિ ૧૬૨	
અની હો અતિ રૂડો બેની રે... ૧૬૩	
અની હો પાતળિયાની સાથે રે ૧૬૩	
અની હો વાંસલડી વગડી રે... ૧૬૪	
રચિઓ સુખકારી ...	૧૬૫
કારામદ રણુછોડ ...	૧૬૫
જનમ્યા જુગદાધાર... ૧૬૫	
પ્રીતમ જાણી રે ...	૧૬૬
પ્રીતલડી મેં તો જાણી ...	૧૬૬
પાંડવ દત્ત રમે છે જયારે ...	૧૬૬
શુભ રેહિયું છે વર્ષ એક ...	૧૬૭
કોણે દીકા કહી વનમાળી રે ...	૧૬૯
સજ અગે નવસાત સખીરી ...	૧૬૯
કાનુડા અમને કોહો રે ...	૧૭૦
કાંઈ અગને દોષ અદાવે ...	૧૭૦
હું તો તારો કાન ન મુકું દેડો રે ૧૭૦	
ચિત માઈ ચોરી લીધુરે ...	૧૭૧
કાળા તો કપડે ભર્યા રે ...	૧૭૧
કાનુડાની કેતાં લાભું રે ...	૧૭૨
અમસાથે એવી કાંધી રે ...	૧૭૨
સેરીએ સામજિઓ આવે રે ...	૧૭૨
આવ્યોહતો મોરલીવાળો રે ...	૧૭૩
મોહન મિટડિયુ મસ્તાનિયું ...	૧૭૩
મારાં ગનમાં માહાલે... ૧૭૪	
અકુરછ મા તેડી અશો ...	૧૭૪
ઓદવ હમારો સધેશો ...	૧૭૫
હારે મારા યવન રે... ૧૭૬	

વિષય.	પૃષ્ઠ.
તાઈ મુખડું બેતાં મદાવ ...	૧૭૬
પોવાયા પાતળિઆમાં પ્રાણ રે ૧૭૭	
સખી બેને આજ કસ્યાની ટેવ રે ૧૭૭	
મેં તો હાથમાં દીધું મન રે ...	૧૭૭
જુગગ્રવન તમને બેધ રે ...	૧૭૮
આવેની અલગેલા મારા ...	૧૭૮
વારે વારે બહાલી લાગે ...	૧૭૮
હરિ હેલવણી વિદ્યા રે ભણાવું ..	૧૭૮
ધન વદાવન બગીચત્રય ...	૧૭૯
હારે સુણી વિકળ યથ વ્રજનાર ૧૭૯	
હારે બેધ હસીને બોલ્યા મહારાજ ૧૮૦	
હારે એ શુ બોલ્યા દીનદયાળ... ૧૮૦	
હારે હરિ રમવા માડ્યો રાસ ...	૧૮૧
માઈ તો નવ ગાને રે ...	૧૮૧
શ્રીગુની બલિહારી ...	૧૮૧
મથુરાને રે મારગ કેમ જમ્યો ૧૮૨	
વિરહી જનને અતિ દુખદાયક... ૧૮૨	
વેધાણી રે માણીગર મદાવમાં રે.. ૧૮૨	
લોભાયો રે પ્યારી તારા પ્રેમનો રે ૧૮૩	

છંદ.

અગિન જ્વાળાચકી ...	૧૮૩
--------------------	-----

વિં ૧ લો—ખં ૩ લો.

વાંદા વિગે... ..	૧૮૪
દગ્ધ વિગે	૧૮૫
કણુળી વિગે	૧૮૫
નભરમા ધણી વિગે	૧૮૫
પુરપ, સ્ત્રીનો ચાકર છે; તે વિગે ૧૮૬	

વિં ૨ લો—ખં ૧ લો.

નિરાલંબ ઉપનિષદ... ..	૧૮૭
બોધ રત્નાવલી	૧૮૪

વિષય.	પૃષ્ઠ	વિષય	પૃષ્ઠ.
જ્ઞાનપોડશી ...	૧૯૮	અમઘો ગુરુગમમેં ધર પાયા ...	૨૧૮
જ્ઞાન પચાંગ ...	૨૦૧	સમજ લે શ્રુતિકે શુદ્ધ બિચાર...	૨૧૮
જ્ઞાન પચાંગનો કોડો ...	૨૦૩	સોહ શબ્દ બીચાર	૨૧૮
નવધરૂ ...	૨૦૫	નિસદ્દિન મન લયલીન લક્ષમે...	૨૧૯
જન્કડી ૧ લી ...	૨૦૬	મો છાડવાની વે ...	૨૧૯
જન્કડી ૨ છ ...	૨૧૦	સદ્ગુરુ સદ્ગુરુ સખ જગ થોવે	૨૧૮
પૃષ્ઠ.		છવનમુક્ત પુરુષ બડભાગી ...	૨૧૯
અનુભવિ જાગો રે...	૨૧૧	જવુ ચાર જાત જગ લલિયે...	૨૨૦
અનગુણને સેનમેં સમજાયા રે	૨૧૧	અનુભવિ પુરુષનકી બલિહારી	૨૨૦
થોગી થોરી છદ્મી વે ...	૨૧૧	બીનું સતસગત ગ્યાન કહાતે .	૨૨૦
છવ છવ તું નહિ રે ખ્યારા...	૨૧૨	છને આતમા ચિના નહિ .	૨૨૧
માયામેં પ્રનિર્ભીય પરતેં ...	૨૧૨	ગુરુ ચરનકમલ ચિત દીજે રે .	૨૨૧
સોહ મોહ હોવે મક્કલમેં .	૨૧૨	ફળો નામરૂપ જગ સારા વે	૨૨૧
ચિતકુ ધિરતા ક્યો કરિ આવે...	૨૧૩	ગુરુ ચરનકમલ ચિત ધારના વે	૨૨૧
કો નહિ જાગે છવરા મેરા ...	૨૧૩	સોહ સોહ કેહે ઘટઘટમેં વે ...	૨૨૨
જો ભવ તરિખો ચાહે નર રે	૨૧૩	અમ તો સમજ મન મેરા રે .	૨૨૨
શુદ્ધ બિનું કો અભિમાન બિટાવે	૨૧૩	છનકુ બજન ઝર લાગી રે .	૨૨૨
પાત્ર બિના રસ કેસે ઠરેગો ..	૨૧૪	અમ તો સમજ હો શાકી વે .	૨૨૨
સમજ મન સોહ શબ્દ બિચાર	૨૧૪	જાની જગતકી રીતિ વે ..	૨૨૨
મહાપદકી મોટમ કહા બરનું...	૨૧૪	કરતો બજન બડાકા વે ...	૨૨૩
બીનું ધર પાવે નહિ હે બીમરામા	૨૧૫	જાકુ જગ્યાસા ગ્યાનકી હો .	૨૨૩
આહ જામ ખુમરી...	૨૧૫	હારે એક તાર અનોપમ પ્રિછિયે હો	૨૨૩
દુરલભ દુહિ પાવો ...	૨૧૫	સદ્ગુરુ બિન સસો ના મીટે	૨૨૪
રામ રટે મો નીકા .	૨૧૫	હુદારી	
રામ બજને મેરે બોધ..	૨૧૬	શ્રુતીકી સુખદાયક બાતી ...	૨૨૪
ક્યા હોવે ગત તેરી .	૨૧૬	જાકે નરરૂપ બધોરી .	૨૨૪
રામ રમે ઘટમાહિ .	૨૧૬	છન મત જાગો રે ..	૨૨૫
સમ જગ સ્વારથકે સગી રે ..	૨૧૭	રેખતા	
બાધ રે બનસાગર બય બારે .	૨૧૭	હરિકે બજન બિન ...	૨૨૫
બાધ રે બવનીધિ પાર ઉતરના...	૨૧૭	છવનમુક્ત મુવા નહિ મારા...	૨૨૫

શ્રી
નમસ્તુતી.
(નમ્સૂતાલ કૃત).

શ્રી

ન મૂ વા ણી.

—૧૨૩૪૫૬૭૮૯૦૧૨૩—

વિભાગ ૧ લો—ગુજરાતી.

—૧૨૩૪૫૬૭૮૯૦૧૨૩—

ખંડ ૧ લો.

—૧૨૩૪૫૬૭૮૯૦૧૨૩—

ઇશ્વરજ્ઞાન વિષે.

—૧૨૩૪૫૬૭૮૯૦૧૨૩—

અ અ અનુભવ ગીતા. X X

(રાગ-સામેરીની ચાલ.)

શ્રીગુરુ ચરણે કરું પ્રણામલ, કરુણાસિંધુ સુખના ધામલ;
સેવાકારણ સાલિંગરામલ, ભવસાગરમાં ઠરવા ઠામલ. ૧.
કેડડ.

- ઠામ ઠરવા ભવનિધિમાં, નાવ શુરુપદ ધ્યાન છે; ૧
શુરુમહિમા જાણે નહી, એને અંતરમાં ઐશિમાન છે. ૧
અભિમાનનુ બળ અતિઘણું, મેં દીડું દીનદયાળ;
સદગુરુ સ્વામી વના એ, કોણ છેદે જાળ. ૨
જાતિ કુળ ને ભણ્યાનુ, અભિમાન અતિસે આવે;
આચાર ઇંદ્ર ઉપાસના, અભિમાનને ઉપજાવે. ૩
તિરથ મત જપ દાન નીમ, અષ્ટાંગ ભોગને સાધે;
સાધન કરીને સિદ્ધ થાએ, અભિમાન અદકો વાધે. ૪
ચાર દેહના માન માટે, અભિમાની સહુકો કહે;
પ્રાણ તૈજસ વિશ્વ માની, બિજા તો બાહેર રહે. ૫
એ માન મટવું કઠિણ પ્રભુજી, શુરુકૃપા વણ નવ ટળે;
અધિકારી વના અંતર ન લીજે, સત વિધિ સાથે મળે. ૬

એ મોહમદિરા ઉગ્ર છે, તેણે આવરચો કેં કાળથી;
 તે સદ્ગુરુ કુરુણા વિના, એ ન છુટે જંભળથી, ૭
 બહુ જન્મનો અથડાયલો, દાષો ત્રિવિધિના તાપનો;
 મોદ લોવનમાં ભમે, નહિ પાર પુન્યને પાપનો. ૮
 ઘટચક્રમાં જેમ ફપજળ તે, ભરી ભરી ઠલવાય છે;
 ચાર ખાણ ને લખ ચોરચાસી, ફરી ફરી અથડાય છે. ૯
 એ ફેરો ટળવા કારણે, સેવિએ સદ્ગુરુચર્ય;
 દીનગંધુ દયાનિધિ પ્રભુ, તમે અશરણાશર્ય. ૧૦
 અભિમાન છુટ્યાતણા પ્રભુજી, કહો મુને ઉપાએ;
 ગુરુ કહે સુષુ શિષ્ય એ, અનુભવ વિના નવ જાએ. ૧૧
 સ્થુળ દેહને સોધિએ, માહે નિત્યાનિત્ય વિચારિએ;
 અનિત્ય લહિ અભિમાન તજિએ, સુદમમાહે સધારિએ. ૧૨
 એ અનુક્રમે મુકિએ, એક નિત્ય આત્મા જાણિએ;
 ચોથું ઘર જે અનુભવે તો, મહાકારણમાં માણિએ. ૧૩
 સવિકલ્પ એજ સમાધી વિરા, ત્રિપુટી આત્મા એક છે;
 ત્યાંમુખી રો જ્ઞાન જ્ઞાતા, ત્રણનો વિવેક છે. ૧૪
 નિર્વિકલ્પ એક ચૈતન, ત્રિપુટી તાંહાં નવ ઠરે;
 કેહે નભુ એ થાય અનુભવ, સદ્ગુરુ કુરુણા કરે. ૧૫
 ઈતિશ્રી અનુભવ ગીતાયાં અભિમાન નિરૂપણે

નામ પ્રથમ પર્વ:-૧

ચાલ.

કરભેડીને પાયે લાગુંજી, વિનતિ કરવા આજ્ઞા માગુંજી;
 નિસદ્ધિન ચરણાંબુજ અનુરાગુંજી, એ ઉપાયે અભિમાન ત્યાગુંજી. ૧

દોડ.

ત્યાગું અભિમાન એ ઉપાયે, પ્રભુ એક સંશય ઉપન્યો;
 નિરણે કરી કોહો નિરૂંપણુ જે, ગુરુ શિષ્ય સ્વરૂપનો. ૨
 ગુરુ કહે શિષ્ય સાંભળ વાણી, પ્રાણી સરવે એક છે;
 જેમ હંસ જગ સહુ ઉજળા, તેહના ચાર માંહે વિવેક છે. ૩
 ભાઈ ગુરુ પાંચ પ્રકારના, તેનો ભેદ કહું તે ચિત ધરો;
 શ્રવણ મનન નિદધ્યાસથી, તમે અંતરમા અનુભવ કરો. ૪

પ્રથમ શુરુ તે માતપિતા, જેણે જન્મ્યા આ સંસારમાં;
 નામ રૂપે સમજાવ્યા, આ લોકના વેહેવારમાં. ૫
 બિલે શુરુ જેણે વિદ્યા આપી, ઉદ્યમ કુળ આચારની;
 તેથી જિંતા મટી, મનતણી વસ્ત્ર અહારની. ૬
 ત્રિલે શુરુ કુળગૌર કહિયે, શ્રાદ્ધાદિક કર્મ આચરે;
 યજ્ઞ યાગ અનેક ધા, કુળશુરુ વિના કોઈ ના કરે. ૭
 ચોથો તે દિક્ષા શુરુ, જે આપે ઇષ્ટ ઉપાસના;
 અંત કરણની સુદૃઢતા પણ, તાહા લગી ન મરે વાસના. ૮
 પાંચમો તે સદ્ગુરુ, સદ્ નિત્ય વસ્તુ દાખવે,
 ચિદ્ જાણ્યું આનંદ થયું, તે સચ્ચિદાનંદ અનુભવે. ૯
 આધિદૈવક ત્રણ શુરુ, અધિભૂત કહિયે આરમ્ભો;
 સદ્ગુરુ અધ્યાત્મ કહિયે, એ નિસાન ત્રિપુટી પારનો. ૧૦
 શુરુ શિષ્ય કારણ તહાં લગી, જહા લગી વસ્તુ નવ લહે;
 જાણ્યું ત્યારે ખેલું સરખા, ઉપકારમાટે શુરુ કહે. ૧૧
 જેમ ધનુષમાથી તીર છુટે, વાગે શબ્દ નિસાનમા,
 તેમ શબ્દ સાથે જાય સુરતા, લય પામે નિજ જ્ઞાનમા. ૧૨
 શબ્દ શુરુ ને શિષ્ય સુરતા, રમરણ અનુભવ બ્રહ્મત્વ,
 વાણીજાળથી નિસરે, કાઈ જોર ન ચાલે કર્મનુ ૧૩
 શિષ્ય હોય સુખાણુ સુધો, પાત્ર પૂરવનો જાણ્યો;
 તેને બોધ લાગે બોલતા, બહુ આગળનો, દિસે લણ્યો. ૧૪
 તે શબ્દ થાતા અનુભવે, પછે ખરૂં ખોટું જાણ્યો;
 જેમ હસ જળને દૂર કાઢે, દુધને પ્રીતે લણે. ૧૫
 તે શિષ્યને સદ્ગુરુ મળે તો, હેલામાં ભવસિંધુ તરે,
 કહે નભ યાય આત્મ અનુભવ, જેને સદ્ગુરુ કડુણા કરે. ૧૬
 ઇતિ શ્રી અં ૭ શુરુ શિષ્ય ભેદ નિરૂપણે નામ દ્વિતિયપર્વઃ ૨

આલ.

તમે છો વ્યાપક વિદ્યાધારણ, તમારો મહિમા અપરમપારણ,
 અનુભવ વસ્તુ શું કેહેવાયણ, મશય છેદો ત્રિભુવનરાયણ. ૧.

દાડ.

ત્રિભોવનપતિ કહું વિનતી, એ મંશય મહારો ટાળિયે,
 પ્રગટ કરી કહો પ્રભુણ, જેમ હસ્તામળવત નહાળિયે. ૨

શુરુ કહે ધન બુદ્ધ તહારી, એ પ્રાપ્ત ઉત્તમ ઉચરયું;
 સાંભળજે શ્રવણે ધરી, એનો ઉત્તર જે પ્રગટ કરે. ૩
 ભાઈ અનુ કહેતાં અનુદિન, તે સસા દિનસાતની;
 ભવ કહેતાં હોય છે, એ પરિક્ષા કર વાતની. ૪
 કોઈ કહે જે નેત્ર છે, કોઈ એક નેણા ઓચરે;
 અનુભવિ એ વાતનુ, ભાઈ નિરૂપણ નિશ્ચે કરે. ૫
 નાકના જે અગ્ને, જે સાથે નવ ભેવાય;
 નિજ નેત્ર નાકે અનુભવે, એકનો નિશ્ચે થાય. ૬
 એમ શબ્દ શુરુ વેદાંતનો, તેને અનુભવિ અનુભવ કરે;
 એ આત્મદર્શી અનુભવે, તાહાં દેહ દરશી નવ કરે. ૭
 અનુભવ વિજ્ઞાન કહિયે, સાક્ષી તેનો કો નથી;
 તે કહેવું છે કહેવાય નહિ, તો વાણી કેમ શકે કથી. ૮
 અનુભવ સમરણ લક્ષનુ, સમ વિશ્વ વ્યાપક થૈ રહે;
 સકળ પંચક પાર અનુભવ, કોઈ કોહોને શુ કહે. ૯
 શ્રુતિ સ્મૃતિ ને જુક્તિ અનુભવ, એ ચારનો વિચાર છે;
 સાંભળ વિરા ચિત્ત ધરીને, એનો કહું જે પ્રકાર છે. ૧૦
 શ્રુતિ શુરુ વેદાંત વાણી, સ્મૃતિ સાખ પૂરાણની;
 દૃષ્ટાંત જુક્તિ ભેગવે, સિદ્ધાંત વસ્તુ જાણની. ૧૧
 સિદ્ધાંત વસ્તુ પ્રાપ્ત થૈ તે, અનુભવ કહેવાય;
 દૃષ્ટાંત કહું જુ પોંચતું, ઉતારજે ઉરમાં. ૧૨
 એક વિષ્ણુ કહે ગોકુળમા, પેડો અપૂરવ થાય;
 બિભે કહે એ વાત સાચી, સ્મૃતિ સાખ પૂરાય. ૧૩
 જુક્તિ તે જે ગયો ગોકુળ, અનુભવ જે લક્ષણ કરે;
 એ ત્રણથી તો ઓળખ્યો, પણ કાજ તો આધે સરે. ૧૪
 એ ચાર પ્રકારે ચતુરને, આલોચિ અતર ધારયું;
 સાંખ્ય શાસ્ત્રે વિભાગ કરિને, નિત્યાનિત્ય વિચારયું. ૧૫
 કામ થાએ જંતુનું, જેના અતરમાં અનુભવ કરે;
 કહે નભૂ નિરૂપ થાયે, ભે સદ્ગુરુ કડુણા કરે. ૧૬

ઇતિ શ્રી અઞ્જીરશિષ્ય મંત્રારે અનુભવ શબ્દ નિરૂપણે
 નામ તૃતીય પર્વ ૩

શ્રી ગુરુ સ્વામી કેતુણાં કિનેછ, ભવસિંધુથી અભેવરં દિનેછ; શરણાંગતને શરણે લિનેછ, તમ કેતુણાથી કારજ સીનેછ. ૧

દોડ.

સીએ કારજ સ્વામી મહાંશ, સાંખ્ય મુને સમજાવિયે; તત્ત્વજ્ઞાન પ્રકાશ કરી, પ્રભુ સંશય-સર્વ સમાવિયે. સદગુરુ કહે સાંભળ સુત, કહું પંચીકરણનો ભેદ; એક આત્મા નિત્ય છે તે; અજર અમર અછેદ. 'પૃથ્વી-જળ' ને તેજ વાયુ, પાંચમું આકાશ; તમોગુણથી ઉપન્યા, તે તમવડે પ્રકાશ. ગંધ રસ વળી સ્પર્શતા ને, રૂપ શબ્દ કેહેવાય; એ પંચ વિંધ્ય છે તત્ત્વના, તહારી સત્તા તે માંય. દેશે ઈંદ્રિ દેવ દશ, એ રાજસથી ઉત્પન્ન; અંતઃકરણ છે સત્વથી, અહંકાર ચિત્ત બુદ્ધિ મત્તઃ હવે ચાર દેહના અભિમાની, કહું તે ચિત્ત ધારણે; અતુલાવ અંતરમાં ધરી ભાઇ, તિન બુદ્ધે વિચારણે. વિશ્વમાની સ્થૂળનો, તેજસ સુક્ષ્મ બાણ; કારણ માની પ્રાણ ને, મહાકારણનો નિરવાણ. આવર્ણ શક્તિ ભવને, વિશ્લેષ ઇશ પ્રમાણ; આવર્ણ ને વિશ્લેષ બંને, માંયાતું મંડાણ. હવે કોશ પાંચ ને પાંચ વાયુ, તેનો કહું વિસ્તાર; અન્નમય ને પ્રાણમય, વળી મનોમય અવિધાર. વિજ્ઞાનમય આનંદમયનો, ક્રિયાથી વિચાર; કુર્મ કૃકલ નાગ દત્ત ધનંજય, વાયુ પાંચ પ્રકાર. હર્ષ શોક ક્રોધા તૃષ્ણા, જરા મૃત્યુ ઉર્મી મેર્મ; મન પ્રાણ ને દેહના, અતુકમે બાળે ધર્મ. એ પંચીકરણ સંશ્લેષમાં, મેં સમજાવ્યું તુંજને સહી; એ સર્વ ચૈતન તુંજવડે, પણ તૂં જોહેવું એકે નહીં. પરા પશ્યંતી મધ્યમા, વૈળરી તાહારી વાયુ; નાલી દહે ને કંઠ ગુળ એ, સ્થાનક તેનાં બાણ.

જાગૃત સ્વપ્ન સુષુપ્તિ તુર્યા, ચાર અવસ્થા પાર;
 તું અખંડિત આત્મા, એ વાણી રહિત વિચાર. ૧૫
 એ પંચિકરણને પાર જૈને, અનુદિન અનુભવ ધરે;
 કેહે નભૂ તે રવે હરિ, જેને સદ્ગુરુ કહણા કરે. ૧૬

૭૦ શ્રી અં ગું સર્વાઈ સાંખ્ય શાસ્ત્ર નિરૂપણો
 નામ ચતુર્થ પર્વ:-૪.

૫૬-રાગ-કલ્યાણ.

ભવ તરવા પ્રાણી ગુરૂપદ સેવો. ટેક.
 ફરિ ફરિ નાવે દુર્લભ આ અવસર, માનુષ દેહે મેવો. ભવં ૧
 ચાર ગુરુ તે પાત્ર થવાને, આચરણે રહેવો;
 સદ્ગુરુ શબ્દ દેહેમાં ગૃહીને, તે અનુભવ લેવો. ભવં ૨
 ચાર દેહનુ માન મટાવા, ગુરુ મહિમા ઝેહેવો;
 પાંચ તત્વનો તું પ્રકાશિક, તેમાં તે જેહેવો. ભવં ૩
 કામ મદાદિ તરકર સહુને, જ્ઞાન દંડ રેવો;
 નભુ અનુભવગીતાનો અનુભવ, તું જાણી લે એવો. ભવં ૪

છતિ ૫૬ ૧ હું.

ચાલ.

કરભેડીને લાગું પાયેલ, ગુરુ મહિમા મેં ગણ્યો નવ જાયેલ;
 નાનામતમાં ધણા જન ગાયેલ, સાંભળતાંમા સચે ધાયેલ. ૧

દોડ.

સાંભળતાંમાં સંશે ધાયે, પ્રભુ આચારજ આગે થયા;
 વ્રત નિયમ ઉપાસના, તે કવણુ કારણુ પરકિયાં. ૨
 તારે ગુરુ કહે સુણ શિષ્ય મહારા, એ પ્રશ્નનો પરિહાર;
 આચારજ આગે થયા તે, જાણે તત્વવિચાર. ૩
 તે મોહોટા પાસે સેવાને, આવે તે પ્રાણી માત્ર;
 પણ હજારોમાં એક હોય, લાઈ જ્ઞાન કેરૂ પાત્ર. ૪
 પછે પાત્ર જોઈને મહાપુરૂષ, તેને આપે આતમજ્ઞાન;
 અન્યને કર્મ ઉપાસના, જપ તપ તીરથ ને દાન. ૫
 લાઈ જંતુ ચાર પ્રકારના, તેનો ભેદ કહું નિરધાર;
 મુક્ત મુમુક્ષુ વિષઈ પામર, સાંભળ તે વિસ્તાર. ૬

મુક્ત પુરૂષ તો બ્રહ્મ સ્વે, મુમુક્ષુ મોક્ષ ઈચ્છા કરે;
 વિષય વિષયાશક્ત રહે, પામર પશુ જેહેવા કરે. ૭
 તે મુમુક્ષુ ત્રણ જાતના, ઉત્તમ મધ્યમ મંદ;
 . ઉત્તમ નિવારે કર્મને, આહે અખંડાનંદ. ૮
 મધ્યમને ઉપાસના, દૃઢ નિયમ વ્રત વિશ્વાસ;
 સાધુની સેવા કરે, સંસારથી ઉદાસ. ૯
 મંદ કર્મ કરે સહુ, અર્પે હરીને તેહ;
 જેમ ઘટે તેમ આચાર્ય આપે, એમાં નહિ સંદેહ. ૧૦
 તે ઘણે કાળે પાત્ર થાયે, અંતઃકરણ મેલું મટે;
 મહા પુરૂષ એમ જાણિને, કેહે જેહને જે કેહવું ઘટે. ૧૧
 પછે મર્કટ મુઠ્ઠી ઘડે ગુરખ, આઘો ઉદમ નવ કરે;
 કોટી ઉપાય કરે સહુ પણ, કાગડ પારો નવ કરે. ૧૨
 એમ કર્મ ઉપાસના જ્ઞાન તે, સહુ મુમુક્ષુને સંભવે;
 મુક્તને એકે નહિ, જે આત્મવિદ્યા અનુભવે. ૧૩
 તે માટે આચારજે, પંડનાલિકા એવી કરી;
 પાત્ર પક્ષ થયા વિના ભાઈ, વસ્તુ કેમ સંકે કરી. ૧૪
 પછે મોટાનો લઈ આસરો, પાખંડ કરે બહુ પેરનાં;
 વાદ કરી વહતા કરે, જેમ કુંજડા હોય શેહેરના. ૧૫
 વાહે વળગ્યા નવ રહે, કોઈ વીરલા અનુભવ ધરે;
 કેહે નણુ તે ભવ તરે, જેને સદ્ગુરુ ઠગુણા કરે. ૧૬

ઈં શ્રી અં શું કર્મ ઉપાસના નિરૂપણે
 નામ પથમ પર્વ-૫

આસ.

સદ્ગુરુ સ્વામી શરણે રાખોજી, ભવના બંધન કાપી નાંખોજી;
 ઠગુણાદૃષ્ટે હુંપર બાંખોજી, છાના ભેદ તે પ્રગટ બાંખોજી ૧
 દોડ.

પ્રગટ બાંખો પ્રભુ મહારા, એક સંશે ઉરનો ટાળિયે;
 અધમઉધારણુ દિનખંધુ, એ ખર્દ પ્રેમે ખાળિયે. ૨
 પ્રભુ આગે ભક્ત અનેકધા, તેને પ્રગટ દર્શન આપિજા;
 નાના વિધનાં રૂપ લઈને, કષ્ટ તેનું કાપિજા. ૩

પ્રભુ બ્રહ્મ તો અવિનાશ છે, ખંડિતા કેમ થાયે; ૪
 નામ રૂપ તો નાશ પામે, એ સંદે ઉર માંયે.
 તારે શુરુ કહે સુષુ શિષ્ય મહારા, આ વિશ્વ માયાથી થયું; ૫
 જેને જ્ઞાન નિજ સ્વરૂપનું, તેને દેવતા લાન મળી ગયું.
 એ જંતુ રૂપે માયા થઈ ને, માયા કર્મ ઉપાસના; ૬
 વળી તૃષ્ણા રૂપે માયા થઈ, થઈ માયા રૂપે વાસના.
 આકાર માયા ઈશ પરકયો, અભ્યાસ એવો આદરયો; ૭
 ભક્તિનું બ્રહ્મ પાળવા, પછે વેસ માયાયે ધર્યો.
 એમ પ્રત્યક્ષ પરચો માયાનો, તે માયાયે વખાણ્યો; ૮
 એ દેવ સાધન જંતુ જૂઠો, જારે આત્મા જાણ્યો.
 જેમ ખાંડનાં ખીખાં ભર્યાં, થયા સ્વાન સિંહ શિયાળ; ૯
 મૂળ વસ્તુ જ્ઞાનથી, તેને ભક્ષ કરે તત્કાળ.
 તેમ અનિરવચની આદ્ય માયા, પ્રકૃતિ એ બ્રહ્મની; ૧૦
 ભુક્તિ જાણે વિરલા એ, માયા કેસ મર્મની.
 પાતાળથી વૈકુંઠ સુધી, જાણ માયા વૈષ્ણવી; ૧૧
 એ માયાના પ્રપંચને, જાણશે કોઈ અનુભવી.
 તે માટે એ સર્વ સાચું, વિશ્વ સાચું જહાં લગી; ૧૨
 આ જન્મ છે તે આત્મા એવું, ભાસ થયું ના ભાંલગી.
 વિશ્વ તે જે ભેદ ભુદ્ધિ, બ્રહ્મ તે જે અભેદ; ૧૩
 જન્મ તે જે નાશ પામે, આત્મા અહેદ.
 ચૈતનની સત્તા વડે, એ માયા નાટક થાય; ૧૪
 આત્મજ્ઞાની પુરૂષને, એ મિથ્યા ઘેન પળાય.
 સતસંગત ક્રિયા વિના, સદ્દશુરુ નવ ઓળખાય; ૧૫
 સદ્દશુરુ પ્રિયથા વના, પોતાપણુ નવ જાય.
 પોતાને જાણ્યાથી, એ મેહેને ભવસિંધુ તરે, ૧૬
 કહે નભુ અનુભવ ઉપને, જો સદ્દશુરુ કડુણા કરે.

ઈં શ્રી અં શં સાકાર નિરૂપણો નામ સંપ્રદાય પદ્ય: ૯.

દાડ.

- સિદ્ધાંત શું ને લક્ષણ કેહેવાં, તે કરે શું ના કરે;
સો જાપ તપ ને ધ્યાન કેહેજું, સેં સ્વરૂપે તે પ્રે. ૨
- પ્રગટ લેદ પ્રકાશ કરીને, કહો મારા નાથ,
આનંદસાગર પ્રસનતાથી, જોડ્યા શિષ્યની સાથ. ૩
- જીવતા પેહેલો મરીજાએ, તેજ જીવનમુક્ત;
ભાઈ સાંભળજે શ્રવણે ધરી, તેને ચાલવાની જીવતા. ૪
- સુખ દુઃખ રાગ દ્વેષ વૃદ્ધિ, હાણ ને નિંદા સ્તુતી,
માન બહાઈ ઈર્ષ્યા જાણે, પ્રથમ સરજી ના હતી. ૫
- નહિ ચક્ષુષાત ને ઘાત આટી, અમળ અંત કર્ણ,
સંકલ્પ સર્વ સમીગયા, જે જીવતા પામ્યો મર્ણ. ૬
- કર્મ ધર્મ ને પુણ્ય પાતિક, વર્ણ આશ્રમ લેદ;
સ્વપચ ધર કે તીરથ ભોમી, મટયો સઘળો ખેદ. ૭
- ત્રી સુન્ય પાર સદા રમે, કરી ઉનમુનીમાં વાસ,
તાહા ધ્યાન ધાતા ધ્યે નહિ, ઉપાસના ઉપાસ્ય. ૮
- તે સદા નિરતર જ્યોત્તમ વત, અણડ અજગ્યા અર્થ;
દૃષ્ટાંત ત્યા પોચે નહીં, સિદ્ધાંત છે સમર્થ. ૯
- સ્વે સ્વરૂપાકાર વૃત્તિ, સાક્ષીવત્ વિચરે સદા,
તે પ્રે મુકાં પર્યવત, સુખ દુઃખ વિના સેહેજે મુદા. ૧૦
- જેમ જળકુકડી જળ વિષે, જુડે ઉડે ચાલે તરે;
એવી જીવિતા જિવનમુક્તાની, તે સ્હેજના ધરમાં ફરે. ૧૧
- નીલ પિત ને રક્તાદિમા, ધીંળ ભાનુનું બળે,
તાતો સિતળ થાય નહિ, તે હુનુ થાતે નવ બળે. ૧૨
- તેમ રહે અસગી અગથી, એને સગ નહિ રે શરીરનો;
પકજ જળ ભેદે નહિ, ઉપાય ન ચાલે નીરનો. ૧૩
- એમ મુક્ત પુરૂષની મહાદશા, તે પ્રિયચામા આવે નહીં,
તે સઘળે દેખે પ્રહામય, જેની સુરતા સુલટી થઈ. ૧૪
- મુઆ પછી જે મોક્ષ કેહે તે, મિથ્યા કલ્પ મનવડે,
જે મોક્ષ પામ્યો જીવતા, તે ભાતે જીલો નવ પડે. ૧૫
- ધન ધન એવા પુરૂષને, જે જીવતા પેહેલો મરે,
કહે નભૂ અનુભવ ઉપજે, જેને સંદેશુ કહુણા કરે. ૧૬

ઈ શ્રી અં ગું જીવનમુક્ત નિરૂપણો નામ મસમ પદ્ય - ૭

ચાલ.

સદગુરુ સ્વામી કુરુણા આણીછ, શરણે લીજે નિજ તન બાણીછ;
અધાધ બોધ અવિચળ વાણીછ, જેથી ઉધરે પામર પ્રાણીછ. ૧

દોડ.

પ્રાણી ઉધરે ભવનિધિથી, એ વચનને જાઉં વારણે;
એક પ્રશ્ન ઉપન્યું પ્રભુછ, નિજ મોક્ષ ઇચ્છા કરણે. ૨
પ્રભુ ભોગની ભુક્તિ કહો, તે કોણ કોણ પ્રકાર છે;
ભોગ અક્ષર અર્થ શું, તેનો કહો જે પ્રકાર છે. ૩
તારે ગુરુ કહે સુણ વત્સ મહારા, નિગમ કેરી વાણ;
એક અર્ચા ને એક ધૂમ મારગ, રાજ ને હઠ બાણ. ૪
પ્રથમ હઠનું નિરૂપણ તું, સાંભળજે શ્રવણે ધરી;
ભોગની ખટ ક્રિયા કરવા, એક સ્થળ બેસે કરી. ૬
એક ગણપતિ ગજ ક્રિયા ફૂલ, ત્રિણ તે ધોતી કહી;
ચોથી નોળી પાંચ નેતિ, ખેચરી છઠી લહી. ૬
એમ શરીરની થઈ સુદૃઢતા ને, શીલ આચરણ પાળવું.
રસ નિરસ થઈ ધૃડતા ગૃહિને, સિદ્ધ આસન વાળવું. ૭
મૂળ જાળંધર વળી, ઉડ્યા ન ત્રણે બધ;
પછે પ્રાણ ને અપાનનો, સુલટો કરે સમંધ ૮
પછે પ્રાણનો દેહે પિંડ માંહે, ભેદન કરે ખટ ચક્ર;
એ ગુરુ વિના ઘર નવં જડે, મારગ છે અતિ વક્ર. ૯
ગણપતિ શ્રદ્ધા હરિ, શિવ ઈંદ્ર અગ્નિ સ્થાન;
જે જે કમળના ઈશ તહાં, જૈ ધરે તેનું ધ્યાન. ૧૦
જે જે સ્થળમાં જઈશકે, તેટલી સિદ્ધિ થાય;
સિદ્ધિને મંત્રે નહિ, તો રવિ સમ મહિમાય. ૧૧
પછે જ્ઞાન આત્માનું લહે, તો ભેતે ભેત સમાય;
લંગ થાયે લિંગનો, ને એક ચૈતન થાય. ૧૨
અગ્નિ આબ્યો જળ વિષે, તે માટે કહિયે ભોગ;
દેખાદેખી આચરે તો, અગ આવે રોગ. ૧૩
યોગાગ્નિએ દેહે પકવ થાયે, પછે જ્ઞાનથી કારજ સરે;
કહે નભુ થાય આત્મ અનુભવ, જેને સદગુરુ કુરુણા કરે ૧૪
ઈં શ્રી અં ગું હઠયોગ નિરૂપણો નામ અષ્ટમ પર્વ. ૮

૫૬-રાગ-પૂરવી.

સમર મન સદ્ગુરુચરન સરોજ; સમર; ટેક.
 પામર વિપર્ધ કે વીરથ રત, પાત્ર હોવેકી યોજ; સમ૦. ૧
 કર્મ કરી નિસ્કર્મ સત્વગુની, લાગી અવિદ્યા ફોજ, હું વારી;
 કરી ઉપાસના અગુન યોગ લગ, કીની આત્મા ખોજ; સમ૦. ૨
 છવનમુક્ત ભયો વૈદેહિ, મિટગયો મિથ્યા ભોજ, હું વારી;
 નભુ અનુભવગિતાકો હારદ, એ મુનસાકી મોજ; સમ૦. ૩

૫૬-૨. પુરણ.

ચાલ.

સાંભળ શિષ્ય કહુ એક વાતજી, રાજયોગ કેરી ખ્યાતજી;
 સમજણુકેરૂં અહિં છે કામજી, અંતર જોવું છે નિજ ધામજી. ૧

કોડ.

નિજ ધામ જોવા કારણે, ભાઈ કીજિયે સતસગ,
 વિન પ્રયાસે વસ્તુ લાધે, ઘાટ પામે લગ. ૨
 ચાર સાધન સમ દમાદિ, યુક્તને અધિકાર;
 જે કાળ કરતો આવિયો, તે પાત્ર છે નિરધાર. ૩
 તેને પ્રથમ તત્વ તપાસવાં, ભાઈ સાંખ્યશાસ્ત્ર પ્રમાણ;
 પછે નિત્યાનિત્ય ને કાય કરણ, સે સ્વરૂપે જાણ. ૪
 પછે અભિમાનીનાં રથજા ક્રિયા, તે ધારણ મનમાંયે;
 પછે પ્રણવસાથે લક્ષ રાખી, જાણું તે રથજા ઝાણે. ૫
 જે પ્રણવ તે મહાવાક્ય છે, એ મંત્ર ત્રિપુટી મધ્ય;
 તે પાર નાદની પાર લય, સિદ્ધાંત થાયે સિદ્ધ. ૬
 હવે ચિત્ત ધૂડ એ સ્થિરાસન, ક્રિયા તે દશ લક્ષણ;
 અર્ધ માત્રા મત્ર તત્, એ સાક્ષી નિરક્ષણ. ૭
 અંગ્રહોતિ વેદવાણી, તદાકાર પ્રકાશ,
 હદ અનહદ પાર અનુભવ, જોજવત આકાશ. ૮
 તાંહાં નહિ અત કરણ આદે, જિવેશ માયા સુદ્ધ;
 દૃષ્ટાંત પોંચી નવ શકે, પણ જેમ જળ ને દુધ. ૯
 અખંડ એહ સ્વરૂપમાં, દેહિ ચાર છાયાં માત્ર;
 એ સ્વરૂપે મહાન પુરૂષો, વસ્તુકેરોં પાત્ર. ૧૦
 ઘાટ ભંગ ઘર્ષગયો, ભાસ્યો નિરાળો નોટ;
 ચૈતન વિના ન કિંચિદસ્તી, કનક કુડળ ઘાટ. ૧૧

દૃષ્ટાંત આવે દૃષ્ટિમાં, સિદ્ધાંત તે સરખું નહીં;
 ગુરુ કરાંગુલિકરિ કહે, જો ચંદ્રચાઆવત્ કહી. ૧૨
 સિદ્ધાંત જાણી રવે થયો, એ પરમારથ પામ્યો સરે;
 કહે નભૂ યાય આત્મવિત્, જો સદગુરુ કડુણા કરે. ૧૩
 ઈ શ્રી આ ગુરુ રાજયોગ નિરૂપણો નામ નવમ પર્વ; ૬.

આલ.

સદગુરુ સ્વામી પરમારથજી, એથી અન્ય નથી સમર્થજી;
 મહિમા જાણે સરિયો અર્થજી, જેણે ન જાણ્યું તે જન્મ્યો વ્યર્થજી. ૧

દોડ.

વ્યર્થ જન્મ્યો સર્વથા, નરવેધ જેને નવ હવે;
 તહાં લગી એ વિશ્વ ભટકે, સ્વાંગ ધારે નવનવો. ૨
 તે ભટકણ મટવા કારણે, સતસંગ છે ઉપાય;
 પ્રભુ કૃપા જાણી પુછવાનું, પ્રશ્ન મનમાં થાય. ૩
 આ જકત દુઃખ અપાર સાગર, ઉપાધિ ભંડાર;
 દસ લક્ષણ સારીને કહ્યાં, કયમ વરતે એ નિરધાર. ૪
 અકોધ કયમ રહેવાય જગમાં, નહિ રાગતે કયમ થાય;
 ભાઈ કોધમાં પાછો વળે તે, અકોધી કહેવાય. ૫
 નિરનેહ જે અધ્યાસ નહિ, ક્ષમા તે સહિતા વડે;
 દયા જે નહિ દ્રોહ કોનો, એમાં શું બંધન નડે. ૬
 ઇંદ્રીજિત જે મન સ્થિર, સમદૃષ્ટી જે મન સમ સદા;
 આપ ટાળી વિચરે, સંસાર તેને સુખદા. ૭
 નિર્દોષ તૃપ્તિ રહિત મન, દાતાર તે ઉદાર;
 ભય રહિત તે જે નાસ નહિ, નહિ શોક તે ધૃડ સાર. ૮
 સંસાર કસણી સહન સાથે, પ્રેરે ચક્ર કુલાર;
 તે ચક્રે કીડી ભમતાં દેખી, યુદ્ધ કરે વિચાર. ૯
 એ ચક્ર સેહેજે પ્રેરે છે, કીડી તે ચિર ઠામ;
 સિદ્ધાંત એથી પાર અનુભવ, જાણવાનું કામ. ૧૦
 ભાઈ સમજીને સમ યઈ રહ્યા, તે માનુષાવજગ વીચરે;
 કેહે નભૂ કોઈએક પરિક્ષિત, જેને સદગુરુ કડુણા કરે. ૧૧

ઈ શ્રી આ ગુરુ દશ લક્ષણ નિરૂપણો નામ દશમ પર્વ-૧૦.

આત્મ.

એથી આપો અનુભવ જે હું, સ્વામી મુજને કહિયે તે હું;
જેથી જાણે સદ્ સંદેહ હું, છતે દેહે થાય વિદેહ હું.

દેહ.

વિદેહનું લક્ષણ કહો, કડુણા કરી ગુરુદેવ;
સમજતામાં સહેજ પ્રગટે, અનુભવ તત્ત્વેવ.
ગુરુ કહે સુષુ શિષ્ય એ તે, ભણું પુછ્યું પ્રશ્ન;
એ સ્વરૂપે જનક શુક, વશીષ્ઠ ભરત ને કૃષ્ણ.
એ લક્ષ કેરી સાત લોમી, કહું કરી વિસ્તાર;
એક ચિત્તથી સાંભળો, જે કહ્યો છે પ્રકાર.
પ્રથમ લોમિ મુલ ઇચ્છા, બિજી તે સુવિચારણા;
ત્રીજી તનુમાનસા એથી, સત્વાપત્તિ સ્વેધારણા.
અસંશક્તિ અનામિકા, એ પાંચમી લોમિ કહી;
પદાર્થભાવની ખટમી, તુર્યગા સાતમી લંહી.
જીવનમુક્તા એથી લોમિ, પાંચમી વિદેહ;
છઠી ને વળી સાતમી, મહામુક્ત કહિયે તેહ.
અર્થ એનો જેહ છે, તે કહું સાંભળ વીર;
મુલ ઇચ્છા તે ભાવલક્ષિ, એમ બાણે ધીર.
નિત્યાનિત્ય વિચારવું, સુવિચારણા કહેવાય;
સુપ્રમા જે જ્ઞાનની, તનુમાનસા લહેવાય.
તુર્યાવસ્થા સત્વાપત્તિ, સિદ્ધાંત એ અધ્યાત્મતા;
બીજી ત્રણે જે કહિ તે, સાધનની તારતમ્યતા.
અસંશક્તિ એજ છે જે, સમાધિ સહેજે કરે.
રૂપમાંહે સ્થિતિ થઈ તે, ઇચ્છે તારે ઉતરે.
પદાર્થભાવની કહિએ, આપે કરે સમાધ્ય;
આપથી ના ઉતરે, તે અન્ય કેરે સાધ્ય.
સાતમી છે તુર્યગા, તે સમાધી જે થાય;
અન્યથી કે આપથી, નવ ઉતરી શકાય.
અખંડ વ્યોમાકાર વૃત્તિ, સકળ પંચકથી પરે;
નભુએ અનુભવ તે લહે, જેને સદ્ગુરુ કડુણા કરે.

આલ.

સદગુરુ સ્વામી ભવનું નાવણ, તમ કરૂણાથી ભાસ્યું સાવણ;
એણી રીતે રહેજ સમાવણ, મનુશા દેહનો પામ્યો લાવણ. ૧

દોહ.

લ્હાવ મનુશાદેહનો, સ્વામિ તમ કૃપાયે પામિયોં;
હુવે ત્રીવીધિ તાપ કેરી, વેદના ભય વામિયોં. ૨
ઉપાય અભિમાની મથ્યાનો, પર્વ પેહેલાંમાં કહ્યો;
ખીજે પર્વે શીખ્ય ગુરુનો, લેહ બોલ્યા તે લહ્યો. ૩
ત્રીજે અનુભવ શબ્દનો, મેં અર્થ અહિંને રાખિયો;
ચોથે હારદ સાંખ્યનો, પ્રભુ કૃપા કરીને દાખિયો. ૪
પાંચમે ઉપાસનાનો, લેહ તે મેં જાણિયો;
છઠ્ઠે પર્વે સગુણ મહિમા, કહ્યો તે પરમાણિયો. ૫
સપ્તમે જીવનમુક્ત લક્ષણ, કેરી જાણી નીત;
અષ્ટમે હકભોગ કેરી, બતાવી છે રીત. ૬
નવમે પર્વે રાજભોગ ને, દસમે દસ લક્ષણ;
એકાદસમે સપ્ત ભોમિ, કેરું નિરક્ષણ. ૭
ત્રણ પદ ને પર્વ દ્વાદશ, તમે કહ્યાં જીગદાધાર;
સપ્તમ સંખ્યા પંચદશ, અનુભવગીતા સાર. ૮
આ જક્તકેરા જંતુને, ભવસિંધુ કેરી સેત;
એવું જાણી અનુભવે, તેને હોય હરિમું હેત. ૯
સંવત સતદશ નવ ઉપર, ત્રણ વરખે સાર;
ભાદ્રપદ સુદ પંચમી, છે તીર્થ મંગળ વાર. ૧૦
તે દિવસ પૂરણ ગ્રંથનો, એ થયો છે વિસ્તાર;
સાંભળી ધારી અનુભવે, તે પુરૂષની બલિહાર. ૧૧
નડિયાદ ગુરજર દેશમાં, છે તે થળનો રહેનાર,
નાગર ન્યાત સાઠોદરો, નોકરીનો વ્યાપાર. ૧૨
કદરામામાં અંન જળ એ, તળાટું લખવા રહ્યો;
નિમિત્ય દેહને કારણે, એ સમાચાર સરવે કહ્યો. ૧૩
જેમ કાષ્ટ કેરી પુતળી, નાચે નચાવે તેમ;
આપે આપનું કરે વર્ણન, હારદ ખીછો એમ. ૧૪
નનતરાયાત્મજ નભૂ, નિમિત્ય કેહેવા માત્ર;
જેમ જંતતંતુ તૂંબડાં, તેને વળડે ગુણપાત્ર. ૧૫

સંતસેવા ગુરુ મહિમા, શ્રુતી સહુ કહે છે સરે;

તે અનુભવ થાય નભૂને, સદ્ગુરુ કડુણા કરે. ૧૬

ૐ શ્રી અં શું અં મહિમાં વર્ણનો નામ દ્વાદશ પદ્ય: ૧૨.

ધોળ.

હરિ ગુરુ સંત સદોદિત સેવો, માણી લો મુનશાદેહે મેવો;
 હરિ અવસર કહ્યાં પામિયે એવો તો, અનુભવગીતા અનુભવોદે. ૧
 રાજયોગ ને જ્ઞાન આચરણુ, ચાલવાકેરં દશ લક્ષણુ;
 સપ્ત લોભિકાનું નિરક્ષણુ તો, અનુ-૨
 એ અનુભવતાં આપ હોવાત, પોતે પોતાનું જાણે પોત;
 એમ અચાનક થાયે જોત તો, અનુ-૩
 રવે થયો ત્યારે સંશય ટળિયા, સંચિત ધાસના ગંજ રે જળિયા;
 ક્રિયામાણ કર્મનાં દુકિત દળિયાં તો, અનુ-૪
 સુખ થાયે સમજીને સમાતાં, આડંન દિસે નિજ થળ જતાં;
 સાધન સમિયાં રવેપદ થાતાં તો, અનુ-૫
 સુંદરિએ ને કોહો કયાં જઈએ, સાંને તજિયે ને સાંનેરે અહિયે;
 મહાકલે જળ પૂરણુ લંહિયે તો, અનુ-૬
 એણે વરણુ પીધું રે એહનું, અન્ય નથી તો એસીગળ કેહનું;
 નભૂ નિમિત્ત નામ ધરયું દેહનું તો,

ત્રીસ પ્રશ્નોત્તરી.

છંદ-ભુજંગપ્રયાતની ચાલ.

જયં સદ્ગુરુ સચ્ચિદાનંદ સ્વામી, જેહુ કરજેડીને કહું શીવ નામી;
 મહારા મંનમાં પૂછવા પ્રશ્ન ઇચ્છું, કૃપા સદ્ગુરુની વિના કેમ પ્રીછું. ૧
 મહારે મંન સંદેહ આવી ભરાય, વિના સદ્ગુરુ કોઈથી નવ જાય;
 પ્રથમ પ્રશ્ન એ જે પ્રાણી દેહ ધારે, મરે અવતરે તે તે શાને આધારે. ૨
 બીજું માત ગર્ભે ધરે ધ્યાન કોહોનું, ત્રીજું ગર્ભ આવે તો ચૈતન્ય શાનું;
 ચોથું સર્વ ચૈતન્યમય જો કેહેવાય, સુખી ને દુઃખી ઉંચ કાં નીચ થાય. ૩
 પંચ પ્રશ્ન એ જે કહ્યો મિશ્ર ન્યારો, સ્વામી શું પ્રિયેજન તેનું વિચારો;
 છઠું સર્વ જો એક બ્રહ્મવડે છે, તારે સીદને જોષ કરવો પડે છે. ૪
 પ્રશ્ન સાતમું ભગૃતાદિ કહાં છે, પાંચે દેહનાં થાન દેહેમાં ક્રિયાં છે;
 વસુ પ્રશ્ન જે એ અસંભવ લેજો, થયો બ્રહ્મ એ કેમ માયાની લેજો. ૫
 નવમું પ્રશ્ન આ શૃષ્ટીનો કોણ કરતા, દશમું જીવનું નામ તેકોણ ધરતા;
 એકાદસમું શિવશક્તિ કહી છે, ક્રિયે ઠામ વાસો વસીને રહી છે. ૬
 પ્રભુ બારમું પ્રશ્ન ચૈતન માણે, પોતાનો જ આનંદ જાણે-કે ન જાણે;
 સંશે તેરમો રામને જ્ઞાન દીધું, વશિષ્ઠે કહ્યું શું રામે માની લીધું. ૭
 એ છે ચૌદમું જે મનુષ્યાવતાર, સદુ શૃષ્ટી કહે છે આવે એકવાર;
 પંદરમું પાત્ર થાય તે કોણ રીતે, સોજે કોણ શું છે વર્તે કેમ નીતે. ૮
 શું છે શુણ એ પ્રશ્ન સત્તરમું છે, ત્રણે દેવ જૂઠા થવા કારણ શું છે;
 પુરૂષ નારીનો વા પુરૂષ નારી થાય, પુછ્યું પ્રશ્ન એ જોગણીમું કેહેવાય. ૯
 વળી વીસમું જે વિના મનુષ્ય જે છે, તેને આત્મનું જ્ઞાન તે કોણ કેહે;
 પ્રશ્ન એકવીસે જેને ભાક્ષ થાય, તેણે કિં પુનઃ વિશ્વમાંહે અવાય. ૧૦
 બાવીસે કોઈ સુક્તિને નબ્ધ માગે, તેવીશે જન્મ મરણથી સર્વ છાગે;
 ચોવીસે કોઈ દેહને નેષ્ટ માને, પચ્ચીસે અમરલોક ઇચ્છે તે સાને. ૧૧
 છંવીસે શુરશિખ્યનું રૂપ કેહેણું, ક્રિયો મંત્ર સત્તાવીમું પુછ્યું એણું;
 વળી વીસ ને આઠમું પ્રશ્ન એ છે, પ્રભુ સદ્ગુરુ કોણ ઠામે વસે છે. ૧૨
 જોગણત્રીસમું સ્વાદ જીહ્વાજ માણે, બીજીજીન્દ્રિયોતે તે શું સુખ જાણે;
 પુછ્યું ત્રીસમું પ્રશ્ન નિજરૂપ દાખો, છેદિ ત્રીશ સંશે શરણ માંહે રાખો. ૧૩
 નજૂને નિમિત્તે શુભાવ જાણી, લલુ લક્ષ લેહેવા વહી ત્રીશ વાણી. ૧૪

પ્રશ્ન ૩૦ નો ઉત્તર.

છંદ-દોહોરો.

પ્રથમ પ્રશ્ન જે દેહે ધરે, જગમાં જતુ અનેક;
સે સનેગે લઘુ દિરઘ, કોહો શુરુ કરી વિવેક. ૧

છંદ-ચોપાઇ.

ધન બુદ્ધિ તારી સુત એહ, આત્મલક્ષ ઉપર છે નેહ. ૧
પૂછ્યું પ્રશ્ન અનેપ્રશ્ન સાર, સાક્ષળ એનો કહુ પરિહાર. ૨
સચિત કર્મ કરયાથી યયું, ભોગબ્યું સચિતભાથી ગયુ. ૩
તે પ્રાલબ્ધને ભેગે કેહ, ત્રિપુટી સમજી લેવી એહ. ૪
ત્રિપુટી પર એ ત્રણે નથી, સુતો એ અનાદિ કાળથી. ૫
તેમા સ્વપ્ન તે જન્મજ થયો, લય ધાતે સુપુસિમા ગયો. ૬
એને ન્યારે ભગૃત થાય, બે એ સ્વપ્ન મટવાનો કરે ઉપાય. ૭
સાર્યું એસઠ સદ્શુરુ થાય, તારે સચિતની જડ ભાય. ૮
પછે ત્રિપુટી ભાસે નહીં, સુરતા એક સતતર થઈ. ૯

દોહોરો.

પ્રાલબ્ધયોગે દેહે ધરે, જહાંસુધી અજ્ઞાન;
જ્ઞાન અર્ક ઉર જિદ્યો, તો થાયે વિજ્ઞાન. ૧૦

પ્રશ્ન ૨ જી-દોહોરો.

પ્રભુ સમાધાન એ તો થયુ, વળી પુણ્ય એક વાત;
માત ગર્ભમાં ધ્યાય છે, તેની કોહો વિખ્યાત. ૧

ચોપાઇ.

સાક્ષળ શિષ્ય કહુ વિસ્તાર, ધ્યાન ધરે જે ગર્ભ મોજાર. ૧
ઓંકારે માસે બુદ્ધિ થાય, તેનુ નામ તે જીવ કેહેવાય. ૨
તે દુખ પામે ગર્ભને વિષે, પણ હું આત્મા એવુ નવ લખે. ૩
એમ જાણે તો જન્મ ન થાય, જન્મે તો તે ના બધાય. ૪
જીવો શુકદેવજી તેવા થયા, તે જન્મમરણથી ન્યારા રહ્યા. ૫
દુખ મટવા સજારે શિવ, તે માટે એ તો છે જીવ. ૬
ખીજું દુખ નહિ ગર્ભ સમાન, અકળાયો ધરે છે ધ્યાન. ૭

દોહોરો.

ધ્યાન ધરે છે ઈશનુ, કરવા દુખ નિસ્તાર,
સમય થાય ઉત્પન્નનો, પછે કરે સ્વપ્ન વ્યાપાર. ૮

પ્ર૦ ૩ બું-દોહોરો.

ત્રિજો મયે જોડ છે, મહારાજ મહારે મંન. ૧
માતાદેરા ગર્ભમા, પ્રભુ કેમ આવે ચૈતન. ૧
ચોપાઈ.

ધન જુદિ તારી મુત સાર, કિધૂં પ્રશ્ન પરમ ઉદાર. ૨
સાંભળ તેનો ઉત્તર કહું, સદગુરુ કૃપાથી જે લહું. ૩
ચૈતન ના આવે ના જાય, સદા એ તેમનો તેમ પ્રાય. ૪
ઘટ ધાતે દેખિએ આકાશ, ઘટ ભાગે નવ યાયે નાશ. ૫
ઘટમાં નાખયું પડતુ નથી, કહાડે નવ જાયે સ્વર્થથી. ૬
એમ અર્જુનિ એ નિર્વાણ, ગર્ભ આન્યો એને મા જણ. ૭

દોહોરો.

આત્માને નહિ મળવે, ગર્ભતાણુ કદપાંત, ૮
નહિ આવે જાણે નહિ, ઘટાકાશ દૃષ્ટાંત ૮

પ્ર૦ ૪ બું-દોહોરો.

ચોથો મદે જોડ છે, જો સર્વ આત્મા એક; ૧
તો મુખી દુખી કેમ ધાય છે, પ્રભુ તેનો કહો વિવેક. ૧

ચોપાઈ

મુખ દુખ એ તો મનનો ધર્મ, માલળ તેનો કહું મર્મ ૨
તે મનતું નિજ રૂપે યાય, તારે મુખદુખ ઘેન પલાળ ૩
પ્રભુ જારે એક સર્વ કહ્યું, તારે યવું જવું કહાં રહ્યું. ૪
ભાઈએ થવા લગી અભ્યાસ, જહા લગી ન મટયો અધ્યાસ. ૫
સ્વસ્વરૂપ મુખ દુખ નવ લહે, જો નિજ મનને લક્ષે રહે. ૬
જો ત્રિપુટીથી આયો વટે, ત્યારે મિથ્યા કટિપત મટે. ૭
મુખ દુખ એ મિથ્યાનુ રૂપ, સર્વે ચૈતન એક અનૂપ. ૮

દોહોરો.

જળમા જળની લેહેર છે, ત્યમ તુ ચિદની લેહેર, ૯
સેવજુદિથી ભાસિયુ, મુખ દુખ પ્રીતિ વેર. ૧૦

પ્ર૦ ૫ મુ-દોહોરો.

વિનય કરી પુછ પ્રભુ, પ્રશ્ન પાંચમું એક; ૧
શિવ જાણ્યો સા કારણે એ ટાળો સદેહ ૧

ચોપાઈ.

શુરુ કહે સાંભળ સુત વાણુ, આત્મા ભિન્નભાવ મા નાણુ. ૨
 જ્ઞાંતિ માત્ર જગત જાંસિયું, અજ્ઞાને એ ન્યારૂં થયું. ૩
 ઘાટબુદ્ધિયે ભિન્ન જણાય, કંચન બુદ્ધિ દ્વેત ન થાય. ૪
 એક મૃત્તિકા જાંડ અનેક, એમ લહો અન્વય વ્યતિરેક. ૫
 જો કે ચિત્તમાં શંકા થાય, એ ભૂલ પ્રજ્ઞમાં કેમ કેવાય ૬
 તેનો ઉત્તર સુણજે તંન, જેમ દિપક પ્રગટયો ભોવંન ૭
 તેજેમુય દિસે આતંકાર, તેમાં કાળક નથી લગાર. ૮
 તેમાંથી કાજળ નીકળે, કહી દિશા કાંઈ નવ કળે. ૯
 એમ પ્રજ્ઞમાં જ્ઞાંતિ રહી, પ્રજ્ઞવેતા પુરૂષોર્થે લહી. ૧૦
 આતી લેહ જે જનનો ટળ્યો, નવૂ તે પ્રજ્ઞાનિધિમા લળ્યો. ૧૧

પ્ર. ૬ કું-દોહોરા.

સમાધાન સિદ્ધાંત એ, થયો રહિત સદેહ;
 હવે પ્રશ્ન છઠું કહુ, શુરુ સમજાવો તેહ. ૧
 સર્વ એક ચૈતન્ય છે, એમ કર્યો પ્રતિજ્ઞાધ;
 તારે શાસ્ત્ર શુરુ સતસંગમાં, સાને કરવો શોધ. ૨

ચોપાઈ.

સાંભળ સુત કહું ઉત્તર એહ, પૂર્વે જ્ઞાંતિ કહી છે જેહ. ૩
 તે જ્ઞાંતિએ ભૂલ્યો રૂપ, ભિખારી ટેળેઠો ભૂપ. ૪
 સમણામાં ભિખારી થયો, નૃપનીતિ સહુ ભૂલી ગયો. ૫
 તે દુઃખેદુખિયો બહુ થાય, સ્વપ્ન મટયાવણુ દુખના નાય. ૬
 શુરુ કહુણા કરી આપે જ્ઞાન, ગત રજની જેમ ઉગે જાણુ. ૭
 સમણુ મટયુ સર્વતર થયું, થયો રાય ને દારિદ્ર ગયું. ૮
 ત્યાર પછે સમણું નવ નડે, તે માટે જોધ કરવો પડે. ૯
 સંગ કરેથી વાઘે રંગ, નણુ નિત્યે કરવો સતમગ. ૧૦

પ્ર. ૭ મું-દોહોરા.

એ ઉત્તર ઉર ઉતર્યો, કૃપાસિધુ શુરુદેવ,
 પ્રશ્ન સાતમાંનો પ્રભૂ, હવે જતાવો લેવ. ૧
 ચાર અવસ્થા લોગવે, કોણુ યાનકે વાસ;
 કહાં નાય આવે પ્રભૂ, તેનો કરો પ્રકાંશ. ૨

ચોપાઇ.

ઉત્તમ પ્રશ્ન કર્યું સુણ તંન, ઉત્તર કહું તે ધરજે મંન.	૩
મનવૃત્તિ આવે ને જાય, સ્થાનેકલેદે નામ ધરાય.	૪
ભાસ પ્રદાનું ચારે લોમ, ચૈતન એક સતતર બ્યોમ.	૫
નાભિ તુર્યા સાક્ષી રહ્યો, ત્રણે સ્થાન સતતર લહ્યો.	૬
દહે સુપુતિ કંઠે સ્વપંન, જાગૃત નેત્રે રહે અનુદીન.	૭
એક એકમા ત્રણે યાય, તે અનુભવ કરતે જોળખાય,	૮
સુખ્ય એક જે વર્તે ગૌણ, જેમ જળ માહે રહ્યું છે લૂણ.	૯
એ રીતે એ સ્થાનક જાણ, અનુદિન અનુભવથી પ્રમાણ.	૧૦
લહુ લક્ષ સાક્ષીનો લહે, શુરુતા એજ નભૂ થઈ રહે.	૧૧

પ્ર૦ ૮ મું-દોહરા.

સંશયગત સદ્ગુરુ યયો, વિનય કહું મહારાજ;	
પ્રશ્ન આઠમું પુછવા, ઇચ્છા ઉપની આજ.	૧
ચૈતન એક પ્રકાશ છે, કોઈથી નવ જાયે કળ્યો;	
અન્વયની શંકા થઈ, કેમ માયા લેજો લજ્યો.	૨

ચોપાઇ.

સાંભળ મુત ઉત્તર એ તણો, એમાં ખપ બુદ્ધિનો ઘણો.	૩
અન્ય પદારથ કાંઈ નથી; ભિન્ન ભાસ્યાથી કલ્પી કથી.	૪
તે ઉપર સાંભળું દૃષ્ટાંત, મનન કરે મન પામે સ્માંત.	૫
ભાનુ ભાસ પડ્યું જળ માંય, તેની ભીંતે દીસે છાંય.	૬
ચિત્ર વિચિત્ર દીસે આકાર, નથી રંગ કે ચિતરનાર.	૭
છાંય મટે નવ ભાસે તેહ, એમ મિથ્યા જાણી લે એહ.	૮
તહાં રહી જોતાં ભાસે કળ્યો, એમ સર્વ છાયામાં લજ્યો.	૯
મિથ્યા માયા કલ્પિત એમ, રૂપું છીંપે ભાસે તેમ.	૧૦
પૂરણમાં આવાહન કર્યું, નભૂ નિમિત્તમાત્ર છે અમું.	૧૧

પ્ર૦ ૯ મું-દોહરો.

દગુરુ એ સંધે ગયો, હવે નવમો સંદેહ;	
જાણ કરતા આ વિશ્વનો, કૃપા કરી કહો તેહ.	૧

ચોપાઇ.

અવ્યક્ત, વ્યોમ નિરંતર સાવ, પ્રથમ સેહેજ સંજોગ સુભાવ. ૨
સાંભળ કહું દૃષ્ટાંતે કરી, તિમ બુદ્ધિ રાજે મન ધરી. ૩
મળ વિસર્ગ કોઇ ઢારે કર્યો, તે જઈ પૃથ્વી ઉપર કર્યો. ૪
પૃથ્વી મળનો થયો સંજોગ, તેમાં જંતુ થાય અમોઘ. ૫
વળી કહું બીજું દૃષ્ટાંત, જે સાંભળતાં બાંને બાંત. ૬
જળ જળમા અપૂળાએ જદા, ઓઢા લેહેર થાયે બુદ્ધબુદા. ૭
સેહેજ સંજોગ સુભાવે થાય, કરતા એનો કોણ કહેવાય. ૮
સુભાવે સેહેજ સંજોગે થયું, નથી કોઈ આબું કે ગયું. ૯
તત્વતણે શિર દિધો ભાર, નભૂ નથી બીજો કરનાર. ૧૦
ચૈતન લેહેર ત્રિપુટી એહ, તેથી આપ અકરતા છેહ, ૧૧

પ્ર૦ ૧૦ મું-દોહરો.

એ ઉત્તર ઉર ઉતર્યો, સદગુરુ સુખના ધામ;
હવે પ્રશ્ન દસમું કહો, જીવ તે શાતુ નામ. ૧

ચોપાઇ.

સુષુ સુત ઉત્તર એહનો કહું, ગુરુકુણ્યાથી જે હું લહું ૨
શબ્દ સ્પર્શ રૂપ રસ ગંધ, એને દેહમું સદા સમંધ. ૩
મન બુદ્ધિ ચિત ને હંકાર, એ નવનુ વાસનાલિંગ સાર. ૪
તેનુ નામ તે જીવ કહેવાય, પ્રરી કરી આવે ને જાય. ૫
એહેને જાંરે સદગુરુ મળે, લિંગવાસના ત્યારે ટળે. ૬
પછી જીવ ખોળ્યો નવં જડે, લખચાર્યાસીમાં કોણ પડે. ૭
જેમ એક સકટ ધર્યું છે નામ, નામ જડેનહિ તેણે કામ. ૮
બુદ્ધ બુદ્ધ કરીને કળે, તો સકટ નામ સોધ્યું નવ મળે. ૯
એમ જીવ તો કહિયે નથી, બાંધીકાંધી વાણી કથી. ૧૦
ચૈતન એક સતંતર પ્રભુ, નિમિત્તમાત્ર જેમ પરકયું નહુ. ૧૧

પ્ર૦ ૧૧ મું-દોહરો.

સ્વામી એ સંદે મટ્યો, વળી આશંકા એક;
શિવ સક્તિ તે કહાં વસે, કહો ગુરુ કરી વિવેક ૧

ચોપાઇ.

મુળાધાર સક્તિ રહે બાણ, ધ્વજરંધ્ર તહાં રૂંદ્ર પ્રમાણ. ૨
સક્તિ તે ચિતચંચળતાય, ધીર ચિત તે શિવ કહેવાય. ૩

પ્ર૦ ૧૨ મું-દોહોરો.

પ્રભુ દ્વાદશમુ પ્રશ્ન એ, સાક્ષી ચોથે થાન;
નિજનંદ સુખ સાવડે, જાણે કોહો ભગવાન. ૧
ચોપાધ.

ઉત્તમ પ્રશ્ન કર્યું તે એહ, જે જાણે તે થાય વિદેહ. ૨
સાંભળ તેતું કહું દષ્ટાંત, સમજીને મેળવ સિદ્ધાંત. ૩
એક ગરળામા દીપક ધર્યાં, જહારભાસ તેનો વિસ્તર્યો. ૪
છિદ્ર પ્રમાણે થાય આકાર, પછી સર્વે તે ભુર્યાં ઠાર. ૫
દીપ જોત નવ જાણી થાય, ભાશક દીપકનો મહિમાય. ૬
એમ આ દેહ ગરળામા વાસ, ચૌદ ઈંદ્રીને કરે પ્રકાશ. ૭
ચૌદેતુ પ્રકાશિકપણુ, કેમ જોણુ થાયે તે તણુ. ૮
નિજનંદ સુખ જાણે એમ, જુજો દીપ ગરળામાં તેમ. ૯
સર્વેમા સાક્ષી પ્રકાશ, નથી લીન ઓગળુપંથાસ. ૧૦
સાક્ષી વરતે સરવે છતાં, નહી લીન નથી કોઈ થતાં. ૧૧
હું થઈ વિશ્વ ભોગવે જેમ, હું મટતે સાક્ષી રહે તેમ. ૧૨

પ્ર૦ ૧૩ મું-દોહોરો.

સંશે તેરમો રામને, કહ્યું વશિષ્ઠે જ્ઞાન;
શું કહ્યું ને શું લહ્યું, તે કહો કૃપાનિધાન. ૧
ચોપાધ.

શુરુ કહે સાંભળ ચિત ધરી, જીવ ઇશ્વરતા અજગી કરી. ૨
એક સતંતર ચૈતન કહ્યો, કહ્યો તેહેવો રઘુનાથે લહ્યો. ૩
શ્રોતા વક્તા બેહુ સમાન, તેથી તરત લહ્યું નિજ જ્ઞાન. ૪
રામરમેતી સહુમાં રમે, નહી રખે કોઈ ભાંતે ભમે. ૫

પ્ર૦ ૧૪ મું-દોહો

સંદે મનનો ભાંગિઓ, વળી પ્રશ્ન ચૌદમુ સાર;
શાસ્ત્ર કહે દેહે મનુશનો, પ્રભુ આવે એકવાર. ૧
ચોપાધ.

કીધું પ્રશ્ન અતિ ઉદાર, સાંભળ સુત જોનો પરિહાર. ૨
ભાત વગેરુ થાય નમાર, એમ ઉંચ નીચ અવતાર. ૩

મરણ મમે થાય જેવી મતી, જતુની થાયે તે ગતી	૪
એમ જાણે છે સહુ સસાર, કેમ કહિયે આવે એકવાર	૫
હરિ ભજવાનુ આજસ દરે, એમ કહિયેતો કાઈ એક ડરે.	૬
એહિયુ હારદ એહિયુ લહુ, એકવાર તે માટે કહુ	૭

પ્ર૦ ૧૫ મુ.-દોહરો.

એ તો સહુ સદે ટળ્યો, વળી પદરમુ એહ,	
પાત્ર થાય કોણુ રીતથી, પામર જતુ જેહ	૧
ચોપાઈ.	

અહો ધન્ય સુત બુધ તાહેરી, મોક્ષ થવાની પૃચ્છા કરી	૨
પ્રથમ તીર્થ જાત્રાદિ કરે, પછી પૂજાસાથે મન ઠરે	૩
વળતી ધ્યાન ધારણા થાય, એમ જ્ઞાનનુ પાત્ર કહેવાય	૪
અનેક જન્મ કરતો આવિયો, જેમ કીડા ભગી સેવિયો	૫
પછી ચટકે શુધ્ધ ભુલી ગઈ, એમ કીડાની ભગી થઈ	૬
પાત્ર વિના પ્રદક્ષરસ ના ઠરે, નભૂ ઉપાય શુરુ તે શો કરે	૭

પ્ર૦ ૧૬ મુ.-દોહરો.

સ્વામી એ સાચુ કહ્યું, વળી એક સદેહ,	
કાળ તે શું કહેવાય છે, સમજાવી કહો તેહ	૧
ચોપાઈ.	

સાંભળ શિષ્ય સમય તે કાળ, નથી રૂપ કાઈ વિકરાળ	૨
ઉત્પત્તિ સ્થીતિ લયનો સમે, એમ કાળ તે કાળમું રમે	૩
યુગ ગળ તે પથ મહાભૂત, સૂક્ષ્મ તનમાત્રા અદ્ભૂત	૪
આત્મા એક અલેહ અછેદ, નભૂ નિમિત્ત કાળનો લેહ	૫

પ્ર૦-૧૭ મુ.-દોહરો.

એ તો લેહ લહ્યો મળૂ વળિ સત્તરમો સદેહ,	
શુષ્ક ડહ છે તે શુ હશે, શુરુ સમજાવો તેહ	૧
ચોપાઈ.	

સાંભળ સુત ઉત્તર એહનો, શુષ્ક તે શુ પુછ્યુ તેહનો.	૨
શુષ્ક નામ તે દોરાતણુ, તે દોરા વાયુના ગણુ	૩

એ દોરે પોયો વંસટ, પિંડ પ્રદાંડનો એકજ દાઢ. ૪
 બોહોતેરશહજ નાડીમાં વહ્યો, પુરૂષોત્તમ તે પરિરહ્યો. ૫
 તે દોરાને ગુણ તે કહે, નભ એ ગુણને બેગી લહે, ૬

પ્ર૦ ૧૮ મું-દોહરો.

સ્વામી એ સાચું કહ્યું, વળી પુણ્ય એક વાત;
 ત્રણ દેવ જુદા થયા, તેહેની કોહોને ખ્યાત. ૧

ચોપાઈ.

સાંભળ પુત્ર કહું વૃત્તાંત, સાંભળતાં મન પામે શાંત. ૨
 વડવાનળ જે અગ્નિ કહ્યો, પીંડમાહે જઠરા થઈ રહ્યો. ૩
 દોરા ત્રણ થયા તેતણા, અદ્ર સૂરજ ત્રીણ મુપુમણા. ૪
 વાયુ સૂર અંદ્ર જળ થાય, મુપુમણા વહી અહણ્ય કહેવાય. ૫
 વાયુ રણેગુણ તે પ્રદાય, સાત્વિક જળ વિપ્લુ તે ધાય. ૬
 અગ્નિ તમે રૂદ્ર બહિયે, તરણે દેવ એ પરમાહિયે. ૭

દોહરો.

એમ પીંડ પ્રદાંડમાં, ત્રણ ગુણ તે દેવ;
 નભ નિશ્ચે તું માનજે, વિરલા બણે લેવ. ૮

પ્ર૦ ૧૯ મું-દોહરો.

એ સંદે મારો મટયો, ગુરૂ કહ્યુ આગાર;
 પુણ્ય પ્રશ્ન ઓગણીસમું, તેનો કોણ પ્રકાર. ૧
 નારીનો પુરૂષ વા, નરની નારી થાય;
 એ સંદે મન માહેરે, ટાળો સદ્ગુરુ રાય. ૨

ચોપાઈ.

મુત સાંભળ ઉત્તર કહું સાર, નર નારી દેહેનો આકાર. ૩
 વાસનાલિંગ નારી નર નથી, રૂડી ચેરે જોને મથી. ૪
 ધાતુ લેહે એ આકાર, થાયે નર નયુંસક ને નાર. ૫

પ્ર૦ ૨૦ મું-દોહરો.

વળી વીસમું પ્રશ્ન એ, પુણ્ય કૃપાનિધાન;
 મનુષ્ય વિના પશ્વવાદિને, કોણ કહે નિજ જ્ઞાન. ૧

૧૧. ચોપાઈ.

સાંભળ-શિષ્ય-કહું-એ વાણુ, સરખા જંતુ ચારે ખાણુ.	૨
મનુષ્યમાં મોનિતા ઘણી, અંથી નવ છૂટે, તે તણી.	૩
મનુષ્ય વિના બિજા જે જંતુ, સહુમા સરખો છે ભગવંત.	૪
જે તે ઉપર ના હોય હેત, તે મચ્છ કૂર્મ કેમ ધારી દેહ.	૫
તે માટે સુત સાચું માન, સહુ જંતુને સરખું જ્ઞાન.	૬
મનુષ્ય દેહ ના ઝીણી રીત, થોડું ઘણુ ન માનિય રીત.	૭
ગજ અરજુન કપિ શુક ને ટીટ, એક રીત પ્રજ્ઞા ને કીટ.	૮
વાણીસેદ વિભતિપણે, નભૂ લેદ એમાં શો ગણે.	૯

૨૨. મું.-દો.-

સંદે સહુ મનનો ગયો, કહું નમાવી શીશ;	
પ્રશ્ન વીસ ને એકમું, ઉત્તર કહો ભુગદીશ.	૧
મોક્ષ થયો જે જનનો, પૂરણ થઈ પરતીત;	
તે આવે આ વિશ્વમાં, તેની કોહોને રીત.	૨

ચો.૦.

સાંભળ સુતે ઉત્તર કહું વળી, સલિતા જઈ સાગરમા ભળી.	૩
તેથી પાહું કેમ અવાય, જળ આવે વૃષ્ટિ કેહેવાય.	૪
એમ ચૈતનમા જે જન ભળ્યો, તે તો ચૈતન રૂપે મળ્યો.	૫
તે ચૈતનનું ક્રિયિત ભાસ, તે નાસયણુ સિધુવાસ.	૬
તેનું ભાસ વિનુ જે કહે, તે વૈરાટને કંઠે રહે.	૭
તે ધરે લિલા અવતાર, જગજંતુનો કરે ઉદ્ધાર.	૮
પરંપરા એમ આદ્યું જાય, જેમ જળમાહે મીઠું જાય.	૯
તેજ લવંણુ ફરી થાયે નહી, કંઠે જળનું જામે કહી.	૧૦
એમ મોક્ષ પરમારંથ લખે, નભૂ ન આવે તે ભવ વિખે.	૧૧

૫૦ ૨૩ મું.-દો.

પ્રભુ દેહેને નરતો કહે, શા કારણથી સામ;
એ દેહેમાં રહિને સહુ, બજે નિરંતર રામ. ૧

ચોપાઈ.

સાંભળ ભાઈ કહુ એક સાર, એ દેહમાં ભર્યો વિકાર. ૨
મળ મૂત્રનો ભરેલો દેહ, એમ જાણીને છાટો નેહ. ૩
એ દેહેનું મટવા અભિમાન, નભૂ નેષ્ટ કરિને માન. ૪

૫૦ ૨૪ મું.-દો.

રવામી સદે ઉપન્યો, ચતુર્વિંશતો સોય;
સા કારણથી જન્મમરણ, મટ્યું આહે સહુકોય. ૧

ચોપાઈ.

જન્મમરણ મટવાને જત, સઘ સેવિયે હરિ શુરુ સત. ૨
જન્મમરણનું દુખ છે ઘણું, શુ વર્ણવ કરિએ તે તણ. ૩
શાસ્ત્ર પુરાણથી સરવે લણું, તેમાટે સક્ષેપે કહું. ૪
હરિશુરુ સતની સેવા મળે, કહે નભુ જન્મમરણ તો ટળે. ૫

૫૦ ૨૫ મું.-દોહરો.

કહુ પ્રશ્ન પચ્ચીસમું, પ્રભુ વાહાલો એ ઘાટ,
મનુષ્ય દેહ ઇચ્છે અમર, તે શા કારણ માટ. ૧

ચોપાઈ.

રૂડી એ આશંકા કરી, સાંભળ સુત કહું તે ચિત ધરી. ૨
અમર લોકમાં વૈભવ ઘણું, અભિમાન વાધે તેતણું. ૩
મનુષ્ય દેહ છે દુખનું ધામ, તેણે સાંભરે આત્મારામ. ૪
માન મટયા વણ મન નાગળે, મન ગળ્યા વણ દૈત નટળે. ૫
દૈત ટળ્યાનો એ છે ઘાટ, નભૂ અમર ઇચ્છે તે માટ. ૬

૫૦ ૨૬ મું.-દોહરો.

સમાધાન એ તો થયું, ઉત્તર થયો અનૂપ;
પ્રશ્ન વીસ ખટમુ કહો, શુરુ શિષ્યનું રૂપ. ૧

૧ ચોપાઈ.

શબ્દ ગુરુ ને સુરતા શિષ્ય, સોધે તો પામે જીગદીશ. ૨
ગુરુ શિષ્ય કારણ તાંહાંએક, જહાં લગી હુતો સંદેહ. ૩
સમજ પડંતે સરળા બે, ઉપકારી જાણી ગુરુ કેહે. ૪
જાણ્યું તારે સહુ જીગદીશ, નભૂ ન રહું ગુરુ ને શિષ્ય. ૫

પ્ર૦ ૨૭ મું.—દોહોરો.

સત્તાવીમે પુછિયું, કિયો મોક્ષનો મંત્ર;
જેહુથકી નાટક થયું, સહુ ત્રિપુટીનો તંત્ર. ૧

ચોપાઈ.

ૐ પ્રણવથી ઉપન્યા મંત્ર, ૐ વડે લાંસે સહુ જંત્ર. ૨
અર્ધમાત્રા થયો ઈકાર, તેમાં જળ્યો ઉકાર મકાર. ૩
એ ઈકાર એકાક્ષર બ્રહ્મ, વેદ ત્રણનો એ છે અંત્ર. ૪
પ્રથમ હંસમાં સુરતા જાય, લોપ સકાર હકારનો થાય. ૫
ઈકાર દેખાયે તાર, અર્ધમાત્રામાંથી ઉચ્ચાર. ૬
અર્ધમાત્રા ક્ષર અંકાર, વાણી પસ મંત્ર શિરમોર. ૭
એથી 'મંત્ર નથી કાંઈ અન્ય, નહુ લોલાઈ રહે તે ધન્ય. ૮

પ્ર૦ ૨૮ મું.—દોહોરો.

અકાવીરું પ્રશ્ન એ, કહાં સદગુરુનો વાસ;
કૃપા કરી ગુજ ઉપરે, પ્રભુજી કરો પ્રકાશ. ૧

ચોપાઈ.

દેહેલાવ નિશ્ચેમાં રહે, ઉનમુની થાંને લક્ષે લહે. ૨

પ્ર૦ ૨૯ મું.—દોહોરો.

પ્રશ્ન એકઉનત્રીસમું, ઇંદ્રી છે દશ ચાર;
તેમાં જિહ્વા અધિક કેમ, તેનો કહો વિચાર. ૧

ચોપાઈ.

જિહ્વા સર્વથકી શિરતાજ, જિહ્વા ઝીતે સુધરે કાળ. ૨
રસ ઇંદ્રી પોણે સર્વને, તેથી તેર ધરે ગર્વને. ૩
રસ ઇંદ્રી જો છાંડે રસ, તો વિના પ્રયાસે તેરે વસ. ૪
રસ ઇંદ્રી રસને નવ તજે, તહાંલગી તેરે વિષયને લજે. ૫
નહુ નિશ્ચે જિહ્વા ઝીતાય, તો પૂરણપદની પ્રાપ્તિ થાય. ૬

પ્ર૦ ઠં મું-દોહોરો.

પ્રથ ત્રીસગું એ પ્રભુ, નિશ્ચે કહો નિજ રૂપ;
જેથી રવમ જાણે સમી, એવો જોધ અનૂપ. ૧

ચોપાઠ.

ધંન ધંન જુદિ તુજ તંન, આત્મલક્ષ રાજો અનુદીન. ૨
ઈંદ્રીઓ મનસામું જોય, મન પવનની સાથે પોય. ૩
હંસપવન લયમાં લય થાય, ત્યારે સુરતા નાદમાં જાય. ૪
નાદથી થાયે અનહદ ધુની, તેની પાર અરૂપ ઉનમુની. ૫
તારે મન આકાશવત થાય, નિજનંદ સુખ તે કહેવાય. ૬
જો રીતે આત્માનો લક્ષ, તાંહાં નહિ કાંઈ પક્ષાપક્ષ. ૭
લક્ષાલક્ષ થાયે તદરૂપ, નભૂ નહિ ત્યાં નામ ને રૂપ. ૮

તત્ત્વબોધ.

—સમસ્તસ્ય—

રાગ-સામેરીની ચાલ.

ૐ નમો શ્રી ત્રિગુણાતિતલ, વાંસુદેવ અખંડ અદ્વૈતેતલ.
તેને પ્રભુમી કહે ઉચ્ચારલ, આત્મવિદ્યા અનુભવ સારલ.
જે સમજેથી ભવ નિસ્તારલ, તતક્ષણ થાયે ન લાગે વારલ.

હાળ.

વાર ન લાગે સુકૃત થાતાં, જો સોધ સુક્ષ્મ થઈ;
એ તત્ત્વબોધ વિચારતાં, ભાઈ મતિ થાય વસ્તુમઈ.
સંવાદ એ શુરુ શિષ્યને, એ ભેદ કહું તે ચિત ધરો;
શબ્દ શુરુ ને શિષ્ય વૃત્તિ, આપોપે અનુભવ કરો.
એ અંધ છે ગિરવાણુમાં, ઘણા વિદ્યાવાનને ગમે પડે;
હું સરીખા સુરખને, શબ્દાર્થ કાંઈ નવ જડે.
તેમાટે પ્રાકૃત વાણિ, પ્રગટ કરવા ઉચરે;
કુળલ સુત જોગીલટની, આસાથી વર્ણન કરે.
એ અંધને જે અનુભવે, તે ટાળે જન્મ ને મરણને;
તો શુદ્ધ સ્વરૂપ પામે નભૂ, જો સેવે સદશુરુ ચરણને.

કડવું ૧. પૂર્ણ.

કરજોડીને કહું પ્રણામલ, શ્રીશુરુલ છે પૂરણ ધામલ.
મારા મનનો સંશે ટાળોલ, જન્મજન્મના દુકિત ખાળોલ.
તત્ત્વ વસ્તુ કોહો મહારાજલ, જેથી થાયે માતું કાજલ.

હાળ.

કાજ થાયે સર્વ શિરોમણ, હેવો બોધ સુજને કરો;
પ્રથમ તો એ બોધના, પ્રભૂ અધિકારી ઉચ્ચરો.
શુરુ કહે ધન શુદ્ધ તાહારી, પ્રશ્ન તે રૂઠું કરયું;
આ વિશ્વ કરો જંતુને, તે મોક્ષ કરવું ચિત ધર્યું.
પ્રથમ સાધન ચાર છે, તે સાંભળ જે ધૂડ ચિત કરી.
વિવેક ને વૈરાગ્ય સમાદિ, મોક્ષની ધરણ ધરી.

એ ચાર સાધન સંબુદ્ધને, અધિકાર છે એ જ્ઞાનનો; ૭
 એ વિના ઉપાય બીજો, નથી કંઈ અભિમાનનો.
 ચાર દેહનો અભિમાની, કેમ તને આવર્ણને; ૮
 વિદ્યેય સુદ્ધાં મટે નહીં જો, સેવે સદ્ગુરુ ચરણને.

કડવાં-૨. પૃ. ૦.

સાંભળો સ્વામી વિનતી મહારીજી, કડુણાગ્નિધુ ગુરુ સુખકારીજી ૧
 સંક્ષેપે તો નહિ સમજાવેજી, હું મુરખને જ્ઞાન કેમ થાયેજી. ૨
 એ ઉત્તરનો કરો વિસ્તારજી, સાધન આહારે કોણ પ્રકારજી. ૩

હાજી.

કોણ પ્રકાર સ્વામી સાધનકેરા, કૃપા કરી મુજને કહો; ૪
 પ્રગટ કરીને પ્રભુ મહારી, બળ્યતા મનની દહો.
 ભાર્ય પ્રથમ તો વિવેક સાધન, નિત્યાનિત્ય વિચારવું; ૫
 પ્રદ્ધા નિત્ય અનિત્ય બીજું, સર્વ કલ્પિત ધારવું.
 વૈરાગ્ય બીજી સાધન છે, જે સ્વર્ગાદિક-ધંધા નહીં; ૬
 સમાધિ ખટ સંપત્તિનું, સમજાવું સાધન કહી.
 સમ દમ ને તપ તિતિક્ષા, શ્રદ્ધા ને સમાધાન; ૭
 એ છ મળીને એક સાધન, સમજે બુદ્ધિવાન.
 મુમુક્ષુતા તે મોક્ષ ધંધા; મટે બંધાવર્ણ; ૮
 સુદ્ધ સ્વરૂપ થાયે નહીં, જો સેવે સદ્ગુરુચરણ.

કડવાં-૩. પૃ. ૦.

સ્વામી માફ જડ છે મંનજી, સંશે ટાળો લહી નિજ તંનજી. ૧
 સમ દમ તે શું હું નવ જાણુજી, તપ તિતિક્ષા કેમ પરમાણુજી. ૨
 શ્રદ્ધા તે શું સમાધાનજી, પ્રભુ સમજાવો કરી વાખ્યાનજી. ૩

હાજી.

વાખ્યાન કરી પ્રભુ કોહો મુને, ત્યારે ગુરુ કહે સુણતંન; ૪
 સમ તે તેને જાણીએ જે, વસ કરે નિજ મંન.
 દમ તેજ જે દમે ધંદ્રી, તપ તે જે નિજ ધર્મ; ૫
 સર્વ વિષયને સાધ્ય રાજે, નિજ ધર્મનો એ મર્મ.
 શ્રદ્ધા ગુરુ વેદાંત વાક્યે; વિશ્વાસ પૂરણ હોય; ૬
 ચિત્તની એકાગ્રતાએ, સમાધાન તે સોય.

એ છે મળીને એક સાધન, એ સાથે કહ્યાં ચાર;
અધિકારી તુજને કહ્યાં, તેહેને ઘટે તત્ત્વ વિચાર. ૭
લેહ મન આણે રખે, તું નોઈ ભતિ વર્ણને;
બ્રહ્મવિદ થાયે નહુ ને, સેવે સદ્ગુરુચરણે. ૮

કડવાં.-૪. પૂઠ.

પુહું પ્રશ્ન શ્રીગુરુદેવજી, તત્ત્વ વિવેકનો દાખો લેવજી. ૧
ગુરુકહે આત્મા બાણો સંતજી, એ અનુભવથી મટે સંસારજી. ૨
વામી આત્મા તે શુકલિયેજી, અમો અજ્ઞાની તે કેમ લલિયેજી. ૩

દાખ.

લલિયે કેમ તે કહો પ્રભુજી, ગુરુ કહે સુણ તાત;
તે પ્રશ્ન અતિ ઉત્તમ કર્યું, જેથી મટે જન્મભાત. ૪
સ્થૂળ સુક્ષ્મ ને કારણ દેહે, એ ત્રણથી અળગો રહે;
પંચ કૌશાલિત અવસ્થા, ત્રણનો સાક્ષી લહે. ૫
સદ્ચિદાનંદ સ્વરૂપે, આત્મા એ તું બાણને;
એ સંમને ચિત્તસ્થિર થશે, અંતર અનુભવ આણને. ૬
પ્રભુ સ્થૂળ સુક્ષ્મકારણ તે શું, પંચ કૌશ ક્રિયા હશે;
ત્રણ અવસ્થા સે સ્વરૂપે, તે સાંભળવા મનડું ધશે. ૭
સદ્ ચિદ આનંદ તે શું, તેહેનું કરો ઉદાહરણ;
એ અનુભવ થાયે નહુ, ને સેવે સદ્ગુરુચરણ. ૮

કડવાં.-૫. પૂઠ.

સાંભળે શિષ્ય કહું એક જ્ઞાનજી, સ્થૂળ શરિરનું કડું વાખ્યાનજી. ૧
પંચકૃતના પંચ મહાભૂતજી, એકએકમા છે અનુસ્યુતજી. ૨
કર્મથી ઉપન્યા સુખ દુખ જેહજી, લોગવવાનું સ્થાનક એહજી. ૩

દાખ.

સ્થાનક એ વિકાર ખટનું, તેહેનો લેહ ઉચારિએ;
એ છે ને ઉત્પન્ન થાયે, વૃદ્ધિ થાય વિચારિયે. ૪
વિપરીત થાય ને ક્ષીણ થાય, નાશ એ પામે ખરું;
એ છં વિકારનું સ્થૂળ શરીર, હેતું પ્રલય સહુ દેખે ખરું. ૫
સુક્ષ્મનું છે અપંચીકૃત, પંચ મહાભૂતે કર્યું;
કર્મથી ઉત્પન્ન સુખ દુખ, લોગનું સાધન કર્યું. ૬

દશ ઇંદ્રી ને પ્રાણ પાંચે, બુદ્ધિ મન દસ સાત એ;
સત્તરનું મુક્તમ દેહ છે, અંતર અનુભવ આણને. ૭
તીવ્રબુદ્ધિએ વિચારિએ, ઠરી શુદ્ધ અંતરકર્ણ;
લીંગ લંગ યાચે નભૂ, જો સેવે સદ્ગુરુચર્ય. ૮

કડવાં ૬. પૂઠ.

હવે કહું સંજને કારણ દેહણ, જેથી ટળે સહુ સંદેહણ. ૧
સ્થૂળ મુક્તમનું કારણ એહણ, અનિર્વચની કહિએ જેહણ. ૨

હાળ.

અનિર્વચની અનાદ્ય વિદ્યા, સ્વરૂપજ્ઞાન રહીત છે;
નીર્વિકલ્પક રૂપ માયા, એ પણ જાણ અનિત્ય છે. ૩
અવસ્થાનો લેહ સાંભળ, ત્રણ પ્રકારે લોગવે;
જગૃત સ્વપ્ન સુષુપ્તિ તેના, અભિમાની થઈ જોગવે. ૪
ઇંદ્રી દશના વિષય જાણે, જગૃતનો એ ધર્મ છે;
સ્થૂળ શરીરનો લોગતા, વિશ્વાભિમાની બ્રહ્મ છે. ૫
જગૃતમાં જે સાંભળ્યું, ને દૃષ્ટે દીકું જેહ;
તેથી ઉપની વાસના, તેણે જુકું દીકું એહ. ૬
તે મિથ્યાને સાચું માન્યું, તે જાણવી સ્વપ્ન દશા;
અભિમાની આતમા, ત્યાં લોગવે થૈ તૈજસા. ૭
હું કાંઈ નથિ જાણતો, એમ મુખેથી ઉંઘી રહ્યો;
એ સુષુપ્ત જાણવી, તેને પ્રજ્ઞાભિમાની કહ્યો. ૮
સાક્ષી અલ્પજ્ઞ થઈ રહે, યાચે લીન અંતરકર્ણ;
એ ઘાડ નિદ્રા મટે નહી, જો સેવે સદ્ગુરુચર્ય. ૯

કડવાં ૭. પૂ.

હવે કહું પંચે કોશ વિચારણ, જેથી આત્મા કહ્યો છે પારણ. ૧
પેહલો અન્નમય કહું નિરધારણ, જગૃતમાહે જો છે સારણ. ૨
પ્રાણમય મનોમય સારણ, વિજ્ઞાન આનંદ કહું વિસ્તારણ. ૩

હાળ.

વિસ્તાર કહું તે સાંભળ લાઈ, અંન રસથી ઉપજે;
અંન રસથી વૃદ્ધિ પામે, અંનમય તે અંન યજે. ૪

અત્ર રૂપ છે પૃથ્વી કેરું, તે પૃથ્વી માટે સમાય;
 પ્રાણુમય તે જાણવો, જેમાં રહ્યો પંચે વાય. ૫
 કર્મેદ્રી ને મન છડું, એ મનોમય જાણીએ;
 વિજ્ઞાનમય તે બુદ્ધિ સાથે, જ્ઞાનઈદ્રિ એ વખાણીએ. ૬
 કારણશરીર અવિદ્યામાં, મળી સરવે જે રહ્યો;
 પ્રેરનાર એક આનંદમય, લાઇ આત્મા એથી પર કહ્યો. ૭
 ચાર દેહ ને પ્રાણ મહારો, મન બુદ્ધિ જ્ઞાન;
 એ પાંચમો સાક્ષી કહ્યો, તે નહી કોઇ સમાન ૮
 એ સદ્ ચિદ આનંદ આત્મા, નહિ વિશેષ ને આવર્ણ્ય;
 એ શુદ્ધ સ્વરૂપને પામવા, નભૂ સેવે સદ્ગુરુ ચર્ણ. ૯
 કડવાં-૮. પૂ૦.

સ્વામી સદ તે શું કહેવાયજી, ચિદ ને આનંદ કેમ ઓળખાયજી. ૧
 સદ તે કહિયે છે સદાયજી, ચિદ તે જાણ્યું શુરુકરુણાયેજી. ૨
 તે જાણ્યાતું સુખ આનંદજી, સમજે ટાળે સરવે દ્રવજી. ૩
 ટાળ.

દ્રવ ટાળે મનના લાઇ, તે માટે તુજને કહું;
 ઉત્પત્તી ચૈવીસ તત્ત્વની, જ્યા મતિ જે હું લઉં. ૪
 પ્રજ્ઞ આશ્રીત છે લાઇ, એક ત્રિગુણાત્મિક અભ; ૫
 તે થકી નભ ઉપન્યું, જ્યારે પ્રજ્ઞની પામી રજા. ૫
 વાયુ થયો આકાશથી, પછે વાયુથી થયું તેજ;
 તેજથી જળ જળે પૃથ્વી, ઉત્પત્તી એહેની એજ. ૬
 એ પાંચ ભૂતના સત્ત્વ અંશે, જ્ઞાન ઈદ્રી પાંચે થઈ;
 શ્રવણ ચર્મ ને નેત્ર જિહ્વા, નાસિકા આદે લઈ. ૭
 એ પાંચ ભૂતના રજો અંશે, કર્મ ઈદ્રી પંચ;
 વાક પાણી પાદ શુદ્ધ ઉપસ્થ, વાયુ કેરા સંચ. ૮
 મહાભૂત પંચે સમગ્રતા, સત્ત્વાંશે અંતઃકરણ;
 એ લેદને જાણે નભૂ, જો સેવે સદ્ગુરુ ચર્ણ. ૯

દાળ.

અદ્ભૂત પાંચે તત્વ પ્રભુ, પંચીકૃતકેરાં કહ્યાં;
 એ પંચીકૃત તે કોણ પ્રકારે, સ્વામી તે મેં નવ લહ્યાં. ૪
 ત્યારે શુરુ કેહે ભાઈ સાંભળ કહું, એના ભાગ વેચ્યા જોડ;
 એક તત્વને અરધ કરીને, ન્યારૂં સખ્યું તેહ. ૫
 પછે અરધના કરી ચાર કટકા, વેહેંથી આપ્યા ચારને;
 આચર્યુ યાચ તે જોળજો, જે લહે તત્વ વિચારને. ૬
 એ પંચીકૃત મહાભૂતનુ ભાઈ, થયું સ્થૂળ શરીર;
 પ્રહ્લાંડ પીંડની એકતા, એમ જાણજે સું વીર. ૭
 પ્રહ્લાંડ ઉપન્યું તે થકી, હૂં સ્થૂળ કહિ ઉલો રહું;
 એ લેહથી જીવ છે, તે આત્માનુ પ્રતિબિંબ કહું. ૮
 પ્રકૃતિના જોરથી, લિન ઇશ્વરને લહે;
 અવેદ્યા ઉપાધિ માટે, આત્મા તે જીવ કહે. ૯
 માયાની ઉપાધિથી, એ ઇશ્વર આત્મા હોય;
 જીવ ઇશ્વર લેહ તહાં લગી, જન્મ મરણ નવ ખોય. ૧૦
 તેમાટે એ જીવ ઇશ્વર, લેહબુદ્ધિ ના કીજીયે;
 પ્રહ્લા સત્ય અખંડ અદ્વૈત, એક સમજી લીજીએ. ૧૧
 એ સમજ્યાથી પુન મહારા, નહી મરણ અવતર્યું;
 એ અનુભવ થાએ નભુ, જો મેવે સદશુર્યજી. ૧૨
 કહ્યાં-૧૦. પૂ૦.

સાંભળો સ્વામી વિનતી મહારીજી, અલેહબુદ્ધિ તમે ઉચ્ચારીજી. ૧
 જીવ અદ્વૈતને હંકારીજી, શિવ સર્વજ્ઞ નિરહંકારીજી. ૨
 આજે સંકા થઈ નિવારીજી, હવે હેનો લેહ કહો નિરધારીજી. ૩

દાળ.

નિરધારી કહો નાથ મહારા, લેહ બુદ્ધિ કેમ મટે;
 તત્વમત્સી મહાવાક્ય જોતાં, અંતસ્કરણ જાહુ આવટે. ૪
 શુરુ કહે વાચ્યાર્થ ને, લક્ષ્યાર્થ ઇશ્વર જીવને;
 સ્થૂળ સુક્ષ્મ અભિમાની, વાચ્ય જીવ સદૈવને. ૫
 ત્વંપદનો લક્ષ્યાર્થ એ જો, ઉપાધિથી મુક્ત;
 શુદ્ધ ચૈતન જીવ એ તે, ઉપાધિ સબુક્ત. ૬

તત્પદ ધર્મર કેરાં ભાઈ, વાચ્યાર્થ કહું તે સાંભળો;
સર્વજ્ઞતા સંબુક્ત છે, હવે લક્ષ્યાર્થ કહું તે કળો.
ઉપાધિથી સુન્ય છે, શુદ્ધ ચૈતન્ય એ લહે;
વાચ્ય લક્ષ વિચારતાં, ભાઈ ભેદ કાંઈ નવ રહ્યો.
એવાં વાક્ય વેદાંતથી, અને સદ્ગુરુ કડુણાવડે;
બ્રહ્મ બુદ્ધિ સર્વમાં, તે ભવબુદ્ધિમા નવ પડે.
ગુરુકૃપા ક્ષણ એકમાં, ભાઈ કરે મેઝ તરણને;
જીવનમુક્તા તે નહી, એ સેવે સદ્ગુરુચરણને.

કડવાં-૨૨. પૂ૦.

કડુણાસિંહુ સુખના ધામજી, કરભેડીને કડું પ્રણામજી.
જીવનમુક્તા કેમ કેહેવાયજી, વિસ્તારી કાઢો કરી કડુણાએજી.
જેથી સર્વે સંશે જાયજી, જેહેવું કાઢાછો તેહેવું થાયજી.

હાજી.

યાય તેહેવું રૂપ સ્વામી, લક્ષણ મુજને દાખિએ;
ગુરુ કહે ભાઈ હું કહું તે, ઉર સમઝી રાખીયે.
જેમ દેહ હું ને પુત્રપ હું છું, દીજ સુદ્ર ને નારી;
તેમ હું નહિ સ્ત્રી પુત્રપ, વિપ્રાદિ વરણ ચારી.
અસંગ સમ્પ્રદાનંદ સ્વરૂપે, ધૂડ નિશ્ચે થયો એહ;
ચિદાકાશ સર્વાતરયામિ, જીવનમુક્તા તેહ.
અહંબ્રહ્માટ્મી થતે, સહ કર્મથી મુકાએ;
મત્યક્ષ જ્ઞાનતું એજ લક્ષણ, દ્વૈતસાધ ન થાયે.
અખીલ કર્મના બંધી છે, મુક્ત એ આચરણ;
અપરોક્ષ જ્ઞાન થાયે નહી, એ સેવે સદ્ગુરુ ચરણ.

કાળ.

મંચિનનો એ મર્મ છે જે, જે પૂર્વે ઉપાર્જન કર્યું;
 તે રહ્યું છે ઘણા કાળનું, સાંચું તે મંચિત ઠર્યું. ૫
 તે પકવ મચિત ભોગવવાને, દેહ ઉપન્યો જાણ્યું;
 મુખ દુઃખ પૂજા તે ભોગવે, પ્રારબ્ધ એ પરમાણુ. ૬
 તે ભોગવી રહે એટલે, દેહનો થાય ભગ;
 જ્ઞાને ક્ષય ક્રિયમાણુ સંચિત, પ્રારબ્ધ દેહને સંગ. ૭
 અહંબ્રહ્માસ્મી થતે, સચિત પ્રલે થાયે;
 નિજ જ્ઞાનથી ક્રિયમાણુ સંચિત, જ્ઞાની પુરૂષના જાયે. ૮
 કમળદળ જળભિન રહે તેમ, જ્ઞાનીને નહિ સમધ;
 તેમાટે ક્રિયમાણુ કર્મનો, નથી તેને બંધ. ૯
 કારણ કે એ જ્ઞાનીની કોઈ, કરે સ્તુતિ નિદાએ;
 તે પ્રત્યે એ પુન્યપાપના, કર્મ સરવે જાયે. ૧૦

શ્રુતિ.

સુરદઃ પુન્યકૃતાં ઠિસંતી પાપ.કૃતાંમૃહણંતિ, તથાચાત્મચિત્
 સંસ્માર તિરત્વાત્ બ્રહ્માનંદ શિવઃ પ્રાપ્નોતિ, તરતી શોકમાત્મ-
 ચિત્ ॥ તથા ચ-

સ્મૃતિ.

તન્નુ ત્યજતિ વાકાદ્યામ્, મ્યવચસ્ય મૃદે થયા;
 જ્ઞાન સંપ્રાપ્તિ સમયે, મુક્ત સો વિગતાસયઃ ॥ ૧ ॥

ઈતિ.

કામી કે ચાંડાળને ઘેર, મુદ્રા પામે મર્ણ્ય;
 હરિ ચરણે જાણે નભુ, જો સેવે સદ્ગુરુ ચર્ણ્ય. ૧૧

કડવાં-૧૩. પૃ૦.

ઇતિશ્રી તત્ત્વબોધ ગ્રન્થાન્ત ॥ શ્રી ॥

ગુરૂગીતા,

૫ળા છંદ (દાળ કુછના આખ્યાનનો).

પ્રથમે હું શુરુદેવને, પ્રેમે કરૂં પ્રણામ;
ઉર અતિ આનંદથી, ગાઉં ગોવિંદના શુણ્ણામ.

ઉસાળો.

ગાઉં ગોવિંદના શુણ્ણામ, જેણે પ્રગટ ઓળખાવ્યા રામ;
પ્રેમકટાક્ષે પુરી આશ, જન્મ જન્મનો ટાળ્યો ત્રાસ.
જે જે સદ્ગુરુ રાચે. ૧

આ ભવમાં ભટક્યો ઘણુ, મેં લીધા જન્મ અપાર;
અજ્ઞાને બહુ આયજ્યો, દેહો ધરીયા વારંવાર.
વારંવાર ધર્યા બહુ દેહ, તેમ તેમ અદકો વાધ્યો નેહ;
એ અભ્યાસે ભુલ્યો આપ, તેથી પામ્યો અદકો તાપ.-જેં ૨

એ દવદાધા જંતુને, હરિકૃષ્ણા તે પરજન;
તે વિના ત્રિલોકમાં, ઉપાય ન દિસે અન્ય.
અન્ય નથી ખીજો ઉપાય, ત્રણે દેવ કરે જો સહાય;
જ્યગ રીદિ વૈભવ સહુ યાય, મોક્ષ કરે એક સદ્ગુરુરાય.-જેં ૩
ઈશ્વરના જંતુ કર્યા તે, જાય નર્કમોહાર;
તેને શુરુ કરુણા કરે તો, ઉતારે ભવ પાર.

ભવ પારે ઉતારે શુરુ, તતક્ષણ અનુભવ પ્રગટે ઉરુ;
અર્ક ઉદય અંધારૂ જાય, મિથ્યા માયાયેન પળાય.-જેં ૪

સુક સનકાદિક સારદા રે, શેષ કરે વળાણુ;
પાર નહિ પરતાપનો, એમ જોલે વેદ પૂરાણ.
વેદપૂરાણુ જોલે વેણુ, જોલે તેહેનું દીકું નેણુ;
શુરુ મહિમાનો કે લેહે પાર, એમ કહે શિવ વારંવાર.-જેં ૫

જેણે સદ્ગુરુ સેવિયા, ધનધન તેનું લાભ્ય;
તે જનમાહે વશી રહે, નિત જ્ઞાન ભક્તિ વૈરાગ.
જ્ઞાન ભક્તિ વૈરાગજ વશે, સંશય સર્પ ન તેને ડશે;
શુરુ સેવાનો લાભ અનંત, એમ વહે છે મોટા સંત.-જેં ૬

ગુરૂ પારસ ચિતામાળી, કામધેન કલ્પતતુ માર;
તે વધારે મંસારને, ગુરુ મોક્ષ કરે નિરધાર.
નિરધારી ગુરુ નિશ્ચે કરે, પછે તે કોથી નવ ડરે;
જેને સિંહતણુ શિર જોર, શું કરે તેને સારસ મોર.-જે૦ ૧

એમ જાણિને આવિયો, હું શરણુ તમારે નાથ;
દયા કરી મુજ રકનો, પ્રભુ હેતે જાલો હાથ.
હાથ જાલી કહાડો ભવ જહાર, સ્વમાંતર ભાસે મંસાર;
ચૌદ લોકનો જૂઠો ભોગ, દીર્ઘ દેવનો ટાળો રોગ.-જે૦ ૨

સદ્ગુરુકેરા લક્ષને, શુ જાણે મુરખ મન;
અતરથી નવ ઓળખે, દેહેદરશી દેખે તન.
તનતણા તે દેખે ચેન, નિદ્રામાં ઘેરાયાં નેણ;
જેમ ખર અદનને નવ લહે, મેડક પકજ સગે રહે.-જે૦ ૬

જાણે ગુરુના લક્ષને, એને દયા કરે ગુરુચય;
દેહધારી સરખા પ્રેરે, પણ માનુષ કેમ કેહેવાય.
કેમ કહિયે માનુષ કે દેવ, એને નહિ કાંઈ અયવેવ;
અદૈત એક અખંડ સ્વરૂપ, અજ અવિનાશી અમર અરૂપ.-જે૦ ૧૦

સેઝે સ્વાતી શબ્દનો રે, વરસે અતિ આનંદ;
આરત ગ્રીતિ છીપમાં, તેમાં જઈ જામે ગીંદ.
ગિંદુ લઈ પાતાળે જાય, તેમાહે મુક્તાક્રુણ થાય;
કપુર કંદળી અહિમુખ ઝેર, પાત્રતણો એમ જાણો ફેર.-જે૦ ૧૧

જેમ આરત છે છીપને, તેમ થાય જો નરવેધ;
ગુરુશબ્દ સ્વાતી ઘટે, તેા ટાળે વીધિનિષેદ.
વીધિનિષેદ ટળે જેમ તૂલ, પાકે અનુભવ મુક્ત અમૂલ;
ભૂલ ભાગે ને જાણે અંમ, જહત ઠેકાણે ભાસે પ્રદા.-જે૦ ૧૨

પારસના પરતાપથી, સેઝે લોહો કંચન થાય;
એમ ગુરુકરુણાધરી, ભાઈ જીવદશા તે જાય.
જાયે જીવદશા વીસરી, પોતાં સરખો મુકે કરી;
એવો સદ્ગુરુનો મહિમાય, એવે તે સેઝે શિવ થાય.-જે૦ ૧૩

શ્રીગુરુ ચરણુ સરોજરજ, હું ધારૂ મારે શીશ;
કર જોડી કરૂ વ્રીનતી, હું જાણજુદે જોલીશ.
જાણજુદે જોણુ છુ વેણુ, અમૃત ભરિયા દેખી નેણુ,
પ્રશ્ન કરવાની ઈચ્છા થઈ, તમ પાંખે પુહું કહાં જઈ. જે૦ ૧૪

ગુરુ કહે શિશ માહેરા રે, પૂછો આણી પ્રેમ;
 સંશે સઘળા છેડવા છે, ગુરુપદને એ નેમ.
 ૧૫ ભાણી ઓસંકો રખે, પૂછો જે હોએ મનવીએ;
 ૧૬ યથા વના સંશે નવટખે, સંશે મટયાવના રામ નવમખે.-જે ૦ ૧૫
 શિષ્ય કહે સ્વામી દેહના જે, ચલણ હલણ ક્રિયામાણ;
 તે કેમ વરતે લક્ષમાં, જે પામે પદ નિરવાણ.
 નેવાણ પદ પામે જાહેરે, ચૌદે ધર્ત્રી યાકે તાહેરે;
 ને આવીને વરતે વર્ત, તો કેમ ધાએ લક્ષમાં નર્ત.-જે ૦ ૧૬
 ગુરુ કહે ધન શિષ્ય એ તે, ઉત્તમ કીધું પ્રત્ન;
 એ સ્વરૂપે વીચરે, દુર્વાગા વશિષ્ઠ ને કૃષ્ણ.
 દેહિ લોમસ સમરથ, વળી દેવહુતી જડભરથ;
 ૧૭ તે દેહે વિદેહી રહ્યા, કાયાકૃત સાથે નવ વદ્યા.-જે ૦ ૧૭
 જ્ઞાની ને અજ્ઞાનીમાં, ભાઈ એટલો અંતર ભણ;
 જ્ઞાની મિથ્યા ભણ્યો, અજ્ઞાનીને વૃદ્ધિ હાણ.
 ૧૮ પુખ્ત પુખ્ત સમ છે માન અમાન, એ છે તત્ત્વ પુરુષનુ જ્ઞાન;
 નૌર્વિકલ્પ સદા મન રહે, હું કરતા હેવું નવ લહે.-જે ૦ ૧૮
 સાક્ષીવત વિચરે મદા, જુઠામા જુઠો સાજ;
 એ રીતે નીમિ નૃપે કીધું, મેથીલ ગુરમા રાજ.
 ૧૯ રાજતણો વૈભવ મો કરે, હું કરતા મનમા નવ ધરે;
 મુરજ વડે આલે વેપાર, રવિને કાંઈ ન આવે ભાર.-જે ૦ ૧૯
 શિષ્ય કહે ગુરુદેવજી, સમાધાન યશુ મહારાજ;
 એક અપુરવ ઉપજ્યો, મને મશે મનમા આજ.
 સંશે ઉપજ્યો એ મુજ મન, મદા સદોદિત છે ચેતન;
 વિશ્વમાહે છે એનો વ્યાપ, તે કેમ ભૂલ્યો આપું આપ.-જે ૦ ૨૦
 ગુરુ કહે માચી કહિ પણ, એમ સમજ રે જાણ;
 ચેતનની સત્તાવડે, એ લાસ્યું આળખંપાળ.

શિષ્ય કહે શુરુણ સુણો, એ તો બેઠું સરવે ઘાટ;
 વળી સંશે મહારો ટાળિયે, પ્રભુ યુધ્ધ કડુણામાટ.
 સ્તુતિ નિદા સમજે સહુકોય, જ્ઞાનીને કેમ ખેદ ન હોય;
 તે નિરૂપણ કહો મહારાજ, જેથી મહારાં સીજે કાજ.-જે૦ ૨૩
 શુરુ કહે જ્ઞાનીતાણું, મન દર્પણ જેહેવું થાય;
 જઘ્નાતાણું ચિત મુખ છે, તે કરે તેહેવું દેખાય.
 વાંકું સીધું જેહેવું આંખે, તેહેવું દીસે દર્પણમાંએ;
 દર્પણમાં કોઈ જેવું નથી, એ દૃષ્ટાંતે જોઈ સર્વથી.-જે૦ ૨૪
 નિર્મળ ચિત છે જેહનુ, તે બોલે નિર્મળ વાણુ;
 જ્ઞાની મન હરખે નહીં, એ તો એહેતું કરે વખાણુ.
 તે સાંભળીને હરખે કેમ, જ્ઞાની મન સમજે છે એમ;
 સાફ કરે સાફ દેખાય, દર્પણમાં સું અદકું થાય.-જે૦ ૨૫
 કપટ રૂઢે છે જેહને, તે નંદે વારંવાર;
 દર્પણમાં મુખ દેખતાં, જેમ શબ્દ હોય ઉચ્ચાર.
 નહે જોઈ પોતાનુ મુખ, એમાં શું જ્ઞાનીને દુખ;
 જેહવો પોતે તેહેવો કહે, જ્ઞાની દર્પણ રૂપે રહે.-જે૦ ૨૬
 સત્ય સ્વામીશ્રીજી તમો છો, નિર્મળ સુદ્ધ સ્વરૂપ;
 અમર અજર અવિનાશ છોજી, અખિલ ભુવનના ભૂપ.
 અખિલ ભુવનના ભૂપ અરૂપ, અન્ય નથી તો સાની ઉપ;
 ઉપમા તમને શી દેવાયે, જે દીજે તે મિથ્યા માયે.-જે૦. ૨૭
 શુરુગીતા જે સાંભળે રે, ભાવ ધરીને ગાએ;
 શબ્દ સમજીને અનુભવે તો, ભવબંધન મુક્તાઓ.
 ભવ બંધન છોડે તતક્ષેવ, એવા શુરુ દેવાધિદેવ;
 કરજોડીને લાગું પાય, નભુ નિર્લેપદ સેજે થાય.-જે૦ ૨૮

ઈનિથી શુરુગીતા સપૂરણ

જ્ઞાનપરનાલિકા.

—૩૩૩૬૬૬—

દાહોરા.

પ્રથમ નમું શુરુદેવને, પ્રેમે લાગું પાય;
શુભમતિ દેને સારહા, હંસવાહની સાય.
શુરુ શિષ્ય સંવાદથી, આત્મા અનુભવ થાય;
અંથ જ્ઞાનપરનાલિકા, કરવા મન ઈચ્છાય.

શિષ્ય ઉવાચ.

સદશુરુની સેવા કરી, પુહું ભેડી હાથ;
કયમ છુદું ભવબંધથી, કૃપા કરી કોહો નાથ.

શુરુ ઉવાચ.

શુરુ કહે સુષુ શિષ્ય તું, તો છુટે ભવબંધ;
લહે જ્ઞાનપરનાલિકા, કહ્યા ચાર અનુબંધ.
અધિકારી પેહેલો કહ્યો, બીજું તો સંબંધ;
ત્રિજું વિષય પ્રિયોજન, એ ચારે અનુબંધ.

શિષ્ય વ૦.

પ્રથમ કહો શુરુજી સુને, અધિકારીનું રૂપ;
જે જાણે સુખ ઉપજે, પામું શુદ્ધ સ્વરૂપ.

શુરુ વ૦.

શુરુ કહે સાંભળ શિષ્ય તું, એના સાધન ચાર;
વિવેક વૈરાગ્ય સમાદિ ખટ, અશુભતા મન ધાર.

શિષ્ય વ૦.

એ સાધન કેમ ઉપજે, તે કહો કૃપાનિકેત;
વિવેક તે સારે કહું, તે કહો આણી હેત.

શુરુ વ૦.

વરણાશ્રમના ધર્મ જે, તે પાળે ધૃઠ નેમ;
ક્રીધે કર્મ ઉપાસના, ઉર શુદ્ધ થાયે એમ.
ત્યાર પછી તે જંતુને, ઉપજે સાધન ચાર;
નિત્યાનિત્ય વિવેકનો, સાંભળ કહું વિચાર.
નિત્યાનિત્ય વિચાર એ, કહિયે શુદ્ધ વિવેક;
અનિત્ય જગ સહુ જાણિયો, નીત્ય આત્મા.

શિષ્ય વ૦.

અનિત્ય આ જગને લહે, એ તો કહ્યો વિવેક;
આત્મા તો બાણ્યો નથી, તો સાને કેહે એક. ૧૨

ગુરુ વ૦.

આત્મા જે આનંદધન, તેહતણો આભાસ;
જે આનંદમય કોશમા, એમ આણુ વિશ્વાસ. ૧૩
આનંદ વના રૂએ નહી, શબ્દાદિક સુખ જેહ;
તે આનંદ તે આત્મા, નિત્ય બાણુ છુ તેહ. ૧૪

શિષ્ય વ૦.

ખીજી કહ્યું વૈરાગ જે, તે કેમ ઉપજે મન;
કૃપા કરી મુજને કહો, બાણીને નિજ તન. ૧૫

ગુરુ વ૦.

શબ્દાદિક સુખમા લહે, ત્રણું દોશનો ભાગ,
અતિસહિતા અનિત્યતા, નાસ લહે વૈરાગ. ૧૬
ચૌદ લોકની સપતિ, કાગવિષ્ટ સમ હોય;
એમ પ્રીતિ નહિ મનમા, વિરાગ કહિએ સોય. ૧૭

શિષ્ય વ૦

હવે સમાદિ ખટ કહી, તેનો કોણ પ્રકાર,
કૃપા કરી મુજને કહો, શ્રીગુરુ પરમ ઉદાર. ૧૮

ગુરુ ઉવાચ

સર્વ વાસના સહિત મન, રહે મોક્ષને ઠામ,
સમ તે તારે બાણીએ, મન પામે વિશ્રામ. ૧૯
મન સમતાએ બાણુજે, અમળ ઇંદ્રીઓ થાય,
દમ તે કહિએ તેહને, ઉપરતી એ કેહેવાય. ૨૦
સમ દમ ધૃઠ બારે થયા, મન ઇંદ્રી એક ઠામ,
એજ ઉપરતી બાણુવી, હવે તિતિક્ષા નામ. ૨૧
સત સગત કરતા કઈ, સુખ દુખ માન અમાન;
એજ તિતિક્ષા સહુ કહે, મનમા ગણે સમાન ૨૨
શ્રદ્ધા ગુરુ વેદાતના, વાયકનો વિશ્વાસ,
સમાધાન એક મોક્ષમા, તજે ત્રિવિધિની આસ. ૨૩
ચોથુ સાધન મોક્ષની, ઇચ્છા મનમા હોય,
તે અધિકારી મોક્ષનો, પેહેલુ અનુબધ સોય. ૨૪

શિષ્ય વ૦.

હવે બીજું ગુરુ કહો, પૂરવે જે અનુબંધ;
એ અધિકારી જન તે, સાચી કરે સમંધ. ૨૫

ગુરુ વ૦.

બોધ્ય આત્મા બોધક ગુરુ, કરે એજ સતસંગ;
જે કરતાં જન ભવ તરે, ચઢે અનુપમ રંગ. ૨૬

શિષ્ય વ૦.

વિશય કરે તો સા વિધે, તે કહિએ મહારાજ;
જેથી ભવસાગર તરૂં, સુધરે સરવે કાજ. ૨૭

ગુરુ વ૦.

જિવ ઇશ્વરની ભિન્નતા, બાણે છે મન મૂઠ;
અજ્ઞાન એજ અનાદિનું, ગ્રહણ કર્યું છે ધૂક. ૨૮

મહાવાક્ય જે વેદનાં, ગુરુમુખ સાંભળ તેહ;
પછી પૂછજે પૂછ્યું, જે મનમાં સદેહ. ૨૯

શિષ્ય વ૦.

શિષ્ય કહે ગુરુદેવજી, મહાવાક્ય તે સુચ;
સંક્ષેપે સમજું નહિ, મંદ મતિ હું હુંચ. ૩૦

ગુરુ વ૦.

અહંપ્રધારમી તત્ત્વમસી, પ્રજ્ઞામાનંદ પ્રદ;
અયંઆત્મા ચાર એ, મહાવાક્યનો અંભ. ૩૧

વાચ્ય લક્ષ પદ એ તે તણા, કરું તેનો વિચાર;
એ અનુક્રમે બાણજે, જે મહાવાક્ય ચાર. ૩૨

તત્ પદ ત્વં પદ અસી પદ, એ ત્રણે પદ બાણ;
હવે એહના અર્થનું, સાંભળ કરું વખાણ. ૩૩

તત્ પદ તે ઇશ્વર કહો, ત્વં પદ કહિએ જીવ;
અસી પદ વ્યાપક એહુમા, એવું બાણ સદેવ. ૩૪

કરતા હરતા જગતનો, વાચ્ય તત્ પદનું એહ;
નિર્મળ શુદ્ધ સ્વરૂપ હું, લક્ષ કહાવે તેહ. ૩૫

દેહ હું કરતા ભોગતા, ત્વં પદનો વાચ્યાર્થ;
હું નહિ દેહ હું આત્મા, એ ત્વં પદ લક્ષ્ય. ૩૬

ત્યાગ કરી વાચ્યાર્થનો, ગ્રહી લક્ષ્યાર્થ દિગ્દર્શ;
એમ વિષય અનુબંધમા, જીવ કંઈ તે એક. ૩૭

શિષ્ય વ૦.

ચોથું જે અનુબંધ તે, પ્રિયોજન કેહેવાય;
એનો અર્થ કરી કહો, જેમ ચોખ્ખું મમળાય. ૩૮

ગુરુ વ૦.

ગુરુ કહે સુણ એહનો, અર્થ કહું મન રાખ;
કર અનુલવ અંતરવિષે, શ્રુતિ સ્મૃતિ દે માખ. ૩૯
જે જાણે તે આતમા, તો કર એમ વિચાર;
પ્રાણબંધોગે દેહનો, હલણ ચલણ વેહેવાર. ૪૦
જક્ત સહુનો જાણજે, દેહે સાથે સમધ,
ત્રણ દેહ મિથ્યા કહી, તો શું મુક્ત ને બધ. ૪૧
તું તો સાક્ષી સર્વનો, મિથ્યા દૃશ્ય પ્રપંચ;
એહેવા જ્ઞાન પ્રકાશથી, રાત રહે નહિ રથ. ૪૨
હુખ નિવૃત્ત સસારનું, લાલ પરમ આનંદ;
એજ પ્રિયોજન ચારણ, તેશ રહ્યું નહિ દ્વંદ. ૪૩
એ ચારે અનુબંધને, જે જાણે ગુરુમુખ,
તો તે લવબંધન છુટે, પામે શાંતી સુખ. ૪૪
કહી જ્ઞાનપડનાલિકા, ગુરુ શિષ્ય મંવાદ;
કરજોડીને કેહે નભૂ, હરિ ગુરુ સંત પ્રસાદ. ૪૫

ઇતિ જ્ઞાનપરનાલિકા સમાપ્ત.

૧- કક્કો.

—મ્મ—

છંદ-ચોપાઇ.

કક્કા કટુણાસાગર ગુરુ, ચિંતામણી ધેનુ સુરતરુ;
સતસંગતથી મંશે ટળે, મંચિન જ્ઞાનઅગ્નિમા બળે;
સેવંતા થાએ સુધ ઉરુ. કક્કા કટુણાસાગર ગુરુ. ૧

ખખખા ખોળી જોની આપ, ખોળે ના રહે થાપ ઉથાપ,
ખેંચાતાણુ મટે મનતણી, અખિલ વિશ્વનો એક જ ધણી;
જાણે જાણ ત્રિવીધિ તાપ, ખં. ૨

ગગ્ગા ગુણ ત્રણેથી પરે, તે પ્રકાશ ત્રણેને કરે;
ગુણ તે દોરા વાયુતણા, એહેવા બિજા દોરા ઘણા;
ખોતેર શહજ શિરામાં કરે, ગં. ૩

ઘઘઘા ઘરમાં ઘરનો ધણી, જાહેર ચોભા રૂડી બણી;
તે જોઈ ઘુંચાણો ધણું, તેથી ભુલ્યો પોનાપણું;
જેમ નાગ ન દેખે માથે મણી, ઘં. ૪

નન્ના નરદેહી તે ધરી, આંચો લક્ષ ચોર્યાસી કરી;
આ અવસર છે રૂડો અતિ, સમજે તો થાયે સદ્ગતી;
તે માટે હોંસે ભજ હરી. નં. ૫

ચચ્ચા ચાર અવસ્થા જાણ, ચાર વેદ તે ચારે વાણ;
ચાર અતઃકરણ મુદ્રા ચાર, તું પાંચમો તેથી પાર,
મરણ્યો થઈ મહારસ માણ, ચં. ૬

છચ્છા છે તે જાણ્યો નથી, ઘણુ ઘણુ શું કહિયે કથી;
ઝેવું અગજળ જૂઠું સાચ, જેમ ચિંતામણુ દિસે કાચ;
મહિ મુકીને વેળુ મથી, છં. ૭

જજજા જન્મમરણ જગ સહુ, ગર્ભ ધર્યાનુકુળ છે જાહુ;
તે છુટ્યાનો કરો ઉપાય, મનસાદેહ વિના નવ થાય;
કર સતસંગત સાચું કહું, જં. ૮

ઝઝઝા ઝટપટ સમજી લે, માથે મરણુતણો છે ભે;
ચોદ લોક ચરાચર ભાળ, સૌને શિશ ભમે છે કાળ;
તેમાટે ત્રેવડમા રહે, ઝં. ૯

ટટા ટાળો મનની ટેક, જોળખ આપ નિરંજન એક;
ભરમે ભુલ્યો ભવમા ભમે, સમજ્યા પાંખે ચિત નહિ સમે;
લે વિચારી વસ્તુ વિવેક, ૮૦. ૧૦

ઠઠા ઠગવિદાને છાંડ, પૂરણ સાથે પ્રિતજ માંડ;
ભુઠા ઉપર તે થું જોર, સમજ્યા વિના ન કરીએ શોર;
ધારે લેખ તરે નહિ ભાંડ, ૮૦. ૧૧

ડટા ડાપણ તાંડ લણું, વણ સમજે ભુઠામાં વણું;
કર્મતણી કિરત જાહુ કરે, હુંસ થઈ જગ ચારો ચરે;
રસ્તા વના રવડતું રણું, ૮૦. ૧૨

ઢટા ઢહું વગાડી ઢોલ, સાચાં ભુઠાંનો કર તોલ;
સદ્ગુરુ શબ્દ રૂઢેમાં ધાર, જે જાણે જન ઉતરે પાર;
ખાહેરના મુકી હે જોલ, ૮૦. ૧૩

રણણ રણસમંધે મળ્યું, લેહેણાં દેવાં સાથે ભળ્યું;
પુરું થાયે જમે ઉધાર, ત્યાર પછી ના રહે વેહેવાર;
તે કોઈનું નવ જાયે કળ્યું, ૨૦. ૧૪

તત્તા તત્પદ શોધી લે, ત્વં પદ તત્ પદ તે નહિ બે;
તું તે તે તું બુક્તો જાણુ, અંતર અસી પદ વરતી આણુ;
અખાંડ એ અનુભવમા રહે, ૮૦. ૧૫

થથથા થિરતા મનની થાય, અરૂંપરું કહિએ નવ જાય;
તોળી જો તું તાંડ રૂપ, રંક થયો પણ ઉતો ભૂપ;
રંક મટે સંકલ્પ સમાય, થ૦. ૧૬

દદા દુખ સુખ મનનો ધર્મ, ભુખ તરસ એ પ્રાણુનુ કર્મ;
ઉનું ટાહું દેહેને દમે, રમતા રામ નિરાળા રમે;
ખટ ઉર્મીનો એ છે મર્મ, ૮૦. ૧૭

ધદ્ધા ધરતી જળ ને તેજ, વાચુ નભ અનુક્રમે એજ;
પાંચ થકી પચ્ચીશે થયાં, એક એકમા વેહ્યાઈ ગયાં;
સેઝે થયાં સમાયાં સેઝ, થ૦. ૧૮

નન્ના નિરશુણ સીરશુણ નથી, વાદ વિવાદે કથની કથી;
કંચન કુંડળ વેહેરો કથો, કાચ જોઈને કુત્તો ભર્યો;
સહુ માને ન્યારો સર્વથી, ન૦. ૧૯

પખા પૂરણ પૂરી રહ્યો, પુત્રપોત્તમ તે માટે કહ્યો;
જળહુળ જગમગ નેત પ્રકાશ, વિધુ વન્હી રવિ તે નહિ પાંસ;
કાંઈએક લક્ષી પુત્રે લહ્યો, ૫૦. ૨૦

ફફકા ફરતાં ફેરા ફળ્યો, જેને શુરુ જવેરી મળ્યો;
રજની રચ રહી નહિ રુદે, જ્ઞાનચર્ક તે પામ્યો ઉદે,
ભવસાગર ફેરા ભય ટળ્યો, ૬૦. ૨૧

ખખા બુદ્ધિ પોંચે નહીં, વાણી મન શકે કેમ જઈ;
ઇંદ્રીગોચર તે નવ થાય, તેને દીઠા કેમ કેહેવાય,
શુભે સાકર મનમા લહી, ૭૦. ૨૨

ભભા ભરમે ભુલો પડ્યો, કર્મતણા કાદવમાં ગડ્યો.
ફળની આસે ફેરા ફેરે, જપ તપ ભોગ જગન બહુ કરે;
ખાધો કાળતણે કર ચડ્યો, ૮૦. ૨૩

મમ્મા મહાવાયક વિચાર, સદશુરુ વણ ના ઉતરે પાર,
સતસગતથી આવે સ્થાન, ભુલવણીનુ જાએ જ્ઞાન,
જાગે સ્વમતણા નિરતાર, ૯૦. ૨૪

યચ્ચા યજ્ઞ પુત્રપને યજ્ઞે, તૃષ્ણા વૈતરણીને તજ્ઞે,
શુરુ ફેખાડે તે ઘટ માહે, નિસિ વાસર ચિર થઈ રહેતાહે,
ભવની રિદ્ધ અણુ નવ.લજ્જે, ૧૦. ૨૫

રડો રસથી નાટક થયું, રમતે રામે શોભી રહ્યું,
રસ મટતે રહે એક જ રામ, એક અણુ ઠાલો નહિ ઠામ;
જાગ્યા તેને જોખમ ગયું, ૨૦. ૨૬

લક્ષા લક્ષ અનુદિન કરો, લક્ષાલક્ષ થકી છે પડો,
લક્ષ વના તે નવ લેહેવાય, ખીના કોટિ કરે ઉપાય;
શુરુકરુણાથી ભવનિધિ તરો. ૩૦. ૨૭

વન્વા વરણાશ્રમ કુળ જાત, એ તો સરવે સ્થળની ભાત,
મહા કારણથી પર મહારાજ, તે નહિ કારણ ને નહિ કાજ,
એ સહુ વાણી કેરી વાત ૪૦. ૨૮

શશા શોહ શોહ કરે, ચૌદ લોકમાહે તે ફેરે;
મુળ કુંડળીથી છે એ માળ, ભાવ ધરી ભગુદીમા ભાળ,
ચીર થઈ સુરતા જો ધરે, ૫૦. ૨૯

પધ્યા પટની ખટપટ તને, રમતા રામ નિરંતર ભજે;
કાયરતણુ નથી એ કામ, છે સુરાકેરો સગામ;
ક્ષમા ખડગ આદે સહુ સજે, ૫૦. ૩૦

સરસા સુધુમણીની વાટ, આગળ ત્રિવેણીનો ઘાટ;
તહાં જમણુ સુરજધર છાંડ, ચદ્રસાથે સુરતા માંડ;
આગળ જાતાં અદકો કાંઠે, ૬૦. ૩૧

હહા હરહા આગળ ધુન, અનહદની આણિયા મુંન,
અનહદ પાર ઉનમુની ઠરે, તહાં હંસ મુક્તાકુળ થરે,
ચારે વાણી પામે મુંન, ૭૦. ૩૨

અ આ ઝં પ્રણવથી પાર, અક્ષર ધામ અણુ આકાર;
નિરાકાર તે કેવળ નૂર, ઘાહેર શીતર છે ભરપૂર,
લે શુભગમ કેરો આધાર, ૮૦. ૩૩

ખતરીસ અક્ષર એ તો થયા, અયા સહિત તેનીશે કહ્યા,
અક્ષરઅક્ષર આતમ બોધ, જે સમજીને કરશે શોધ;
રક નભુને શુભની દયા, સર્વે અક્ષર પૂરણ થયા. ૩૪

ઈતિ કંકે કાંડ સંપૂર્ણ.

—૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦—

કક્કો ૨ જો.

—મમમમમ—

કક્કા કર સતશુભની સેવ, ભવસાગર તારે તતક્ષેવ;
સતસંગત સમ ખીણુ નથી, શ્રુતિ પુરાણમાં જોયુ મથી;
સતશુભ દેવાધિદેવ, ૧૦. ૧

ખખખા ખોટા ભાસે ભોગ, અતિસહિતા જે ચૌદે લોક;
અનિલ નાસવત એ જાણુ, વૈરાગ એમ લહીને આણુ;
સુખ સમસ્ત જાણે મન રોગ, ૨૦. ૨

ગગગા શુભ દહે આણુ વિવેક, જગત અનિલનીલ હરિ એક,
એમ વિચારે સાર અસાર, તેનું નામ વિવેક વિચાર,
એક આત્મા જગત અનેક, ૩૦. ૩

ઈશ્વરજ્ઞાન વિષે.

ધધાં ઘડી પીયારી બંધ, સમ હમાંદિ છ સાધન થાય;
ઉપરતિ તીતિક્ષા બંધ, સમાધાન શ્રેદ્ધા મન આણ;
ખટ મળી સાધન એક કેહેવાય, ઘ૦.

નત્રા નર મન ધારે એમ, ભવસાગરથી છુટું કેમ;
રાત દિવસ ચિંતવન એમ કરે, ધર્મ અર્થ ને કામ વિસરે;
એ સુમુક્તા મન એ પ્રેમ, ન૦.

અધ્યા આરે સાધન થાય, તેહેને અધિકારી કેહેવાય;
તે સુમુક્ત ત્રણ પ્રકાર, ઉત્તમ મધ્યમ મંદ વિચાર;
ઉત્તમનો મોટો મહિમાય, અ૦.

છઠ્ઠી છે સુમુક્ત મંદ, મુકર્મનો મનમા આનંદ;
તે મુળ કર્મ કરે જેટલાં, શ્રીહરિને અરપે તેટલાં;
જાગ જમ તીર્થાદિક છંદ, છ૦.

જગજ જે ઉપાસના કરે, તેથી એકાએ ચિત ધરે;
નિષ્કામે સેવે નંદને નંદ, જેમ ચંકાર તે ચિતવે ચંદ;
મધ્યમ તે સુમુક્ત ઠરે, જ૦.

ઝઝા ઝારે પાત્રજ થાય, જ્ઞાન પામવા કરે ઉપાય;
આતમહરશી શુરુને મળે, વચન ગ્રહે તો સંથે ટળે;
મહાવાક્ય આપે શુરુસાય, અ૦.

ટટા ટાળો મનની ટેક, તત્ત્વમસીનો લહો વિવેક;
તત્ત્વપદ ઈશ્વર તત્ત્વપદ છવ, અસીપદ બહો પ્રહા સદૈવ;
સમગ્રે સર્વ -સતંતર એક, ન૦.

- તત્તા તું કર મન વીચાર, સો જડમાં તું ચૈતન સાર;
તુંજવટે સરવે ચળવળે. જેમ ચુળકથી લોહું ચળે;
હાલે જેમાં થોડો ભાર. તત્તા૦. ૧૫
- થથ્યા ધિર ચર પ્રાણ પ્રતાપ, સચરાચર તું આપોઆપ;
ચર ઇલોલ અચર સમ રહે, થીર ને ચર તે માટે કહે;
નામ રૂપમાં ચૈતન વ્યાપ. થથ્યા૦. ૧૬
- દદ્દા દર્શન શાન્તોલેદ, તેર કાંડ ધુમમારગ વેદ;
ચૌદમામા અરચીનોં સાર, વેદે સત કીધું નિરધાર;
તહાં ન કહું કાંઈ વીધિ નિજેદ. દદ્દા૦. ૧૭
- ધદ્ધા ધુમમારગે ચડે, કર્મ ગહનમાં ભુલો પડે;
અરચીવાળો મળિયો કોય, તો શુદ્ધ માર્ગ જાવા ગમહોય;
તેને સુધો મારગ જડે ધદ્ધા૦. ૧૮
- નન્ના નરપત સુતો શેજ, સપને થયો લિખારી તેજ;
અનેક ઉપાયે દુખ નહિં મટે, મરવા આગ્યો સાગર ત્રટે;
પડતાં જાગ્યો દુખ નાહું એજ. નન્ના૦. ૧૯
- પપ્પા પરગટ જોની હરી, સચરાચર રહ્યો છે ભરી;
મહા કટપ અંબુમય જેમ, તેમાં તું લેહેરી છુ તેમ;
એમ જાણીને ખેસો ઠરી. પપ્પા૦. ૨૦
- ફફફ ફેગટ ન કરો શ્રમ, મહાજનનોં એહેવો છે શ્રમ;
સરવે સરખા ઘાટ અનંત, સમભ્યા માટે કહિએ સંત;
કોઈ સાહે કરે નહીં કર્મ. ફફફ૦. ૨૧
- ગળ્ગા બાહ્યાભ્યંતર નથી, જે કટપે તે આત્રણ વતી;
આત્રણની ટાળી જે લોમ, બાહ્યાભ્યંતર એકજ વ્યોમ;
એક સતતર શુ કહુ કથી. ગળ્ગા૦. ૨૨
- લલ્લા ભ્રમ ટળે તો બ્રહ્મ, શીગુ ધુમી કહે ફરે આશ્રમ;
એમ ભૂલથી અવળું લહે, જેમ જળમા તડુ ઉધાં કહે;
મહાજન એમ જતાવે મર્મ. લલ્લા૦. ૨૩
- મમ્મા મનવૃત્તીથી જ્ઞાન, મનવૃત્તી દુતી અજ્ઞાન;
પામ્યો જ્ઞાન અમન મન થયું, દ્વૈતપણુ ત્યારે નવ રહ્યું;
જેમ ભુલ્યાને આગ્યુ જ્ઞાન. મમ્મા૦. ૨૪
- યથ્યા યશ નીઃશ્રે તે મળ્યો, તો લવસાગર ફેરો ફળ્યો;
શોક મટ્યો પામ્યો આનંદ, આપે પૂરણ પરમાનંદ;
વીધિ નીજેદનો મશે ટળ્યો. યથ્યા૦. ૨૫

રરરા રામ રમેતિ લહો, સદ્ગુરુએ સમચાચે કહ્યો;
હું હરિમા ને હુંમા હરિ, અરસપરસ એકતા એમ કરી;
હું મટતે હરિ એકજ રહ્યો. રરરા૦.

૨૬

લલલા લક્ષણા કરિયે ભાગ, અજહત જહતે કરો વિભાગ;
જહદાજહત એકતો મળે. ભાગ ભાગ કરી વસ્તુ કળે;
વાચ્યારથનો કીજે ત્યાગ. લલલા૦.

૨૭

વંવા વસ્તુ શુદ્ધ સ્વરૂપ, અલખ અનાદિ અજર અનૂપ;
આલ મધ્ય એત એને નથી, તો દૂર નિકટ કેમ કહિએ કથી;
અપરંપાર અનંત અરૂપ. વંવા૦.

૨૮

શરશા સમરથ સર્વાતીત, સર્વ નહીં ને સર્વ સહીત;
એમ સમજ્યા તે નરસ્વે હરિ, તે ભવમાં નવ આવે કરી;
તે તારે ને તરે નચિત. શરશા૦.

૨૯

ખખખા ખટપટ સઘળી ટળે, સચિત જ્ઞાનઅગ્નિમાં બળે;
ક્રિયમાણથી નવ રહે નેહ, પ્રાણખ જહાંસુધી દેહ;
પાપ પુન્યથી તજ ન ચળે. ખખખા૦.

૩૦

સસ્સા સોહ શબ્દ વિચાર, ઘટ ઘટમા કહે વારંવાર;
તે હૂ તે હૂ એ છે અર્થ, સમજ્યા વિના સહૂ અનર્થ;
ગુરુ મળે તો પામે પાર. સસ્સા૦.

૩૧

હહા હરિ હરિ સઘળે થયું, જીવ જીવનું એડજ ગયું;
હરિ વિના નહિ ઠાલો ઠામ, સઘળે રમી રહ્યો છે રામ;
અભુમાત્ર ખાલી નવ રહ્યું. હહા૦.

૩૨

અઆ અક્ષરાવીત અનંત, તેને જાણે વિરલા સંત;
અહર્નીસ એ રૂપે રહે, સ્વેપના માહે દૈત ન લહે;
નભુ કહે કુરુણા હરિ ગુરુ સંત. અઆ૦.

૩૩

આ કછો દીવામાં થયો, સરવે સંત કૃપાએ કહ્યો;
ખુસાલદાસજીએ શુદ્ધ કર્યો, વડા સંતનો શીખો કર્યો;
દાસ નભૂએ એ રસ ગૃહ્યો. આ કછો૦.

૩૪

પ્રગટ કરી દેખાડ્યો પ્રભુ, જેને કહિએ ચૈતન વીભુ;
સંવત નવ દશસત ચોવીસ, શ્રાવણ સુદી પુનેમનો દીશ;
હરિ ગુરુ સંત કૃપા કેહે નભુ, પ્રગટ કરી દેખાડ્યો પ્રભુ.

ઈતિ કકેકા બીજે સ પુરણ.

મહિના ૧ લા.

-સમયસત્ત્વ-

રાગ સોરઠ-સાખી.

શ્રી શુરુ ચરણે ચિત ધરી, ગાઝ ચીદ વિલાસ;
 આરોપુ અપવાદને, ઉપજી થયા સમાસ. ૧
 વસ્તુ વિષે અવસ્તુનો, કરવોપડયો આરોપ;
 ગોથ કરી અધિકારિને, પછી કરવો છે લોપ. ૨
 મન્મુખ થયલા જતને, છોડવવા બધન પાસ;
 પ્રેમ કરી પરબોધિજો, ખટ રતુ બાદે માસ. ૩

માસ ૧ લો-ચાલ.

કારતેકે કુરુણાનિધિરે, શુરુ સમ નહિ કોય;
 વેદ પૂરાણ ને શાસ્ત્રમાં, સર્વે સોધીને ભેય,
 સાલગ શુદ્ધ ચિત્તે કરી. ૧
 કલ્પતતુ ચિંતામણિ રે, કામધેતુ સમાન;
 ઉપમા એ બોલી પડે, સોધિ ભેતા નિદાન. સાં ૨
 તે મન વાછિત આપગે રે, કરશે સપત્તિવાન,
 તેમાટે અદકા શુરુ, કરે આપ સમાન. સાં ૩
 પારસના પ્રતાપથી રે, લોહ કચન થાય;
 પારસે પારસ બને, તો તે સમ કેહેવાય. સાં ૪
 ધન્યરના કરયા જતુ તે રે, સ્વર્ગ નર્કમા ભય;
 તેને શુરુ કુરુણા કરે, તો તે ધન્યર થાય. સાં ૫
 શુરુ સમ હિતુ કો નહિ રે, માત તાત ને જાત;
 નારી સુદર સુભ પતિ, તેથી અદકી રે વાત. સાં ૬
 શુરુને ભેટ સૌ સુકિએ રે, સર્વ વસ્તુનો નાસ;
 પ્રતિ ઉપકાર થાયે નહિ, આપે પદ અવિનાસ. સાં ૭
 જકત તે સઉ બળુએ રે, શુરુ તે બુગદીશ,
 નભૂ બેહુ કરભેડીને, ચરણે મેહેલીયે શીશ. સાં ૮

સાખી.

શુરુ ગોવિંદ ગોવિંદ શુરુ, અદ્વૈત એક અલીન,
 રવી કિરણ જેમ એક છે, દીપઅગ્નિ જેમ ચીન. ૧

માસ ૨ જો-ચાલ.

માગશેરે મિથ્યા મોહથી રે, માન્યો મારો રે દેહ;
દેહ સમંધી સ્વારથી, નિત નવો નવો નેહ. સાં ૧
સુત દારાદિ સગાં સહુ રે, જાણે સ્વારથી સાથ;
અંતસમે અળગાં સહુ, ન કરે આડો રે હાથ. સાં ૨
રૂણ સમયે ટોળે મળ્યું રે, અતિ આણે છે વહાલ;
હિત દેખાડીને મન હરે, જાણે છીધા નિહાલ. સાં ૩
જેમ ખેરી પાળે ખાટકી રે, આપે લક્ષ અપાર;
જાણે વધુ વાધે ઘણુ, પછી કરવો છે અહાર. સાં ૪
મહાજન મુકાવા કરે રે, તોળે મેહલે ન પૂઠ;
સાંભો યાચે તેને મારવા, યદન રહે અરૂઠ. સાં ૫
પછે નિર્દય તેને વધ કરે રે, પેહેલાં કરતોતો પ્રીત;
ઉધે મસ્તકે બાંધિઓ, હેવી માયાની રીત. સાં ૬
એ માયાને ઓળખો રે, કરીને સતમંગ;
તો છુટો ભવપાસથી, રામનો ચઢે રંગ. સાં ૭
સતસંગત ક્રિધા વિના રે, મોહો રોગ ન જાય;
કર જોડીને કહે નહી, નથી અન્ય ઉપાય. સાં ૮
સાખી.

મોહ એજ અજ્ઞાન છે, જેથી ભવનુ ભાન;
સતસંગત સંશે મિટે, ઉપજે આનમજ્ઞાન. ૧

માસ ૩ જો-ચાલ.

પોપે પૂરણ પ્રલસુ રે, કર પ્રેમસું પ્રીત;
એજ ભક્તિ મન જાણવી, રાખો નિર્મળ ચિત્ત. સાં ૧
કોણ હું ને જગ કોણ છે રે, કોણ ઈશ્વર જીવ;
કોણ માયા કોણ પ્રલ છે, એમ ધાર સદૈવ. સાં ૨
બધન સું ને સું મોક્ષ છે રે, કોને મોક્ષ ને બંધ;
એમ પુછી સતસંગમા, ટાળિયે અધાધૂંધ. સાં ૩
સેવા કરીએ સંતની રે, ધરી શબ્દમાં ચિત્ત;
જીવું જગ સહુ જાણીએ, સુત દારા ને વિત્ત. સાં ૪
સુભ ઈચ્છા પેહેલી ભૂમિકા રે, સદ શાસ્ત્ર મુણાય,
સાશબ્ધું તેને વિચારિયે, સુવિચારણા થાય. સાં ૫

ળીજી ભૂમિકા એ થઈ રે, પછી ત્રીજી પ્રમાણ;
 વેરાગ આવે જગ ઉપરે, તનુમાનસા બાણ. સાં ૬
 જગ સાચું તણુ ભૂમિલગી રે, મહા જન એમ ગાય;
 સતમંગત કરવાયકી, આતમા ઝોળખાય. સાં ૭
 આપે આપને ઝોળખે રે, અહતા ઉઠી જાય;
 નભૂ નિર્લેપદ પામિએ, સતમંગત મહિમાય. સાં ૮

સાખી.

સતમંગત કરવાયકી, આપોપુ ઝોળખાંય;
 જેમ ઔપધથી મદ ઉતરે, મુળ હુતો તે થાય. ૧

માસ ૪ થો.—ચાલ,

મહાવાક્યના મર્મનો રે, બાણી કરવો વિચાર,
 તત્ત્વમત્તી પદ ત્રણનો, અર્થ ચિતમા ધાર. સાં ૧
 તત્ પદ તે ઇન્ધર કહો રે, ત્વં પદ કહો જીવ;
 અત્તી પદ વ્યાપક બેહુમા, એમ બાણ સદૈવ. સાં ૨
 જગકર્તા પ્રાણનો દાતા રે, એ તત્પદનુ રે વાચ્ય;
 હૂં નહિ કર્તા હૂં આતમા, એ લક્ષ્ય છે સાચ. સાં ૩
 કર્તા લોકતા દેહ હૂં રે, વાચ્ય ત્વપદ એહ,
 હૂં નહિ દેહ હૂં આતમા, લક્ષ્ય ત્વપદ તેહ. સાં ૪
 પરોક્ષ દેશ અવ્યાકૃત રે, અવસ્થા રે પ્રભાવ,
 વસ્તુ કહે ગુણ સામ્યતા, ત્યાગ વાચ્યનો થાય. સાં ૫
 પરદેશ સુપુત્રી ઇન્દ્રીઓ રે, દેશ કાળ ને વસ્ત;
 એ વાચ્ય ત્વંપદ જીવને, કીજે ત્યાગ સમસ્ત. સાં ૬
 ભાગભાગ કરી લક્ષણા રે, મહે કરવાનો લક્ષ,
 જહદાજહદ વિચારતાં, આતમા પ્રત્યક્ષ. સાં ૭
 લેદ મટે જીવ ઇશનો રે, અહગ્રંથી છોડાય;
 નણુ કહે દ્વૈત ભાસે નહી, બે સુધું સમજાય. સાં ૮

સાખી.

અજી જીવ ને ઇશનો, ટળિયો સઘળો લેદ;
 સુદ્ધ સ્વરૂપને પામતા, ન રહ્યું વિધિનિયેધ. ૧

માસ-પ-ચાલ.

પ્રાગભ્યે કરતાં ફેરો પ્રજ્યો રે, મળ્યો સંતનો સંગ;
 નત્યાથી સમણુ ગયું, ચલ્યો રામનો રંગ. સાં
 અવિદ્યાને અસ્મિતા રે, વળી રંગ ને દેશ;
 અભિનિવેષ આદે લઈ, ટળ્યા પંચ કલેશ. સાં
 જીવ ને આત્મા લિન છે રે, વળી કર્તા કેહેવાય;
 ત્રણ દેહનો સંગ છે, તેથી વિકારી થાય. સાં
 બ્રહ્મ લિન પ્રપંચ છે રે, એ તો સત્ય જણાય;
 એ પાંચે ભ્રમ તો મિટે, દૃષ્ટાંતે લેહેવાય. સાં
 ગીર્ણ દૃષ્ટાંત અલેહ છે રે, સ્ફટિક રંગ બદલાય;
 કરતા ભ્રમ નિવર્તવા, જો ચોખ્ખું સમજાય. સાં
 ઘટાકાશ અસંગ છે રે, રજજી સર્પ દૃષ્ટાંત;
 અવિકારી એમ જાણવો, ન રહે ભ્રમ જાંત. સાં
 કનક કુંડળ દૃષ્ટાંતથી રે, ન રહે પ્રપંચ સત્ય;
 પાંચે જાંતી નિવારવા, રાખો હેવી રે મત્ય. સાં
 તિમ શુદ્ધિએ આલોચતાં રે, આપો પું જોળખાય;
 હરિ શરૂ સંત કંપાચકી, નણુ નિર્ભય થાય. સાં

એમ જુઠાં જગમા વહેરે, વળી કરે રે પોકાર;
 સતસગ નાવમાં ઘેસતાં, કોઈ ઉતરે પાર. સાં ૬
 ઝીવચપદના નીરમાં, કીડી છુટે જરૂર;
 અદ્યપુદ્ધિને અંધારું ઘણું, તેને પેશાળે પૂર. સાં ૭
 સંતકૃપાએ સેજે તરે રે, વહે વેદ પૂરાણ;
 હરિ શુરુ સંત કૃપાયકી, ઉગે અનુભવ ભાણ. સાં ૮

સાખી.

આત્મા નહિ લાણ્યાયકે, જગ સાચું લેહેવાય;
 જ્ઞાન થયેથી જગ મટે, પ્રદા સકળ દેખાય. ૧

માસ ૭-મી.-ચાલ.

વૈસાળે વસ્તુ જ્ઞાનથી રે, મટે અસત આરોપ;
 સુદ્ધ સ્વરૂપ સાચું રહે, અવિનાશી અનોપ. સાં ૧
 તે તું તુર્યાતિત છે રે, પંચ કોશથી પાર;
 સમ્યક્ આનંદ પ્રદા હું, હેવું નિશ્ચે ધાર. સાં ૨
 અજ અવિનાશી નિત્યતૂં રે, અમર અશુણ્ય અનંત;
 રૂપ રંગ કાંઈ નહિ, સાચું કહેછે રે સંત. સાં ૩
 અહું અહું ઉઠતાં આદિ રે, એક તુંજ અરૂપ;
 ખીલે કોઈ કેહેવા નથી, ખરું માનજે ખૂપ. સાં ૪
 મન વાણિને અગમ છે રે, તું તો એક અખંડ;
 તારે વિષે રે ભાસીરહું, સરવે પ્રદાંડ. સાં ૫
 જેમ જળમા તરંગ છે રે, વિચિ પરપોટા લેહેર;
 એમ જગત તારે વિષે, દધી ગંભીર ઘેર. સાં ૬
 તુંમાં ઉપજે ને તુંમાં સમે રે, તુંથી લિન ન લેશ;
 લેદ્યુદ્ધિ નહીં આણિએ, છોડી કર્મ કલેશ. સાં ૭
 કરવું તારે કંઈ નથી રે, એહેવું તજવું ન કાંઈ;
 નભૂ અર્ક શિર આવતાં, મટીભશે રે છાંઈ. સાં ૮

સાખી.

કર્તાદિ ત્રિપુટી સહુ, મિથ્યા જાણુ પ્રપંચ;
 એ અનુભવ ઉદ્યોતથી, રજની રહે ન રંચ. ૧

ભાસ ૮ મો.-આલ.

જેણે થયા જન જે આગે રે, તેનો એજ વિચાર;
 સચરાચર સુખસિધુમાં, આનંદ અપાર. સાં ૧
 હું માફે ને તાણે રે, તેને ન રહ્યું લગાર;
 પ્રાલબ્ધ યોગે દેહનો, ચાલે જગવેહેવાર. સાં ૨
 ઈચ્છ પરેચ્છ અનિચ્છનો રે, એ ત્રણ પ્રકાર;
 જે નિમિત્ત પ્રાલબ્ધ છે, કેા ન મિટાવનહાર. સાં ૩
 વ્યાસ વશીષ્ઠ કપીલજી રે, સ્વામી અણ્ણવક;
 ઉદ્દાલક જડભરથજી, તેને વૃણવંત શક. સાં ૪
 જમદગ્નિ ને દેવહુતિ રે, વળી જનક ને રામ;
 દુરવાસા આદિ લેઈને, થયા જ્ઞાનના ધામ. સાં ૫
 એવા એવા મોટા મહામુનિ રે, તેનો એજ સિદ્ધાંત;
 સચરાચર હરિમય થયું, નહિ દ્વેતની બ્રાત. સાં ૬
 તેમણે મન તું મટિ રે, એક આતમા જાણ;
 સત્ય જ્ઞાનમનંત પ્રદા, શ્રુતિવાક્ય પ્રમાણ. સાં ૭
 અનુદિન એ અનુભવથકી રે, ઉપસમ સુખ માણ;
 નામ ને રૂપ વિના નભૂ, એક આતમા જાણ. સાં ૮

સાખી.

સૌ સાણાની એક મત, મુરખ એક અનેક;
 એમ સમજ મન લાવિએ, સઘળે આતમા એક. ૧

ભાસ-૯-આલ.

આપાડે અણુસમજીને રે, અણુ જાણની આડ;
 સમજીને સુખ કહાં થકી, ચતુરાધનો ખાડ. સાં ૧
 તરવું સલિતાપૂરમા રે, જોને માથે ભાર;
 છુટે ણંચો સંદે નહી; ભાર નાખે પાર. સાં ૨
 તજિયે દેહ અભિમાનને રે, જઈએ સંતને શર્ણ;
 સતગુરુની કૃપા થકી, વામે જન્મ ને મર્ણ. સાં ૩
 ચાર દેહથી જીદા થઈ રે, એ હું નહિ નિરધાર;
 એ મિથ્યા હું સત્ય છઉં, એવો કરવો વિચાર. સાં ૪
 મિથ્યા જાણે મોહો મટે રે, હર્ષ શોક ન થાય;
 માન અમાન નિદા સ્તુતિ, સમતા લેવાય. સાં ૫

સમદર્શી તે સંતને રે, ગ્રેમે લાગીએ પાય; સાં ૬
 આપણે તેવા ચઈરહિએ, એવો સંતપસાય.
 દ્રોહ નહિ કોઈ જંતુનો રે, શત્રુ મિત્ર અમાન; સાં ૭
 ણલિહારી એવા મંતને, જેને હરિતું રે ધ્યાન.
 નિરપ્રેહિ તે નિર્મળા રે, જેને લેષે નહિ દંદ; સાં ૮
 નભુ તેને મુખ દુખ વિના, સદા પર્મ આનંદ.
 સાખી.

મુખસાગર તે સત્ય છે, સમદર્શી મુખધામ;
 નિર્દોષે દિન નિર્ગમે, લહિ સચરાચર રામ. ૧

માસ-૧૦-ચાલ.

શ્રાવણ મનન નિદધ્યાસથી રે, થાયે સાક્ષાત્કર; સાં ૧
 ખટ પ્રકાર સમાધિ ને, જાણે શુદ્ધ વિચાર.
 સવિકલ્પ સમાધિ ને રે, નિર્વિકલ્પ દેહેવાય; સાં ૨
 શબ્દાનુવિદ્ધ ને વળી, દષ્ટાનુવિદ્ધ થાય.
 ખાહેર ભિતર જો એ મળી રે, જાણે ખટ ભેદ; સાં ૩
 એ અખંડ સમાધિ છે, અંતે કશું છે વેદ.
 સર્વ ત્રિપુટી પ્રદક્ષ છે રે, સવિકલ્પ જહાંય; સાં ૪
 ત્રિપુટી તહાં નહીં, નિર્વિકલ્પની માંય.
 દષ્ટાનુવિદ્ધ સાક્ષી હૂં રે, શબ્દ અનુવિદ્ધ; સાં ૫
 શબ્દાનુવિદ્ધ સર્વમાં, અનુચ્યુત એ વિત્ત.
 અંતર મન ભુદ્ધિ આદિમા રે, એમ જાણે જેહ; સાં ૬
 ખાહેર સૂર્ય ચંદ્રાદિમા, સમજી લેજો એહ.
 છ પ્રકાર સમાધિને રે, જાણે કોઈ જન; સાં ૭
 અખંડ એજ સમાધિ છે, તદ્વાકાર રહે મન.
 મનચક્રી સહ જગ યયું રે, મનથી થાયે મોક્ષ; સાં ૮
 ભેદ નભૂ મનથી મટે, અપરોક્ષ પરોક્ષ.
 સાખી.

છ વિધ સમાધિ જાણવી, મન વૃત્તિથી થાય;
 હરિ શુરૂ સંત કૃપાચક્રી, દ્વૈતભુદ્ધિ સહુ જાય. ૧

માસ-૧૧-ચાલ.

ભાદરવે ભવદુખ ટળે રે, થઈ પ્રદાવિદ ભેટ;
ભવસાગરનો ભય-મટે, કરે સમુદ્ર ખેટ.
સંસારદુઃખ નિવર્તિયાં રે, પામ્યા પરમ આનંદ;
સંકલ્પ સર્વ સમી ગયા, મટ્યું સર્વે રે દંદ.
પ્રેમ પયોધિમા ઝીલિએ રે, મળીને સૌ સંત;
સુખનો સાગર ઉલટ્યો, આવ્યો દુખનો અંત.
ચિત્તવૃત્તિના નેત્રથી રે, સર્વ પ્રદા દેખાય;
અન્ય આગુ ભાસે નહીં, અંગે આનંદ થાય.
એ સુખની અવધી નથી રે, આદિ ને અંત;
સચરાચર વિલસી રહ્યો, અંબિનાસી અનંત.
કરવું કંઈ રહ્યું નહિ રે, સમિયાં સાધન;
સેવક નહિ સ્વામી નહિ, હેવા સંતને ધન.
ધ્યે ધ્યાતાને ધ્યાન નહિ રે, નહિ જ્ઞાતાને જ્ઞાન;
કર્તા કર્મ ક્રિયા નહિ, નહિ પ્રમાતા પ્રમાણ.
સત ચિત્ત આનંદ રવે રહ્યો રે, સચરાચર વાસ;
નભૂ નિભનંદ શુદ્ધ છું, આપ છે સ્વયંપ્રકાશ.
સાખી.

તું ત્યાગું ને તું ગ્રહું, તું કરું ને કરું બળે;
સામા લાવિ તું ભરું, તું મેટું ને તું થાઉં.

માસ-૧૨-ચાલ.

આસો આનંદ ઉલટ્યો રે, વર્ણવ નવ થાય;
ગુંગાને સંમણું થયું, સમજીને હરખાય.
એ સુખ તે ખીજે તું લહે રે, બાણે જેહેને રે થાય;
સામાએ સુખ સ્વામીનું, સુખ કેમ રે કેહેવાય.
ઘૃત સુરતાંતના સ્વાદનો રે, સાક્ષાત ન થાય;
જેને અનુભવ તે લહે, ખીજે કેમ બોલાય.
ખારે માસ બહુ વિધિ રે, સુખ લોગવે જેહ;
વારે વારે બળે વારણે, વાધે નૌતમ નેહ.
જેમ ધીડી આકેર વિષે રે, પેડી નવ નિકળાય;
ખાવા લાગે ખાંતથી, તેમાં ગડીબાય.

તેમ એ સુખમાં હુળતાં રે, જળ થળ નવ દેખાય;
 જેમ મિઠાંની પુતળી, પેઠી જળમાંય. સાં ૬
 એ સુખ અપરમપાર છે રે, અતિસેં હુલ્લાસ;
 એ સુખ સું વર્ણવું, શુદ્ધ સ્વયંપ્રકાશ. સાં ૭
 સર્વખલિવદ્યદા છે રે, સચરાચર વાસ;
 નભૂ બલિહારી સત્યને, શોભે ચિદવિલાસ. સાં ૮
 સાખી.

જાણુનહારો જાણિયો, સુખનિધિ સર્વાવામ;
 નભૂ નિશ્ચે દૃઢ અનુભવે, ચીન્યો ચિદવિલાસ. ૧

મહિના-૨ જા.

ઢાળ-ગરબો.

કારતેક કળીમળ ટળશે રે, જો સતસમાગમ મળશે રે;
 તો સુકૃત સુકળ ફળશે, રમતી રામસું રટ લાવો રે. ૧
 માગશેર માનિતા મનની રે, ખોટી આશા તનને ધનની રે;
 એ તો સાહેબી-ચોડા દનની, રમંતી. ૨
 પોશ માસે પરમ સુખ થાએ રે, જો સદ્ગુરુ શરણે જાએ રે;
 શેજે આપ માહે ઓળખાએ, રમંતી. ૩
 મહાવાક્યને ઉર આણે રે, વાચ્ય લક્ષ અર્થને જાણે રે;
 કરે અનુભવ એ પરમાણે, રમંતી. ૪
 કાગણુનો કૂદ્યો દીશે રે, જોઈ જોઈ મિથ્યા મન હિંસે રે;
 જાગી જુએ તો જુહુ દીસે, રમંતી. ૫
 ચૈતર ચિત ચયળ મટતાં રે, લક્ષની લાણી સુરતા લટતાં રે;
 નહિ વાર અજ્ઞાનને ઘટતાં, રમંતી. ૬
 વૈસાખે કહુંછો વાળી રે, આપે આપું લો સંભાળી રે;
 અહંકારની આંટી ટાળી, રમંતી. ૭
 જેઠ તેથી ખીજે નહિ કોએ રે, એને હેત હરિસું હોએ રે;
 શબ્દસાથે પ્રાણુને પોએ, રમંતી. ૮
 આશાડે તો ઉમજે ધન રે, તેવાં પ્રેમી જનના ચિન્હ રે;
 એવા અનુભવિઆને ધન, રમંતી. ૯

આવણુ મનન નિદધ્યાસ રે, પછે કહાં રહે કર્મના પાશ રે;	
રાખે! શુભચર્યને વિસ્વાસ, રમંતીં	૧૦
ભાદરવાની ઝેવી ભેંસ રે, તેવી અણુઅધિકારીની રેસ રે;	
તેને જ્ઞાન ન લાગે લેશ, રમતીં	૧૧
આસો દુનિઆં સાથે દાવો રે, મિથ્યા સાને જન્મ ગમાવો રે;	
નબૂ હરિ ભજિને લો લાવો, રમંતીં	૧૨

— ❦ —

તીથિ ૧ લી.

રાગ-ઝોરઠ-સાખી.

શુભ ગોવિંદ ગોવિંદ શુભ, રખે આણુતા લેહ;	
અગ્નિ જ્વાળા જે નહીં, અવિચળ વાણી વેદ.	૧
અગ્નિથી દીપક થતે, ધાય અતિ આયાસ;	
દીપકથી દીપક કરે, તો પ્રગટે વિના પ્રયાસ.	૨
આસ.	
સોધીએ શુદ્ધ વિચારથી રે, સચ્ચિદાનંદ ધન;	
સતસંગતમાં સાંપડે, રૂંડે રામ રતન.	સોં ૧
પડવાના પીંડ પ્રહાંડ છે રે, નામ રૂપનો નાસ;	
ભોગી જંગમ જપી તપી, મુકો અમરની આસ.	સોં ૨
બીજમાં વૃક્ષને ફેળિએ રે, ઉગેથી ઝોળખાય;	
એમ કલ્પીને આરોપિઉ, તેથી મિથ્યા કેહેવાય.	સોં ૩
અતી રજકથી પ્રદા લગી રે, નામ રૂપ કેહેવાય;	
જૂઠું તેથી જાણિએ, આરોપ્યું અસપાય.	સોં ૪
ચોથાના સામર્થમાં રે, ત્રીપુટીની ઉપાધ;	
ચોથા સહિત સહુ પ્રદા છે, એ સવિકલ્પ સમાધ.	સોં ૫
પાંચમે પૂરણ આતમા રે, આરોપ ન આણુ;	
એજ સમાધી સર્વદા, નીવિકલ્પક જાણુ.	સોં ૬
છઠ્ઠે થાએ મુખું કહું રે, તું સદા મુખ સાંત;	
પાંચમાં ઘણી જાંત છે, નિરજાંત વેદાંત.	સોં ૭
સાતમે પેહેલી શુભધંધા રે, સુવિચારણા જેહ;	
તનુમાનસા જે સત્વાપત્તી, પરમારથ તેહ.	સોં ૮

- બીજો નથી જોલણ હાર દે, પોખે છે પરાની પાર દે; ૩
 વાણી લેદે થયા વેદ આર, રમંતીં
 ત્રીજી મુઠ્ઠા પાર છે સ્વામી દે, નિલેં યાઓ તે પદ પામી દે; ૪
 આપે ઓળખો અતરબમી, રમંતીં
 ચોથે દેહ લગી આકાર દે, પરમાત્મા તેથી પાર દે; ૫
 એ તો વાણી રહિત વિચાર, રમંતીં
 પાંચમે કોશ રહી પેખો દે, તટસ્થાઈ થતે પદ દેખો દે; ૬
 પછે જીવને સેઝે ઉવેખો, રમંતીં
 છઠ્ઠે ચક્રે તે શ્રીજી છાને દે, કરતા થઈ શિખરે બીરાને દે; ૭
 તહાં દશ વિધિ અનહદ વાજે, રમંતીં
 સાતમે લોવન મુખ સાઈ દે, તહાં વળગી રહો તો વાડ દે; ૮
 નથી તે થળ માઈ તાડ, રમંતીં
 આઠ પૂરતણા એક ઈશ દે, તેથી પર રહ્યાં પચ્ચીશ દે; ૯
 સર્વથી પર છે જીગદીશ, રમંતીં
 નામે રૂપે જગત એ લાસે દે, સતસંગથી સંશે જાશે દે; ૧૦
 ત્યારે એક સતંતર થાશે, રમંતીં
 દશ ઇંદ્રિઓથી ન બલાયે દે, તહાં અંતઃકરણ ન જાએ દે; ૧૧
 તો તે સાવડે ધારી કેહેવાએ, રમંતીં
 એકાદશમાં અનુભવ સોધોદે, હરિયે ઓઢવને પરબોધોદે; ૧૨
 શુકે પરિક્ષતને સંબોધ્યો, રમંતીં
 બારે વાટે પંથ બહુ જોલે દે, તત્ત્વ વાત કોઈ નવ તોળે દે; ૧૩
 પછે ડાયા થઈ ડાપણ ડોળે, રમંતીં
 તે રસને જાણે શુક સરખા દે, કાંઈ પરિક્ષતે કોથી પરખ્યા દે; ૧૪
 જેણે નીત નિરજન નિરખ્યા, રમંતીં
 ઔદ લોવન કલ્પિત મનનું દે, એવું જાણવું છે હરિજનનું દે; ૧૫
 તે ન માને કરતવ તનનું, રમંતીં
 પૂરણમાં આવાહન કેહેવું દે, એવું લક્ષી પુરુષને લેહેવું દે; ૧૬
 નભૂ નિત્ય અરૂપે રહેવું, રમંતીં

૧ વાર.

ઢાળ-ગરબા.

- ૧ રવી જ્ઞાન ઉદે થયુ ઝેને રે, રચ રાત રહી નહીં તેને રે,
તે તો ખીજુ કરી કેહે કેને, રમતી રમણુ રટ લાવે રે.
- ૨ શોભ દૃષ્ટી થયા તે જન રે, થયા શોભ સરીખા મન રે,
એવા આતમદરશીને ધન, રમતીં
- ૩ મંગળ વરલા દીન ને રાત રે, તેણે જુદી ન દીડી જાત રે,
તે તો ભૂલે જોઈ નહિ જાત, રમતીં
- ૪ ખુધથી નિચે કેમ થાએ રે, ખુદ્દિમા તેની સત્તાએ રે,
કેમ આએ આખ જોવાએ, રમતીં
- ૫ શુરુ વિના કોઈ નષ જાણે રે, મનમુખી મિથ્યા મત તાણે રે,
વણુ પામે વાત વખાણે, રમતીં
- ૬ શુકરે તે સાધન રે, જહા દૃષ્ટ ન આવે અન્ય રે,
તાહા જાતા મટિજાય મન, રમતીં
- ૭ સાની વાર શુરુને શરણે રે, જો ચિત્ત ઠરી રહે ચરણે રે,
તેના મટે જન્મ ને મરણ, રમતીં
- ૮ આઠે વાર અનોપમ ગાયારે, શુરુકરુણાથી કેહેવાયા રે,
કહે નભુ ધન શુરુરાયા, રમતીં

૧ વાર.

ઢાળ-ગરબા.

- ૧ સાતે વાર મુધરિયા શેજમા, શ્રીસદશુરુએ કીધી શાએ જો,
ભટકણુ ભાગી ભવસાગર તણી, મોટો સતતણો મહિમાય જો સાં ૧
- ૨ શુરુવણુ અન્યથકી શુજે નહીં, એ સમગ્રણુ છે ગૂઢ જો,
માટે ભાવ ધરી મનને વિષે, જા શુરુચરણે મતિમૂઢ જો સાં ૨
- ૩ શુરુશરણુ ગ્રહી રસ ચાખવો, જેથી સર્વ દુખનો નાશ જો,
જન્મ મરણુ ભય જઈ કરી, પદ પામશે અવિનાસ જો સાં ૩
- ૪ એવા શુરુમહિમાને જાણિને, કર પ્રીતિ અચળ સદાય જો,
નભુ શુરુપ્રતાપે તરિ ગયા, આ ભવસાગર મહાય જો સાં ૪

આદિત ઉદ્યો નિજ જ્ઞાનનો, મોહો રજનીનો આલ્યો અંત નો; સાં ૫
અજ્ઞાન અંધારૂ જોલ્યુ નહિ જડે, મુધો મારગ સમજ્યા તત નો.
રવિ શશિ ભેતિ ભેવા શું કરે, સદ ચિદ આનંદ મગ પ્રકામ નો; માં ૬
અદ્વૈત એક અખડિત આતમા, આપે જોળખાયો અવિનામ નો.
કરયું તેને કાંઈ રહ્યું નહીં, જેમ કોઈ ઉતગ્યો મલિતા પાર નો; સાં ૭
જળના સાજ સહુ જળમા રહ્યાં, ના કરે નાવી મંન વીચાર નો.
વિરચિત નામ નભુ નીમિત્ત છે, એ પદ પૂરણુ એધાણુ નો; સાં ૮
એથી સંશય કોઈ કરશે નહીં, આપે આપનુ કરે વખાણુ નો સાં ૯

શોભ સરખુ મન શીતળ ધયુ, માંતી મુખર્મધુમા ઝીલે નો; સાં ૯
એ મુખ કેરી ઉપમા શુ કહું, જેને લેશ અન્ન નહિ પીડે નો.
વીશ્વ બ્રહ્મ તેને ભામી ગ્યુ, દ્વૈત ના રહ્યું ક્ષીયિતમાત્ર નો; સાં ૧૦
તેને જાણ નીચ રહ્યું નહીં, નહિ કોઈ પાત્ર ને કુપાત્ર નો.
એથી સત સગત કીજિયે, બીજા કરિયો કોટી ઉપાય નો; સાં ૧૦
કરતાં જન્ન જપ તપ દાનને, એમી આત્મજ્ઞાન નહિ થાય નો. માં ૧૧
સતસંગતથી દુખ વામિએ, એવો મંતવણો પ્રતાપ નો; સાં ૧૧
નભુ નિશ્ચે નીરભેપદ વામિએ, આપુ ટાળી જોળખો આપ નો. સાં ૧૨

મંગળ વરલા ચૌદે લોકમાં, નિત નિત આનંદ ઓરછવ થાય નો; સાં ૧૩
સ્વર્ગથકી મુખ અધિક છે, જન તે છવદસાથી ભાય નો.
મુક્તા ધર્મ માહાલે જગતમાં, રેહે બધન નહિ આપુમાત્ર નો; સાં ૧૪
એ મુખથી મુખીયા ધર્મ, થાય પ્રપુલ્લિત નરગાત્ર નો.
વીશ્વ બ્રહ્મ તુજમાં ઝગકી રહ્યાં, તુ જળકયો વીશ્વ મોભર નો; સાં ૧૫
વીધિમુખ ભેતા જેમ ઘટ નીરમા, તેને બાહેર લીતર વાર નો.
નિશેધ ભેતાં કાંઈ ભાસે નહીં, શ્રુતીશબ્દ કરે ઉચ્ચાર નો; સાં ૧૬
વિધિ નિષેધ કહ ભામે નહીં, નભુ એમ તત્વ વિચાર નો. સાં ૧૬

બુદ્ધિમા ભાસ પડ્યો ચૈતનનો, ચૈતનમા બુદ્ધિનો ભાસ નો; સાં ૧૭
એક એકમા એમ આવિયો, અરસપરસ અધ્યાસ નો.
લોહુ પેહુ હોય જેમ આગમા, તે લોહામાં અગ્નિ આવે નો; સાં ૧૮
લોહુ ને અગ્નિ એકરસ થતે, ન્યાડ દૃષ્ટિયે નાં આવે નો.
એથી ભ્રમ ઉપન્યો મન વિષે, શુદ્ધ બુદ્ધિ કયાથી લાવે નો; સાં ૧૯
એથી બધ મોક્ષ માની રહ્યાં, સત મળે મુધુ સમજાવે નો. સાં ૧૯

એનો ઉપાય કહું તે સાંભળો, મન થીર કરી શ્રોતાજનન જો;
નહુ નિશ્ચે નીરભેપદ પામિએ, તેને સમાન ઘર ને વન જો. સાં ૨૦

ગુરુ કહે સાંભળ સુત સાચું કહું, એમ સમજ્યાથી મન પામે સાંત જો,
એમ લદ્યાથી અધ્યાસ નહિ રહે, તેપર કહું એક દૃષ્ટાંત જો. સાં ૨૧

નર વાંદર તરોવરપર વનમા, નીચે આવી ઉભો વાઘ જો;
કપિની છાંયાં પકડી છળ કરી, પકડાયો લપટાયો કપિ પાગજો. સાં ૨૨

નરની છાંયાંને ઝેડેવા ગયો, નર કેહે એમ નહિ પકડાઉં જો;
થાકી વાઘ ગયો કર ઝાપટી, હુ કપિ જેવો મુરખ નહિ થાઉં જો. સાં ૨૩

નર જ્ઞાની અજ્ઞાની વાંદરો, છાયા દેહ ને કર્મ વાઘ જો;
એ સીદ્ધાંત સમજહુ સતને, નહુ લેશ કલેશ નહિ શ્રદ્ધાભ્યાગ જો. સાં ૨૪

સુકરે સાધન સુધું સમજતાં, સમજી થયા છે લવપાર જો;
એવા અનેક હરિજન ઓધરયા, સમજી આત્મ તત્ત્વ સાર જો. સાં ૨૫

પરિક્ષત જનકવિદેહિ આદિ ઘણા, રાજ રહુગણ ને ખટવાંગ જો;
દેવહુતિ ઉતંગળ ને સકુતળા, તે સમજ્યાં સાગોપાગ જો. સાં ૨૬

આત્મજ્ઞાન વિના લટકી મરે, ને ગર્ભવાસ નહિ જાય જો,
લક્ષ્મીદેવતાસીમા ફેરા ફરે, અજ્ઞાને અતિમે અથડાય જો. સાં ૨૭

એથી સતસગત કીર્તિયે, નહુ નિશ્ચે નીરભે પદ થાય જો,
તેનો જન્મ મરણ ફેરા ટળે, એ લવ તરવાનો ઉપાય જો. સાં ૨૮

સાનીવાર સમજતાં સેજમા, આંખ ઉઘડે તો સમજી જાય જો,
મિથ્યા સાજ સોધ્યો જડે નહીં, એમ આપોપુ ઓળખાય જો. સાં ૨૯

લાવાલાવ તેને લાસે નહીં, સેજે સાત ભુમિકા સુઝે જો;
બ્રહ્મ વિશ્વમા બ્યાપી રહ્યો, મુરખ પ્રીતે પથ્થર પૂજે જો. સાં ૩૦

જળમાં પેટી લવણની પૂતળી, પેસતા જળ રૂપે થાય જો;
ઘા પાડાને ડામ પખાલને, ઘા કેહો કેમ રૂઝાય જો. સાં ૩૧

ખતરીસ તુકો આઠે વારની, તુકે તુકે તત્ત્વવિચાર જો,
જે નર વાંચી શીખીને મમજશે, નહુ તે ઉતરશે લવપાર જો. સાં ૩૨

રેટિયો-૧ લો.

ટાળ-ગરબી.

રેટિયો તે રિદ્ધ ને સિદ્ધ, મારા વાલા; ટેક.
 કાંતે કુળવતી નારી રેટિયો રે.
 મારા રેટિયામાં છે નવે નિધ, મારા વાલા; કાં ૧
 જ રે પૂર્વ સંચિત પાકા સાગનો રે,
 હેના સુક ને સોણીત બે સુથાર; મારા વાલા; કાં ૨
 જ રે સુરતા સોહાગણ સુદરી રે,
 એનો અવિનાસી છે ભરથાર; માં; કાં ૩
 ફડી પાંચ તત્તની કીધી પાટલી રે,
 એની થાંભલી છે પ્રાણ ને અપાન; માં; કાં ૪
 એના ચિત્ત રે ચમરખાં ચોડિયાં રે,
 એના તોરણિઆ શશિયર ભાણ; માં; કાં ૫
 એની દોરી ણાંધી તે દિલ સુદ્ધની રે,
 એના કાવડનો દીનકાર; માં; કાં ૬
 એની ત્રાંક સુધારી સુપુમણા રે,
 એની મુળકુંડળની માળ; માં; કાં ૭
 એની ઘોણી અવસ્થા ચારની રે,
 એના રેણુ થયા છે ગુણ ત્રણ; માં; કાં ૮
 એની ભુદ્ધિ ગ્રહી તે મન માકડી રે,
 મટયો પ્રરી ફેરાનો ત્રાસ; માં; કાં ૯
 સદગુરુ શબ્દે સમારિયો રે,
 એનો આરો અખંડ અભ્યાસ; માં; કાં ૧૦
 જ રે શ્રુતી ને સ્મૃતિ તેલ હંબિયુ રે,
 પૂરયો લોભ તૃષ્ણાનો લોટ; માં; કાં ૧૧
 બેઠી મન રે નિશ્ચળ કેરી માચીએ રે,
 ખાંતે કાંતિએ નહિ આવે જોટ; માં; કાં ૧૨
 એની પ્રતી અચળતા ચારની રે,
 મટયું અવિદ્યારું આવર્ણ; માં; કાં ૧૩

જી રે પૂણી ગૃહી તે નિજ પ્રેમની રે,
ભરી સોહમ અપટી સાર; મા૦; કાં૦ ૧૪
જી રે ઓહમ અખંડ અંકારથી રે,
હેનો તૃટી ના શકે તાર; મા૦; કાં૦ ૧૫
હેતું મન રે પ્રરીરહ્યું કાળકો રે,
ઉણું અનુભવ વસ્તુ વિવેક; મા૦; કાં૦ ૧૬
જી રે સતસગ જળથી પુંકારિઓ રે,
વાળી આંટી અનેકની એક; મા૦; કાં૦ ૧૭
કોઈ સંત રે સુતરિએ સુતર મૂલબું રે,
આવ્યો લાલ અખંડ આનંદ; મા૦; કાં૦ ૧૮
એ તો લોભાઈનભૂસખી લક્ષમા રે,
થઈ મટયું તે સરવે હર્દ; મા૦; કાં૦ ૧૯

૧૦ રેટિયો ર નો.

રાગ-સોગઠ.

ધરમા રહી રોળાગણ કાતે રૂડો રેંટુડો રે;
સણુ કણુ કાંતે કાંતે રૂડો રેંટુડો રે. ટેક.
તોરાણુઆમાં ત્રાંક ત્રવેણી, સુધુમણુ શશી સુર સાથે;
ગુણુ ગ્રહી એમ લાલ ઘણેરો, ગ્રહી મન માકડલી હાથે. ધર૦ ૧
પાંચ તત્વની પ્રોઠ પાટલી, હશે દામણે દોરી;
અથળ માંચી સુરતા સોહાગણુ, જેઠી ગુણુનીધિ ગોરી. ધર૦ ૨
મુળકુંડળની માળ મનોહર, શબ્દ સનેહે બિંબે;
લોલ મોહનો લોટ પૂરવો, જુગત ઘણેથી જુએ. ધર૦ ૩
સુતર સકળ સીદ્ધી સાંપડતાં, ઉણી આંટી વાળી;
નભૂસખી મૂલ ઘણેરૂ આવે, હરિજન હરજે લાળી. ધર૦ ૪

ગરબો.

- અનુભવિ ઓળખ આત્મારામ કે, છે સતસંગમાં રે લોલ; ૧
 વિરા મારા છીપ પ્રમાણે થાય કે, આરત અંગમાં રે લોલ.
 સાથી મારા થાય શબ્દ ઓંકાર કે, સુરતા દોડાવીએ રે લોલ;
 બેલી મારા સાંભળીને કરિએ મંન કે, પછી અજમાવિએ રે લોલ. ૨
 અનુભવિ ઈન્દ્રી ને તનમાત્રા કે, પવનમાં ભેળિએ રે લોલ;
 વીરા મારા મન પવન સમેત કે, લયમાં મેળિએ રે લોલ. ૩
 સાથી મારા લયનો છેડો નાદ કે, ચોથા ઠામમાં રે લોલ;
 બેલી મારા ત્યાંસુધી આકાર કે, રૂપ ને નામમાં રે લોલ. ૪
 સાથી મારા તેથી પાર અરૂપ કે, જળહળ જ્ઞેતવું રે લોલ;
 બેલી મારા જેમ જળમાહે ભાસ કે, રવી ઉદ્યોતવું રે લોલ. ૫
 વીરા મારા તે તું તું તે એકરૂપ કે, મહામંત્રવું રે લોલ;
 વીરા તહાં નહી વીધિ નિખેદ કે, ત્રિપુટી તંત્રવું રે લોલ. ૬
 વીરા એ ઠરવા કેરો ઠામ કે, અતિસે દોહલો રે લોલ;
 નભુ એ હરિ શુર સંત હયાએ કે, થાએ સોહલો રે લોલ. ૭

ગરબી.

- શું જાણે હરિને રે, મૂરખ મમતાના અંધા;
 પરપંચે બહુ પેટ ભરે ને, ધાતા હિંડે ધંધા. સું ૧
 એક ખાણું સતસંગ કરે નહીં, પાંસે જાતાં લાગે;
 મારખાય ને દંડભરે, એક તુચ્છ વિશયને કાગે. સું ૨
 વાદ કરે વણુ સમજે તાણે, માંહેલું ઉંટ ન જાણે;
 મન મેલું ને બાહરે ધુવે, કોહો નિર્મળ કેમ ચાણે. સું ૩
 આત્મલક્ષની વાત ન જાણે, કર્મ કીચમાં ગડિયા;
 અહંકાર સંશે નવ છૂટે, લખચોચાસી પડિયા. સું ૪
 ડાયા થઈને ડાપણુ ડાળે, સંતશબ્દ નવ જાણે;
 નભૂએવા મૂરખની આગળ, કોહો શુરું શું ચાણે. સું ૫

ગરબી.

સાંભળ મન મહારાં રે, સાચી વાત કહું;	
મૃત વિત ને દારા રે, સ્વારથભૂત સહુ.	૧
નહિ કોઈ કોહોનું રે, ને વિચારીને;	
હરિ સનમુખ થાને રે, મમતા મારીને.	૨
આ ભવ છે દુસ્તર રે, દીલડે બાણીને;	
તરવા કર અનુભવ રે, સદ્ગુણ વાણીને.	૩
સહુ સંત પોકારે રે, કડુણા આણિને;	
તોહિ સાન ન આવે રે, પામર પ્રાણીને.	૪
કડવું ગુરુ પાએ રે, રીસ લગાડીને;	
નિદ્રાને ખુવે રે, નેરે જગાડીને.	૫
તો તું નવ ચેતે રે, ત્યારે શુ કરીએ;	
ઉંધા ઘટમાહે રે, ઉઠક કેમ ભરીએ.	૬
હવે કહિને આકા રે, ઘાંટા ફડાડીને;	
સહુ સતે કહુ છે રે, ઢોલ વગાડીને.	૭
હવે ને નહિ ચેતે રે, તો ગોથાં ખાશે;	
લખાએઆશીમા રે, ફરી પ્રરીને જશે.	૮
તે માટે તાહારે રે, હવે એ કરવું;	
નભુના મણુ કેરે રે, ધ્યાન રૂઢે ધરવું.	૯

ગરબી.

ધરવા હરિ ધ્યાને રે, સાને સમજી લે;	
દેહા અભિમાને રે, દુખ સદા પી લે.	૧
તે દુખ મટવાને રે, સતમગત કરીએ;	
સતોને શબ્દે રે, ભવમાગર તરીએ.	૨
સાગર તરવાનો રે, અન્ય ઉપાય નથી;	
ને વેદ પૂરણે રે, મેળવ શાસ્ત્ર મથી.	૩
સતસંગ કરીને રે, સરવે પદ પામે;	
જેમ જળ ઢળીઆવે રે, તે નીચે ખામે.	૪
મહાપદમાં માણે રે, તે મુક્તા થઈને;	
નિસહિન ચિરથઈ રહે રે, ચોથે ધરજઈને;	૫
તે ધરને ખોળો રે, જાંઠાં ઉપાધ નહીં.	
નહિ ત્યાં ધ્યે ધ્યાતા રે, સાધક સાધ નહીં.	૬

તે ધામ તમારું રે, કરવા ઠેઠાણું;
 તાંહાં ઠીક કરી રહો રે, તો ડાયા બાણું. ૭
 ડાપણુ ડાળાયું રે, બહુ વચને વળગી;
 વાણીની જાળો રે, કેમ થાએ અળગી. ૮
 અળગી તે વળગી રે, વળગી અળગી છે;
 તે ગુરુગમ વાણી રે, પૂરા નર પ્રીછે. ૯
 પ્રીછો પૂરણુ છે રે, બીજું શું બાકી;
 એ અનુલવ થાતાં રે, ક્રિયા સહુ થાકી. ૧૦
 તેને શું સાધન રે, સઉ સીદ્ધિ થાતે;
 નભૂ નિત્ય અખંડિત રે, સમગ્રી સમાતે. ૧૧

ગરબી.

સમજ્યાતે સમિઆ રે, ભાતે ના ભમિઆ;
 સિદ્ધ પાક બનાવે રે, ભે પોતે જમિઆ.
 જમિઆ પણ મુગા રે, મુખ કેમ ખોલાએ;
 ખાઈ કે મીઠું રે, કેહો કેમ કેહેવાએ.
 કેહેવાએ એહેવું રે, અંદ્ર તરુ નેહેવું;
 શાણાને સાને રે, તે સમજી લેવું.
 લેવાનો લક્ષજ રે, ભે નિસહિન આવે;
 તો અનુલવ થાએ રે, આ ફેરો ફાવે.
 ફાવ્યો તે ફેરો રે, ભવમા ના ખાએ;
 નભૂ નિશ્ચે થાતાં રે, ભવદશા જાએ.

ગરબી.

હરિજન હરિથી અધિક જાણવા, શ્રીમુખથી હરિ જોડ્યા વાણુ ભે;
 અગમ નિગમમા સહુ એમ કેહે, બુગમા પંથ કહે પરમાણુ ભે. ૬૦
 હરિના ક્રિયા જીવ નકે પડે, હરિજન ઉતારે ભવપાર ભે;
 દુરવાસાએ અમરીખ પરણ્યો, હરિએ તતક્ષણ કીધી વહાર ભે. ૬૦
 તેમાટે હરિજનના સંગથકી, સેઝે નિર્મળ બુદ્ધિ થાય ભે;
 હરિજન હરિ સરજો તેને કરે, જનની જીવદશા તે જાય ભે. ૬૦
 એને જન્મ મરણ દુખ ટાળવું, તે જન કરે સંતનો સંગ ભે;
 નભૂ નિર્લયપદ નિશ્ચે યામશે, થાશે ભવદુખ કેરો ભંગ ભે. ૬૦

ગરબી.

એને ભવસાગર તરવું હશે, તેને એ મોટો ઉપાય ને;
નિત નિત સતસંગતમા બેસવું, અંશે પૂછે ઉત્તર થાય ને. એ ૧
સાંભળી શ્રવણ મનન કીજીએ, પછી કરિએ નિત અભ્યાસ ને;
સાક્ષાત્કાર અનુભવ ઉપજે, તતક્ષણ થાય અવિદ્યા નાસ ને. એ ૨
કાયા કલેશ નહિ કરવોપડે, વણ આયામે પામે ધામ ને;
સતસંગતનો મહિમા છે ઘણો, હસતાં રમતાં મળશે રામ ને. એ ૩
સંતની સીખ રૂઢેમાં ધારને, એડે સરવે સીજે કાજ ને;
નહુ ઉણમ ન રહે તેને કરી, ઘેર બેઠાં પામે મુખરાજ ને. એ ૪

ગરબી.

અનુભવિ આપે આપુ ઓળખો, તમથી અન્ય નથી કાંઈ બીજું ને;
સ્વામી એવકનો સશે ટાળને, સમન્વયા તેનું કારજ સીજ્યું ને. અ ૧
આ ભવસાગરને અજ્ઞાનથી, એવો જાણો છો અપાર ને;
ગૌવહપદ જળ સમ તરીજશે, સમજે ક્ષણ નહિ લાગે વાર ને. અ ૨
તમે છો અખંધ બાંધ્યા કહ્યાં રહો, મિથ્યા પ્રતિત વેગળી મુકો ને;
બાંધ્યા વણ છુંટવું આજો છો, આવા ચતુર થઈ કાં ચુકો ને. અ ૩
મન બુદ્ધિ આદે જડ સૌ જાણિએ, તમથકી ચૈતન થાય ને;
નહુ પરછાંચો નરને કેમ શ્રદ્ધે, રાગ વિના તે સો ઉપાય ને. અ ૪

ગરબી.

એમ સમજી સમરસ થઈ રહો, ટાળો ધેધાતાનો એહરો ને;
અગ્નિ દીપકમા અતર નથી, સુન્ય ગગનમાં નહીં કાંઈ બહેરો ને. એ ૧
કુંડળ દ્વર કનકથી કેટલે, તમ સુદાં હરિથી એમ ને;
કાંઈએ અજાણું તો દીસે નહીં, લારે બીજું કહીએ કેમ ને. એ ૨
દૃષ્ટા પ્રપંચ સાક્ષી ત્યાં લગી, પ્રપંચ નહિ તો સાક્ષી સાનો ને;
સ્વામી એવક બે હોય ત્યાં લગી, એવક નહિ તો સ્વામી સાનો ને. એ ૩
એ અચવો રસ ચોંચે આખજે, શબ્દાતિતતણુ મુખ લેવા ને;
નહુ નિર્લેપદ નિશ્ચે પામશે, કરતાં સંત ચુગની સેવા ને. એ ૪

ગરબી.

માયા મહાળળવંતી મોહેની, મોહ્યા માનવ દાનવ દેવ જો;
 એથી કોઈનું બળ ચાલે નહી, તપથી ચુકાવે તતક્ષેવ જો. માં ૧
 પાશશર સરખા પરમારથી, દીઠી કૈવરતક કન્યાય જો;
 મછગંધાને મધ ગંગા વિષે, ધ્રુવેર પ્રગટાવી કીધો અન્યાય જો. માં ૨
 ભરમાંગદનેહરિએ જાળિઓ, મોહેનીથી મોહ્યા ત્રિમુળપાણી જો;
 વનમાં તપ કરતાં હર ચુકિયા, ઉમયા થઇ લીલડી રાણી જો. માં ૩
 પ્રદ્યા સારદાને દેખી અધ્યા, અન્યોઅન્ય દીધો શાપ જો;
 ચંદ્ર શુરુપત્નિથી ચુકિઓ, મન નહિ ગણ્યું પુન્ય કે પાપ જો. માં ૪
 સુરપતિ ગૌતમને ઘેર સાંચર્યો, વિધુ કુરકુટ થઈને સેન જો;
 રૂપીને જાણ થયું તપ શાપિઓ, સહસ્ર થયાં ઇન્દ્રને નેણ જો. માં ૫
 શૃંગીરૂપી રહાએ લોળખ્યો, નારદ જગમોહેનીએ વગોયો જો;
 હાહ્યા અતુર ઘણા નર ચુકિયા, મોટા મુનિએ મહિમા ખોયો જો. માં ૬
 ગર્વ ન કરશો શુષ્કિએલ મન વિષે, જહાં જેમ હરિરાખે તેમ રહિયે જો;
 રંક નભૂ સરખાનું શુ ગણું, ભાઈ તીખા તરેરા નવ થઈએ જો. માં ૭

ગરબી.

મન સુરખ મા કર ગારજો, દેહે કેરો રે;
 કાણમાં પરપોટો જેમ, પાણી કેરો રે. ૧
 સ્વારથનો સહુ મંસાર, ગણ્યો ગરથે રે;
 અતે નહિ આવે કોઈ, તાહારે અરથે રે. ૨
 એમ જાણી ચિત્તું ચેત, મમતા મુકી રે;
 પુજ ઉપર તે જાણી કાળ, રહ્યો છે હુકી રે. ૩
 જોને મોટા નાણા રાય, મરડી માર્યા રે;
 એ કાળ થકી તો લોક, ચોદે હાર્યા રે. ૪
 તે માટે સંતની શીખ, ઉરમા ધરિયે રે;
 નભૂનીતકરો સતસંગ, ભવજળ તરિયે રે. ૫

ગરબી.

તું અવિનાશી, અચળ સનાતન જોની આપ વિચારી;
 સત્ય જ્ઞાનમનંત પ્રદ, એ વેદે શ્રુતિ ઉચારી રે. તું અવિં ૧
 તું પરમારથ જોધરૂપ, સચ્ચિદાનંદ સુખધારી;
 નિજનંદ તું સ્વપ્રકાશ, એમ કર નિશ્ચે નિરધારી રે. તું અવિં ૨

અન્યોઅન્ય અધ્યાસ બુદ્ધિથી, આત્મા લહે સંસારી;
અબંધ બંધન એજ પ્રતિતી, મિથ્યા મુક વિસારી રે. તું અવિં ૩
સદ્ગુરુ વચન સંતની સાળો, જો તે ઉર ધારી;
પછી પ્રતિત કર મન અનુલવથી, અન્યથા અજ અવિકારી રે. તું અવિં ૪
શ્રવણ મનન નિદધ્યાસ કરી, સાક્ષાત્કાર અનુસારી;
નભૂ નિરલોપદ સદ્ગુરુ ચરણે, વાદવિવાદ નિવારી રે. તું અવિં ૫ *

—સદ્ગુરુજીનાં શ્લોક—

ધોળ.

સકળ બ્રહ્માંડમાં એક છે તાર, વિશ્વ રહ્યું સો એને આધાર;
મુનાત્મા કેહે સૌ સસાર તો, ઝોળખિયો એક તારને રે. ૧
એક એક તાર અખડ છે લાઇ, એને કોઈ શકે નહિ ગાઇ;
જો જાણે શુરુ હોય સહાઈ તો, ઝોળાં ૨
ત્રિકુટિએ સુરતા જો આણે, ઝીણાં જાતો વળતો જાણે;
સગે જાયતો થાય ઠેકાણે તો, ઝોળાં ૩
પર્યંતિએ થઇ મધ્યમા જાણે, દ્વાદશ નીચ ખટાકો રે થાણે,
એ પરમાણુ શંકર ગાય તો, ઝોળાં ૪
તત્ત્વવેત્તાએ તત્ત્વ તપાસ્યાં, ભિન્ન ભિન્ન પ્રગટ પ્રકાસ્યાં;
અદ્વૈત એક અનેક તે જાણ્યા તો, ઝોળાં ૫
શેષ રહે તે મોહ સાચો, નામ રૂપ નભૂ નટ નાચો;
રંકારને રંગે રાચો તો, ઝોળાં ૬

ધોળ.

અનુભવિ વીર આત્મા જાણો, દૈત્યપણુ તનડાંથી ટાળો;
નેહ ધરી નરહરિને ન્યાળો તો, જાણો વિશ્વની વાસના રે. ૧
ચંદ્ર સૂરજ સુક્ષ્મણુ એ સાધો, અળગી કરવી હોય ઉપાધો;
જળવત સાથે નેહડો જાંધો તો, લાધો લક્ષ ના છોડશો રે. ૨
તર્ત આવો ત્રિવેણીને વીરે, નાહો સુચિ ગગાજળ નીરે;
મળવું ધારો આણે શરીરે તો, ધીર ધરો એના ધ્યાનમા રે. ૩
શાસ્ત્ર વદે છે મુજબ શુધી, આગળ વાત વેદાતે રૂધી;
ખાંતે તે સતોએ નાખી મુદી તો, બુદ્ધિનુ જળ જ્યાં નથી રે. ૪
ગગન મંડળમાં અમૃત વરમે, પ્રેમીજન કોઈ વિરલા પરમે,
કોઈએક હંસ મોતીડાં ચરમે તો, તરસે નભૂ જે ત્યાહા જમે રે ૫

ધોળા.

અનુભવિઆ જન આવો દે, મતમગત ઠરિએ;	
જે સ્થળ દ્વૈત ન વાસે દે, તે સ્થાનેક ઠરિએ.	૧
શ્રુષ્ટી મારગ રચિએ દે, એમા આપ સમાવો;	
શુદ્ધ સ્વરૂપને પામો દે, મનસાનો લાવો.	૨
પ્રથમ આદ્ય અનાદિ દે, અંકુર તે માયા;	
રજ તમ સત હરિ હર અજ દે, એ ઇશ્વર જાયા.	૩
તેથી પાંચે તત્વ દે, નજ વાયુ ને વન્હી;	
જળ ધૃતિ એ પાંચે દે, ઉપન્યા અવિગતથી.	૪
પચ વિષય તત્વના દે, શબ્દ ને સ્પર્શ;	
રૂપ રસ ને ગંધ દે, જ્ઞાનીને દર્શ.	૫
પચ ઇંદ્રી એ જ્ઞાન દે, વિષયને જાણે;	
તેથી છે ઇંદ્રી કર્મ દે, ક્રિયા પરમાણે.	૬
એ ચોખીશે તત્વ દે, લખિયાં પૂરાણે;	
પચીસમી છે માયા દે, પોતે પરમાણે.	૭
છવીસમો પરમાત્મા દે, તું ને તે એક;	
નભુ નિશ્ચે કરી રહિએ દે, નેતિને છેક.	૮

ધોળા.

એવું અતર આવ્યું તેને, અવર ગમે નહિ કાંઈ જોને;	
જે નરને નરવેધ ઉપન્યો, તેને જડશે સાંઈ જોને.	૧
તે દેખે મૃત્યુને જમલો, કમળો સરવે જાય જોને;	
જેમ જળમાથી મીન વછોડ્યુ, ઘડિએ નવ જીવાય જોને.	૨
આ સંસાર અણુણો લાગે, જેને આરત લાગે જોને;	
ચૌદ લોકની રીદિ સીદિ, તેહેને તે નવ માગે જોને.	૩
સતસંગતમા નિસદિન રેહે તે, અતર પ્રેમ અતિમે જોને;	
હરિ વિના અણુમાત્ર કહીં તે, ઠાલો ઠામ ન દીસે જોને.	૪
હરિને જાણે હરિને ગાયે, હરિને સોપે મન જોને;	
આપું ટાળી આપે પ્રગટે, હરિને મોપે તન જોને.	૫
અતર આરત એવી થાયે, તો ભવતુ દુષ્ઠ જાય જોને;	
હરિ ગુરુ સત કૃપા હોયે તો, નભુ નિરભેપદ થાય જોને.	૬

ધોળ.

સતસંગતનો મોટો મહિમા, શાસ્ત્ર પૂરાણે સાખી જોને;
સંત શબ્દ સાંભળતાં તરશે, જો રેશે મન રાખી જોને. ૧
ગુક સનકાદિક નારદ સરખા, સંત મળેથી સીધા જોને;
શરણે આવ્યા તે પ્રાણીને, આપ સરીખા કીધા જોને. ૨
જેમ પારસને લોહું પરસે, સેજે સોનું થાય જોને;
જેમ કિડાને પાંખો આવે, જો ચટકો સેહેવાય જોને. ૩
જેમ લોહું અગ્નિમા ચેશે, તેમાં અગ્નિ આવે જોને;
શિવ શિવ સઘળે યાએતો, ઉપજણ સહુ સમાવે જોને. ૪
તે માટે સતસંગત કરતાં, કાંઈ વિલંબ ન કરિએ જોને;
નહુ નિશ્ચે સતસંગત કરતાં, ભવસાગરથી તરિએ જોને. ૫

ધોળ.

ચેતી લો ચેતી લો પ્રાણી, મુનશા દેહે છે મેવો જોને;
ફરી ફરીને કયાંથી તમને, મળશે અવસર જોવો જોને. ૧
મુખ જોઈને શું લોભાયા, અંતે દુખનો દરિઓ જોને;
મદ મમતા હંકાર ભર્યો તું, લક્ષ્યોદેયાસી ફરિઓ જોને. ૨
સ્વારથનું સંસાર સર્ગ છે, સુત દારા વિત સરવે જોને;
અંતે કોઈ કામ ન આવે, શું ધૂમે છે ગરવે જોને. ૩
કંઠે કદ આવીને અટકે, ત્યારે તું અકળાશે જોને;
જમડા જકડી સાથે તારે, કોઈ ન આવે પાસે જોને. ૪
તે માટે મન માન કહ્યું હૂં, કહું છું વારે વારે જોને;
અધરી આંટી અંતઃસમાની, હરિ વણ કોણ ઉગારે જોને. ૫
આ અવસરે જોળખાશે નહિ તો, લખ્યોદેયાસી થાશે જોને;
રંક નહુતું નહીં માને તો, પાછળથી પસ્તાશે જોને. ૬

ધોળ.

પરઉપકારી સંતસગુ નહીં કોએ, સોધી જોને શાસ્ત્ર પૂરાણમા રે;
પારસ પરસે લોહું કયન હોએ, જોઈ ઉપમા એ વખાણમા રે. ૧
જોલ્યા સંત દયાળુ દેશી સાથ, મારગ ધામ સ્વે આનંદનો રે;
ભવ તરવા કર ભક્તિ હરિગુણ ગાય, સશે ટાળો મિથ્યા પૂંદનો રે. ૨

હોમ ભગ જપ તિરથ ત્રત નેમ, સૌનુ સાર સેવા સંતની રે;
 અક્રોધી અમાની બાણો એમ, વિરતી વિશે ક્ષમાવંતની રે. ૩
 દયા દિનતા સમદર્શી મુખધામ, એ છે ભૂષણ ભક્તિતણા રે;
 પ્રેમભક્તિ તે પેહેલી પગથી કામ, નવધા નવમું ઘાદર ધારણા રે. ૪
 જ્ઞાન દીવટો ઝાલો જમણે હાથ, ડાળે કરે દીન દોર રે;
 સુરતા શીડી ચડી સહેલી સાથ, મેઝે સેઝે કૂલ્યાં ફેર છે રે. ૫
 અંતરભત્રી ઝોળખ અનહદ પાર, અવિચળ થાને એ રસ ભોગવી રે;
 હું હુંતું હારદ કર એકાકાર, અનુભવ વાક્ય જોને ભોગવી રે. ૬
 સંતતણી સમસ્યાનું અંજન આંખે, આંખ્યું પડળ પાછાં થયાં રે;
 જેમ છે તેમના તેમ થઈ આંખાંખ, મશે આવર્ણુ પરાં ગયાં રે. ૭
 એવો સંત કૃપાકેરો પ્રતાપ, મીઠું નિરમા મળીગયું રે;
 ઝોળખી જોયો આત્મ જોતાં આપ, નહુ તીરથ મુદ્રણ થયું રે. ૮

ધોળ.

હું બલિહારી મારા સદ્ગુરુ સ્વામી, પૂર્વ સંચિત કળ પામી; મારાં વાલા રે. ૧
 ઘણા રે દીવસની મારી ભટકણુ ભાંગી, સાચા શબ્દનું તાળી લાગી; માં ૨
 કણ્ણા કરીને મુજને હરિ ઝોળખાવ્યા, તો સંશે સર્વ સમાવ્યા; માં ૩
 આજ લગણુ હું તો જગત તમાસો, હવે જગતને કાંમે બ્રહ્મ ભાસ્યો; માં ૪
 એક ચૈતન વિના અન્ય ન દીશે, હરિ જાણી હેડું માફું હોંસે; માં ૫
 સાધન સરવે મારે સેઝમાં સીધ્યાં, સદ્ગુરુ શરણમાં લીધા; માં ૬
 તત્વમત્રી પદ અનુભવ કીધો, પ્રેમનું બ્રહ્મરસ પીધો; માં ૭
 અલખ પુરુષ એક અંતરભત્રી, નહુ નથી કાંઈ હેમા ખાત્રી; માં ૮

ધોળ.

નથી અણુ કહી કાલો કામ, નિજનંદ આતમા;
 સચરાચર બ્યાપક બ્રહ્મ છે, નામ રૂપે રમી રહ્યો સમ; નિજનંદ આતમા. ૧
 એમ અનુભવ અંતર આણિએ, તો તું આપે આપનુ ધામ; નિં ૨
 પુરુષારથ ચાર ન કામના, મોક્ષ ધર્મ અર્થ ને કામ; નિં ૩
 સદુ જગત જોજી તે મારે વિષે, પામે મુજમા તે વિસરામ; નિં ૪
 જેમ જળમાં લેહેરી થાયે સમે, તેમ સમરસ મુંદરસ્યામ; નિં ૫
 એમ સમઝીને સાંતી સમુદ્રમા, મનવૃત્તિ પામે વિરામ; નિં ૬
 સતસંગત કરતાં સમુ પડે, જગ હંધર ઘડી પળ જાય; નિં ૭
 એમ, બ્યઠી સમઠીને જાણિએ, દીન ત્રીશ માસ એક નામ; નિં ૮

માટે નાનુ મોટું કાઇ કેવા નથી, જેમ દેશમા નાના ગામ, નિં ૯
એમ સમગ્રીને સરે મટાડિએ, સૂરા ધમ હૈએ રાખિએ હામ, નિં ૧૦
એમ અડગ અત્રી સમ કીજિએ, મનકેરી ન મુકિએ મામ, નિં ૧૧
નહુ નિર્ભય સુદ્ધ સ્વરૂપ તુ, નહિ નબમા દક્ષિણ વામ, નિં ૧૨

✓ ધોળ. ૧.~

ૐ નમુ ત્રિશુભાત્મને, જે છે ત્રણે રે શુભ,
૦૪ તમ સત જે માહે તેવશે, જેમ કાઇ સાગરને લૂણ ૐ નમુ ૧
તે સવિતા અરધ માતરા, પીંડ પ્રદ્વાડની કળ,
બીજક સર્વ સસારનુ, તેને કે છે સખળ ૐ નમુ ૨
વરણુવ તેનુ તે શુ કર, સર્વ જજ્ઞાનુ મૂળ,
અવિદ્યાને ભજન કરે, ટાળે ત્રિવિધિનો સૂળ ૐ નમુ ૩
દેવ શબ્દે પ્રકાશ છે, જે જે સચ્ચિદાનંદ,
બલિહારી એવા પ્રદાને, જેને લેપે નહિ દ્વંદ ૐ નમુ ૪
ધી જે બુદ્ધિ એહેવી રહે, ન રહ્યું લેદા રે લેદ,
એવી થાએ જો પ્રેરણા, તો તે પ્રાદાણ વેદ ૐ નમુ ૫
એજ નિર્ભય છે મોક્ષનો, અન્ય બીજુ તે વ્યર્થ,
નહુ કોઈ પ્રાદાણ માણશે, એ ગાયત્રિનો અર્થ ૐ નમુ ૬

ધોળ.

સતો સદશુરુ શુ કરે, સગનો લાગે નહિ રગ,
કહિએ સુધુ ઉધુ શહે, અણઅધિકારીના ઢંગ સતો ૧
સહુ તતુ મળિઆગર નિપજે, તહા હોય એરડા વાસ,
તે તહા એવાના તેવા રહે, ન લહે અદનનો પાસ સતો ૨
અગર અદનને છોડવે, લપટી વળગી રહે વ્યાજ,
આણુ મીતળતા આવે નહીં, નાએ વિખની રે આજ મતો ૩
દુધ ને સાકર જો પિએ વગી તે પુલભા લેટાય,
અહિમુખ ઝેર મટે નહીં ગરળ હજાહજ થાય. સતો ૪
માભારી મુખ આગળે, વાચિએ શ્રથ જો કોટ,
હુરથી મુખક નજરે પડે, મેલે દેખીને દોટ સતો ૫
તલને કુસુમે જો પાસિએ, કકર હોય તેની પાસ,
તલનુ ફૂલેલ નિપજે, કકરમા નાવે વાસ સતો ૬

પારસ લોહાને કંચન કરે, કિચિત ના થાએ કથીર;
 સો ઉપાએ ન નિપજે, કાંઈ કેશનું હીર. સંતો ૧૦ ૭
 મેડક પંકજ પાંસે રહે, નિશદિન આઠે પોહોર;
 મેડકને નાવે વાસના, મધુકરને આવે ફોર. સંતો ૧૦ ૮
 મુધી વાત સમજે નહી, પાડે ભજનમાં ભગ;
 નભુ કહે પ્રભુ કેને ના હમો, અણુ અધિકારીનો સંગ. સંતો ૧૦ ૯

ધોળ.

અનુભવિઆ લોકો, ઉપનિસદ કેહે છે તમે આત્મા;
 એમાં સંધે નથી અણુ માત્ર. અનુભવિઆ ૧
 સંતો સતસંગમાં સહુ એમ કેહે, સદ વિચાર કરે સદપાત્ર. અ ૨
 વળી તમે તપાસ કરો મનમાંહે, તમે સાક્ષી છો સરવેથી પરે. અ ૩
 એ ત્રણ અવસ્થા બુદ્ધિની વૃત્તિને, જેમ એક સદનમાં ત્રણ ધરે. અ ૪
 બુવો આકાશ અનુચ્યુત સર્વમા, એ ત્રણેમા એક રેનારે. અ ૫
 તમે દૃષ્ટા ને દૃશ્ય પ્રપંચ છે, તમે સરવે સઘાતથી પારે. અ ૬
 તમે કેશો જે એમ જોતાં બે થયા, અને ઇશ્વરતાની બાણુ આડે. અ ૭
 પણ બોધ થવા લગી દ્વેત છે, આત્મા બાણુથી મટે સહુ જાણે. અ ૮
 વિના ચેતન કાંઈ બીજું નથી, જેમ એક કંચનના ઘાટરે. અ ૯
 સંતો સાધન માંહી સમરથ રહે, સીદ્ધી સર્વે માયાનું નાટરે. અ ૧૦
 તે માટે સંત ઇચ્છે નહીં સીદ્ધીને, સીદ્ધી ઇચ્છે એ માયાનો પાશરે. અ ૧૧
 તું તો સચરાચરમાં બ્યાપી રહ્યો, સદચિદ આનંદ સ્વયં પ્રકાશરે. અ ૧૨
 એમ સમજીને જે જન સીજ્યા. તેને કરવાનું રહ્ય નહિ કાંઈરે. અ ૧૩

ધોળ.

જે જનને નરવેધ ઉપજે તે,	વાચેક માની લો;	
મવ તરવા સતસંગ, સંતોનું,	સદ્ગુણનું, શ્રુતિનું,	વાચેક-ટેક.
વાડે તે વાછરડાં નિષજે રે,	વાચેક માની લો;	
હુંસ માળે મુક્તાં નંગ,	સં, સં, શ્રુ, વા.	૧
અન્ય ઉપાય જીએ નથી રે,	વા;	
કોટિ કોટિ કરે જતન,	સં, સં, શ્રુ, વા;	
સંત વિના મળશે નહિ રે,	વા;	
રામ સરિખું રૂંડું રતન,	સં, સં, શ્રુ, વા.	૨
સતસંગતમા પૂછવું રે,	વા;	
નમ્રતા વિનય સંયુક્ત,	સં, સં, શ્રુ, વા;	
કોણ હું ને જગ કોણ છે રે,	વા;	
કોણ ભવેશ્વર મુક્ત,	સં, સં, શ્રુ, વા.	૩
સંત કહે તું બ્રહ્મ છે રે,	વા;	
જગ લેહેરી તુંજ માંહે,	સં, સં, શ્રુ, વા;	
ભવ ઇશ બળ ને અબળ રે,	વા;	
અષ્ટી સમષ્ટી જાંહે,	સં, સં, શ્રુ, વા.	૪
વળી પુછિએ શું બંધ છે રે,	વા;	
કુટ્યો કેમ કેહેવાય,	સં, સં, શ્રુ, વા;	
બંધ મુક્ત એ બાંતી છે રે,	વા;	

જગ લેહેરી તૂમાં એમ છે રે, વા૦;
 એમ સમઝ મન ખૂપ, સં૦, સ૦, શ્રુ૦, વા૦. ૮
 વિચિત્ર રંગે બુદ્ધબુદ્ધ રે, વા૦;
 ને જળથી નહિ અન્ય, સં૦, સ૦, શ્રુ૦, વા૦,
 એમ સુધુ સમઝી રહ્યા રે, વા૦,
 તેવા સતોને ધન્ય, સં૦, સ૦, શ્રુ૦, વા૦. ૯
 એમ પૂછે મથે ટળે રે, વા૦;
 દેહ પ્રારબ્ધ આધાર, સં૦, સ૦, શ્રુ૦, વા૦;
 નભૂ નિશ્ચે યાય તેહને રે, વા૦,
 હોયે છેલ્લો અવતાર, સ૦, સ૦, શ્રુ૦, વા૦. ૧૦

ધોળ.

કર તત્વ સમાસનો તોલ, અનુભવ આણવો;
 એતો જાહેરનો નહિ જોલ, અનુભવ આણવો. ૧
 ચોવી સાથે નેત્રે રહીને, અપજ આહારે પાસ રે;
 વિચિક્ષણ સઉ વાતમા રે, એતો માણુંતો લોગ વિલાસ. અ૦ ૨
 નેત્ર મુકીને કઠે આંચો, સ્વમાવસ્થા માહે રે,
 નવુ નાટક ન્યાઝ રચ્યુ રે, થઈ કારજ કારણ તાહે. અ૦ ૩
 તાહા લોગ તો નાના લોગવે, સુખ દુઃખ સરવે યાય રે,
 સત્તર તત્વે તાંહા રમે, એનુ કારણ ઇશ્વર કાય અ૦ ૪
 કારજ કારણમા લબ્યુ, થયો સુપુસિમા લીન રે;
 આગણપચામ ગળેને રે, થયો અવિદ્યાને આધીન. અ૦ ૫
 તેથી આગળ સૂત્ર જાતે, તટસ્થ કોશ વિજ્ઞાન રે,
 ચોથુ ઘર એ અનુભવો રે, તો દ્વૈતનુ જાએ જાન. અ૦ ૬
 તહા રહ્યો નાટક રચે, ક્ષણ ક્ષણ ખગાકાર રે;
 નભૂ નિમિત્ત મટી ગયો રે, તો તુ જળહળતો આતકાર. અ૦ ૭

ધોળ.

શ્રી ગુરુચરણ ચિત ધરિએ રે, સતસંગત કરિએ;
 સેઝે ભવસાગર તરિએ રે, સતસંગત કરિએ. ૧
 ચદ્ર રવિ અગ્નિ જે થળ નાહી, ગુરુગમે તે થળ ઠરિએ રે. સત૦ ૨
 માન અમાન સ્તુતિ ને નિંદા, લેશ ન ચિંતા ધરિએ રે. સત૦ ૩
 સ્વપ્રતણ સુખ સાચુ ન લહિએ, મનવડે જીવતાં મરિએ રે. સત૦ ૪

ધર્મરસાન વિષે.

અજર અમર રસ ગુરુગમે પીજે, કાળ થકી ના કરિએ રે. સત૦ ૫
 નભુ નુરતી સુરતી થઈ સેજે, અવિનાસી વર વરિએ રે. સત૦ ૬

ધોળ.

સતસંગત સુખ સુંદર રે, મેહેસામણ ગીઠા;	
એવો મહિમા મોટો રે, કોઈ અન્ય ન દીઠો.	૧.
આરોપી ઉપજવે રે, તત્ત્વનું ટોળું;	
લીન કરી સમજવે રે, દિલ ન રહે ડોળું.	૨
કર્મેદ્રિ જે પાંચ રે, મનમાં ધાય લીન;	
જાનેદ્રિ બુદ્ધિમાં રે, થઈ રહે આધિન.	૩
પૃથિવ જગત સંઘાયે રે, જળમાં લય પામે;	
જળ અગ્નિમાં લળીને રે, વાયુમાં નભે.	૪
સંમીર વિશય લય જેમાં રે, જે તમશુભ માંહે;	
મેનબુદ્ધિ તમરજ સેતલય રે, પ્રકૃતિ છે તાંહે.	૫
તે પ્રકૃતી આરોપ રે, આત્માને છાંજે;	
આરોપી ઉચરિઆ રે, સુસુક્ષ્મ કાળે.	૬
તે આત્મા તું પોતે રે, આપોપું ટળતાં;	
એ સુખસાગર ઉમગ્યો રે, નભુ સદગુરુ મળતાં.	૭

ઘોળ-ચોતાળ

શ્રી ગુરુ સંત કૃપાથકી રે, ઝોળખિઆ અવિનાસ રે;
 જન્મ મરણ લય મિટિયા રે, જેને ગુરુ વચને વિસવાસ, તે તો ભવ છુટિયા. ૧
 પ્રિય્યા કેરૂં પારખુ રે, પ્રત્યક્ષ દેખે લોક રે;
 આપામાં અંતઃમય રે, બાણે સાચું ને કેછે ફેક. તે તો ૦ ૨
 અલબેલાને ઝોળખ્યા રે, નેહની અળગી આંખ રે;
 પ્રેમતણુ તે પાત્ર છે રે, તે તો હરિગુણ હરણે ગાયે. તે તો ૦ ૩
 કોપકેરો કાંકરો રે, કહાડી લાખ્યો ખડાર રે;
 ક્ષમા ક્ષણુ નવ વેગળી રે, મન વરચો નિવરતી નાર. તે તો ૦ ૪
 વૈરાગ વસ્તુમાત્રથી રે, પામ્યું છે મન અસ્ત રે;
 કાંઈ નવ આલ્યું મોહનુ રે, નવ દીડી ખીજ વસ્ત. તે તો ૦ ૫
 દયા ને વળી દીનતા રે, એ ભક્તિનો સણગાર રે;
 સમદૃષ્ટી સેએ થઈ રે, રહિ ખેલે પરાને પાર. તે તો ૦ ૬
 ખટપટ ખેંચાતાણુની રે, ખપી આપા માહે રે;
 હું મટતાં તો તે રહ્યો રે, શુદ્ધ ચૈતન ચિદંધન સચે. તે તો ૦ ૭
 પારસમણી ઝેને જડે રે; તહા દળીદ્ર ન રહે લેશ રે;
 ગુરુજ્ઞાન ઝેને લાગિયાં રે, તેની રૂંડરી થાયે રેશ. તે તો ૦ ૮
 લોભ ને લાલચ નહિ રે, લક્ષ લાખ્યો હોય રે;
 કોમળ દિલ દાતાપણુ રે, ભય શોક તેને નહિ સોય. તે તો ૦ ૯
 મૃતકકેરી વારતા રે, બાણે નહીં કોઈ અન્ય રે;
 જે નર મરણ્યા થશે રે, પછે એ સુખને કહે ધન્ય. તે તો ૦ ૧૦
 ઘેલા થઈ ગોવિંદ ભલે રે, એ ધણી સાથે ધ્યાન રે;
 નંદો વંદો કોઈ સ્તુતિ કરો રે, નહીં માન ને અપમાન. તે તો ૦ ૧૧
 મમતા ભાગી મનની રે, હરિમાં લયલીન રે;
 અવર સર્વ અળખામણું રે, જેમ નીરવછાયું મીન. તે તો ૦ ૧૨
 હેવાં સંત લક્ષણુ અતિ ઘણાં રે, કેહેતાં ન આવે પાર રે;
 હરિકિરતન ઝેને ગમે રે. ધન ધન તેનો અવતાર. તે તો ૦ ૧૩
 હરિભક્ત થાયે વંશમાં રે, સત એકોતેર ઓઢાર રે;
 એવું બાણી આણુંદથી રે, ગાઓ ગોવિંદ નર ને નાર. તે તો ૦ ૧૪
 સરગુણ નિરગુણ એક છે રે, સંશે ન કરશો કોય રે;
 નભૂસખીનો નટવર વશે રે, દીસે નિશ્ચેના ઘરમાંએ. તે તો ૦ ૧૫

પ્રબંધ-૧ લો. રાગ-સોરઠઃ

રહિત નેહ દેહ પંથ તે વિરાગી,
સ્વર્ગલોક લોગ કૃણી પ્રાંતિ ભાંગી ભાંગી, કે તે વિરાગી:-ટેક.
દયા દિનતા સુચિ સુચિજ સાતા,
ક્ષમા તોષ શાંત દક્ષ દીલદાતા,
કામ ક્રોધ લોભ મોહ સુન્ય નાતા,
એ આચર્યુનો, એ આચર્યુનો વિચાર;
ચિત્તધાર, સંતસાર, અતિ ઉદાર, કૃપાંગાર,
કરે પાર, આ સંસાર, અસાધાર, વાર વાર,
કહું જોને જન જાગી જાગી, કે તે વિરાગી; રહિત નેહ ૦ ૧
નહિ માન ને અમાન મન માહી,
હર્ષ શોખ પક્ષપાત ઘાત નાહી,
કરે મુશ્ક પર્ણવત કેવા નિજ છાંહી,
એ સ્વરૂપ, એ સ્વરૂપ સો અરૂપ;
જે અનૂપ, ગૂપ ખૂપ, અખિલ ભૂપ, લહી ચૂપ.
રહ્યો ભૂપ, હોય ભૂપ,
લગન લાગી લાગી, કે તે વિરાગી; રહિત નેહ ૦ ૨
વિશ્વ લેહર એ પયોધિમા સમાય,
લેહ બુદ્ધિથી એ લિનતા લહેવાય,
જહાંલગી ન લહ્યો વિષ્ણુ મહિમાય,
તો સુખ થાય, તો સુખ થાય;
જરણીય, શુરૂ પાય, શિર નમાય, વિનય થાય,
થઈ સદાય, કરી પસંધ, તે સમાય,
ભય મુરતી નિરતી આધી આધી, કે તે વિરાગી; રહિત નેહ ૦ ૩
એ પદ પરમ મરમ મુક્ત એવ જાણે,
તેને મન બુદ્ધ્યાદિ ઈંદ્રી સું વળાણે,
કોઈક જન એ રસ બ્રહ્મ નીધિ માણે,
તે વળાણે સું વચન, તે વળાણે સું વચન;
અહો ધન, નિરંજન, પંથ તન, થકી અનં
સહુ સ્વપન, વત ગર્ગન, શુરૂ પ્રસન
નહુ એ સુખ લે માગી માગી, કે તે વિરાગી; રહિ

પ્રબંધ ૨ જો-રાગ-સોરઠ.

એને ઉપન્યો નરવેધ, તેની જલિહારી,
રીદ્ધિ સીદ્ધિ નીધિ લાગે નહિ પ્યારી પ્યારી, તેની જલિહારી;
કર્મ કીચમા ન થાય તે પતંન,
ચાર અનુબંધ જાણવાનું મંન,
અધિકારિ સમંધ વિષય ત્રિયોજન,
પેહેલું અનુબંધ ધારી, પેહેલું અનુબંધ ધારી;
અધિકારી, ને વિચારી, સાધન ચારી,
વારી વારી, ચંત ધારી,

સુરતી સારી સારી, તેની જલિહારી; એને ઉપન્યો નરવેધ ૧

પ્રથમ સાધન વિવેક ને વિચાર,
સાર આત્મા વિના જીજ્ઞાસાર,
એમ જાણિને વિરાગ ઉર ધાર,
લોગ ત્યાગ, લોગ ત્યાગ;
તે વિરાગ, અમર નાગ, મુખ અયાગ,
વિષ્ણુ કાગ,

..ગ હારી હારી; તેની જલિહારી; એને ઉપન્યો નરવેધ ૨

ત્રીજું સમાદિ છ મંજીને સાધન,
સમ દમ ઉપરતી તિતિક્ષા શ્રદ્ધા મંન,
ચિતેકાશ થાય શુરુને વચન,
ચોથું સાધન કેહેવાય, ચોથું સાધન કેહેવાય;
મન માંચ, એમ થાય, સે ઉપાય,
દૈત જાય, દુખ સમાય, કેમ લખાય,

મુક્તિ મહારી મહારી; તેની જલિહારી; એને ઉપન્યો નરવેધ ૩

હવે વિચારે તે જીજ્ઞાસા અનુબંધ,
શુરુ શાસ્ત્રનો સતસંગ એ સમંધ,
સંશે લાગતે મટે તે અંધધંધ,
ત્રીજું વિશયનો વિવેક, ત્રીજું વિશયનો વિવેક;
હું વત્રેક, હવું અનેક, વાગી છેક,
થયું એક, ગ્રહી ટેક, મત હરેક,

રહ્યાં હારી હારી, તેની જલિહારી; એને ઉપન્યો નરવેધ ૪

ચોથું અનુબંધ પ્રિયોજન. કેહેવાય,
 સવ નિવૃત્તિ પ્રેમાનંદ પ્રાપ્તિ થાય,
 ત્યારે શ્રવ ઈશ અબ નાં જણાય,
 તે ધીમંત, તે ધીમંત;
 ન રહે જંત, થાય સંત, સુખ અનંત,
 કોણ ગણત, બોધ અંત,

સંત નભૂ વિભૂ તે ભારી ભારી, તેની બલિહારી; જેને ઉપન્યો નરવેધ ૦ ૫

—સમસ્યા—

! રાજિયો-૧ લો.-રાગ-રામમી.

મરણું મટે નહિ કોઇથી, કરે કોટિ ઉપાય રે;
 ટીકીથી પ્રદા લગી, જે જન્મ્યું તે જાય રે. મરણું
 કોઇ કલ્પે કે કલ્પાંતરે, કોઇ શ્રવે જુગ ચાર રે;
 કોઇ સો પથાસ કે વર્ષ વીસમાં, કોઇ દીન દશ ચાર રે. મરણું
 ભગ સાધીને સમાધી કરે રે, જાણે જીતાએ કાળ રે;
 ગોરખ મછંદર સરખા ગયા, તેની જડી નહિ ભાળ રે. મરણું
 ભાખેણીએ પાંખું ફેરવ્યું રે, તોએ શ્રવ્યા ખંટ માસ રે;
 પરિણામે તે રહ્યા નહીં, રૂપ નામ થાય નામ રે. મરણું
 રાજ સરખા ઉઠી ગયા રે, મેલી મોહોલ અવાસ રે;
 સંગે કાંઈએ ના ગયું, મિથ્યા અમરની આસ રે. મરણું
 દેહ તો ભાગે સર્વના રે, રખે આણે વિસવાસ રે;
 નભૂ મરે નહિ આતમા, તે સદા છે અવિનાસ રે. મરણું

દેહની સુરતા વીસરી, દુખ પામી છે માત રે; જોરે ૦ ૪
 વસતી વેળાની વેદના, ગઈ મરણની ઘાત રે. જોરે ૦ ૫
 છ રે લીધો જીના વજ્રમાં, નાખ્યો માંચી મોત્તર રે; જોરે ૦ ૬
 સગાં સહુને વધામણી, વાળં વાગે અપાર રે. જોરે ૦ ૭
 પારણામા પોરાડીઓ, હાલો ગાયે સંસાર રે; જોરે ૦ ૮
 અવસર રૂઠો આપણે, સહુ હરણે અપાર રે. જોરે ૦ ૯
 થોડે દહાડે શિખ્યો ચાલવા, ગોલે તોતલાં વેણુ રે; જોરે ૦ ૧૦
 લાકડકડો રમે આંગણે, ઠરે માતાના નેણુ રે. જોરે ૦ ૧૧
 થયો વરસ દસ ધારનો, કિધો ન્યાતિ વેવાર રે; જોરે ૦ ૧૨
 વેહેવા કરી પરણાવિયો, લાંચો કુળવંતી નાર રે. જોરે ૦ ૧૩
 વીસે થયો વરણાગિયો, રાચે વિશયના રંગ રે; જોરે ૦ ૧૪
 પાન ફૂલ પટ પેરણે, ચોળે અત્તર અંગ રે. જોરે ૦ ૧૫
 ત્રીસે તરુણા તું થયો, ફર્યો દેશ વિદેશ રે; જોરે ૦ ૧૬
 જેમ તેમ કરી ધન જોડિયું, વધ્યો કર્મ કલેશ રે. જોરે ૦ ૧૭
 પેટ ભરે પરપંચથી, થયાં છોડે જો ચાર રે; જોરે ૦ ૧૮
 રથવાયો સો રડવડે, માથે વિશ્વનો ભાર રે. જોરે ૦ ૧૯
 ખાળ જોખન તરુણા ગઈ, થયો વૃદ્ધનો વેશ રે; જોરે ૦ ૨૦
 જીવે કપાળે કર દેઇને, થયા ધોળેરા કેસ રે. જોરે ૦ ૨૧
 ઘરના સહુ ઘેલો કેહે, કેઈ પૂછે નહિ વાત રે; જોરે ૦ ૨૨
 દાંત પડયા ને ગળે નાસિકા, બાલી લાકડી હાથ રે. જોરે ૦ ૨૩
 ખડકી દ્વારે ખાટલી, નહીં દેહીતું લાન રે; જોરે ૦ ૨૪
 એટલામાં મરવા પડ્યો, તારે ટળી ગઈ સાન રે. જોરે ૦ ૨૫
 ટીલો કરી સમગોલો કહે, ભેળા ચઈ સહુ જન રે; જોરે ૦ ૨૬
 બળતે ઘરે જોદે કુવો, મુરખ સમજે નહિ મન રે. જોરે ૦ ૨૭
 જમરાએ જકડીને ખાંધિઓ, દીધું દુઃખ અપાર રે; જોરે ૦ ૨૮
 ફરી લાખ્યો ગર્ભવાસમાં, પેહેલો ઉતો તે ઠાર રે. જોરે ૦ ૨૯
 વારે વારે કઇએ કેટલું, તારા કરમનો વાંક રે; જોરે ૦ ૩૦
 નજૂ નઠોરને મું કઇએ, તુંથી આડેરા આંક રે. જોરે ૦ ૩૧

આગતી.

આરતી અખંડાનદની, કરે અધિકારી જન રે;
 સદ્ગુરુ અક્ષર ધામમાં, કીધું સુન્ય આસન રે. આર૦ ૧
 મુલ ઇચ્છા સુવિચારણા રે, તનુમાનમા જેહ રે;
 ત્રણે ભોમિ આગળ વટી, પછે સત્પત્તી તેહ રે. આર૦ ૨
 અસંસક્રિતઅનામિકા રે, ભોમિ પંચમી કેહેવાય રે;
 છઠી પદાર્થભાવિની, પછે તૂંચગા થાય રે. આર૦ ૩
 એ સાતે ભોમિકા મ્હાલતા રે, ટળે દ્વૈત ઉપાધ રે,
 ઈર્મ ઉપાસના ને જ્ઞાનનો, તહા તો નથી કાંઈ બાધ રે. આર૦ ૪
 એ સુખ અનુભવિઆ લહે રે, જેને અખડ અભ્યાસ રે;
 નભુ બલિહારી સતની, સદા ઉનમુની વાસ રે. આર૦ ૫

મલાત.

આજ આનંદની હેલિએ, સદ્ગુરુજી પધાર્યા;
 સુકીતના ફળ હુંકડા, આવાગમન, નિવાર્યા. આજ૦ ૧
 પ્રેમે પ્રભુજી પધારિઆ, પૂરણાનંદ પોતે;
 તીમિર અજ્ઞાન ટળી બચું, જ્ઞાન અર્ક ઉદોતે. આજ૦ ૨
 મનમોતિડે વધાવિયા, ઉરમાં પધરાવ્યા;
 પ્રેમે પાથરણા હર્ષના, કૂલે પગર ભરાવ્યાં. આજ૦ ૩
 સુરતા શેજે બેસાડીને, ચિતચદન અરચ્યું,
 અમૃતદહી નાથની, મોઢે કેસર અરચ્યું. આજ૦ ૪
 સંત સદા આનંદમાં, સુખ મીઠી વાણી,
 દયાનિધિએ દયા કરી, પોતાની બાણી. આજ૦ ૫
 પ્રપ્ત કરચુ પ્રભુજી સુણો, ભવનુ દુખ ભારે;
 જન્મમરણના ભયચક્રી, સ્વામી કેણુ ઉગારે. આજ૦ ૬
 શાસ્ત્ર પૂરાણ ને સપ્રદા, જુજવા મત ન મળતા,
 શબ્દને સાચા કરે, આવે ભજતેભજતા. આજ૦ ૭
 એકે સૂઝ પડે નહીં, પદ્માપદ્મી તાણે;
 છલ્લામા જાણે હરી, મમતામા માણે આજ૦ ૮
 સુરતી પ્રત્યે સદ્ગુરુ કહે, માલગ સત્ત વચન;
 એ તો ઘાટ સહુ મનતણા, નિજરૂપ અમન આજ૦ ૯

મનને આધાર છે શબ્દનો, બજવા અઘ્યામ;
 શબ્દમા સુન્તા સમાવતાં, યાએ નાદ પ્રકાશ. આજ/૦ ૧૦
 એ યજ્ઞે આપોપું મટે, લય યાપ ઉધાપ;
 મદાપદની એ લલુ છે, જે છે આદિ અમાપ. આજ/૦ ૧૧
 સ્વમ પિનાની નીદગ, એ અનુભવ સાર,
 લગૃતમાં તે અનુભવે, પૂરણ તે પાર. આજ/૦ ૧૨
 એ કાતું અધિકારીને, જોડેને મેહે વાંધ;
 સાકુટને સંશે પટે, મૃગમદ નવ તાપે. આજ/૦ ૧૩
 અગ્નિપરમ દરગઢ યયું, જ્ઞાન અજન દીધું,
 નશુ નિર્દહન લલુતાં, સર્વ કાગળ ગ્રીધુ. આજ/૦ ૧૪

પ્રબાન અધવા છદ-કડખા.

સર્વ આત્મા કદાં, તેમાં મંશે જગે,
 નામ અવિનામ, કેમ એક યાએ;
 દગ્ય પ્રપંચ, અનિચ જોડ્યા તમે,
 દગ્ય દણ એમ, જે કહેવાએ. સર્વ ૦ ૧
 અમદ જડ દુ ખ મુલુ. નામ ને રૂપ એ,
 વસ્તુગમે નથી, એ વિચારી;
 પંચ મદા ભૂતનાં, વળુને ત્યાગના,
 સાચ્યદાનંદ હો, મન પારી. સર્વ ૦ ૨
 એક અઠેતમાં, ભેદ કાંઈ નથી,
 અમદ આદાપ, અપવાદ કરતાં;
 ઘાટ ભુદિ મટે, કાઠ ફેરવા છતાં,
 એક અઠેત પદ, નયિ રે ફરતાં. સર્વ ૦ ૩
 મુદ્ધ ભુદિ વટે, મોધ કરતાં થકે,
 અવર આલુ માત્ર, કાંઈ ન ભાને;
 દેહ અનિચ દરચા, વિના દહિએ તો,
 આત્મા જ્ઞાન, નાદી પ્રકાગે. સર્વ ૦ ૪
 નાસ ફેરે દાખીને, મોધ કન્યા થકે,
 દેહ સુદાં સુદુ, આત્મા લલો;
 રૂપ મુલુ નામનો, ત્યાગ કરતાં નશુ,
 ભેદ ભુદિ રખે, મન આરો. સર્વ ૦ ૫

પ્રભાત અથવા છઠ-કઠખા.

સચ્ચિદાનંદ આનંદ, ધન એક નિર,
 બંધ હું બંધ એ, બ્રાંત લાશે;
 દૃશ્ય પ્રપંચ અધ્યાસ, છુટ્યા વિના,
 અન્ય ઉપાએ તમ, નાહી નાશે.
 ચાર દેહ હું નહીં, મુજ વિના દેહ નહીં,
 લોક ચુંબક એમ, જાણુ આશે;
 બીજા પ્રતિબીજ, આદર્શ મંજોગથી,
 ભેદ બુદ્ધિ વડે, લિન લાશે.
 વૃક્ષથી પુત્રપત્નો, છાંયે હેઠે પડ્યો,
 વ્યાધ છાંયાં ગ્રહે, કેમ મલાશે;
 એજ દેહાંત, અધ્યાસ નિવર્તિનું,
 અટકી હાથને, સિધ જાશે.
 દેહ ને દૃશ્ય એ, બાંધ કાળે કહ્યો,
 જ્ઞાન કાળે સહુ, દેહ જાશે;
 શુદ્ધ બુદ્ધિ વિશે, નભુતો ન લવિધ્યતિ,
 સદા સ્વતંત્ર તે, સ્વપ્રકાશે.

પ્રભાત અથવા છંદ-કડખા.

જાત મિથ્યા મપિ, સત્ય આત્માથકે,
 સર્વને બાસે છે, સત્ય જેહેવું;
 રવિકર વારી મરુ, ઉર્ધ્વ સત્તાથકે,
 સુક્રિત રજતાર્કથી, જાણી લેવું. જાત૦ ૧

થભલા ચાર રજુ, સર્પ તમ તેજથી,
 જ્ઞાન થયુ તોયે, તેવું ને તેવું;
 દેખવા માત્ર સંકલ્પ, કાંઈ રહે નહી,
 ક્ષણિક રાગાદિ જેમ, કંપ સેહેવું. જાત૦ ૨

વિશયાસક્ત ને, પ્રજ્ઞમાંધાદિક,
 કુતર્ક દુરાશ્રદ્ધ, તે ન ઝેહેવું,
 જ્ઞાન પ્રતિબદ્ધ એ, આર નિર્વતવા,
 શ્રવણ સમાદિ કરિ, દૂર રેહેવું. જાત૦ ૩

સત્ય લહિ સાતિના, ઉદ્ધિ આનંદમાં,
 કથિદારોપ નહિ, દ્વંદ્વ કેહેવું;
 પુનર કર્તા નભૂતો, ન બવિધ્યતિ,
 સમજ સત જ્ઞાન, વિજ્ઞાન એહેવું. જાત૦ ૪

પ્રભાત અથવા છંદ-કડખા.

જાગને જાગ જગ મોહેની રાતની, જાતમા ભૂલતાં જમ બાસે;
 લેઈ બુદ્ધિવડે લિત બાસી રહું, પાપરૂં પ્રીછતાં ઘેન નાશે. જા૦ ૧

જોની તૂં એકલો સુતો સેજ્યા વિષે, સ્વપ્નના લોગ તું ક્યાંથી લાગ્યો;
 એમ આ જન્મ તે સ્વપ્નમુખ જાણવું, જન્મતાં સંગ તૂંસું લઈ આવ્યો. જા૦ ૨

આદે કાંઈ નથી અતે કાઈ નથી, મધ્ય માની લઈ દુઃખ પામે;
 સંત સગત કરી આત્માને ઝોળાએ, તો તારા ત્રિવિધિના તાપ વામે. જા૦ ૩

ઝેહેવું ને તજવું એ મોટેમ મનતણી, સમજતાં સર્વ એ દીસે સુધું;
 ઝેહેનારો તજનારો તેજ મટવો કહ્યો, ત્યારે શુ સમજે તુ ઉધુ ઉધું. જા૦ ૪

હૂં માહેરૂં તાહેરૂં એજ અજાનતા, હૂં મટે કહ્યાં રહે મારૂં તારૂં;
 મદમતિ મૂઠ મા ઊંઘ મૂરખ નભૂ, સત કહેછે સો તુંજ સારૂં. જા૦ ૫

પ્રજ્ઞાત અથવા છઠ-કઠખા.

ઝોળખ એક અનેકમા શુ ભમે, દેહ દમે નહિ સમે ઘાટ લેહેરી,
ખાહેર ઝોળવા ભય કયા નાય છે, પાશે પાછો ફરી જોને હેરી ઝો. ૧
જીવ તૂ ધન તૂ માયા તૂ અહ તૂ, એકના નામ તે ચાર ભણે,
કામથી નામ તહા જાત જૂરી નથી, જુઠાને સાચુ લઈ સીદ તાણે ઝો. ૨
લેહેરી ને લવણ એ ઘાટ છે દેખવા, આદ મધ અતમા નિરનિહાજો,
કેહે નભૂ તૂ પ્રભુ વિશ્વ તારી વિષુ, તૂ વના અણુ નથી ઠામ ઠાલો ઝો. ૩

—*~*~*~*

૫૬.

રાગ ધનાસરી.

આજ દીવાળી દયા કરીને, હમ ઘેર સત પધારયા,
સુખ સીધુ સત દરશન હેતા, ત્રીવિધિ તાપ નિવારયા. આજ. ૧
સર્વે સચીત સપૂજ થયુ મારે, ભાવે સન્મુખ ઉભા રે,
સખી શું કહિએ વારે વારે આજ દી. ૨
સત સમદરશી ને સુખરાશી, મદ મોહ રહ્યા જેથી નાશી,
એ રૂપ અરૂપે અવિનાશી. આજ દી. ૩
એ સુખને અનુભવિઆ જાણે, કુડા લોકડિયા સશે આણે,
સત પ્રેમપયોધિમા માણે આજ દી. ૪
સતે અતરની આટી ભાગી જુઠા સપનાથી હૂ જાગો,
હવે ભવકેરી બાતી ભાગી આજ દી. ૫
સતે ઝોળખાબ્યા અતરજાગી, જે અખિલલોવનકેશ સ્વામી,
નભુ સદ્ગુરુ કંતુણાથી પામી આજ દી. ૬

૫૬-રાગ ધનાસરી

મહા વાક્યનો મર્મ સમજ મન, તૂ તે તે તૂ એક રે મહા. ૦
એક આત્મા સહસ્ત્રરચો એ, નિલાનિત્ય વિવેક રે,
મશય કર્મ અહ અધીની, ટાળો મનથી ટેક રે મહા. ૧
ખીજો થઈ ખાહેર ખહુ દેજે, ભાળી લેખ અનેક રે,
નભૂ નિશ્ચે કીધો સતોએ, કહાડયો જીવનો છેક રે મહા. ૨

૫૬-રાગ સારંગ.

રટ રસના તું રામને, ભુંડી રટ રસના તું રામને;
 ચાકી ચુગલીમાં ચોકસ છે રે, તું તો સૂરી પૂરી છે હરામમે. ભુંડી૦ ૧
 નિંદા લવરી લડવા ચાલે, તું લેવા ઇચ્છે પરદામને. ભુંડી૦ ૨
 રામ ભાળે અવશુષ્ક વીસરે, તેમાટે રહિ હું એ ધામમે. ભુંડી૦ ૩
 નભુના પ્રભુને જો ન ભાળે તો, કોણ રાખે મુખ ચાંમને. ભુંડી૦ ૪

૫૬-રાગ ગાડી.

થવાકાળ નહિ મટે, તુંજથી થવાકાળ નહિ મટે. ટેક.
 જપી તપી મુનિ સંન્યાસી, તપતા તીરથ તટે;
 ઇન્દ્રિયરંજા આદિ પુત્રુપની, તે પાછી નહીં લટે. તુંજથી૦ ૧
 બ્રહ્મા ઇંદ્ર આદિ શુભ કરવા, અંતરમા આવટે;
 થવાકાળથી થરથર ધ્રુજે, થાકી પાછા હટે. તુંજથી૦ ૨
 પાપ પૂન્ય બેહુ કર્મ બંધાયાં, એક એકથી નહિ હટે;
 તારા હાથમાં તત્વ એક છે, તારૂં લવતું બધન કટે. તુંજથી૦ ૩
 મુખ દુખ બે સંચીતબંધાયાં, નીમિશ વધે નહિ ઘટે;
 નભુ અખંડાનંદ સમર તું, એને શેષ શહસ્ર મુખ રટે. તુંજથી૦ ૪

૫૬-રાગ ગાડી.

મરજીઆ રેસ માણે સંતો, જાણે કોઈ જવરલા જોગી. ટેક.
 માન અમાન સ્તુતિ ને નીંદા, હર્ષ શોક નવ આણે સંતો. મર૦ ૧
 મુખ મંસારતણુ જે સરવે, તેમન તૃણવત પરમાણે;
 અંતરમાની ટળે આપદા, પક્ષાપક્ષ ન તાણે સંતો. મર૦ ૨
 જગત નહિં જીવનમુક્તાને, વાયક વેદ વખાણે;
 મસ્તકસાટે એ રસ સાધા, પ્રીત ન હોય પરાણે સંતો. મર૦ ૩
 મનસાદેહ છે મોટું તીરથ, જે મમઝે આ ટાણે;
 નભુ નિરામય જે ઉર લેલાં, સદ્ગુણ શબ્દને જાણે સંતો. મર૦ ૪

૫૬-રાગ સામેરી વા પંચમ.

સતસગ કરતાં રે, લવસાગર તરે રે,
 નથી એનો ધીને કાંઈ ઉપાય;
 સંતની સલામાં રે, પ્રશ્ન કાંઈ પુછીએ રે,
 ઉત્તર આપે તો સંશે જાય.

સતસંગ૦ ૧

પુછવાની રીતી રે, લાઈ તુજને કહુ રે, વીનય કરીને નમિએ પાય, જગ શુ ને હુ શુ રે, પ્રભુ તે શુ હશે રે, બધ શુ ને મોક્ષ તે કેમ થાય	સતસગૃ ૨
જીવ ઈશ માયા રે, એ તે શુ હશે રે, કૃપા કરીને કોહો ગુરુરાય, નાશવત તે શુ રે, શુ અવિનાસ છે રે જડ ચૈતન કેમ જોળખાય	સતસગૃ ૩
જન્મ ને મર્ણુ રે, કોહો કેમ છુટીએ રે, દેહે ને હુ બુદ્ધા કેમ સમજાય, દેહ તે કેટલા રે, દેહી તે કોણ છે રે, દેહાતિત તે કેમ કેહેવાય	સતસગૃ ૪
મુક્ત થાને કહિએ રે, કોને થાએ છે રે, સત થયા તે કેમ જોળખાય, મુક્ત થયા તેને રે, પછી કેમ ચાલવુ રે, નહુ સતસગૃમા એમ જોલાય	સતસગૃ ૫

૪ ઉપલા પદનો ઉત્તર ૪

પદ-રાગ સામેરી વા પથમ

અધિકારી પ્રત્યે રે, સત એમ જોગ્યરે રે, સાબળ લાઈ પ્રશ્નનો પરિહાર, ઉપજો ને ભણુસે રે, જક્ત કહિએ તેહને રે, તુ તો તેને મારુ એમ કેહેનાર	અધિ૦ ૧
પ્રભુ તો પ્રકામી રે, જક્ત સર્વનો રે, નાશવત નામ ને આકાર, જીવ સદા જીવે રે, માયા નવ જોળજે રે, બધ મોક્ષ અજ્ઞાનનો વેહેવાર	અધિ૦ ૨
ચૈતન અવિનાસી રે, જડ જનમે મરે રે, છુટે જ્ઞાનથકી અવતાર, દેહે પડ્યો મુકી રે, સમજામા માહાલિએ રે, એ દેહથી બુદ્ધાનો વિચાર	અધિ૦ ૩

દેહ તો છે ચાર રે, દેહી એક એકમાં રે,
 દેહાતિત ચીદધન રાય;
 દુષ્ણની નીવૃત્તિ રે, આનંદરૂપ છે રે,
 એ સુખ આપોઆપ લેહેવાય. અધિ૦ ૪
 મુક્ત થયો તેને રે, ચિન્હ કંઈએ નથી રે,
 નથી તેને માયો આ મંસાર;
 નભુ સત દુષ્ટા રે, દુષ્ટ મિથ્યા લહુ રે,
 તે શેજે ઉતરયા ભવપાર. અધિ૦ ૫

પદ-રાગ મેવાડો અથવા પંચમ.

ભવાઈ ભજવી હો, ભવમાં તે લલી રે,
 ફરિયો લક્ષ્યોરચાશી દેશ;
 મોજને પામ્યો હો, તે મન ભાવતી રે,
 ભવમાં વારૂ ભજવ્યો વેશ. ભવાઈ૦ ૧
 ગણેશ પધારયા હો, ઓચણ જનમતાં રે,
 મોતીડે તોરણ બાંધ્યાં દ્વાર;
 હરણે હલમલ હો, બહાલાંને વધામણી રે,
 વિચરયો આનંદ દિન દશગાર. ભવાઈ૦ ૨
 ભુલણ મુક્યો હો, નજરો માંડતો રે,
 પછે રમે રમત ફેકે ફેકે;
 ભુલો ને ઝઘડો હો, લવ ભુલી કરે રે,
 બાળકનું બોલ્યું ભુલું કહે લોક. ભવાઈ૦ ૩
 મીયાં લાવ્યા બીબી હો, પરણે પ્રેમથી રે,
 ભુવાનીમાં બેઢો થઈ કરે આપ;
 અતીર્થે બહાલી હો, લાગી આશકી રે,
 આપે ગમતા ગમતા જવાળ. ભવાઈ૦ ૪
 એમ ઘણો રહ્યો હો, ધારણ મહુ કરે રે,
 અંતે રામદે રમનાર;
 નૃત્ય થાય પુર હો, બે નીત સતથી રે,
 એનો હોય છેલ્લો અવતાર. ભવાઈ૦ ૫
 સર્વ રૂઢવારે હો, લેળા થઇ જમે રે,
 નથી રમવાનો વીચાર;

નારી નવ જાણે હો, રમતાં મનમાં રે,
એમ રહ્યો સાની જાણુજાર. લવાઈ૦ ૬
એમ જે ચેત્યો હો, લવાઈ તેહની લજ રે,
પામ્યો મોક્ષ રૂપી મોજ;
સાક્ષી થઈને રે, નહુ એમ ખેલશે રે,
જેણે અહીં શુરુગમ ચોજ. લવાઈ૦ ૭

પદ-રાગ મેવાડો અથવા પંચમ.

જે જન જાણ્યા રે, ધન તેનું જીવવું રે. ટેક.
ઉંઘ્યા તે ઝુંવા સરખા માન, સપનાની વ્યાધી રે;
તેને મટે નહીં રે, જ્યાં લગી નથી આતમજ્ઞાન. જે જન૦ ૧
અજ્ઞાનમાં ઉપજે રે, અસંભાવના રે;
તેણે વિપરિત ભાવના થાયે, પ્રમેય પ્રમાણે રે;
નિશ્ચે નવ થયો રે, તેથી સંશય નવ છોડાય. જે જન૦ ૨
ક્ષણું નવ ખેસે રે, તે સતસંગમાં રે;
ત્યારે શ્રવણ કયાંથી થાય, શ્રવણ કરે તો રે;
મનન કરે નહીં રે, નિદધ્યાસે ચિત્ત ન જાય. જે જન૦ ૩
ઈશ્વર જાણે અજગો રે, નિશ્ચે હું જીવ છઉં રે;
ખંધાયો છું કર્મને પાશ, ઈશ્વર તું કહિઓ રે;
તો કંપે અતી રે, અનાદિનો છૂટે નહિ અધ્યાસ. જે જન૦ ૪
જીવ નથી જોયો રે, કેહે છે સાંભળી રે;
ઈશ્વર પ્રહિએ તો કહે હું જોઉં, સીદ્ધિ કંઈ થાઓ રે;
તો હું આત્મા રે, જોયા વના જીવપણું કેમ ખોઉં. જે જન૦ ૫
અજાણું જોલે રે, ગમ થાતી નથી રે;
જાણુ કેછે બાણું હું સહુ લેદ, જાણ્યું અણજાણ્યું રે;
ન થાયે વેગણું રે, જિવ થાયે શાસ્ત્ર પૂરાણુ ને વેદ. જે જન૦ ૬
એમ અજ્ઞાને રે, જગ જિવે સહુ રે;
તેમાં જાગે જવરલા કોય, નહુ ખલિહારી રે;
જાગેલ જનની રે, હરિ શુરુ મત કરુણા દોય. જે જન૦ ૭

૫૬-રાગ મેવાડો અથવા પંચમ,

અધિકારી પુંછે હો, જગ્યા કેમ જાણિએ રે. ટેક.
 તેની શું ક્રિયા શું વિચાર, તે કેમ ચાલે રે;
 દેહેધારી થઈ રે, તે શો આચરે આચાર. અધિ૦ ૧
 જગ્યા તેને જાણો હો, જાણ્યો જેણે આતમા રે;
 આણ એક ભાસે નહિ કંઈ અન્ય, દેહ પરમાણે રે;
 તે ક્રિયા કરે રે, પ્રાલબ્ધ યોગે ચાલે તેહ. અધિ૦ ૨
 વળી તે વિચારે હો, હરિ જીવ ના રહે રે;
 હરિ હુએ મળે એ આચાર, અસંભાવના હો;
 કંઈ ઉપજે નહિ રે, સશય વિપરિતનો પરિહાર. અધિ૦ ૩
 નામ રૂપ મિથ્યા હો, મનથી જાણિયું રે;
 અસ્તિ ભાતિ પ્રિય હું ત્રીપુટીપાર, આકાશ જેવો રે;
 અવલગન વના રે, મિથ્યા મુજમાં ભાસ્યો આ સંસાર. અધિ૦ ૪
 સેહેજ સ્વભાવે હો, વરતે વિશ્વમાં રે;
 સુખ દુઃખ રહિત માન અમાન, અરિ મીત્ર નથી રે;
 એ ધરને વિષે રે, નહિ ત્યાં ધ્યે ધ્યાતા ને ધ્યાન. અધિ૦ ૫
 શિષ્ય ગુરુ સ્વામી રે, ત્યાં સેવક નહિ રે;
 નહિ ત્યાં ચાપ ને ઉચાપ, સગુણ નિર્ગુણ રે;
 સંશય ટળ્યો રે, જેણે જાણ્યો આપો આપ. અધિ૦ ૬
 સુભાસુભ કર્મ હો, ત્યાં કેમ સંભવે રે;
 જે થજ નહિ કર્તા ક્રોધ, નભુ બલિહારી રે;
 જાગેલ જનની રે, જેને ગુરુ સંત ઠગુણા હોય. અધિ૦ ૭

૫૬-રાગ મેવાડો અથવા પંચમ.

જગદીશ માંહે હો, જગતને જાણિએ હો;
 જેમ જળમાંહે લગરા લેહર, નામ રૂપ મિથ્યા હો;
 ભ્રમ પરમાણિએ હો, કલ્પિત જાણો પ્રીતિ વેર. જગદી૦ ૧
 આપ અકર્તા રે, મહું કર્તાધિકો રે;
 માથે તાણી લે કાં ભાર, અણછતો ઉભો હો;
 થઈ અથડાય છે રે, સાચો માનીને સંસાર. જગદી૦ ૨
 સમુદ્રમાંથી હો, જળ ભર્યું ચઢે હો;
 વરસી નીચે ઢાળે જાય, તેને નદી કેહે છે હો;
 તેમ જીવ જાણિએ હો, તે હરિસાગરમાંહે સમાય. જગદી૦ ૩

બંમે ભૂદયો હો, નિજ સ્વરૂપને હો;
જાણે જીવ માયા ઇશ, નહીં કર નિશ્ચે હે
શુદ્ધ વિચારથી હો, ભિન્ન નથી જગત ને જગદીશ. જગદીં ૪

પદ-રાગ મેવાડો અથવા પંચમ. 42543

અનુભવ એહજ હો, હું છું આત્મા રે;
હું નહિ દેહ ઇંદ્રી શુભવાન, પુરુષ પ્રકૃતિ હો;
હું કાંઈ નહિ રે, નહિ ત્યાં ધ્યે ધ્યાતા ને ધ્યાન. અનુભ૦ ૧
સ્વામી ને સેવક હો, નહિ મારે વિશે રે;
હુંમા નથી કાંઈ દ્રવ્ય, શ્રુતિ ને સ્મૃતિ હો;
સાચી સાખ દે હો, મુખ દુઃખ વિના નિજ આનંદ. અનુભ૦ ૨
એમ સમજીને હો, શાંતિ સમુદ્રમાં રે;
જળ થઈ રહે ઘેરઘણીર, પ્રાણબ્ધ બેગે હો;
વપુનું વરતણું રે, સુકું પત્ર ચલાવે સમીર. અનુભ૦ ૩
સંકલ્પ વિકલ્પ હો, મનના ધર્મ છે રે;
હું તો છું સાક્ષી શુદ્ધ અસગ, સ્ફટિક મણિમા હો;
રગ કાંઈ નથી રે, ભાસે ઉપાધિને સગ. અનુભ૦ ૪
ધુમ્ર દેખાયે હો, નભમાહે ભજ્યો રે;
તેને પરસે નહિ રે લગાર, કર્મ શુભાશુભ હો;
તેને નવ નડે રે, પુનરપી થાય નહિ અવતાર. અનુભ૦ ૫
જે એમ સમજ્યા રે, તેને કરણું કાંઈ નહિ રે;
જે જન ઉતર્યા સલિતા પાર, નહીં નાવિકનું રે;
તેને શું કામ છે રે, એવો અનુભ આત્મ વિચાર. અનુભ૦ ૬

પદ-રાગ કાફી.

સીદ્ધાંતપદ સોધો રે, સરવે કાજ સરે;
પ્રાણને પરખોધો રે, મહાપદ માંહી કરે. દેક.
મહાપદની મોટમ શી કહિયે, જ્યાં નહીં શુભનો થાપ;
ધ્યે ધ્યાતા ને ધ્યાન નથી કોઈ, અખંડ આપે આપ;
વ્યાપક વીચારો રે, સમરણ કોણ કરે. સીં ૧
સ્મરણ લક્ષ તણો એ અનુભવ, આત્મા એથી પાર;
જડ ગયાનો હર્ષ શોક નહીં, તેમ પેહેલો થાય વીચાર;
ફરી નહીં તેણું રે, એમ જાણી લેજો પદ. સીં ૨

રવે સ્વરૂપાકાર થાતે, સાધન સરવે સમ્યું;
ઉપાધી અળગી થઈ પછે, એ રૂપ અરૂપમાં રમ્યું;
નભુપદ નીરલે રે, જો તે સ્થાનેક ઠરે.

સીં ૩

પદ રાગ કાફી.

ચીત નવ ચેત્યો રે, જોયું નહીં જાગી,
ઉપદેશ કે તો રે, વૃષ્ણા નવ લાગી. ટેક.
મોહો માયાના મદમાં છાક્યો, થાક્યો નહિ રે લગાર;
મારૂં મારૂં કરતો હીંડ્યો, સુત દારા પરિવાર;
કેઈ નથી તારૂં રે, ઉધા અણુલાગી.

ચીં ૧

ઓઘિતો ઉલો થઈ દોડ્યો, ચાલ્યો દેશ વિદેશ;
મનકપટ મુક્યુ નહિ લેશે, ન કાળક મુકી કેશ;
ધનને લોભે રે, લાલચ બહુ લાગી.

ચીં ૨

સો મળ્યા તારે લાખને ધાયો, લાખ મળ્યા તારે રાજ;
રાજ મળ્યુ તારે થયો રાંધણો, ભક્તિ કીધી ત્યાજ;
તોહિ ભુખ તારી રે, ભૂકા નવ લાંગી.

ચીં ૩

એવે જન્મ અકારથ ખોયો, લગ્યા નહિ લગવંત;
જાતાં જાતાં રોવા લાગ્યો, જ્યારે આંખો અંત;
જન નભુ જાણી રે, તે હુખ લીધું માગી.

ચીં ૪

પદ-રાગ કાફી.

સંચિત પામ્યો રે, સંત મળ્યા મુખકારી;
વેદના તો વામ્યો રે, લૈશજ મળ્યાં ભારી. ટેક.

અનુલવ ઓશદ આખે આંજ્યુ, પાડી પ્રહ્નમાં લેળ;
આનંદનીધિ આખે ઓળખાયા, તો રૂડી રંગની રેલ;
એવા ઉદધિમાં રે, જેમ ભુકડી મારી.

સં ૧

મીન થઈને મીનને દેખે, નિશ્ચે ન રોકે નીર;
સામે પૂરે હરિજન ચાલે, એમ ધારણુ દીધી ધીર;
નીર સમ ભાળ્યુ રે, વરત્યુ નભ વારી.

સં ૨

શબ્દ આગળ સુરતા ચાલી, લય પામી થઈ લક્ષ;
કરોળિયાની જાળ વત, વણુ ચાલે કીધી લક્ષ;
પીવને પ્રીછ્યો રે, પ્રીજવંત બળધારી.

સં ૩

દયા કરી દર્પણ દરસાવ્યું, ત્યારે દેખવાપાણું થયું દૂર;
સાગરમાંહે લાગિ જઈ સલિતા, પ્રેમતણું ચડયું પૂર;
અનહદ મધ્યે રે, સુધ શેરી મારી.

સં૦ ૪

ખાદ્યાભ્યંતર ભીંત ભાંગી ને, મૃગનૃપના વેલોગ;
ભામે છે તે નહિમાં વાળ્યુ, ચદ્ર જે કર્ણોગ;
રાગ નાખ્યો રેલી રે, નભુ એ તો ઉપકારી.

સં૦ ૫

૫૬-રાગ કાફી.

અનુભવિ વિરા રે, ધીરા યજ્ઞને ધ્યાન ધરો;
લેહ સતસંગે રે, મળે તે સ્થાને કરો. ટેક.

મૂળ પવનનું લયમાં જાણો, મન પવનથી થાય;
મન રૂદે આકામે વાયુ, શબ્દ અકુર પરાય;
જાએ સહુ સંશે રે, સતનો સંગ કરો.

અ૦ ૧

નાદ પ્રદ્ધ ને ખિંદુ માયા, મધ્યે મિથ્યા જીવ;
પૂરણ પ્રગટ પ્રકાશ ચૈતન, મદા અખડિત શીવ;
ખીંને નવ જોલે રે, કોણ કહે હરોપરો.

અ૦ ૨

પીંડ પડે ત્યારે જીવ શીવ તે, ન આવે ન જાણે;
વાયુનો વટોળિઓ તે, સેઝે મેઝ સમાણે;
નાદ ખિંદુ માતૃત રે, જીવ શિવ એક નરયો.

અ૦ ૩

આત્મજ્ઞાને એજ અલેખ, લે લક્ષાલક્ષની પાર;
લાંખો ચોડો ને રંગે રૂપે, કોહો કેમ કહિએ કિરતાર,
નભુ નથી ઉણો રે, પ્રદ્ધાદધી સભરભરયો.

અ૦ ૪

૫૬-રાગ કાફી

સદગુરુ સ્વામી રે, મંત્રજન સુખકારી;
અતરબામિ રે, સુણો વિનતી મારી ટેક.

સ્થુળ સુક્ષ્મ કારણ મહાકારણ, જીવ ઇશ અજ્ઞ પ્રદ્ધ;
કોણ ક્ષેત્ર ક્ષેત્રજ્ઞ કોણ, સુ ક્રિયા કાર્ય ને કર્મ;
મર્મ મુખ ભાષો રે, લેહ ઝેનો લારી.

સદ૦ ૧

અસ્તિ ભાતિ ને પ્રિય તે શુ, શુ ધ્યે ધ્યાતા ને ધ્યાન;
સદ ચિદ ને આનંદ તે શુ, શું ને જ્ઞાતા ને જ્ઞાન,
સાને કેમ સમજૂ રે, મૂઢમતિ મારી.

સદ૦ ૨

ચારે અંતઃકરણ ને દશે ઇંદ્રી, પંચ તત્ત્વ સે વાન;
 ચારે વાણી ને ચાર અવસ્થા, કાં હશે તેનાં સ્થાન;
 જ્ઞાન તેનું આપો રે, નિજ અંકિત ધારી. સદ૦ ૩

લેખ લખ્યા વના અલેખ ન લાધે, તેથી પૂછ્યું મહારાજ;
 શ્રુષ્ઠી કહિ સંધાર બતાવો, જેથી સીજે કાજ;
 દાઝ ત્રીવીધિની રે, સીંચો કુણા વારી. સદ૦ ૪

એ સર્વેથી પાર અકર્તા, જાંઠાં નહિ પક્ષાપક્ષ;
 જહઠજહઠ લક્ષણ કરીને, આપો તેહેનો લક્ષ;
 દક્ષ કરી કાખો રે, સુધ વાણી સારી. સદ૦ ૫

પરમારથ પદ આ લવમાં પ્રભુ, તમ વિના નહિ કોય;
 નભુ નિરોપદ તમ કુણામાં, જીવદશાને જોય;
 અવિચળ વાણી રે, જાનું બલિહારી. સદ૦ ૬

પદ-રાગ કંઠી.

શિષ્ય તું સાંભળ રે, ધૂઠ સંધ્યા આણી;
 મહાપુત્રપત્ની રે, નહિ મિથ્યા વાણી. ટેક.

સ્થૂળ ચોવિસતુ સત્તર સુક્ષ્મ, કારણ સેવે લીન;
 મહાકારણ તે સાક્ષી સૌનો, અનુક્રમને આધિન;
 જીવ ઇશ માયા રે, પ્રલપદ લે માણી. શિષ્ય૦ ૧

દોષ ક્રિયા દોષજ ઋત્તા, કર્મ કારજ પ્રકાર;
 અરિત ખીજ ને જાતિ અંકુર, મિત્ર તરૂં વિસ્તાર;
 સદ ચિદ આનંદ રે, અનુલવ લે જાણી. શિષ્ય૦ ૨

દ્યે ધ્યાતા ને જે જ્ઞાતા, તે જાણો એક અપાર;
 ચાર અંતઃકરણ અનુલવો, તે મન જુદિ ચિત અહંકાર;
 પૃથિવ નલ વાયુ રે, અગ્નિ અપ લે પ્રાણી. શિષ્ય૦ ૩

અણ્ણેક તત્ત્વની જાણે ઇંદ્રી, એક કર્મ એક જ્ઞાન;
 પરા પર્યતિ મધ્યમાવૈજરી, નાણિ રૂદે કંઠ દગ સ્થાન;
 સાંખ્ય શાળ દેહે રે, નિશ્ચે કરીજો નાણી. શિષ્ય૦ ૪

લેખ કહિએ સર્વે શ્રુષ્ઠી, પાછા વળે સંધાર;
 અકર્તા એ પાર અનોપમ, વાણી રહિત વિચાર;
 લક્ષ કરિ ત્યાગો રે, જોળખ એધાણી. શિષ્ય૦ ૫

પૂરણ પ્રગટ પ્રકાસમય, ચૈતન બ્રહ્મ અપાર,
નભૂતો ન ભવિષ્યતિ, તા નહિં થાપ ઉથાપ,
આપ અખડિત રે, નહિં વૃદ્ધી હાણી શિષ્ય૦ ૬

પદ-ગગ કાફી.

પ્રશ્ન કેરો ઉત્તર રે, જડે સતસગ કરે,
જ્ઞાની મુનિ પડિત રે, પામે ધ્યાન ધરે ટેક
થયુ નથી તો થાપ કાહાનો, કેમ પરકે માળાપ,
જે કહિએ તે કટિપત દીશે, જહા અખડ આપેઆપ,
વ્યાપ કહી વરાસે રે, એ તો પરપચ પર પ્રશ્ન૦ ૧
કામ ક્રોધ મોહ લોભ દેત એ, હુરિલે બુદ્ધિનો ભાગ,
જાણવાપણુ પછે સોધ્યુ નજડે, પામે નહિ પોતાનો થાગ,
મીન રૂપે થઇને રે, મૂળગે થાને ઠરે પ્રશ્ન૦ ૨
લાખાચક્ર લખ જકત સાથે, જ્યા સુધી ન થયુ જ્ઞાન,
બાવન અક્ષરની ઓટ ટાળી જ્યારે, જણ્યુ ભવિષ્ય વર્તમાન,
પામે પિંડ પાડવ રે, એમ થયે ઉગરે પ્રશ્ન૦ ૩
રામમત્ર પ્રગટ પેખ્યો ત્યારે, બધાઈ સેઝે મેત,
રાઠો રાવણુ રણુમા રોળ્યો, ઉતરી સેન સમેત,
અધ્યાત્મ વિચારો રે, નભુ તેથી કાજ સરે પ્રશ્ન૦ ૪

પદ-ગગ કાફી.

અનુભવી અવસર છે રૂડો રે, રામ ભળે,
અતર વિચાર કરિને ઉડો રે, રામ ભળે ટેક
નાના વિધના નામ રૂપથી, જકત લેદ બહુ ભાસે,
સતમગથી સશય ગત થઈ, સમજશે ઉડો આશે રે રામ૦ ૧
ઘણા કાળનો વહીવટ તેથી, વિગય ઘણેરો વહાવો,
સ્વાદ જડે તો રામ વના કોઈ, કામ ન દીસે કાલો રે રામ૦ ૨
જળ તરંગ કચનમા ભૂષણ, મૃત્તિકામા ઘટ ઝેવો,
લોહોમા શસ્ત્ર વસ્ત્ર સુતરમા, રામ રમે છે તેવો રે રામ૦ ૩
રામ થઈને રામ સમરતા, લેદ ભાવના બાશે,
નભુ નિરલેપદ સદગુરુ ચરણે, રામ સતતર થાગે રે રામ૦ ૪

પદ-રાગ કાફી.

લજ ભાવે અંતરભમિ રે, સાચી કહું છું.	ટેક.
જીવડલા તારી જીવદશા એથી જાશે,	
સચ્ચિદાનંદ થાશે રે.	સાચી કહું છું. ૧
સાચી રે મારા જીવ ઈશ્વર ને માયા,	
એ ત્રણે એકજ જાયા રે,	સાચી ૦ ૨
સતો રે જીવો જાપ ખેટિજો જાયા;	
તેને પરણી ધણી કેહેવાયા રે.	સાચી ૦ ૩
સંતો રે એ સાંન ગુરુની જાણે,	
તે ગુણ સાગરમાં માણે રે.	સાચી ૦ ૪
સંતોરે, એની સંશય અંથી છુટી,	
અહંતાની સાંકળ તુટી રે.	સાચી ૦ ૫
ભાઈઓ રે તારે કર્મની લેહેર સમાણી,	
નભુ વિરામ આરે વાણી રે.	સાચી ૦ ૬

પદ-રાગ કાફી-તાલ હંસ.

ગુણ જાણે જંબુરો ગાફી, તારી ખેલવા કેરી ખાંતને રે;	
તે તો વેદતુ ડાક વળાડેહ, ભાંગી ભ્રમણતાની આંત રે.	ગુણ ૦ ૧
વાદી મિથ્યા તારી મોરલી, માહે મોહનવિદ્યા મંત્રરે;	
તને જાણે જંબુરો જાણકો, તુથી શિખેલો જાધા તંત્ર રે.	ગુણ ૦ ૨
જાણુતર કરચું તે કારમું, તેને જોલાવે ધરી કાનરે;	
ત્રણે ગુણના ગુટકા ચલાવે, દરશે ને થાએ અંતર ધ્યાન રે.	ગુણ ૦ ૩
સચ્ચિત દોરીએ લંશુર સાંકળ્યો, તેને જાણાવ્યો છે લેદરે;	
જોજી રમત ભવ જાળરની, જીવે વીધિ ને નિષેદ રે.	ગુણ ૦ ૪
આપ્યો ચીતરો મારા હાથમાં, કરડો દેખિતો વિકરાળ રે;	
અહ્યો જેમ કંઈ કર લુગડું, લહ્યો લેખ દોરીનો ખ્યાલ રે.	ગુણ ૦ ૫
જગત નરને એહ આંકડો, દુધે પટ દીધા દસ ખાર રે;	
નીચે અગ્નિ કીધો કોધનો, પુલ્યાં પુલ્યાં તેણી વાર રે.	ગુણ ૦ ૬
કાયા કાંકરાતું ધન દાખવ્યું, કાચું માનવા કેરે કાજ રે;	
સ્વે સંતકેરી સંજ્ઞાતું કીધું, કાગળ કેરૂં જાઝ રે.	ગુણ ૦ ૭
રમનારો રાજા થઈ રીજ્યો, કરચુ મોજ ગાપવાતું મંનરે;	
વસ્તુ દીઠી નહિ કે વેગળી, ધારી કહું જંબુરા ધનરે.	ગુણ ૦ ૮

હેવા ખેલું અનેરા આચરે, જન હરિના બાણનાર રે;
નભુ રંકે ણિચારો શુ લહે, જેની મતિમદ શુભાર રે. ગુણ ૮ ૯

૫૬-રાગ સોરઠ.

હું તો બલિહારી, અનુભવિયા જન બગીચા રે. ટેક.
સુકૃત સપ્તજ થયુ આ લવમાં, તે નહિ આબ્યા ત્રીવીધિના દવમાં;
કર્મતણા કાદવ સર્વે તેણે ત્યાગીયા રે. હું તો ૧
વ્યાપીક વીન્ધ પ્રકારીક પુરણ, ચીનાનદ સચરાચર પુરણ,
ચૂરણ સદગુરુ શબ્દતણા શર જેને વાગીઆ રે. હું તો ૨
વીધી નીખેદ નહીં જે સ્થળમાં, જેમ મીઠું પેકું જઈ જળમાં;
નભુ એ કળમા લવળધન લય લાગીઆ રે. હું તો ૩

૫૬-રાગ મોરઠ.

આવો અનુભવિઆ સંતો, સતસગત કીજિએ રે. ટેક.
સતસગતથી સંશે ટળશે, ગાા દેહે અવિનાસી મળશે;
મનસાનો લાખેણી લાવો લીજિએ રે. આવો ૧
જગ જુહું સાચુ નહિ માને, નગસુ નગ અક્ષણો સાને;
દેસી વણુ તેને દિલકુ નવ દીજિએ રે. આવો ૨
સાચા જન તો સાચુ લેમે, જુઠા અખમારીને રેશે;
ખોટા સાચે ખાત કરી નવ ખીજિએ રે. આવો ૩
પ્રેમ ધરી પરમોધજ કરિએ, સોધી સાર રૂદેમાં ધરિએ;
બુદ્ધિહિણે ણકવાદે મન નવ ખીજિએ રે. આવો ૪
સતસગતનો મહિમા મોટો, જુગમાખિજે ના મળે જોટો;
માટે નભુ પ્રેમ સુધારસ ખીજિએ રે. આવો ૫

૫૬-રાગ સોરઠ.

જગ સહુ જુહુ લાગે, જો બાગી વીચારિએ રે. ટેક.
નહીં મારા તેને કેહે મારાં, તોળી જો એ સાથી તારાં;
સારાં નરતાં નેહુ ધરી નિરધારિએ રે. જગ ૧
નહિં નામ ત્યાં નામ કરાવ્યાં, મ્વર્ગ નર્ક કહી મન રૂસાવ્યાં;
પરને કહે મોહો મમતા મારિએ રે. જગ ૨

ચેલો ધન દારા સુત માગે, ગુરુ કેહે લેટ ધરો મુજ આગે;
 એવાં આશ્ચર્ય દેખીને મન હારિએ રે. જગ ૦ ૩
 સાચો સોમા એક જવરલો, વ્યાપક રામ લખે કોઈ વિરલો;
 નભુ સરણાંગત કારજ સારિએ રે. જગ ૦ ૪

પદ-રાગ સોરઠ.

જગ સહુ મિથ્યા ભાસે રે, જાગીને જોતાં. ટેક.
 જગ સહુ મિથ્યા ભાસે, અજ્ઞાન તીમિર નાસે;
 ખટ અરિ સેહેજે ત્રાસે રે. જાગિને ૦ ૧
 મૃગજળ રજ્યુ અહી, સુકિતમાં રજત નહીં;
 થમે ચોર બ્રાતિ લહિ રે. જાગિને ૦ ૨
 નિલતા આકાશ માંહી, જળ માંહે તરુ ગાંધ;
 એમ જગ સાચુ નાહી રે. જાગિને ૦ ૩
 સદશુરુ સાચા મળે, અજ્ઞાન દૂર પળે;
 છવ ઇશ લેહ ટળે રે. જાગિને ૦ ૪
 નભુ જેણે જોયુ જાગી, નામ રૂપ ભાંતી ભાંગી;
 ટુંહી ટુંહી તાળી લાગી રે. જાગિને ૦ ૫

પદ-રાગ સોરઠ.

આપે આપું ઝોળખાણું રે, આતમ દરશી. ટેક.
 આપે આપું ઝોળખાણું, રાત મીટી હવું વહાણું;
 જાણવું તેજ જાણ્યુ રે, આતમ દરશી. આપે ૦ ૧
 મહાવાક્ય અર્થ જાણ્યો, વાચ્ય લક્ષે વખાણ્યો;
 લક્ષણાએ પરમાણ્યો રે, આતમ દરશી. આપે ૦ ૨
 જહુદથી છવ સોધ્યો, અજહુદે ઇશ સોધ્યો;
 અસીપદે એક ગોધ્યો રે, આતમ દરશી. આપે ૦ ૩
 છવ ઇશ વાચ્ય લાગી, લક્ષ અર્થે જોયું જાગી;
 દ્વૈત કેરી બ્રાતી ભાંગી રે, આતમ દરશી. આપે ૦ ૪
 વીધિમુખે વિશ્વ ગતી, નિષેદે ન રહ્યુ રતી;
 નભૂતો ન લવિખ્યતી રે, આતમ દરશી. આપે ૦ ૫

પદ-રાગ જગદો-પંજાબી.

કાચી કાચા વે, વણસતાં વાર ન લાગે. કાચીં ટેક.
કાચી કાચા વારી વે, કાચનો શીથો; ઠોકર લાગે લાગે. કાચીં ૧
સત સહજ કલ્પ જુગ છવે, હેવી વણસી આગે. કાચીં ૨
તોહો મુરખ તું કાંઈ નવ ચેતે, ઝળકી સેં નવ જાગે કાચીં ૩
નજી નઠોર થયો કાંહાં પ્રાણી, તૃષ્ણા સેં નવ ત્યાગે. કાચીં ૪

પદ-રાગ રામગ્રી.

ભાઈઓ રે ભવનો ભય ભાંગ્યો, અનુભવ અર્ક ઉદય થયો;
નિદ્રાથી જાગ્યો. ભાઈં ૧
ત્રીવિધ તાપ સમી ગયા, જાગીને જોતે;
પ્રગટ પ્રકાશી રહ્યો, પૂરણાંદ પોતે. ભાઈં ૨
મંત્રે માધવ જોળખ્યા, રૂપે જાણ્યું નામ;
નામરૂપ થયાં એકઠાં, ચિતનો વિશ્રામ. ભાઈં ૩
તે પદ પામવા કારણે, જોગ જપ તપ કરિયો;
જેમ જન કોઈ તીરથ કરે, તેમ ચોરચાશી પ્રિયો. ભાઈં ૪
એમ પૂરતામાં ફેરો ફર્યો, મળ્યા સંત ઝવેરી;
હસ્તામળ દેખાડિયા, સમી અનંત લેહેરી. ભાઈં ૫
સમાધાન ચિતનું થયું, આવી સેજ સમાધી;
જાળવંતો છે જાણતો, જાળ તેની લાધી. ભાઈં ૬
સોહિયે સાતમી લોભિકા, મારા નાથની મેડી;
મુરતા સખી ને નિવૃત્તિ, ગઈ છે તાંહાં તેડી. ભાઈં ૭
અખંડ વિહાર હમે કર્યો, રમતાં રસ જાણ્યો;
હરિ શુદ્ધ સત કૃપાવડે, નજી એ પદ પાણ્યો. ભાઈં ૮

પદ-રાગ રામગ્રી.

સતો રે સેજનું ઘર સાધો, જે ઘરમાં સુખ દુખ નહીં;
સહ અજગી ઉપાધો, સંતો રે સેજનું ઘર સાધો. સંતો રે ૧
સંતો રે જુગમા કોઈ જાણે, મરજીવ્યા થઈને રહે;
તે મહારસ માણે. સંતો રે ૨
સંતો રે સહ સંશે ટળતાં, અગમ પંથને અનુસરે;
બ્રહ્માણે જાળતાં. સંતો રે ૩

સંતો રે હંસસાથે હજિએ, શુદ્ધમંગાથે ચાલતાં;	સંતો રે૦ ૪
નિસાંને લજિએ.	
સંતો રે નિસાન નિહાળ્યું, જેમ મરુ સમુદ્ર વીથે;	સંતો રે૦ ૫
નીર આકાસ લાખ્યું.	
સંતો રે વાસનાલિંગ ગગતાં, કર્મ કાંઈ નવ ઉગરે;	સંતો રે૦ ૬
જ્ઞાનઅભિમાં બળતાં.	
સંતો રે રૂડી સેજસમાધી, નભુ નિરાલંગ આગમુ;	સંતો રે૦ ૭
સુતો સુખની ગાદી.	

પદ—રાગ વસંત.

આજ વસંત અનોપમ સજની, સંતમમાગમ કીજે;	
પ્રેમલક્ષિતની કુંપળ પ્રગટી, જોડ અનુભવિ રીજે. આજ૦ ૧	
શ્રુતિ મહાવાક્ય શબ્દના કેશુ, અંતર અધર ભીજે;	
અખીલ ગુણાલ અભિમાન ઉરાડો, દરસ પરસ સુખ લીજે. આજ૦ ૨	
દ્વગવા મેવા લક્ષ અનુદીન, અદ્વૈતથી મન ધીજે;	
નભુ વસંત સત અવિનાસી, મળતે કારજ સીજે. આજ૦ ૩	

પદ—રાગ વસંત.

શ્રુતિના શબ્દ વિચારે રે સંતો, સંશય સઘળા બાજે;	
અહં પ્રહારમીતત્વમસી પદ, અનુભવતાં સુખ થાજે. શ્રુતિ૦ ૧	
પ્રજ્ઞામાનંદ પ્રજ્ઞ અથ સો, વાક્ય વેદ ઉચાર;	
એ આરેનો અર્થ એક છે, ચૈતન વાણી પાર. શ્રુતિ૦ ૨	
આર વાક્યનો પોશક પૂરણ, તે તું તું તે એકે;	
નભુ નિરણુ કરી સંત બતાવે, આર વેદને છેકે. શ્રુતિ૦ ૩	

પદ—રાગ વસંત.

અનુભવિ આવો ને વસત વધાવો, ગાઓ ગુણ ગોવિંદતાણા;	
જ્ઞાન ગોષ્ઠિ પ્રશ્નોત્તર કરતાં, થાજે અગ આનંદ ઘણા. અનુ૦ ૧	
પરાપારથી પોજે પ્રાણુપતિ, અંકોર થાજે પરાયે;	
પર્યંતિએ થઈ મધ્યમા આવે, તે થળ ઘાટ ઘડાયે. અનુ૦ ૨	
ઉત્તમ મધ્યમ શબ્દ અનોપમ, વૈખરિએ વેરાયે;	
તે વાણીમાં કેમ આવે વાહાલો, શબ્દાતિત સદાયે. અનુ૦ ૩	

દેહથી પર ઇંદ્રિં ઇંદ્રિથી પર મન, મનથી પર ધીશણાયે;
તેથી પર પુરણ પરાતપર, મનથી કેમ કળાયે. અનુ૦ ૪
દશ્ય પ્રપંચ નામ રૂપાદિક, કલ્પિત કરી શ્રુતિ ગાયે;
કલ્પિતમાં કૈવલ કેમ આવે, કીર્ણ રવિ ના કળાયે. અનુ૦ ૫
સાને સમજે તે નર સ્યાણા, ઇસારતે ઝાળખાયે;
નણુ લીલા નટવરની નીરળી, હૈડે તે હરખાયે. અનુ૦ ૬

પદ-રાગ ધુમાર.

આનંદ સાગર ઉભચો, હો મેરે ખ્યારે;
અવિનાસી પદ ઝાળખો, હો મેરે ખ્યારે.
જેનો છે સતસંગ દેશ, અવિનાસી પદ ઝાળખો. હો૦ ટેક.
અજર અમર પદ હરિજન પામ્યા, વેદ શાસ્ત્ર એમ ગાય; બલભઉ.
એક એકથી અધિકું છવે, આખર ઘાટ લાંગી નંચ. અવિ૦ ૧
જળ પૃથ્વી વાયુ ને અગ્નિ, એક એકમાંહે સમાસ; બલભઉ.
અનુભવ કરતાં આતમ ચીનો, એક ન લાંગે આકાસ. અવિ૦ ૨
તે આકાસ થકી આવેકું, અજર અમર પદ એક; બલભઉ.
ઉત્પત્ત નાહિ તો નાસ કહાંથી, એમ છે વસ્તુ વિવેક. અવિ૦ ૩
જાંહાં નહિ અગ્નિ ચંદ્ર રવિની, જોતતણો પરકાશ; બલભઉ.
એ ત્રણેનો પ્રકાશિક પૂરણ, સંતે તહાં કિધો નિવાસ. અવિ૦ ૪
નામ રૂપ ઉપન્યા તે વણસે, જેમ લેહેરીનુ નીર; બલભઉ.
ઉંડું આપ વિચારી જોતાં રે, સાગર ઘેરગંભીર. અવિ૦ ૫
મહાપદની મોટમ શી કહિએ, ન લહે વાણી વિચાર; બલભઉ.
નણુ નિમિત્ત દેહ પાંચેથી, પ્રીછવું વિના પ્રીછનાર. અવિ૦ ૬

પદ-રાગ હલારી.

અનુભવ આપમાં આપનો, નથી જળ બીજાનું;
સંતસંગનમાં સોધતાં, જડે સુખ સીજાનું. અનુ૦ ૧
અવ્યક્તથી નભ ઉપન્યું, થયો નભથી વાયુ; . . .
તેજ ચયું માણતથી, તેજે જળ ઉપજાયું. અનુ૦ ૨
જળધકી પૃથ્વી ચઈ, એ પાંચ પ્રમાણે;
પરમાણું એ પાંચનું, જુગતેથી જાણો. અનુ૦ ૩
અવ્યક્તથી આકાસમાં, વિચર્યો જે વાયુ;
વાયુથી ધુન ઉપની, ધુને પ્રણવ ઉપાયું. અનુ૦ ૪

અવ્યક્તથી પોષણ કર્યું, પરાએ ખીજ લેખું;	
પર્યંતિએ થઈ મધ્યમા, વૈખરીએ દેખું.	અનુ૦ ૫
નિજ મનથી મન ઉપન્યું, મનથી ચિત આલ્યું;	
ચિત થકી અહંકારને, બુદ્ધિએ આલ્યું.	અનુ૦ ૬
શબ્દ વાયુના સ્પર્શનો, રૂપથી રસ રેલું;	
રસથી ગંધ ઉપાવિઉં, એક એકમાં લેળું.	અનુ૦ ૭
ચૈતનથી માયા થઈ, માયાથી ઇશા;	
ઈશ્વરથી જિવ પરકિયો, એ દેહેનો ધીશા.	અનુ૦ ૮
એમ સમૃદ્ધિ શ્રદ્ધિની, સચરાચર વાસ;	
નભુ નિરજન સર્વમાં, ચૈતન પ્રકાસ.	અનુ૦ ૯

પદ-રાગ હંસારી.

અનુભવિ ઝોળખ આપને, એ છે અભર ભરેલો રે;	
જેમ જળ પાત્ર તુષારથી, ભાસે ભિન્ન ઠરેલો રે.	અનુ૦ ૧
ઘટ પટ મઠ વત ઘાટમાં, એમ બાહેર એવો રે;	
સદ ચિદ મણિગણ સૂત્ર છે, એમ આનંદ એવો રે.	અનુ૦ ૨
ઈદ વીધુ અરણ્ય વીખે, વીલશે ને વિલાએ રે;	
કિયો મટ્યો ને કિયો થયો, નિશ્ચે નવ કેવાએ રે.	અનુ૦ ૩
અણચિતો ઉલો થયો, હું માહાઈ કેહેતો રે;	
તું નથી.તો કયાંથી તાહેરૂં, નભુ સે નથી લેહેતો રે.	અનુ૦ ૪

પદ-રાગ હંસારી.

પાત્ર વિના રસ કેમ ઠરે, કરો કોટિ ઉપાએ રે;	
કીટ વિના અન્ય જંતુની, ભમરી નવ થાએ રે.	પાત્ર૦ ૧
સ્વાતી વરસે સર્વમાં, છીપે મોતી જામે રે;	
કપુર કેળ ઉસ ખારમાં, વિખ અહિમુખ ઠામે રે.	પાત્ર૦ ૨
પ્રેમ વિના પામે નહીં, તે તો શિશને સાટે રે;	
સંત ચઢે કોઈ સૂરમા, એવી વસતી વાટે રે.	પાત્ર૦ ૩
ચિત ચંચળ સઘળે ભમે, અણઘટતું કરવા રે;	
સાચા વિના શા કામતું, કાણું તુંબડું તરવા રે.	પાત્ર૦ ૪
પાત્ર બને સતસંગથી, સદશુરૂની સેવા રે;	
નભૂ નિશ્ચે કરી માનજે, તે કરે આપ જેવા રે.	પાત્ર૦ ૫

✓ પદ-રાગ હલારી.

ચેતને ચેત અભાગિઆ, આબ્યો છે આરો રે;
મુનસા દેહ મોટો સમો, ભાઈ સે ન વિચારો રે. ચેત૦ ૧
ફરી ફરી તૂને નહિ મળે, અડ્યા હાવું ટાણુ રે;
અવસર સે નહિ ઝોળળો, કાલે આવશે આણુ રે. ચેત૦ ૨
જેતામાં જળ વહિ જશે, મૃગતૃષ્ણા ઝેલું રે;
પાછળ પસ્તાવો થશે, આગળ છે હેલું રે. ચેત૦ ૩
કર સતસંગત હરિ કથા, જેથી સંશય લાંબે રે;
સમણાનું સુખ શું કરે, જાંદે ઝળકીને જાગે રે. ચેત૦ ૪
મુરખના મનકાંતણી, મમતામાં માણે રે;
નભૂ નિરજન નાથને, જગ વિરલા જાણે રે. ચેત૦ ૫

પદ-રાગ હલારી.

દેસી મળે દિલકા મળે, વણુ દેખીને શુ કહિએ રે;
સાચુ કેહે અવળુ ભજે, તેથી વણુ ખોડ્યા રહિએ રે. દેસી૦ ૧
પાછા વળ્યા નર દેખશે, આગળ આડ છે ઝાઝી રે,
વાણીની જાળે ઘુચાઈ રહ્યો, કર્મ ફળે થયા રાજી રે. દેસી૦ ૨
સાચો જુકાનો સાંસો પડે, તેથી મૂળ ન જાણે રે,
મન મુકી વડતા ફરે, મત પોતાની તાણે રે. દેસી૦ ૩
સશે નાગે ડર્યા પૂરે, તેથી જરણુ ન થાએ રે;
નભૂ કેહે મનડતાણી, તેમુ કેમ કેહેવાએ રે. દેસી૦ ૪

✓ પદ-રાગ હલારી.

વસ્તુ હમારા દેશની, બહાલી લાગે તો બહેરો રે,
સાચુ ખોલે ગમશે નહીં, આ છે પાપનો પોરો રે. વ૦ ૧
કાગ કરમને મુકે નહીં, કોટી કરિએ ઉપાયે રે;
અંતર મેલ ટળ્યા વિના, કેમ હસલા થાયે રે. વ૦ ૨
ખણતર ઊંચુ ચઢે, દુષ્ટી કુવાની માહે રે;
કાચ મદિરમા કુતરે, દેખે પોતાની છાએ રે. વ૦ ૩
આપુ મટ્યા-વિના આપને, ઘણુ દેખે છે દુર રે,
દેહતણા અસિમાનમા, લોળવાયો છે ભુર રે. વ૦ ૪

પ્રરી ફરી મરેને અવતરે, તોએલાજન આપે રે;
 પાછું-ફરીને જુવે નહીં, તેથી ફેરે ન ફાવે રે. ૧૦ ૫
 એળલો જઈને ઉભો રહ્યો, ચોથે ઘર વાસ રે;
 નભૂ નિમિત્ત મટી ગયો, થયો પોતે પ્રકાશ રે. ૧૦ ૬

પદ-રાગ હલારી.

જરણના ખ્યાલા જેરવે, કોઈ વિરલા ભોગી રે;
 શુક્રકુણા એને હવી, તે એ રસના ભોગી રે. ૧૦ ૧
 વાણીના વાદ વીલામમાં, લક્ષ્યાં ન થાયે રે;
 અનુભવ આપ કર્યા વિના, જુઠે જક્ત પસ્તાએ રે. ૧૦ ૨
 સ્ત્રીપ દવાતી જળ લેઈને, મહાનીધિએ બાંધે રે;
 મુક્તાકેળ ફૂડાં બને, ઘણું મૂલે વેચાએ રે. ૧૦ ૩
 સંતતણી એ સાનમાં, કોઈ સમજે શાણા રે;
 નભૂ નિરંજન એળખો, બાણી થાઓ અભણ્યા રે. ૧૦ ૪

પદ-રાગ હલારી.

વિરલા કોઈ વેણમાં વેધાણા, વિરલા કોઈ વેણમાં વેધાણા;
 જુઠામાં તે ન બંધાણા. વિં ૮૬.
 વર્ણાશ્રમના ધર્મ, કરી કરી, કેટલાં બહુવાણા;
 ધનને હિંડે દોડતા રે, અજ્ઞાની અટવાણા. વિં ૧
 કામના આ લોક ને પરલોકની, ગાઈને ઘુંચાણા;
 કાળ લેશે જણ એકમાં અડધી, જેમ જીવને સિંચાણા. વિં ૨
 મોક્ષને કાજે સાધન સાધે, શીખે થઈ શાણા;
 શ્રીદ્ધ થઈને જગને લૂટે, એ લોભમાં લપટાણા. વિં ૩
 કરણું તેને કાંઈ રહ્યું નહીં, જે જોળતાં જોવાણા;
 નભૂ આપે આપને જોળખી, સમઝી સમાણા. વિં ૪

પદ-રાગ હલારી.

જાગ્યા તેણે અળકી જોવાણું, જોઈું ખરું જોળતાં જોવાણું;
 જાગ્યા તેણે અળકી જોવાણું. ટેક.
 વર્ણાશ્રમના ધર્મ વિધોગતે, પાળ્યા આણી પ્રીત;
 વિવેક સાધન પ્રગટયું સેજે, જાણ્યું નિલ્યાનિલા. જાં ૧
 ત્રણે દોશને જાણતા સેજે, થયો વેગગનો ભોગ;
 આલોક ને પરલોકના ભાળ્યા, કાગ વિદ્યા સમ ભોગ. જાં ૨

- સમ રહું મન સાંતમાં ને; દમીઓ ઇંદ્રી દસ; ૧૦ ૩
- ઉપરતી થઈ આપથી, વરતી ઔદે પોતાને વસ. ૧૦ ૪
- તીતિક્ષા સુખે દુઃખ સહીને, નિત કર્યો સતસંગ; ૧૦ ૫
- શ્રદ્ધા ગુરુવેદાંતને વાકયે, ચિતને લાગ્યો રંગ. ૧૦ ૬
- મોક્ષની ઇચ્છા એજ મુમુક્ષુ, અધિકારી થયો તેહ; ૧૦ ૭
- જીવ ને ધર્મર એકતા કેરો; વિષય ઝાઝો નેહ. ૧૦ ૮
- તત્ત્વમેસ્યાદિ મંત્ર નિગમના, વાર્ય લક્ષનો વિચાર; ૧૦ ૯
- સમંધ એવા સદ્ગુણથી, સાંભળવો પ્રકાર. ૧૦ ૧૦
- શ્રવણ થયું તે મનન કરીને, યાચે નિદધ્યાસ; ૧૦ ૧૧
- સાક્ષાત્કાર થતામાં છુટ્યો, ચારે દેહનો અધ્યાસ. ૧૦ ૧૨
- પ્રિયોજન સંસારનો દુખની, થઈ નિવૃત્તિ નેટ; ૧૦ ૧૩
- પ્રેમાનંદની પ્રાપ્તિ થાતે, ઠર્યો સમુદર જેટ. ૧૦ ૧૪
- દેહ પ્રાણધે જેમ ફરે તેમ, કરવું ના રહું કાંચ; ૧૦ ૧૫
- બલિહારી એવાં સંતની, નહુ સમજીને સમાય. ૧૦ ૧૬

પદ-રાગ હલારી.

માની લે રે માની લે મન, મળ્યાનાં ઓધાણુ રે;	
મન માની લે.	ટેક.
મળ્યા કેરી મીટ અળગી, કરી આપે જાણુ રે.	મન૦ ૧
હુર્ખ શોક ને માન મમતા, ન રહે તેની પાસ રે;	
નિર્વિકલ્પ સમાધિમાં, સદા તેનો વાસ રે.	મન૦ ૨
તે કરે સુકાં પર્યુષત, જેમ ત્વચા સંગે નાગ રે;	
તેને આત્મદર્શી ઓળખે, તાંહાં નહિ ણિજનો લાગરે.	મન૦ ૩
તે નિષ્પૃહિ ને નિર્મળા, સુખ દુખ વિના આનંદ રે;	
લેશ લેપે નહિ તેહને, માયા કેરો પ્રદ રે.	મન૦ ૪
તેને ઓળખી આદર કરો, અનુભવી આત્મારામ રે;	
નભૂ શરણે સદશ્રુતને, જૂલ્યો પામે ધામ રે.	મન૦ ૫

પદ-રાગ હલારી.

જીરે મન મરે તો અમર સદા, ન મરે વિતા સતસગજ;	
સતસંગ મળે રે સંચિતથી, નિસ્કામિક અંગજ.	જીરે૦ ૧
જીરે પંચ વિષય ઘણા પ્રોહ છે, તેમું ના ચાલે જોરજ;	
શુક્રકુણ્ડાએ નિવૃત્તિએ, તેના ઉદય અંકેરજ.	જીરે૦ ૨
જીરે વનમાં વસ્તુ ઘરની નથી, તાંહાં થઇ નિમટે ઘોરજ;	
અંતર અધ્યાસ છુટયા વિના, વનમાં નવ બેસે ઠોરજ.	જીરે૦ ૩
જીરે અધ્યાસ છુટે રે અભ્યાસથી, શુક્રગમનો વિચારજ;	
તત્ત્વમસી પદ સોધતાં, લક્ષે લયનો નિસ્તારજ.	જીરે૦ ૪
જીરે અનેક ઉપાય ણીજ કરો, તોયે દ્વેત ન જાયજ;	
નભૂ નિરમે પદ પામિએ, જો મન મનમાં સમાયજ.	જીરે૦ ૫

પદ-રાગ હલારી.

જીરે મન મનમહિ સમાયાની, રાજયોગની કહું રીતજ;	
હરિ શુક્ર સંત સેવા વિષે, પૂરણ આણિએ પ્રીતજ.	જીરે૦ ૧
જીરે સોહમ શબ્દને સોધિએ, પૂરિએ ત્રિકુટિમાં વાસજ;	
ઝંકાર ઓમજ ઉપને, કરિએ અખંડ અભ્યાસજ.	જીરે૦ ૨
જીરે મન પવન એકતા કરે, લક્ષ લયનો લેહેવાયજ;	
લય લય થાએ રે નાદમાં, સુરતા નાલિએ જાયજ.	જીરે૦ ૩

હરે તે સ્થળ દ્વૈત ભાસે નહીં, તાં નહિ વીધિ ને નિષેદહ;
 ધ્યાન ધ્યે ને ધ્યાતા નહી, તાં નહિ ભેદ ને અભેદહ. હરેં ૪
 હરે એ અનુભવ છે રે માહેલો, ખીજા વાણી વિલાસહ;
 વસ્તુ પામ્યા વિના જે વદે, તેણે સ્વરૂપનો નાસહ. હરેં ૫
 હરે જેને પુરૂષ આગે યયા, તેનો અનુભવ એહહ,
 રૂપ અરૂપી આપે રહ્યા, છતે દેહે વિદેહહ. હરેં ૬
 હરે અંતર લક્ષ એવો થયે, તે જન તેવા કેહેવાયહ;
 સદશુરૂ કરુણાએ કેહે નભુ, એમમન મનમાંહે સમાયહ. હરેં ૭

૧- પદ-રાગ હલારી-ચોતાલ.

હારે મારા, ખેલિડા, તમે સેવો મંતાંપાય રે;
 વેદ પૂરાણ ને શાસ્ત્રમાં, મોટો સતનો મહિમાય રે. હારેં ૧
 મત કેરાં ચરણ મેવે, જઠત ણધન જાય રે;
 અહુ સંગે કર્મ અંથી, સેઝમાં છોડાય રે. હારેં ૨
 અવિનામી ઓળખેથી, ખોળતાં ખોવાય રે,
 તાપ ત્રણે ટળે તનક્ષણ, જો આપને ઓળખાય રે. હારેં ૩
 મંત સેવ્યા વિના ખીજો, નથી કાંઈ ઉપાય રે;
 જઠભરથને ભેટતામાં, તરયો રહુગણ રાંચ રે. હારેં ૪
 પ્રહ્લાદને જો નારદ ભેટયા, લાણાવ્યા ગર્ભ માહે રે;
 વ્યાપક પ્રગટયા ખખમાથી, હિરણ્યકશ્યપનહે રે. હારેં ૫
 જે જે મહાપદ પામિયાં તે, શુરૂ મંત પસાય રે;
 સશુણ પ્રહ્લ એ સત છે, નભુ તેતણા શુણ ગાય રે. હારેં ૬

૫- પદ-રાગ હલારી-ચોતાલ.

હો મન માંહેરા, મનુશા દેહ મોઘે મૂલ, મા કર છાહેરા;
 સહોદર સહુ સ્વાસ્થી, અતે કોઈ ન આવે ટહાર. હોં ૧
 ચેત અવસર જાય છે, કેહે મંત વારંવાર રે;
 શોધ અનુભવ આપમાં, કર નિલ્લાનિલ વિચાર. હોં ૨
 તે તું તું તે એક અદ્વૈત, દ્વૈત અપરંપાર રે;
 મનથી તે મોની લીધો, મિથ્યા કલ્પ્યો સસાર. હોં ૩
 ભગૃત સ્વપ્ન સુષુપ્તિ તુર્યા, લગી અવસ્થા ચાર રે;
 શુદ્ધ વ્યોમાતિત વસ્તુ, તું પરાને પાર. હોં ૪

ધીજ હમે સહુ કીજિએ, તમે કોહો તેવી મહારાજ રે;
 કર ધરિએ શિવપિંડિએ, કોહો તો શિવળાણે આજ રે. હમે ૦ ૨
 સાચું ન માને જે જૂઠડા, તે સહુને સરખું જાણે રે;
 નભુસખીના પ્રભુ પાતળા, તમે જોજોને બીજે ઠેકાણે રે. હમે ૦ ૩

પદ ૩ જી.

આપો આપોને મોરલી હમારી રે, ઘેલાં હસવાં ન કીજેરે ગોરડી. ટેક.
 એ મોરલી મુને પ્રાણથી બહાલી, માફ તન મન ધન કરી જાણું રે;
 ક્ષણું અળગી નથી મુકતો, જીઓ રાત દિવસ ને બહાણું રે. આપો ૦ ૧
 છે ખેટી પ્રીતુભાનની, કિરતીજી માત તમારી રે;
 એ કુળમાં એ નવ ઘટે, ચોરીની ચાલ નકારી રે. આપો ૦ ૨
 ગત ચોરી ગજરાંજની, તમે લક હરિની લીધી રે;
 કળા ચોરી મુધાકરની, વળી કોરંગની ચોરી કીધી રે. આપો ૦ ૩
 નારંગી વિદુમ ને શ્રીકળ, બીલીકળ ઉર ઓપ રે;
 થોડા થોડા થોક સહુના ચોરી, કેહેવાયાં અનોપ રે. આપો ૦ ૪
 આજું તાણે ત્રુટયે માટે, દિલડે વિચારીને દીજે રે;
 નભુસખી નટ નીપટની, માફ વાચક માની લીજે રે. આપો ૦ ૫

પદ ૪ થું.

આલે આલે વિકૃલ વડકારા રે, તારી દોલતકડકો વાંસનો. ટેક ૦
 વૃંદાવનના ચોકમાં હમે, મહિ વેચવા સહુ ચાલી રે;
 મારગ માંહે પડી હતી હમે, બૂલેથી કરમાં આલી રે. આલે ૦. ૧
 કરમાં દીધી મોરલી પછે, મરકલડે મુખ જોયું રે;
 નભુ સખીના નટવરને નિરખી, ભવનું જંધન જોયું રે. આલે ૦. ૨

દાણુલીલા

છંદ-સવાયા.

ગોકુળથી મહિ વેચવાને, સહુ ચાલી વૃંદાવન;
 વૃંદાવનના ચોકમાં, જઈ ઘેરે નંદાનંદ;
 ઉભી રહે નવલી નારી, ચોરી જાય દાણુ ઠગારી;
 તરે મે-દીઠી તારી, વાડું છાં જોલ વિચારી;
 ધરે શું ગર્વ ધૂતારી, લેશું મહિમાટ ઉતારી રે.
 નંદનું અહિંયાં શું દાટયું છે, શાને મેલે દોટ;
 વેગળો રહિને જોલજે જાળક, મારીય માંથામાં થોટ;
 છાનો રહે છેલ છોગાળા, ચમકેલા ના કર આળા;
 કોરે રહે કાનક કાળા, મૂકીરે મૂટથે માળા;
 વહેલા વાંસળીવાળા, ઘેરો મા ઘાટ જોવાળા રે.
 થોટના મારયા જહુ પડ્યા છે, સાંભળ મજની નાર;
 દાણુ ન મેહેલું દોકડો, જો કાલની યાય સવાર;
 ઉભીં, ચોરીં, તરેં, વાડું, ધરેં, લેશુંં.
 જળ તાડે મે જાણિઉં, અલ્યા આવડું ન કર જોર;
 મેહેખારો સરખો ફરે તું, મહિ માખણનો ચોર;
 છાનોં, ચમં, કોરેં, મુકીં, વહેં, ઘેરોં.
 ચોર છેએ કે શાહ છેએ, શું તારે તેનું કામ;
 દાણુનો દોકડો ચુકવીને તું, જાને તારે ધામ;
 ઉભીં, ચોરીં, તરેં, વાડું, ધરેં, લેશુંં.
 વેગળો રહે શું વળગે પાલવ, દેએ સંઘળો સાથ;
 અંગ સાથે શું અડકયો આવે, મહેલને મારો હાથ;
 છાનોં, ચમં, કોરેં, મુકીં, વહેં, ઘેરોં.

મારા તાતને ઘેર ફરે છે, દાઝીઓ સો હંતર;
 તારા સરખી પારવની છે, ગોળરની વાળનાર;
 ઉભીં, ચોરીં, તરેં, વાંં, ધરેં, લેશું.
 ઝોળખતો નથી કોઈને રે, કરે સમઝાવનાની શોર;
 હું સરખા લખ આકર મારા, ગાપનાં આરે ઠોર;
 છાનોં, ચમં, કોરેં, મુકીં, વહેં, ઘેરોં.
 મેણા દેછે માનુની તું, રાખે છે બહુ ટેક;
 આ ગોવાળા મહિ લૂટશે, માટ ફૂટશે એકેએક;
 ઉભીં, ચોરીં; તરેં, વાંં; ધરેં, લેશું.
 માટ ફૂટે તો માવણ, અહીંયાં ભેવાયરણું થાય;
 નંદને પડે નાસવું, નથી હીઠો તે કંસરાય;
 છાનોં, ચમં; કોરેં, મુકીં; વહેં, ઘેરોં.
 કંસ તે મારે ચાર સરીખો, તેને તે ગણે કાણ;
 મહિ આખ્યા વિના જાય તો તુંને, નંદરાયની આણ;
 ઉભીં, ચોરીં, તરેં, વાંં, ધરેં, લેશું.
 એવડો જાણિયો ઉતો તારે, સાને લીધી મધરાત;
 બંધીયાંને વાપડાં મેલ્યાં, રેતાં માત ને તાત;
 છાનોં, ચમં, કોરેં, મુકીં, વહેં, ઘેરોં.
 મરંકલડે ભેલી મેણા દે ને, નેણ નચાવે નાર;
 પ્રેમનું ગોરસ પ્રીતે પાતાં, શાંને લગાડે વાર;
 ઉભીં, ચોરીં, તરેં, વાંં, ધરેં, લેશું.
 ગોરસ મોઘાં મૂલનું, નથી દોકડા મારી પાસ;
 આવતે ફેરે પાછં, ને વધશે આપે છાસ;

દાણુલીલા-૨ જી.

છંદ-સવાર્યા;

માથે મહિના માંટ ધરીને, મધુપુર ચાલી મહિયારી;
ગોધન ચારે દાણુઘાટમાં, ઉભા ગુણુવત ગીરધારી. ૧
સજ્જ કરી સહુ ગોવાળાને, હરિકહે વાત સુણો મહારી;
દાણુ દધિનુ આખ્યા વણુ કોઈ, જાવા નવ પામે નારી. ૨
તતખર થઈ આપ્યા ત્રીકમજી, સહુને સીખ દઈ સારી;
દાણુ દહીંનુ દીધા વણુ જો, એ જાણે દોડી દારી. ૩
ગોપ કહે તમે ઝઘડો કરતાં, હરિઆગળ જાયો હારી;
નભુસખીના નટવરખર ડોટી, અનંગ નાખુ જોવારી. ૪-૧

હારે તે કોઈ ખીજી હોયો, આંહાં નહિ ડાઢ ગળે તહારી;
પ્રીપ્રભાનની ખેટી આજ છે, ટોળામાં રાધે ખ્યારી. ૧
દોડયો આવે આંહાં શું ડાટયુ, છોકરવાદી નહીં સારી,
નખરાં કરે ને નેણુ નચાવે, કાળજ ધાવ કરે કારી. ૨
જાવાદો જીવનજી માથે, ગોરસમાટ ઘણુ ભારી,
અમુર થાય છે અલગેલાજી, અમે હરિએ અળખા નારી. ૩
અમે જોખણિએ એક ખોલમાં, વાંકખોલા બ્યલિચારી;
નભુસખીના નટવર રંગરસિયા, ખાનકની જાળી ખલિહારી. ૪-૨

હમે બ્યલિચારી તો તુ વેશ્યા, ખોલીને ખોલાવે છે,
હળવે રહિને વાત કરતા, ચઢી ચઢી શું આવે છે. ૧
લટકા મટકા કરતી મેળા, જાગુટીને મટકાવે છે,
નાક સંકોટે મોહો મચકોડે, નખરે નેણુ નચાવે છે. ૨
આખ્યામાં શું તાહાડ જાણે, જાજું જોર જણાવે છે,
ચમક ઝમક ચપળાઈ સાથે, મનની વાત જણાવે છે. ૩
હંઈડાં કેડ હેત જોઈને, ચતુર આખવા આવે છે;
નભુસખીના નટવરને નારી, તાહાડ ગોરસ ભાવે છે. ૪-૩

ચાખ ચીલડાં ચણીજોર તું, હમને શું સમજાવે છે,
અમે અળખાના અંગ સંઘાથે, અડયો અડયો શું આવે છે. ૧
ચુંખન કરવા ચપળ થઈને, કઠ જાંવડી લાવે છે;
સઘળી સહિયર દેખતાં કર, ઉરને શું અડકાવે છે. ૨

કરમાં કર આલીને કાના, સમસ્યા શું જાતલાવે છે;
ભોળી નાર હમે લગુવાડાં, લાળીને લરમાવે છે. ૩
દાણુ દધીતું નથી સાંભળ્યું, કર શું નવો ચઢાવે છે;
નભૂસખીના નટવર રંગરસિયા, ફેલ કરયામાં પાવે છે. ૪-

ફેલ હમારાં તે શું દીકાં, બુકાં વાયક બોલે છે;
ઝાંઝું કરતાં જાહેર પડશે, ચરચીને ક્યાં ચોળે છે. ૧
વઢવા સાડ એક પગે ઘઈ, કાંઈએક ખાંપણ બોળે છે;
હું અડક્યો તો તું અડ મુજને, મુજપર મહિ ક્યાં ઢાળે છે. ૨
મેં દીધું તો તું કર ચુંગન, શાને નેણા ઘોળે છે;
કંઠે ખાંડ ધરી તો તું ધર, શાને છીલર છોલે છે. ૩
સાટે સાદું વાળ સખી તું, આંહાં કાંઈ પાને પોલે છે;
નભુસખીના પ્રભુ કેહે વેહેવારે, સાચો ન્યાય તોળે છે. ૪-

ન્યાય તમારો સાચો નટવર, તમે ડાયા સૌ ઘેલાં છે;
તમે પુરુષ ને હમે પરનારી, એ કાંમ કાંઈ સેહેલાં છે. ૧
વાંકું છે તો તાહરાં મનમાં, હમેં સુધાને સુધું છે;
પાન પીઠપર કાચો ચુનો, કોઇના કેહે જે લંધું છે. ૨
નટાસટાની વાતો મુઠી, જીવન હમને જાપા દો;
દાણુ તમારું વળતાં દેશું, ગોરસ તો વેચાવા દો. ૩
મહિ વેચવાને જા મહિયારી, વેહેલી વેહેલી આલીને;
નભુસખી સહુ દાણુ ચુકાવી, હમને દોકડા આલીને. ૪-

હમણા નથી હમારી પાસે, મહિ વેચીને લાવીશું;
વળતે ફેરે હિસાળ કરીને, તાહારું દાણુ ચુકાવીશું. ૧
તાહારી ધીર ન આવે હમને, વાત કરી શું વાહાય છે;
ઘણા દીવસથી દાણુ હમારું, ચતુરાં ચોરી જાય છે. ૨
ચોર જાણે ચોરતણી ગત, સઘળે કેહેવત વાણી છે;
કોણ રાયજીએ બેસાડ્યો ને, તું તે કાંહાંનો દાણી છે. ૩
કપડું રાજ છે કંસરાયનું, રોકે વિનતા મંદને;
નભુસખીના પ્રભુ બઘડો થાતાં, પડે નાસવું નંદને. ૪-૫

કંસરાય તો તારે મોટો, મારે મન તો ચાર છે;
એહેનું મૃત્યુ પાસે આવ્યું, એ હરિનો વિચાર છે. ૧

નંદરાય ગોકુળના રાજા, તેનો નંદકુમાર છે;
 પ્રીતુલાન વરસાણે એ સહુ, આહીરનો પરિવાર છે. ૨
 ગોલ ફટાણા ગોલો હમસું, તુ કોઈ નવલી નાર છે,
 આજ ન કર રહે અળગી અમથી, આહા કાંઈ તારો ચાર છે. ૩
 તારા મનમા વાત ગમી છે, તોયે ઘડિએક વાર છે,
 નભુસખીના નટવરની લીલા, અતુપ અપરમપાર છે. ૪-૮

ઘડી ઘડી એમ કરતો રહેજે, ગોલ સંભાળી બાળકડા;
 ખીણ તાહારી ગાળ ન સાળે, તમારી માને લાડકડા. ૧
 લાડ હમારાં તે પુરે છે, તાહારે શી પંચ્યાત છે;
 ફાટું ફાટું ગોલો મુખથી, તુ ભતુવાડી જાત છે. ૨
 હુ ભતુવાડી તું ભતુવાડો, આપણા કુળની ચાલ છે;
 ન માને તો પુછી જો તું, તારી માને માથે તાલ છે. ૩
 પાળેલો ને પેટભરો એમ, કહી તુજને ગોલાવે છે;
 નભુસખીના નટવર રગરસિયા, તુ કહિને કેહેવડાવે છે. ૪-૬

મેણા દેવી મરમે ગોલે, ભરમે આળસ મોઢે છે;
 ચાળા તાહારા અહિં નહિ ચાલે, હવડા મટુકી ફાટે છે. ૧
 છમછમાટ કરતી ધરતીપર, વળી અગોડો છોડે છે,
 હસે રસે વળી અધુર રશે ને, મરમે મુખ મચકોડે છે. ૨
 મુખ મચકોડે તુ કાહાં ખીપો, છાંછલમાછલ છોડી દે;
 ગોરસની જો ગરજ હોય તો, પ્રીતિ હમસું જોડી દે. ૩
 છાસ ઘાસમા તે શું રીએ, હીરા સાટે કોડી દે,
 નભુસખી કેહે મુજ લણી તુ, તારૂં મન મરોડી દે. ૪-૧૦

મન મરોડયામાં શું બાકી, જોડ્યુ વાયક પળવાને;
 મહિ વેચવાને મશે મોહન, આળ્યા તમને મળવાને. ૧
 અહિયા નથી ઉધારો એવો, રાક રૂપૈયા રળવાને;
 ભાવ ધરી આળ્યા તમ પાસે, હેતે લીતર ભળવાને. ૨
 હુળી મળીને હેતે જ્યાં, પ્રીતે ગોરસ પાયાં છે,
 વેચ્યાં કરતાં હરખ વિશેષે, જાએ લાલ કમાયા છે. ૩
 પુરણ પ્રહ્લ પ્રગટ પુત્રોત્તમ ગોપેશ્વર કેહેવાયા છે,
 નભુસખી એકાદશ સવાયા, નેહ ધરી ચુષ્ણ ગાયા છે. ૪-૧૧

X M

વીદુરજની ભાણ.

X M

પદ-સંગ હલારી.

પાતળિઓ બહાલો પ્રેમતણે વસ છે, જોગ જગન વ્રત નેમ ગણે નહીં;
પ્રેમ તાહાં નિસદિન રહે ૨. પાત૦ ટેક.

એક દિવસ અલગેલોજી આવ્યા, હસ્તિનાપુર મોલ્તર;
સામા જઈ વિદુરજએ, હરિને કીધો નમસ્કાર રે. પાત૦ ૧

હુરજોધને જાણ્યું કૃષ્ણ આવ્યા, તે આવશે મારે ઘેર;
ગર્વિષ્ટ રાજ સામો ન આવ્યો, એવી જાણો અહુકાળી પેર રે. પાત૦ ૨

પ્રભુજી પધાર્યા વિદુરને ઘેર, જાણી ગતએ વાત,
આપણને ગુફી એને ઘેર ગયા, તારે આપણે કરે ઉતપાત રે. પાત૦ ૩

નમ્રમાહે હડતાલ પડાવી, કોપ કરી રાજનંત;
આવું ફેરવી આખા પૂરમાં, કોઈ વિદુરને આપે નહીં અન રે. પાત૦ ૪

પ્રભુને દેખી વીદુર હરખ્યા, ને હરખી વિદુરની નાર,
પ્રાણનાથ પદોણા આવ્યા આજે, ધન હમારો અવતાર રે. પાત૦ ૫

વિદુરજ ચીટામાં ચાટ્યા, લેવા સામગ્રી સાર,
દ્રવ્યલેતા કોઈએ અન ન આપ્યું, આપે તેને રાજ મારે હાર રે. પાત૦ ૬

વિદુરની સ્ત્રી વાટ જીવે છે, જે નાથ લાવશે અન,
સારી રીતે રસોઈ કરીને, જમાડયું જીવન રે. પાત૦ ૭

વિદુર, કહે નારી અન મળે નહિ, રાજનંત ફેરવી આણું;
પદશી ખરચતે અન મળે નહિ, ઉછિત આપે કાણુ રે. પાત૦ ૮

નારીએ નિસવસ સુક્યો, હવે શુ થાશે આ વાર,
પ્રાણનાથ પદોણા પધાર્યા, શુ જમશે મોરાર રે. પાત૦ ૯

જોજો વાળીને ગઈ જેતરમાં, વિણ્યો કૂળો ને કલાર,
કણુજરી લાંબકી ને તાઢળજે, ઉશેડયો એડેવાર રે. પાત૦ ૧૦

ભાણ જોધને જીવર રીઝ્યા, વધા વિશ્વાધાર,
સાત વાનીની ભાણ ન કીધી, મારી નારી આ સોળહજાર રે. પાત૦ ૧૧

હુરજોધન સગે મૈન્ય લઈને, આવ્યો વિદુરને દ્વાર,
કાકા હમે પદોણા લેળા, આવ્યા આણી વિચાર રે. પાત૦ ૧૨

વિદુર કહે ભાઈ ભલે પધાર્યા, રાજજી કીજે સ્નાન,
હુ એકલો કેમ ઉહુ કાકા, મારી સેનને દેણુ માન રે. પાત૦ ૧૩

પેહેલી સેન્યા ને પછે તમે ચાલો, નાહાવા મેલ્યાં નીર;
 ઉબટ અંગે તેલ કચોળાં, ભરી મુકયાં ધરી ધીર રે. પાત૦ ૧૪
 કેટલુક ચોળ્યું ઢોળ્યું કેટલુ, બાણે જે ખૂટી જાય;
 પ્રભુકૃપા તેને ઉજીમ ચાની, એકે કચોળુ ઉજીં નવ થાય રે. પાત૦ ૧૫
 તાળાકુડી જળ ભરીને મુકી, તે જળ જાવા કીધું છીદ્ર;
 પાતાળથી આવ્યાં ગગાકુડીમાં, બાણે મેઘ મોકલ્યા હોય ધંદ રે. પા. ૧૬
 બાળમે બાળક લઈ જમાને બેઠા, સહુને પોંચી સોનાની થાળ,
 પારખુ દેખે તોહે મૂઠ ન સમજે, ઘણુ રીસે બળે ભૂપાળ રે. પાત૦ ૧૭
 વિદુરની નારીએ લાલ પ્રીશી, તારે બોલ્યો દુરબોધન રાય,
 શાક પાક તો પછી પ્રીસાશે, પેહેલા લોજનિયાં પ્રીશાય રે. પાત૦ ૧૮
 વિદુરની નારી મન વિમાસે, હવે કેમ રેશે મારી લાજ;
 જલ કરડીને મઝૂં એમ વિચારયું, તારે બોલ્યા તે શ્રીમહારાજ રે. પાત૦ ૧૯
 લાલી ભુલો છાબુલો પેલા ઓરડા, તમે રાધીને મુકયા અન,
 અતુચર મારા પ્રીશે છે, એમ બોલ્યા બુગજીવન રે. પા. ૨૦
 પાત્ર લઈને પ્રીશનાર નિકળ્યા, નાના વિધના પાક;
 પેંડા ઘરડી ઘેબર ખાન કળી, કોઈ પ્રીશે છે સુદર શાક રે. પાત૦ ૨૧
 સેવ શુભાળી ને લાળશી, માંદી લેચી ને કંસાગ;
 સરવે તરેના શાક રાયતા, જે સરજ્યા સસાર રે. પાત૦ ૨૨
 જેના મનમાં જે ઇચ્છા તે, શુભે પ્રીશ્યાનો પોકાર;
 રાજા દેખીને દાઝ્યો ઘણુ, આ કોણે કર્યો ઉપકાર રે. પાત૦ ૨૩
 મારી આણુ તે કોણે લોપી, તેનો હવડાં આણુ અંત;
 મુરખ મનમાં સમજતો નથી, એને સાહે કરે ભગવત રે. પાત૦ ૨૪
 આચમન લઈ લીધા મુખવાસ સરવે, આલ્યા રાજા ઘેર;
 વિચાર કિધો જે એ કામ કૃષ્ણનાં, હરિ કરે તરણાનો મેર રે. પાત૦ ૨૫.
 પરાણા રાખીને પ્રભુને વોળાવ્યા, એવો ભક્તિનો મહિમાય;
 લાલ વિદુરની પ્રેમે આરોગ્યા હરિ, તેનો રક નહુ જશ ગાય રે. પા. ૨૬
 ગાએ સિંચે ને સાલજે. જે પ્રેમ ધરીને મન;
 નહુ કહે હરિજનને સદા, સાહે કરે જીવન રે. પાત૦ ૨૭
 લાલ વિદુરના ભાવની, પ્રેમ ધરીને ગાએ,
 નહુના પ્રભુ વશ પ્રેમને, તે ઉપર હરિ રાજ થાએ રે પાત૦ ૨૮

અગમ વાણી.

૫૬-રાગ હલારી-ચોતાલ.

અગમવાણી સંતની, સત માનને સંસાર રે; ટેક.
 લાઈ અગમવાણીં
 મટે નહીં કહું બળ પાંકી, નિશ્ચે એ નિરધાર રે. લાઈ૦ ૧
 બહાલાં માંહે વેર ધાશે, પરાયાંસું ખ્યાર રે; લાઈ૦ ૨
 સાસરિઆંસું પ્રીત સળળી, નહિ કુટુંબસું કાર રે. લાઈ૦ ૩
 ગ્રાહણ સેવે સુદને, તે કરશે બહુ આચાર રે; લાઈ૦ ૪
 વિપ્રના તે ગુરુ થેને, કરશે વેદોચ્ચાર રે. લાઈ૦ ૫
 વરસ નવની ગર્ભ ધરશે, અસતનો આધાર રે; લાઈ૦ ૬
 કુળવધુ કુટિલા થશે, નર ઈચ્છશે પરનાર રે. લાઈ૦ ૭
 એક એક પુત્ર પુઠે, નારી વળગશે દસખાર રે; લાઈ૦ ૮
 તે થાકીને નાઠા પ્રરશે, ઠરસે નાહિ આ ઠાર રે. લાઈ૦ ૯
 આપી થાપણુ ઓળવશે, સમ જુઠા ખાસે હજાર રે; લાઈ૦ ૧૦
 પ્રભુભાગા નવ કદે, કરશે કુડાં કર્મ અપાર રે. લાઈ૦ ૧૧
 વરણાવરણી મટી જશે, વરતશે એકાકાર રે; લાઈ૦ ૧૨
 રક્તેચ્છમય ઉરવી લખી, થશે કલંકી અવતાર રે. લાઈ૦ ૧૩
 વિપ્ર વેસ્થા સંગ રમતાં, થશે એક કુમાર રે; લાઈ૦ ૧૪
 અસ્વ અચ્ચાનક આવશે, બહુ અઝ સાથે સાર રે. લાઈ૦ ૧૫
 પશુપતાકા અઝ લઇને, કરશે દુષ્ટનો સંધાર રે; લાઈ૦ ૧૬
 નભૂનો પ્રભુ પ્રગટ થાશે, ધર્મ થાપનહાર રે. લાઈ૦ ૧૭

—***—

કુમારિકાષ્ટ.

છંદ-ભુજગપ્રયાત.

ૐ નમો આદ્ય મા બરદ ધારી, બાળાબહુચરી આઈ લેને ઉગારી;
 ભવાનીતણા છે ઘણા લેલ ભારી, કૃપાસિન્ધુ કૌમારિકા સુખકારી. ૧
 મોટા મહાસુની જોગી ધ્યાને જાય છે, ધરે ધ્યાનમાં તાપસી જે તપે છે;
 તારો પાર પામે નહિ માત મારી. કૃપાસિન્ધુ ૨
 દેવિ શર્ણુ થાતે સહુ દુઃખ નાસે, સદા સાહે પ્રેમ રહે નિત્ય પાસે;
 લેતાં નામ દારિદ્ર નાખે નિવારી. કૃપાસિન્ધુ ૩

ઈશ્વરચરિત્ર વિષે.

કુશ્મંદીમાંહે રહ્યાં સકય વ્યાપી,	સમરણુમાત્રમાંહેનાજો કષ્ટકાપી;	
ઘઈ પાંકી જાળા દુઃખહારી.	કૃપાસિન્ધુ.	૪
ત્યે ગાઓ ગાંને ધરે નિત્ય ધ્યાંને,	મોહો મદમાંહી ભમો ભૂર સાંને;	
પ્રી વાન સંન્યસ્ત ને પ્રદાચારી.	કૃપાસિન્ધુ.	૫
તે નિગમ ઢેહેતા નથી પાર લહેતા,	આલે ભાર બહેતા ઘણો જ્ઞાન પ્રેતા;	
૩૬ એકમાં દો ભવાંબધી ઉતારી.	કૃપાસિન્ધુ.	૬
૧૧ કામ બુદ્ધિ ભણ્યાનું ગણ્યાનું.	નથી યોગ અષ્ટાંગ યોગિપણાનું;	
કું ઘેલું ગાતાં રીઝે ટેક સારી.	કૃપાસિન્ધુ.	૭
જી મા ભવાની કૃપાદૃષ્ટી ભાજો,	નહુ લાડકા જાળના લાડપાજો;	
૨ આસરે ને માણ જોય તહારી.	કૃપાસિન્ધુ.	૮

મહિના.

હાળ-ગરબો.

કારતેક કાનડ કરજોડી કહું રે, મારાં તનની તાલાવેલી લાલ;
 સુંળણે સુજને શું થાએ છે રે, મારી વાત કહું મન મેલેલી લાલ;
 બહાલા આજ એકાંત લલે મળ્યા રે. ૧

માગશર મન માંડ અકળાય છે રે, તનમાં તાવડલુ નિત આવે લાલ;
 કાંઈ ગમે નહિ ફટકારી ફરું રે, સુજને રેળી નિદ્રા નાવે લાલ. બહા. ૨
 પોપે પીડા તે કોને કહું રે, ણિલ કોઈને કેમ કેવાએ લાલ;
 સમજ પડે નહિ જે શુધાય છે રે, દરદ એ કોઈથી ના પરખાયે લાલ. બહા. ૩
 માહે મારા મનમાં ધારતી રે, કાન મળે તો પૂધું પ્રીતે લાલ;
 દરશન આપ્યું તે રૂંડું થયું રે, વિનતી શુણ્ણે એકે ચિત્તે લાલ. બહા. ૪
 ફાગણ ફેર પડ્યો તમને મળે રે, તેથી મન આંચો વિસવાસ લાલ;
 હરણ આધી છો એ દરદના રે, આજ મારી પૂરણ થાશે આશ લાલ. બહા. ૫
 અંધતરે ચિંતા સદુ મારી ટળી રે, તમે દીશે દરદના આધી લીલ;
 આ મારી નાડળુએને પરખી રે, સુજને ચેટક કે કાંઈ વ્યાધી લાલ. બહા. ૬
 વર્ષશાળે વણ સમઝે શું કહું રે, તન માંડ ધનધન નિત તપે છે લાલ;
 અંગે આળસ આંસું આંખમાં રે, તમને મળવા મત્ત ધપે છે લાલ. બહા. ૭
 જેઠે જુગતી કાંઈ જાણું નહીં રે, જાળક તેથી જોલી ન શકું લાલ;
 ઉચ્ચાટણ જેમ કોઈને કોઈ કરે રે, તેમ હું કહિંએ ઘડિએ ન ટકું લાલ. બહા. ૮
 અશાઠ માસ અનોપમ દાડલો રે, મારા મનનુ ધાર્યું થાશે લાલ;
 માવ મળ્યા તે મટશે મૂજને રે, હાવે મારી પીડા સઘળી જાશે લાલ. બહા. ૯
 શ્રાવણ સામંજિયા મારા સંમઝે રે, સાચેસાચું હોય તે કેળે લાલ;
 રસિયા પરિક્ષા કરજો રોગની રે, અલળેલાળ એસડ દેળે લાલ. બહા. ૧૦
 ભાદરવે ભૂદરણ કર ગહે રે, નાડી જોતાં નાર કંપી લાલ;
 પ્રગટ્યો કામ કળા દેહેની ફરી રે, ચાતુર વરે લઈ ઉરમું આંખી લાલ. બહા. ૧૧
 આશો મેર કરે અલળેલડો રે, અળળા કેરી આશા પૂરી લાલ;
 રામા રસણસ કીધી રગમા રે, અંણુએ ન રહી આશ અધુરી લાલ. બહા. ૧૨
 ખારે માસ ખાદુ લાવે કરી રે, ગુણુર્વતાના હેતે ગાયા લાલ;
 નભુસખીના નટવરને નાળતાં રે, મુનસાં દેહેના લાલકમાયા લાલ. બહા. ૧૩

અહુચરાજનો ગરખો.

(વીરમ ગામના તળાવપર છે તેનો.)

પ્રથમ ગણપતિ પ્રણામ કરું પ્રેમથી રે લોલ;
સમરું સરસ્વતી માત નિલ્ય નેમથી રે લોલ;
ગુણ ગાવાને આનંદું મન માહેરું રે લોલ;
ક્ષમા અપરાધ હું છોડું હું મા તાહેરું રે લોલ.
ન જાણું વીવેક વાણી અક્ષર લેદને રે લોલ;
ન જાણું શ્રુતિ પૂરાણ શાસ્ત્રકેસ લેદને રે લોલ.
અદ્ય બુદ્ધિએથી બાળ આળ હું લવું રે લોલ;
કાલાવાલા કરી માત તૂંજને રતવું રે લોલ.
સાચી સલખનંદુરી માત સદા સોખમા રે લોલ;
વીરમગામમાં વસ્યાં ગંભીર ગોખમા રે લોલ.
આવે લોક થોકેથોક ઘણો ભાવ છે રે લોલ;
સેહિ મુનસર તે દીપતું તળાવ છે રે લોલ.
ચારે પાસે બાંધેલા ઘાટ છે રે લોલ;
ત્રટે દેવળ તે ત્રણસે ને સાઠ છે રે લોલ.
આઈ ઉગમણા મુખનો અવાસ છે રે લોલ;
શિવ વીધુના ધાનેક આસપાસ છે રે લોલ.
ડુંડું મુનસર તળાવનું ત્રટ છે રે લોલ;
ઘરનાળાં ઉપર માતનો ધુમટ છે રે લોલ.
બુક્તિ ભેતાં ઘણુ માઈ મન હરખિગિ રે લોલ;
મેતો અલોકિક વીરથ સરખું નીરખિગિ રે લોલ.
હોલતબદીના દેદાર કચ્ચો રંગમા રે લોલ;
અતિ આનંદ વાધ્યો છે મારા અંગમા રે લોલ.
રૂપ વરણવવા સેવતું સામ્રથ નથી રે લોલ;
ભૂર બુદ્ધિ નથી સુદ્ધિ શું કહ્યું કથી રે લોલ.
માનુ વરણવ તો સાત સાગરથી ઘણું રે લોલ;
અહ્ ચાંચમા કરું વળાણુ તે તળું રે લોલ.
સુંદીર ચોટલો તે નાગ વાસુકી જસો રે લોલ;
શિથ ઉપરથી કટિ પ્રમાણે ધસ્યો રે લોલ.

વદન ચદ્રમા શોભે છે ચુરણીમાતળે રે લોલ;
 મોળ કળાએ શોભી રહ્યો છે તે ઘણે રે લોલ. ૧૫
 નેત્ર અણુજ જુગુટી છે કમાનમું રે લોલ;
 બમર આળીનો સમઘ થયો કાનમું રે લોલ. ૧૬
 ગળસ્થળ ઉપર ત્રાજવું શોભી રહ્યું રે લોલ;
 બાણે કંચન કુદને રત્નને અહ્યું રે લોલ. ૧૭
 રૂડી નાસિકા પ્રમાણ શુક ચંચળી રે લોલ;
 અધર ઉપમા પ્રવાળી ણિળના જમ્બી રે લોલ. ૧૮
 દત્ત પંક્તિ તે હીરાની રૂડી હાર છે રે લોલ;
 સ્વર કોકિલા સરિણો સુભ સાર છે રે લોલ. ૧૯
 મધુર હાસ્ય મારી માવડી હેતે કરે રે લોલ;
 કંડુણા કટાક્ષે તે સેવકના દુખ હરે રે લોલ. ૨૦
 શ્રવણ ચંપક ને હઠપચી રહી હસી રે લોલ;
 કંઠ કપોત કૃપાળી મારે મન વસી રે લોલ. ૨૧
 ગજસુઠ જુજડડ દીપે આંગળી રે લોલ;
 લચ્ચા ઘાટથી ઝેવી તે મગની ફળી રે લોલ. ૨૨
 રૂઢે વિસાળ કૃપાનો વાસ છે ઘણે રે લોલ,
 પેટ પોએણસુ શુણ તે સાગરતણે રે લોલ. ૨૩
 નાલી અમૃતનો કુપ આડો આઠ છે રે લોલ;
 કટી પાતળી તે કેસરીનો લાંક છે રે લોલ. ૨૪
 જુગ્મ ચરણ અધોમુખ થંભ કેળસા રે લોલ;
 અગુઠા તે બાણે નાગની ફળા જસા રે લોલ. ૨૫
 પાની સતડી દીસે તે કંકુ લોળસું રે લોલ;
 આંગળી જોતાં તે ચિત્ત ચરણે વચ્ચુ રે લોલ. ૨૬
 પેરયા વિણુવા ટોડા ને કદલાં કાંખિઉ રે લોલ;
 રણકે નેપુર ઘુઘરી છે લાંખિઉ રે લોલ. ૨૭
 આઝાં આંઝરે કર્યો તે અમકાર છે રે લોલ;
 કટીમેખળા કહી અહીં એ સાર છે રે લોલ. ૨૮
 આરસી છટલા અંગુડી અતિ શોભતી રે લોલ,
 હથેલી તે કમળદળ કંડુણાવતી રે લોલ. ૨૯
 દસે આગળીએ વેડ પોંચાં સાંકળાં રે લોલ;
 આગટ જાજરીઆંજડાવ ચુડામાલરયાં રે લોલ. ૩૦

વાકે બનેલા ને બાબુળધ કાકણી રે લોલ,
 ઠકે તુળસીમા રૂડા જડ્યા છે મણી રે લોલ ૩૧
 અદનહાર ચેલુમાળ ને । હુમેવસુ રે લોલ,
 રૂડી અપકળી અરીસો સોલે ખેલસુ રે લોલ ૩૨
 ધ્રુવણ અકોટા ને પાટડી છે લટકતી રે લોલ,
 જડ્યા રત્ન ને ઝવેર ચુની અળકતી રે લોલ ૩૩
 અતિ સુંદર હીસે છે અલકાવળી રે લોલ,
 નથ વેસરની નેત નેતમા લળી રે લોલ ૩૪
 નેત્ર કાજળની રેખ આદલો કરચો રે લોલ
 ઘણુ શોલે છે જે સીંદુરે મેઘો ભરચો રે લોલ ૩૫
 ચોડ્યા ચોખલા ને આડ કરી રાતડી રે લોલ,
 રૂડી દામણી ખીરાજે શીશ રાખડી રે લોલ ૩૬
 ગુથ્યો ચોટલો પરોચા મોતી વાળમા રે લોલ,
 ગોદધાનો શબ્દ થાય છે રસાળમા રે લોલ ૩૭
 ચરણા ચુદડી ઓડી છે અતિ રંગની રે લોલ,
 રૂડી શોભા વસ આભુપણુ અગની રે લોલ ૩૮
 પેચ્યા હારડા તે દેવતર પુલના રે લોલ,
 કાંઈ કાળે ન સુકાય છે અમૂલના રે લોલ ૩૯
 રૂડા બેરખા બાધ્યા છે કર પુમતા રે લોલ,
 મોતી ક્રુમખા લટેર લૂમ ક્રુમતા રે લોલ ૪૦
 હેવા ઠાઠથી ખીરાજે મા આનદમા રે લોલ,
 દર્શને ન રહે લેશ દુખ દ્વંદ્વમા રે લોલ ૪૧
 પ્રતદીપકની નેત રૂડી જગમગે રે લોલ,
 અગર ધુપનો તે ધુમ્ર ધુમડળ લગે રે લોલ ૪૨
 રૂડી આરતી તે યાએ છે કપૂરસુ રે લોલ,
 અતિ આનદ વાધ્યો છે ભરપૂરસુ રે લોલ ૪૩
 મળી મેદની ઠરી છે ઘણુ ઠાઠમા રે લોલ,
 ખીરાજ્યા છે સુનસર કેરા ઘાટમા રે લોલ ૪૪
 જેજેકાર ઉદો શબ્દ યાએ છે ઘણુ રે લોલ,
 આનદ ઓઘમા નથી રહેતી કાંઈ મણુ રે લોલ ૪૫
 એવા આઈંછ આનદરૂપ ન્યાણિઆ રે લોલ,
 સર્વ જન્મના જન્મળ દુખ ટાળિઆ રે લોલ ૪૬

જે કોઈ ગરબો ગાયે શીખે ને સાંભળે રે લોલ;
 મુનસરી કૃપાયે દુખડાં તે સહુ ટળે રે લોલ. ૪૭
 મંવત અરાડ પંચાસીએ પ્રમાણીએ રે લોલ;
 પ્રથમ અષાઠવદી તેરસથી વાણીએ રે લોલ. ૪૮
 બુધવારના પ્રભાતમાં પૂરો થયો રે લોલ;
 જન જોલજો શ્રી બહુચરા જયો જયો રે લોલ. ૪૯
 શુર્જરખંડમાં તે ગામ નડીઆદ છે રે લોલ;
 કૃપા ઇશ્વરીની આદ ને અનાદ છે રે લોલ. ૫૦
 ન્યાતે નાગર ખટમાહે છે સાઠાદરો રે લોલ;
 માણ રાકડા ઉપર તે કુરુણા કરો રે લોલ. ૫૧
 ઇશ્વરીઈચ્છાએ આંચો તે વીરમગામમાં રે લોલ;
 ઘણી આરતથી આંચો માના ધામમાં રે લોલ. ૫૨
 માણ દાસડાંના અવગુણ તે ના ગણે રે લોલ;
 જોડી પાણુ દાસ નભૂ જાએ લામણે રે લોલ. ૫૩

—૧૪૦૨૭૪—

રામાયણના ગરબા.

ગરબો ૧ લો.

રઘુવંસી રામ, લંકા ઉપર જોરે ચડાઈ કીધી;
 સહ સેન્ય મળી, રાવણની નશી રે ઘેરી લીધી. ટેક.
 રામ આંચા સમુદ્રને તીરે, કરે વિનતી હરિ ધીરે ધીરે;
 ત્યારે કોઈ ધરયો લક્ષ્મણ વીરે. રઘુવંસી ૧
 દ્રીજરૂપે રત્નાકર આંચો, ઘણી ભેટ સામગ્રી તે લાંચો;
 તેણે ભેદ અંતરનો બતલાંચો. રઘુવંસી ૨
 નલ નીલ પાજ રચના કરશે, તેને હાથે સૌ પચ્ચર તરશે;
 તેવડે સેન્યા પાર ઉતરશે. રઘુવંસી ૩
 ગીરિ લાવીને તો પાજ કરી, જોઈ રીઝયા હૈયામાં રે હરી,
 જળ જંતુએ આવી પીઠ ધરી. રઘુવંસી ૪
 કપીસેન્યા તણી કંઈ નહિ રે મણા, સેન્યાપતિપદ હરાડ ગણ્યા;
 કંઈ બળ અકળિત છે તેહ તણા. રઘુવંસી ૫
 પાર ઉતરીને યુકાર્મ કરયો, ત્યારે રાવણ જોલ્યો ગર્વ ભરયો;
 જાઓ હૃત રમે કાઈ મન ડરો. રઘુવંસી ૬

આવ્યો હૃત સેન્યને. કળવાને, શી વાત થઈ તે સાંભળવાને;	
અન્ય રૂપ ધરી કંપી છળવાને. રઘુવંસીં	૭
હનુમાનના મુખ આગળ આવ્યો, ત્યારે અકંપ કરી તેને ઝાટ્યો;	
મારી કુટી ગંધનમાં ઘાડ્યો. રઘુવંસીં	૮
જાણ્યું રામે દયા કરી છોડાવ્યો, તે રાવણકને રોતો આવ્યો;	
અતુલ ગળ એવી ગળાર લાવ્યો. રઘુવંસીં	૯
પછે અંગદને શ્રી મહારાજે, લકા મોકલ્યો વીઠી કાજે;	
રાજનીતિ શાસ્ત્રમાહે છાજે. રઘુવંસીં	૧૦
હવે એ દુત લકામાં જાશે, રાવણ સાથે વિવાહ થાશે;	
તે નજીકાસ હેતે જાશે. રઘુવંસીં	૧૧

ગરબો ૨ જો.

અતિ બળવંતા, અતુર છે વાળી સુત અંગદ બંકા,	
રાવણની સલામાં, તૃણવત ગણતો મનનથી કાઈ શંકા. ટેક.	
કેટલાએક પોળિયા માણ્યા, કેટલાના મસ્તક સધાશ્યાં;	
પોતે રાજસભામાં પધાશ્યા. અતિં	૧
રાવણ કહે તમે કોણ છોશ, કોણ પાસે કોણ ગામ રોડોશ;	
શું કામે આવ્યા તે કોડોશ. અતિં	૨
અંગદ કેહે વાળીનો જાયો, મેં શરણ રઘુપતિનો શાયો;	
તું મીત્ર પિતાનો કેહેવાયો અતિં	૩
વાળીને તે હું શું જાણ્યું, અંગદ કેહે જુલો તે ટાણ્યું;	
કાળમાં રહ્યાતા દિન વહાણ્યું. અતિં	૪
અદ્યા સમજ વિના જોલે શાને, કહીં સુણ્યો હશે રાવણ કાને;	
સુર અસુર આણું મારી માને. અતિં	૫
ખટ માસ વાળીની કાળ રહ્યો, જઠરીનો ફેંક્યો ખીલ ગયો;	
તે વામનજીએ રાખી લીધો. અતિં	૬
શહસ્રાર્જુનને કર આવ્યો, તેણે હયશાળામાં બંધાવ્યો;	
મુની પૌલસ્ત્યે જઈ છોડાવ્યો. અતિં	૭
તમે ક્રિયા રાવણ એ ચારમા, છે ખીલત કોઈ સસારમા;	
શું અધ થયો છે હકારમા. અતિં	૮
ત્રેલોકપતિ તુજ ઘર આવ્યા, દીજકુળ જાણી કુણ્યા લાવ્યા;	
માટે મોકલ્યો ગુજને સમજાવા. અતિં	૯

આપ સીતાને તું પાય પડી, કામા કરી ઉતારશે રીસ ચડી; તુંને અવિચળ કરશે તેજઘડી. અતિં	૧૦
ત્યારે રાવણ બોલ્યો રોથ ભર્યો, આ વાનરને કોઈ દૂરંદરો; તપસીને કહાડો પાર પરો. અતિં	૧૧
કરજાટકયા અંગદે લોંચ સાથે, પડ્યા મુગટ જમીનપરદથ માથે; છ પૂંકયા અંગદે લઈ હાથે. અતિં	૧૨
તમને શેજ વાતે નહિં મુઝે, એવો કોણ છે હુરિસાથે ભુઝે; કહે નભુ મુરખ તે શું બુઝે. અતિં	૧૩

ગરબો ૩ જો.

અંગદ વાણી, સાંભળતાં શ્રીરામે ચડાઈ કીધી; સૌ સેન્ય મળી, ચોપામેથી લંકાં ઘેરી લીધી. ટેક.	
લઈ સેન્યા ધંદ્રજિત આબ્યો, તેને લક્ષ્મણજીએ અકળાબ્યો; મારી સાંગ કાંઈ લડતાં ફાબ્યો. અંગદવાણીં	૧
આવી મુરછાં લક્ષ્મણ ધરણે ઢળ્યા, સૌ વાંદર રઘુપતિ પાંસ પળ્યા; મુપેણને લઈને તરત વળ્યા. અંગદવાણીં	૨
કહ્યું સજીવન - દીવો આવે, તો તરત લક્ષ્મણને લવાડે; સૌ કેહે હેલાં હનુમાન લાવે. અંગદવાણીં	૩
પછે માત્રુતિ દીપગીરિઆલ્યો, બહુ દીપ લઈ ગીરિ કર આલ્યો; લઈ મરતક હરખ ધરી હાલ્યો. અંગદવાણીં	૪
દીપગીરિએ લક્ષ્મણ ઉઠાડ્યા, જે જોદ્ધા ધંદ્રજિતે પાડ્યા; તે તતક્ષણ સૌને જગાડ્યા. અંગદવાણીં	૫
પછે કુંભકરણને જગાડે, ઘણા શોર કરે ભુમો પાડે; લઈ કાનમાં બાણધા વગાડે. અંગદવાણીં	૬
ખીલ્યો રાવણને એ શું કીધું, તે જગનપતિને દુખ દીધું; તે મોત હાથે માગી લીધું. અંગદવાણીં	૭
એવું કહીને ચંગ લીધા સાથી, રથે જોડ્યા છે અગણિત હાથી; ચડ્યો કુંભકરણ મહા ભડ લાથી. અંગદવાણીં	૮
તેણે રઘુપતિ સાથે ભુદ્ધ કર્યું, કપિ રીંછનું સરવે સેન ડર્યું; ખંને બળિયા દાડુણ ભુદ્ધ કર્યુ. અંગદવાણીં	૯
રઘુપતિએ અસુરને અકાર્યો, લીલા ખેલ કરીને વકાર્યો; એકે બાણે કુંભકરણ માર્યો. અંગદવાણીં	૧૦

પછે લક્ષ્મણે જન્મનો ભંગ કર્યો, ધંદ્રજિતને અતિવ્યાકુળ કર્યો;	
મારી ણાણ કાણમાં પ્રાણ હર્યો. અંગદવાણી૦	૧૧
ત્યારે રાવણ ચડિયો રોશ કરી, સૌ સેનમાં એવું પોણ ધરી;	
ઘેર નાવે છવતો કોઈ ફરી. અંગદવાણી૦	૧૨
આવ્યો રાવણ સંઆમે સુરમાં, વહ્યો આવે શોણીતના પુરમાં;	
દશ મસ્તક એક માર્યું ઉરમા. અંગદવાણી૦	૧૩
રૂદ્ર ણાણે રાવણને માર્યો, વીભિષણને ગાદી બેસાડ્યો;	
જસ જુગમાં ધણું વિસ્તાર્યો. અંગદવાણી૦	૧૪
વીભિષણ જઈ સીતાને લાવ્યા, રામ લક્ષ્મણ સતીને દરસાવ્યા;	
તાપ ત્રૈલોકના ત્યાં સમાવ્યા. અંગદવાણી૦	૧૫
સરવે દેવતાના ળંધન છોડી, મોટા ભેદના માન લાખ્યાં મોડી;	
દાસ નણ નમે બેહુ કરભેડી. અંગદવાણી૦	૧૬

ગરબો ૪ થો.

અભોધ્યામાં, રાજ કરે હસરથનો સુત રઘુરામ;	
સંગ જનકમુતા, અર્ધ ગાદિએ બેઠાં વામા વામ. ટેક.	
સેન્યાપતિ ભરત પ્રમાણ કરે, સત્રુધન લક્ષ્મણ ચમર કરે;	
નિકટ વિભીષણ છત્ર ધરે. અભોધ્યામાં૦	૧
રહ્યા સન્મુખ માતૃતિ કર ભેડી, ભવતા ળંધન લાખે છોડી;	
કરે આરતી માતા તણ તોડી. અભોધ્યામાં૦	૨
સુંદર સલિતા સરજી ગાજે, મુનિ વશીષ્ઠ રાજસલા રાજે;	
ભંધક ભંધક ભોળત વાજે. અભોધ્યામાં૦	૩
ઘેર ઘેર આનંદ આવ્યો થાયે, સો માનુનીઓ મંગળ ગાયે;	
નમે દેશ દેશના મૌ રાજો. અભોધ્યામાં૦	૪
બની અભોધ્યાપુરી શોભા સારી, અમરાવતી લાખું એવારી;	
ભેંધ દામ નભુ ભણે ભલિહારી. અભોધ્યામાં૦	૫

ગરબો ૫ મો.

રઘુનાથ કહે, લક્ષ્મણ છી સીતા વન મેહેલી આવે;	
અપવાદ મટે, વિદેહિને છે મુનિદર્શણનો લાવે. ટેક.	
ઉઠ્યા લક્ષ્મણ આજ્ઞા શીશ ધરી, રથ લાવ્યા તતક્ષણ સબજ કરી;	
સીતા બેઠાં ઉર ધ્યાન ધરી. રઘુનાથ કહે૦	૧

- જઈ અઘોર મનમાં બેસાડ્યાં, લક્ષ્મણે નેણે આંતું પાડ્યાં;
સો અપરાધે સીતા વન કાડ્યા રઘુનાથ કહે ૨
- ગયા લક્ષ્મણ ગીતા એકલડી, થઈ મુરછાં માતા લોભ પડી;
વાટિકક પધાર્યા તેજ ઘડી રઘુનાથ કહે ૩
- ફરી કેહે બેટા મુજ ઘર ચાલો, સુધ મને સતીનું તત પાળો;
પતિવ્રતા ધરમ તુજને વાલો. રઘુનાથ કહે ૪
- સીતાજી ફરીને મઠ આવ્યા, સૌ ફરી મુનીને મન લાવ્યાં;
સરવે બેઠી કહિને બોલાવ્યાં. રઘુનાથ કહે ૫
- એમ કરતાં કેટલા દીન ગયા, વાટિકક ફરીને આશ્રમે રહ્યાં;
લવ કુશ કુવર બે પ્રગટ થયા. રઘુનાથ કહે ૬
- ગળ તેજ પ્રાકમથી પૂગ, નહિ એકુ વાતથી અધુરા;
વળી સશ્રામે સુલટ સૂરા. રઘુનાથ કહે ૭
- ફરીએ નિજ કન્યા કરી થાપી, વનમા સૌ દુખ લાખ્યા કાપી;
બેહુને અસ્ત્ર શસ્ત્ર વિદ્યા આપી. રઘુનાથ કહે ૮
- એવે એક દીવસ એક હય આવ્યો, પત્ર વાચતા મનમાં ભાવ્યો,
લવે તરુવર સાથે બધાવ્યો. રઘુનાથ કહે ૯
- સત્રુધન સેન્યા લઈ આવ્યા, લવ સાથે લડતા નવ કાવ્યા;
હેલામાત્રમા તેમને હરાવ્યા. રઘુનાથ કહે ૧૦
- મોહાસ્ત્ર સત્રુધને સાધીને, રઘુપતિનું ધ્યાન આરાધિને;
લવ રથમાં લાખ્યો બાધીને રઘુનાથ કહે ૧૧
- બીજે બાળકે આવી વાત કહી, લવને સેન્યા લઈ જાય તહીં,
ત્યારે સીતાને ધીરજ નવ રહી રઘુનાથ કહે ૧૨
- ત્યારે સીતાનું આજઠ સુણી, કુશ આવ્યા મીતામાત લાણી,
લવ લાલુ હવણા ભૂપ હણી રઘુનાથ કહે ૧૩
- કુસ સાદ કરી સેન્યા તેડે, અકુશ દઇને જેમ ગજ દેડે;
સત્રુધન આવ્યા કુશ મેરે. રઘુનાથ કહે ૧૪
- તમે દ્વીજ બાળક સરખા ભાસો, હય બાધ્યાનો એવોશો આસો;
ઘર જાઓ નહિ તો માર બાસો રઘુનાથ કહે ૧૫
- કુશ કહે હવે કર જોજો મારા, નથી અહિંયા લવણાસુર વારા,
એમ કહીને સેન્ય કર્યુ તારેતારા રઘુનાથ કહે ૧૬
- લવ છોડાવી જન્યો અડિયા, રાય સત્રુધન સામા પડિયા,
કહે નહુ કુશળાણે ભુપ પડિયા, રઘુનાથ કહે ૧૭

ગરબો ૬ ક્રો.

- લક્ષ્મણ ચડિયા, સેન્યા લઈ લડવા લવં કુશની સાથે;
જાઓ હથ લાવે, એમ કહીને પ્રેસ્યા શ્રી રઘુનાથે. ૮૬.
- આવ્યા લક્ષ્મણ સેન્યા સૌ લેને, રહ્યાઝિલા રણભોમિ જૈને;
હથ આંચો મુનિખાળક કહિને, લક્ષ્મણ ચડિયાં. ૧
- કુશ કહે લેઓની જીવંડ કરી, સંગ સેન્યા લાવ્યા શસ્ત્ર ધરી;
હથ લીધાવિણ જાઓ ઘેર પરી, લક્ષ્મણ ચડિયાં. ૨
- પછી લક્ષ્મણ બાણ બહુ નાખે, તેટલાં કર કુશ ઝીલી રાખે;
કરી હાસ્ય ને વેદવેચન ભાખે. લક્ષ્મણ ચડિયાં. ૩
- જેટલાં બાણ આવે લક્ષ્મણના, તેને તલતલ માત્ર કરે ક્ષણમાં;
કરે જીવંડ સુલંટ બન્યો રણમાં. લક્ષ્મણ ચડિયાં. ૪
- કુશે ફરસી એક તહાં કહાડી, થઈ લક્ષ્મણની વેળા માઠી;
પડ્યા લક્ષ્મણ ગેઈ સેન્યા નાઠી. લક્ષ્મણ ચડિયાં. ૫
- ત્યાં શ્રોણીતની સરિતા વેહે છે, કોઈ સુરા થઈ સન્મુખ રેહે છે;
કોઈ ત્રાહે ત્રાહે મુખથી ફેહે છે. લક્ષ્મણ ચડિયાં. ૬
- એ બન્યો નવ જાઓ કળિયા, સૌ સૂરા રણ મુકી વળિયા;
કહે નહુ પ્રભુના સુતે બળિયા. લક્ષ્મણ ચડિયાં. ૭

એમ કહિને જાણુ બ્રહ્મ કરમાં, મંલાળી લેને સમરાગણમાં;
 ભરત વિરથ કર્યો એકજ સરમાં. કહે ભરત પ્રભુ ૬
 જીને જાણે મુરછાં જાધી, તતક્ષણ સેન્યા નાઠી જાધી;
 તેની જોળ કોઇને નવ લાધી. કહે ભરત પ્રભુ ૭
 ત્રણે ભાઈ તો ત્યાં પડિયા, લવકુશની મામા જે ચડિયા;
 જાં-યો જાંધવ તો રણમાં અડિયા. કહે ભરત પ્રભુ ૮
 એ જળવતા પ્રાકૃતી પુરા, મૌ સેન્ય કર્યુ ચુરેચુરા;
 કહે નભૂ પ્રભુના મુત સૂરા. કહે ભરત પ્રભુ ૯

ગરબો ૮ મા.

રઘુનાથ ચડયા, જગ્ગથકી ઉઠયા છે દીક્ષા મૂકી;
 હય મેઘજાળે, એમ કહીને ચાલ્યા સારંગ ચૂકી. ટેક.
 મારા જાંધવ જળવતા ભારે, તેની આગળ ત્રીલોદી હારે;
 તેને ત્રણ ભોવનમાં કોણ મારે. રઘુનાથ ચડયા ૧
 સંગે અંગદ સુગ્રીવ રે જળિયા, હનુમાન વીલિપણ સૌ પળિયા;
 સૌ રણભોમિ આવી મળિયા. રઘુનાથ ચડયા ૨
 કહ્યું જાઓ કરો જુદ ને હય લાવો, તમે જળિયાથી જળિયા કહાવો;
 એને જુદ કરીને હરાવો. રઘુનાથ ચડયા ૩
 જે પ્રાહ્મણના જાળક હોયે, તો ઘા જે નવ કરશે કોએ;
 ખમલો તમને મારે તોએ. રઘુનાથ ચડયા ૪
 આળ્યો અંગદ કરમાં વૃક્ષ ધર્યું, કરમાંથી તલતલ માત્ર કર્યું;
 કુશે લવ સામું ભેળને હાસ્ય કર્યું. રઘુનાથ ચડયા ૫
 કુશ કહે સુગ્રીવ તું શું કૂલે, વાળીથી નાઠો તે ભૂલે;
 કર્યાં કર્મતણાં કુળ તો તૂલે. રઘુનાથ ચડયા ૬
 અંગદ તુને ધિક્ક મૌ કહે છે, સત્રુનો મેવક થઇ રહે છે;
 અલ્યા પીંડ કીયા પીતુને દે છે. રઘુનાથ ચડયા ૭
 વીલિપણ કુળ અંગાર ઉઠ્યો, તુંને શું ભેળને રઘુવર ત્રુઠ્યો;
 આળ્યો શરણે જે જાંધવ રૂઠ્યો. રઘુનાથ ચડયા ૮
 તું પાપી જાહુ ભરિયો દોરો, મનોવરીને માત કહી હોરો;
 તેને નારી પેઠે કેમ ભેરો. રઘુનાથ ચડયા ૯
 એમ કહિને કુળ વણ શર માચ્યા, ત્રણેને ગગને ઉરાડ્યા;
 કંદુકની પેઠે ઉછાડ્યા. રઘુનાથ ચડયા ૧૦

- જાણ્યુ રામે રથમા સયન કર્યુ, મન જાણ્યુ માર તેજ ખરું;
કેમ વડિએ એવું મન ધર્યુ. રઘુનાથ ચડ્યાં ૧૧
- રણુ ઝીતી લવ ને કુશ આંબ્યા, ચારેના મસ્તક સગ લાંબ્યા;
મા આ તમપ્રતાપે હસાંબ્યા. રઘુનાથ ચડ્યાં ૧૨
- ઝીતા કેહે બહુ અનરથ કીધો, અમો સહુને રડાવો દીધો;
પીતુઘાતક દોષ તમે શિર લીધો. રઘુનાથ ચડ્યાં ૧૩
- કુશ કેહે મા હું તે શું જાણુ, તે કાઈ મુજને ના કેહેવાણુ;
તમ વચને હય ઝીતી આણુ. રઘુનાથ ચડ્યાં ૧૪
- પછે સીતાજી રણુભોમિ ગયા, સતીએ જઈ સત્ત વચન કહ્યાં;
સતી વચને સૌ સજીવન થયા. રઘુનાથ ચડ્યાં ૧૫
- પછે સેન્યા સો સજીવન કીધી, બેહુ જાળક સીતા મગ લીધી;
અજોધ્યા આવી દુહિલિ દીધી રઘુનાથ ચડ્યાં ૧૬
- સહુ આંબ્યા અવર પૂર હેત કરી, હય બાધ્યો પૂરણુ પ્રીત ધરી;
મૌ મહીર બેઠા ઠામ કરી. રઘુનાથ ચડ્યાં ૧૭
- એ લવ કુશ મહિમા જે ગાયો, સાંભળતામા પાવન ચાશે;
કેહે નહુ વૈકુઠે તે જાશે રઘુનાથ ચડ્યાં ૧૮

-૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭-

દશમ ભાગવતના ગરબા.

ગરબો ૧ લો.

- કહું કૃષ્ણકથા, શુકદેવજી કહે સાંભળો પરિક્ષતરાએ;
જાય જન્મપ્રથા, હરિજસ સાંભળવાનો બહુ મહિમાએ. ટેક.
- શ્રીગણપતિનુ સમરણુ કરિએ, સરસ્વતિનુ ધ્યાન રૂઢે ધરિએ;
હવે દશમકથા સહુ ઊચરિએ. કહું કૃષ્ણ ૧
- શુકજી પ્રત્યે પરિક્ષત પુઠે, તમે તત્ત્વ જથાગથ દરશ્યુ છે,
પ્રભુ પ્રગટયાનુ કારણુ શુ છે. કહું કૃષ્ણ ૨
- શુક કેહે પૃથિવપરભાર થયો, અતિ અધર્મ તેનવ જાય સહ્યો,
સત ધર્મ કર્મ નાહિ લેશ રહ્યો કહું કૃષ્ણ ૩
- પૃથિવ ધેતુનુ રૂપ ધરી, વીધિ આગળ કંડુણા રાવ કરી,
નેણુ આંસુની ધાર ઝરી. કહું કૃષ્ણ ૪
- અજ હરિ હર આદિ સુર સગે, ગયા સાગરતીરે ઉમગે;
જઈ નમણુ કર્યુ આઠે અગે કહું કૃષ્ણ ૫

તમે અગિલભુવનપતિ અવિનાસી, તમે સદચિદ આનંદ સુખરાસી;
 તમે સહુથી ધર ને ધરકાસી. કહું કૃષ્ણ ૯
 હે ભક્તવત્સલ કુણામિધુ, શરણાગતપાહિ દિનબધુ;
 અમો આરતસી તવ પદ વંદું. કહું કૃષ્ણ ૭
 પ્રભુ તમપાળે હમે કહાં જઈએ, હમે કેને શરણે જઈ રહિએ;
 હુખ તમ વિના કોહોને કહિએ. કહું કૃષ્ણ ૮
 સુરનરતણી આરત જાણી, કુણાનિધિએ કુણા આંણી;
 તતકાળ ધર્મ આકાસવાણી. કહું કૃષ્ણ ૬
 તમે દેવ સહુ જાહેવ થાઓ, મુરવધુ ગોપી ધર્મશુભ ગાઓ;
 સત્ય માની સુર સરવે જાઓ. કહું કૃષ્ણ ૧૦
 સુણી સુરહરખી નિજથાન ગયા, પૃથિવને કેહે થઈ મેહેર મયા;
 સુખથી જા ઘેર ધર્મ નાથદયા. કહું કૃષ્ણ ૧૧
 પ્રભુ પ્રગટ્યાતુ કારણ એ છે, એમ શુકલ પરિક્ષતને કેહે છે,
 નભુ રક હરિ શરણે રેહે છે. કહું કૃષ્ણ ૧૨

ગરબો ૨ જો.

શુકદેવ કહે, સાંભળ પરિક્ષત કથાતણો વિસ્તાર;
 હિત ભક્તતણે, અજ અવિનાસી ધરયો મનુશ અવતાર. ટેક.
 દેવકી દેવક કન્યા કહાવી, વસુદેવ જાહેવને પરણાવી;
 બહુ રિદ્ધ આપીને વળાવી. શુકદેવ કહે ૧
 હય ગજ રથ ઠાસી બહુ આલી, કસભૂપતને ભગની વહાલી;
 સારથી ધર્મ રામો કરાલી. શુકદેવ કહે ૨
 અન્યોઅન્ય વિનય વચન ભાંજે, વસુદેવ સહુને ઉભા રાખે;
 રાય કંસ હરખથી રથ હાકે. શુકદેવ કહે ૩
 એવે અકસ્માત ધર્મ નભવાણી, શુ મેઠો નિજ ભગની જાણી,
 એથી તુજને છે રે બહુ હાણી. શુકદેવ કહે ૪
 તારી જેનક તે જાળક જણ્યે, તે જાળ તુને વેરી ગણ્યે;
 આકમો ગર્ભ તે તુજને હણ્યે શુકદેવ કહે ૫
 સાંભળતા ચિંતાતુર થયો, એ શબ્દ ન મિથ્યા જાણ્યો;
 ઉતરીને રથથી જિભો રહ્યો શુકદેવ કહે ૬
 તતજન થયો અસિચર્ગ લઈ, કોધાતુર રાતોચોળ થઈ,
 લાગ્યો મારવા દેવકી કેશ ગ્રહી. શુકદેવ કહે ૭

- વસુદેવે વારયો સ્તુતી કરી, કંસ તું કેહે છે તે વાત ખરી;
કે આકસવાણી સાચી ઉચરી. શુકદેવ કહે ૮
- એથી તો ભો નથી કદાચી, એક વચન કહું હું ચિરથાપી;
કહું વેણ તારા કરમાં આપી. શુકદેવ કહે ૯
- તું ધર્મસીલ રાજા કહિએ, દાન તે જીવતતાણું લખએ;
તાન પ્રશવ થતે તુંગને દર્શએ. શુકદેવ કહે ૧૦
- સંતોષ થયો મન ભૂપતણે, માફ જે ભગંની જાળ જણે;
પછે મુગને તે કોણ હણે. શુકદેવ કહે ૧૧
- ખેળ્યો રથ નરપત એમ લહી, વરકંન્યા પોતાં ઘેર સહી;
ભૂપતને ચિંતા મન થઇ. શુકદેવ કહે ૧૨
- નારદ આવ્યા ભૂપત પાસે, કંસ કેમ બેઠો હું વિસવાસે;
એના સુતથી તુંજ મૃત્યુ યાચે. શુકદેવ કહે ૧૩
- મુકિએ નહિ સાપને છંછેડી, લીધાં વસુદેવ દેવકી તેડી;
બેહુ પગમાંહે નાખી બેડી. શુકદેવ કહે ૧૪
- કંસે મુખ કરડી વાણી ભાંખી, જાંચો કારાગ્રહમાં સખી;
નિજ પિતા પગે બેડી રાખી. શુકદેવ કહે ૧૫
- પ્રધાનને તેડી કેહે રાએ, જીવો જાગ જગત કંહી ના થાએ;
કરે પીઠા સંત વીર ને ગાંઓ. શુકદેવ કહે ૧૬
- એમ અધર્મનાં બહુ આધ કરે, કહે નભ પ્રભુથી નવ લેસ ઠરે;

શ્રાવણ સુદ આઠમ છુધવારે, રોહીણી નક્ષત્ર થયું ત્યારે;	૫
પ્રભુ પ્રગટ્યા મધ્ય નિશા ત્યારે. રાય સાંભળજે.	
વસુદેવજીને દર્શણ દીધું, સકટ તમ દૂર સહુ કીધું;	૬
એમ કહિને જાણક રૂપ દીધું. રાય સાંભળજે.	
આજ શિવ મુર આવી સ્તુતિકરી, નીલે રોહો બોલ્યા એમ હરી;	૭
થોડે દીન હણતું દેવચરી. રાય સાંભળજે.	
મુને ગોકુળમાં મુકીઆવો, જસોદાની કન્યા આંહા લાવો;	૮
તે પુત્રી કસને દરશાવો. રાય સાંભળજે.	
પગમાંથી બેડી દૂર પડી, ગયાં દાર સહુ મેઝે ઉઘડી;	૯
વસુદેવ લઈ આવ્યા તેજ ઘડી. રાય સાંભળજે.	
જમનામાં જાતાં માર્ગ થયા, વસુદેવજી નંદને ઘેર ગયા;	૧૦
જઈ પલગ આગળ શુભ રહ્યા. રાય સાંભળજે.	
સુત મુકીને કન્યા લીધી, જુવો વસુદેવે વોરત કીધી;	૧૧
કોડી આટે નવ નીધિ દીધી. રાય સાંભળજે.	
લઈ મથુરામાં તતક્ષણ આવ્યા, કુવર મુકી કન્યા લાવ્યા;	૧૨
પછી દાર હતાં તેમ અડકાયાં. રાય સાંભળજે.	
પોતાને પગ બેડી ઘાલી, કન્યા દેવકીને કર આલી;	૧૩
મુકયા દીવડિયા અજવાળી. રાય સાંભળજે.	
પછી પુત્રી તે રાવા લાગી, રખવાળ સહુ ઉઠ્યા જાગી;	૧૪
જઈ કંસતણી આજ્ઞા માગી. રાય સાંભળજે.	
કેહો દેવકીને જાણેક થયુ, જાણુંતા તમને તરત કહ્યું;	૧૫
હમે જાણ થયુ કેમ જાય રહ્યુ. રાય સાંભળજે.	
સાંભળતાં ધસમસતો ધાયે, ઢળી પડે વળી બેઠો થાયે;	૧૬
એમ ઉતાવળો આવ્યો રાયે. રાય સાંભળજે.	
લાવ જાણક ઉભો એમ કહી, દેવકી રહી ઉભી પાણુ ગ્રહી;	૧૭
ભાઈ પુત્રીને મારેશ નહી. રાય સાંભળજે.	
મારા પુત્ર હણ્યા દુખણી કીધી, રાખ તનયા જાણે તે દીધી;	૧૮
એમ કહેતામાં જોયી લીધી. રાય સાંભળજે.	
મારવાને નીર્દય મન થઈ, સહ્યાતું મારે હાથ લઈ;	૧૯
છુટી કરથી તે આક્રાસ ગઈ. રાય સાંભળજે.	
અધર્મી મુજને શુ મારો, તારે ઉગરવાનો નહિ આરો;	૨૦
કહી પ્રગટ્યો છે વેરી તારો. રાય સાંભળજે.	

એમ કહિને વીજળી સ્વર્ગ ગઇ, તારે ચિંતા કંસને મંન થઇ;	
હવે શો કરવો ઉપાય અહીં. રાય સાંભળજે.	૨૧
એમ કહી સભામાં રાય ગયા, પ્રધાનને લેઇ એકાંત રહ્યા;	
ત્યાં લેળા પાપી સર્વ થયા. રાય સાંભળજે.	૨૨
ચાણુર મુઠીક અગ બક આદે, કરતા વળાણ બળ બકવાદે;	
એમાં શું કારજ તે છે બદે. રાય સાંભળજે.	૨૩
અમે સુરને લેજે નવ ગણિયે, વર્ષ પાંચલગીના બાળક હણીએ;	
જ્યાં ત્યાંથી મરશે આપ્રણિએ. રાય સાંભળજે.	૨૪
બક્ષસુરની બેન બકી હાસી, તેતુ નામ કહે પુતના માસી;	
તે બાળ મારવા હુલાસી. રાય સાંભળજે.	૨૫
હવે અહિયાંથી એ વાત રહી, ગોકુળ માંહે સી પેર થઇ;	
નબુ પરિક્ષતને શુકદેવે કહી. રાય સાંભળજે.	૨૬

રાધાનો ઓળખો-(રાવ).

હાજ-(માતા જસોદા બ્રહ્માવે પુત્ર ખારણે)

રાધા ઓળખા લાવે રે નટવરલાલના, ટેક.

ઘેરી ગોપી મરવે ક્રેડે લીધા કાન;
સાને નસાડીશુક્યા રે સૌ ગોવાળને,
વાળો સામળિઆને કાંઈ ન આવે સાન. રાધા. ૧

અમે પાણીલાની હેધુ ભરવા નીસર્યા,
જુગતે જીવણુ આવ્યા જાણી એવો લાગ;
જાગાં માકડલા તે સરખાં મેટયા છોકરાં,
ઘરમાં પેસી અનુબળે મેટ્યો પાગ. રાધા. ૨

પ્રીતમ પોંચાયા નહિ તે ક્રીધી પેરવી,
ગેડી ભરાવી ગોરસની ક્રીધી ધાર;
મેં તો ધાર્યું હરજીની ચોરી હેરવી,
સેને સંતાઈ બેઠીતી બીજે દ્વાર. રાધા. ૩

ઘરમાં ઘેરવા રે ગીરધારી હમે સહુ મળી,
મેં જઈ હરજીકેરો ઝાલ્યો જમણો હાથ;
વાહાલે દુધનો કેગળો માર્યો મારીઆખમાં,
સાને નસાડ્યો છે ગોવાળાનો સાથ. રાધા. ૪

વારા વારા રે વિઠ્ઠલને કહિએ કેટલું,
 એજે આવીને જગાડે નાહના બાળ;
 કાંને સાંભળી ગોપીએ કહ્યું જેટલું,
 વેણ બોલ્યાં મીઠાં મધુર રસાળ. રાધા૦ ૫
 માહારા ઘરનું ગોરસ તો ભાવે નહીં,
 ચોરીખાધાની પડી છે એને ટેવ;
 અરોપરો હરેકરે ને આવે તાંહાં,
 ભાવો દોરડીએ બાંધુ હું તતલેવ. રાધા૦ ૬
 છેડો ઉઘાડી જીવે તો નિજ બાળકો,
 ભેધ વિરમે થઇને લજ્જા પામી નાર;
 સુતા ઉઘેટા સરખા ને આંખો ચોળતા,
 હરણ આવી ઉભા મંદીરમાંથી બાહાર. રાધા૦ ૭
 જીડી જીડી કહીને આંખી પાડી જીવતી,
 એવી બાળલીલા અનંત ને અપાર;
 સ્ત્રીએ ગાએ ને જે એકે મંને સાંભળે,
 તેની આસા પૂરે નંદનો કુમાર. રાધા૦ ૮
 શ્રી વલ્લભ કૃપાએ ચરણે રાખશે,
 સેવો સાથે મંને સહુ નર નાર;
 રંક નભુ જીવે તારા જસ ગાઇને,
 અલભેલા છો અનાથ નાથ આધાર. રાધા૦ ૯

ગરબો.

ઓઢવણ આવ્યા રે ગોકુળ ગામમાં, રથ છોડ્યો જઈ નંદરાએને ઘેરજે;
 ભાવે ભેટી પ્રેમ થકી પૂજન કર્યું, નંદજસોદા બોલ્યાં આનંદભેરજે. ઓ૦ ૧
 કરાવ્યાં લોજન તે રૂડીરીતસું, પલંગે બેસાડી બેઠાં બન્યો પાસજે;
 સમાચાર પુછે રે નંદજી નેહથી, ક્ષેમકુશળ પુછે આણી ઉદ્ધાસજે. ઓ૦ ૨
 હરિહજીવરવસુદેવ કેવકી રોહિણી, કુશળક્ષેમ છે મહુ જાદવનો સાથજે;
 હાકહિને ઓઢવણ બોલ્યા હેતસું, ઘણું સંભારે તમને જાદવનાથજે. ઓ૦ ૩
 ઓઢવણ હજી દરિયામાં જીડ્યાંહમે, સુખ દીઠાં તે સાલે અંગોઅંગજે;
 બાલુડાં મારાં જે તે કેમ વીસરે, આ વૃદ્ધામાં કીધાં આશાભંગજે. ઓ૦ ૪
 અમારી એણે રે જાહુ રક્ષા કરી, અનેક અરિષ્ટથી ઉગાર્યાં બહુવારજે;
 લાડીલાનું મુખ જોઇને હું જીવતી, મા કહિને બોલાવે વારવારજે. ઓ૦ ૫

ગુણ એના અગણિત શું કરું તમ આગળે, આળપણામાં બક કર્યો આધાર ને;
 વ્યેભાસુર શક્રતાસુર સરથા મારિયા, લાડકડાની લીલા અપરમપારને. ઓં ૬
 નવરાવી ધવરાવી નેણા આંજતી, માટીમશે વક્રચું બદન ને;
 ત્રિલોકી દીઠી રે ત્રીકમ મુખમાં, વંળી ઉધારયા તરૂ જમલાનું ને. ઓં ૭
 વાત કરતાં રજની સહુ વિતી ગઈ, નંદજસોદા નેણે ભરિયાં નીર ને;
 નભુસખીના નટવરની અગણિત ગોઠડી, સેન કરાવ્યાં ઓદ્ધવે આપી
 ધીર ને. ઓં ૮

ગરબો.

ઓદ્ધવજી અરુણોદય નાવા નિસરયા, રવિતનયાત્રટ જાવા કીધું મન ને;
 તે વેળા જાગી ગોકુળની ગોપીઓ, દધીમથન કરે મુખે હરિકિરતન ને. ઓં ૧
 આચિતી આવિ રે કોઈએક બારણે, નંદઆગણે દીઠો રંથ અતિ રૂઠો ને;
 તે વેળા તરૂણી તતક્ષણ ટોળે મળી, શું કરવું હવે આંખે અકુર કુડો ને. ઓં ૨
 હંસ હમારા હેળાંમાંહે હરિ ગયો, પિંડતાલું કંઈ પડ્યું દીસે છે કામ ને;
 કુડાં કર્મ કર્યાની એને ટેવ છે, મિથ્યા એનું પરકયું અકુર નામ ને. ઓં ૩
 કોઈ કહે મારી નંખાવ્યો કંસને, પિંડ આપવાં આપણને લઈ જાય ને;
 મર્જન કરીને એટલે ઓદ્ધવ આવિઆ, મુખથી વારંવાર જપે વૃજરાયે ને. ઓં ૪
 મકરાકૃત કુંડળને મુગટ શોહામણો, જાણ્યું જે શું આંખ્યા સુંદરસ્યામ ને;
 ઓદ્ધવજી આગળથી જેહુ કરનેડીને, વૃજમંડળને કીધો દંડમણામ ને. ઓં ૫
 પાંસે જઈને પ્રેમદા સહુ પાથે પડી, હેત કરી બોલાવ્યા આણી પ્રેમ ને;
 વૃજવિનતા સહુ ઓદ્ધવને વીટીવળી, વારંવારે પુછે કુસળ ક્ષેમ ને. ઓં ૬
 શું કરવા વૃજ સામજિઆને સાંભરે, રાજનીતિનો વૈભવ રૂઠો લાગે ને;
 સાવ સોનાના સુંદર ઓઢે સાવટાં, ગુંજ ને કામલડી તે કોણ માગે ને. ઓં ૭
 ઓદ્ધવજી હરિને એવું કરવું નવ ઘટે, બાલી પેહલે તરછોડયા હાથ ને;
 નભુસખીના નટવર નિર્દય મધ રહ્યા, વાલાજીએ વિસ્તાર્યો વૃજ

રસિયો રિઝયા છે અંગરાગથી, હુમે અહિં બેઠાં સંરવે લહિએ ને;
 એ તો વિદ્યા તારા ઘરતણી, એમાં અમે ગાજું શું કહિએ ને. તમે ૪
 નાના વિધના પાક બનાવજે, મિઠા તીખા ખાટા ખારા ને;
 વ્યંજન વાહાલાણને પ્રીશજે, જમતાં જીવન કેશે સારાં ને. તમે ૫
 લવંગ સોપારી સાથે એજચી, મુકજે ખીડી માંહે બરાસ ને;
 જોજે બેશીને ખવરાવજે, મેળા મોહનને મુખવાસ ને. તમે ૬
 સુંદર પલંગ તળાઈ પાયરી, આનંદે આલિંગન દેજે ને;
 રતિ વિપરીતતણું મુખ રંગમાં, ઉરપર સખી લ્હાવે લેજે ને. તમે ૭
 રામા રતિએ ના રીસાવતી, સુંદર સામળિઆની સાથે ને;
 હાજર રહેજે હરિની હજુરમાં, હુકમ કરે તે લેજે માથે ને. તમે ૮
 ઓઢવ હેવાં મુખ હમને હતાં, સમયે સાંભરતાં બહુ સાલે ને;
 દયા ન આવી દિલમા રંકની, વૃજ વીસારી મુકયું બ્હાલે ને. તમે ૯
 કેહેજે રાજવળાની રીત છે, નૃપને હોએ ઘણેરી નારી ને;
 મોહોલ પધારે મહિપત તેહને, જે દિન હોયે એની વારી ને. તમે ૧૦
 થાપણ મુઠી છે અમે તમ કને, મહિને માસે માગી લેશું ને;
 વળી તમે મન ધરજાએ માગજે, પાછાં તતક્ષણ તમને દેશું ને. તમે ૧૧
 થોડાંમાંહે ઘણુકરી માનજે, લાલે ઘણાં લડાવ્યાં લાડ ને;
 એકવાર મોકલો દરશન આપવા, માનશું બાઈ તમારો પાડ ને. તમે ૧૨
 નભુસખીના નટવરને વિનતી, ઓઢવ જરૂર કરીને કેજે ને;
 જાણી દુખી તંમારાં દાસડાં, દયા કરીને દરશન દેજે ને. તમે ૧૩

ગરબો.

ઓઢવ અમ ઉપર સું આવડું, કીડી ઉપર કટકે અડાવો ને;
 દયા નહી આવી દીનદયાળને, કડુણાસાગર બરહ કહાવો ને. ઓ ૧
 કપટ ચતુરતા અમે જાણી નહીં, લોળી ભરવાડાની જાતી ને;
 મુખડું નેઈ મનડું મોહી રહું, ગુણવંત માન ઘટે છે ઘાતી ને. ઓ ૨
 અમને છળ કરીને છેતર્યાં, આઘાં તેડીને તરછોડ્યાં ને;
 ઘરધંધો કંઈ ગોઠે નહીં, ચેલાં ગીરધર પૂઠે દોડ્યાં ને. ઓ ૩
 લજ્જા તણ કુટુંબ કુળજાતની, ન ગણ્યા માતપીતા સુતશ્રાત ને;
 હાથ્યાં દોર્યાં હરિ પુઠે પ્રસ્યાં, ન ગણ્યું મન દીવસ કે રાત ને. ઓ ૪
 ઓઢવ અમે અળખાનું શું ગણું, રાતાં મેલ્યાં રામા સંક ને;
 મીત્ર તમે તેથી જાણતા હશે, એવડો કશે હુમારો વાંક ને. ઓ ૫

કેહેલે હદ યદ્ય હરણ હવે, જીવન તનમનની છે જાણુ ને;
 ઝાઝું ખેવંતાં સાડ નહીં, પ્રીતમ જશે હમારા પ્રાણુ ને. ઓ ૬
 ઓસકો મનમા નવ આણુસો, દાસી વરી શુ દાણુ મુખ ને,
 મારાં મનમાન્યાં સુખ પામીએ, તેથી સોગણુ હમને સુખ ને. ઓ ૭
 એખલા અલખેલા આવો નહીં, કુળજ પટરાણી સંગ લાવે ને;
 સેવા કરીશું પ્રીતે ચોકની, લઈશું મનસાદેદનો લાવે ને. ઓ ૮
 કરને આળ સહુકોઈ દેખતા, મન માને તો માખણ ખાને ને,
 બેળે ગીરધર નહી ગવડાવીએ, મન ગમે તો મોરલી વાને ને. ઓ ૯
 ઓહવ વૃજનારીની વીનવી, કાનને કરનેડીને કેહેલે ને,
 નભુસખી દાસી જાણી ચરણની, દયા કરીને દરશન દેલે ને. ઓ ૧૦

ગરબી.

જાય છે જાય છે જાય છે ને, દાણુ ચોરી ગોવાળણુ જાય છે,
 ચંચળ ચપળ ચમકતી ચાલે, છાને છેતરવા ચાય છે ને. દા ૧
 ઘણાદીવસથી આવી આજ હાથમાં, નીત દાણુ ચોરી ખાય છે ને. દા ૨
 આ માર્ગે થઈ જાએ મહિઆરી, તો દાણુ હમારૂં ચાય છે ને. દા ૩
 જીઠ સુદામા શેઠ રામાને, ધુતારી દેખાય છે ને. દા ૪
 નેણુ નચાવે ને મોહો મચકોડે, વાત કરીને વહાય છે ને. દા ૫
 મહિયારી સરવે મોહનને, પ્રેમ કરી મહી પાય છે ને. દા ૬
 તું હઠ શીઠ કરે હરિ સાથે, એ ગોકુળનો રાય છે ને. દા ૭
 જે ના કેહે તેનું આ ઘાટે, મહિ માખણુ લુટાય છે ને. દા ૮
 નભુસખીનો નટવર રંગરસીયો, આડી ગેડી ચાયે છે ને. દા ૯

ગરબી-રાગ સોહૈણી.

ઘણું બહાલા રે શુણવત ગીરધારી, તમ ઉપર નાખું તનવારી;
 મુખ જોધને મત બૂલી મારી ઘણું ૧
 મુને મણુએ અળગા નવ જાવે, પરિજનમા જાણતા નવ કાવે;
 ફરીજનિઆં સહુ જોલે દાવે ઘણું ૨
 મુને સાસરિઆ મેણુ જોલે, દીલ મારૂં તોએ ના ડાલે;
 કે નાવે કાનડને તોલે ઘણું ૩
 લટકાળા લેરખડા લેહેરી, મારા હેયડલા લીધાં હેરી,
 નભુ ચરણકમળ કેરી ચોરી. ઘણું ૪

ગરબી-રાગ સોહૈણી.

ઝોરા આવો રે અલખેલા વાલા, નટવરજી નંદતણા લાલા; ૧
 મુને વાગે મર્મતણા લાલા. ઝોરાં
 સુધ ભુલી સુંદર સામળીઆ, પ્રિય લાગો પ્રીતમ પાતળિઆ; ૨
 મનહરખુ મોહનજી મળિઆ. ઝોરાં
 મારે આજ અનોપમ દીવાળી, નેહનજરથકી નાથે ન્હાળી; ૩
 લાગી ત્રીકમજી તમસુ તાળી. ઝોરાં
 કરમાંહે કોમળ કર ચોલે, લટકાળા માંહે મન દોલે; ૪
 ત્રિલગી તનહું નવ ચોલે. ઝોરાં
 આતુરવર આઝ્યા આલીને, વસ કીધી બ્હાલે બ્હાલીને; ૫
 કઠે બાંવડલી ઘાલીને. ઝોરાં
 રસબસ કીધી રસરોળીને, નિસાની માણુ ચોળીને; ૬
 નભુ હસતી વાયુ ઢોળીને. ઝોરાં

ગરબી.

મુખે ખોલો છો મીઠાં, છળીલાલાલ; આવડા ધુતારા નોતા દીકડા. છળીં ૧
 વારેવારે જાણો બ્હાઈને, છળીં; હું તો રાખીશ છેડા સાહાઈને. છળીં ૨
 આવડું તે શાને કીજિએ, છળીં; નભુના પ્રભુ છેહ નવ દીજિએ. છળીં ૩

ગરબી.

બ્હાલપણુ નવ વીસરે, બીહારીલાલ, કણુ વિયોગે પ્રાણ નીસરે, બીહાં ૧
 માહારાસમ કહું હું મંનની, બીહાં; ત્રીકમ જાણો તમે તંનની, બીહાં ૨
 જેરે દાડાતુ આખિયુ, બીહાં, કાળજ કોરી નાખિયું, બીહાં ૩
 ધરના સહુ થેલી કહે, બીહાં; મનડાંની તે શું લહે, બીહાં ૪
 શુ જાણે જે શું કર્યું, બીહાં; હાઈડાંતુ હારદ હર્યુ, બીહાં ૫
 મ્હાવ તમારુ મુખ જોઈને, બીહાં; મન રજુ છે માંહે મ્હોઈને, બીહાં ૬
 મુખડે તે માગી લીજિએ, બીહાં, નિત નિત દરશણુ દીજિએ, બીહાં ૭
 ભુગજવનજી જાણુ-છો, બીહાં; નભુસખીના તમે પ્રાણુ છો, બીહાં ૮

ગરબી.

ચિતડું ચોરયું લાલ, ચપળ ચમકતી ચાલે; ૧
 મોરમુગટ ને કાંને કુડળ, હારે બ્હાલા, તિલક કેસરી ભાળે. ચિતં ૧
 રાતાં નેણુ તરેરા તીખાં, હાં, ઘાવ કરે ઉર સાલે. ચિતં ૨

પાંસે રહીને - પાતળિયાણ, હાં, અચક ઘેરો ઘાલે. ચિતં ૩
નભુસખીના જીવન રગરસિયા, હાં, મનડાં માંહે મ્હાલે. ચિતં ૪

ગરખી.

મનડાં વીંધ્યાં લાલ, મોરલડીને નાદે,
લાલ વિહાણા કીધાં ભૂદર, હારે બહાલા, સુણતા સરવે સાદે. મનં ૧
ક્ષણ અળગા ન ગમે અલેખેલો, હાં, બહાલપણાને વાદે. મનં ૨
મારાસમ સુખ પામ્યુ માધવ, હાં, ગોકુળ સહુ અમ આદે. મનં ૩
નભુસખીના પ્રીતમ પાતળિયા, હાં, જીવન શું કહુ બાદે. મનં ૪

ગરખી.

વારી વારી લાલ, વરણાળીપર વારી,
અધર લાલ મુખ મધુકું હસવું, હારે બહાલા, કરડી નેણ કટારી. વારીં ૧
બાહુ વિસાળ ને ઉર વૈજયતી, હાં, દુગદુગી સોભે સારી. વારીં ૨
ઓપતુ ઉદર કટિએ કંદોરો, હાં, ચિનાખર જરતારી. વારીં ૩
પાગે જાંઝર નેપુર કણકે, હાં, પાવડિએ પગ ધારી. વારીં ૪
મોરમુગટ મકરાકૃત કુડળ, હાં, નથ વેમર નગ ભારી વારીં ૫
મરકલકે મુખ જોલે મધુરા, હાં, સજ્જનને સુખકારી. વારીં ૬
નભુસખી નીરખી મન હરખે, હાં, લાખું અનગ જોવારી. વારીં ૭

ગરખી.

મુજને મોહન મળિયા રે, પ્રગટ પુત્રોત્તમ પાતળિયા,
દામોદરતુ દર્શણ કરતા, દુકિત દુગર દળિયા મુજનેં ૧
કામ ક્રોધ મદ મોહો મમતા એ, બહુ રજનીચર બળિયા;
શુણવતાના શુણલા ગાતાં, ગર્વ ઘણાના ગળિયા મુજનેં ૨
અધમ ઓધારણ અતર આણે, તાપ ત્રીવિધિના ટળિયા,
લગચોરચારી લટકણ લાગી, મપૂળ ફેગ ફળિયા મુજનેં ૩
કળિભુગમાં કૃતભુગ વર્તાવ્યો, લેહર કરી હરિ મળિયા,
અનાથ બાણી અલખેલાણ, હૂંપર અલગક દળિયા. મુજનેં ૪
રક નભુના રૂદે કમળમાં, ભાવે ભૂદર ભળિયા;
સેહેજે નિરખ્યા સદા સુખ સાગર, સુદરવર સામળિયા. મુજનેં ૫

ગરબી.

સઘંઅર થું કંડે રે, હજીએ નાખ્યા સુંદર સ્થામ; ૧
 કટકારી પ્રફે રે, મુજને ગોઠે નહિં ઘર કામ.
 ત્રીકમજી વના રે, લાગે તાલાવેલી તંન; ૨
 પલક નવ પડે રે, ઘાએ જુગ જુગ જેવડા દંન.
 અંન લાવે નહિં રે, નિદ્રા નાવે સારી રાત; ૩
 બોલ્યું નવ ગમે રે, બહાલિ લાગે નહિં કાંઈ વાત.
 ગદગદ કંઠથી રે, આંખે આંસુડાં ચોધાર; ૪
 સખી સંબોધતી રે, વિનતા વિલપે વારંવાર.
 મુરછાંગત થઈ રે, જોતી સઘંઅર ઠેરે સાથ; ૫
 નભુસખી ના રૂઓ રે, પુરશે અલખેલોજી આશ.

ગરબી.

જુઠડા જોલા લાલ, આવોની મારા જુઠડા જોલા લાલ;
 તે દહાડાના તમે સિદ્ધ ગયાતા, આવી ઉલા છ માસ. આવોની૦ ૧
 ઠાકોર મંદીરમાં રસ રચાવું, ભજન કરાવું આખી રાત;
 નભુનાનાથ વેહેલા પધારો, થઈ જાશે પરભાત. આવોની૦ ૨

ગરબી.

લોભાણી રે નંદના લાલ, લેહેરીડા લાલને જોઈ લોભાણી;
 વીઠલ વર સાથે રે બહાલ. લેહેરી૦ ૧
 મુખ મનોહર માવનુ જોઈ લોભાણી, તેવું તિલક ખીરાજે ભાળ. લેહે૦ ૨
 કરડી નેણ કટાક્ષને જોઈ લો૦, બલીહારી હું થઈ બેહાલ. લેહે૦ ૩
 માવ મધુરા હાસ્યને જોઈ લો૦, ઉર ગજમુક્તાની માળ. લેહે૦ ૪
 પાયે પીરોજી મોજડી જોઈ લો૦, ચાલે ચમકતીશી ચાલ. લેહે૦ ૫
 સાન કરે આવે સેરીએ જોઈ લો૦, રૂચીર વાણી રસીક રસાળ. લેહે૦ ૬
 મૃદુ હસી બોલે મર્મમાં જોઈ લો૦, ઝેની મેધા મહત વિસાળ. લેહે૦ ૭
 કાંન પુઠે જઈ કુંજમાં જોઈ લો૦, તાંહાં ખાંતે કરે બહુ ખ્યાલ. લેહે૦ ૮
 નભુસખીના નાથને જોઈ લો૦, નેહનજરે કીધી ન્યાલ. લેહે૦ ૯

ગરબી.

ઠહાલીડા વાંસળિએ દિલ વેધાણાં, મોડ્યાં મોરલિએ રે ઝોમાન, ઠહાં ૧
 સુણતાં સુંદર સાદથી રે, દિલં, સહુ ટાળી સુધ ને સાન. ઠહાં ૨
 ધમણથયાં જેમ ભાંગથી રે, દિલં, ભાળી ભૂંદર ભૂંદ્યા દેહે ભાન. ઠહાં ૩
 ધરધધો ગોઠે નહીં રે, દિલં, શુણવંતા થયાં શુલતાન. ઠહાં ૪
 વિકળ વહ્યાં એવાં ફરે રે, દિલં, હશે વૃજ કહી હેવાન. ઠહાં ૫
 મસ્ત પડી એ મોરલી રે, દિલં, પ્રેમે કરી અધરામૃતપાન. ઠહાં ૬
 રગરસિયા તમ કારણે રે, દિલં, રડવડતા ફરિએ રે રાન. ઠહાં ૭
 નભુસખીના નાથણ રે, દિલં, લાગું ત્રીકમ તમથું રે તાન. ઠહાં ૮

ગરબી.

મારા ધરમાં ણહુ રંજાડે રે, ગોઠ્યા ગિરધરિયા;
 કાંઈ કહિએ તો રાઈ બિવાડે રે. ગોઠ્યાં ૧
 દુધ ઉલરાતું માવને મુકી, ણાઈ હું જોવા દોડી રે,
 રીસ ચડાવીને પથ્થર મારી, મહીભરી ગોળી ફેડી રે. ગોઠ્યાં ૨
 ધરમાં બધે ગોરસ ઢોળાયું, માખણ લઈને નાઠો રે;
 ડસકાં ભરતો ઝો સંતાયો, જઈ ખુણામાં પેઠો રે. ગોઠ્યાં ૩
 માતા જસોદા મોટી કર લઈ, સ્યામને શાવા જાએ રે;
 હુમકે હુમકે આગળ દોડે, ઝાડ્યો જસોદા માએ રે. ગોઠ્યાં ૪
 દામણા લઈ બાંધે ણાળકને, બળે આંગળ ખુટે રે;
 કેમ બંધાએ દામોદર, એને નામે બધન છુટે રે. ગોઠ્યાં ૫
 જાણીજોઈને હુરિ બધાયા, માતાની દયા આવી રે;
 અનુભળ સાથે બાંધ્યા હુરિને, માતાજીએ રીસ લાવી રે. ગોઠ્યાં ૬
 અનુભળ ખેંચી ગયા અલખેલો, મન મનમુખા ધારયા રે,
 નળ કુબેરનો શાપ છોડાવી, જમલાર્જુનને તારયા રે. ગોઠ્યાં ૭
 વૃક્ષ પડ્યા બે પુરુષ નિકળ્યા, સ્તુતિ કરવાને લાગ્યા રે;
 ઝો કાનુડે ઝાડ પાડ્યાં, એમ કહી ણાળસહુ લાગ્યા રે. ગોઠ્યાં ૮
 નળ કુબેરને આજ્ઞા આપી, એટલે નંદણ આળ્યા રે;
 ખીણ જસોદાને જીવન છોડ્યા, મદિરઆમાં લાળ્યા રે. ગોઠ્યાં ૯
 એવાં બાળચરિત્ર અનૂપમ, નભુસખી હરખી ગાએ રે;
 સાંભળતામાં અધોર પાનકી, તતક્ષણ પાવન થાએ રે. ગોઠ્યાં ૧૦

હું રોશ કહું તે આગે લાલ; વીં
મને મનમાં સાડે લાગે લાલ. વીં ૬
હો નલુસખીના સ્વામી લાલ; વીં
હું પૂરવ પુન્યે પામી લાલ; વીં ૭

ગરબી.

ઝીક કામણુ કીધું લાલ, કામણુગારા કાનુકા.
માડે ચીતડું ચોરી લીધું લાલ. કામં ૧
મુને ધરના સહુ કહે ઘેલી લાલ; કામં
મારા તનમાં તાલાવેલી લાલ. કામં ૨
મારો પરજ્યો પેર ને જાણે લાલ; કામં
હરકહીથી સાહી આણે લાલ. કામં ૩
વળી અંકતિયા ઉતરાવે લાલ; કામં
જાદુગરને દેખડાવે લાલ. કામં ૪
કોઈ દરદ ન માડે પરખે લાલ; કામં
તમ દરશનથી મન હરખે લાલ. કામં ૫
વીધવીધના વૈદ જોલાવે લાલ; કામં
તે ઓસડિયાં ખવડાવે લાલ. કામં ૬
હો નલુસખીના સ્વામી લાલ; કામં
હું કહું અરજી શીર નામી લાલ. કામં ૭

ગરબી.

ગી રસિયા તારી રાજ, રાજ મનોહર રઢિયાળા;
રણાગીપર વારી રાજ, રાજં ૧
પ્રથમ અલોકીક દીકાં રાજ; રાજં
રમાળાં મધુસં મીઠાં રાજ. રાજં ૨
તારી આંખડલી અણિયાળી રાજ; રાજં
મતિ નેહુ ભરી નખરાળી રાજ. રાજં ૩
મને લાસનિઓ નથી લોળી રાજ; રાજં
સ યદ તરૂણીની ટોળી રાજ. રાજં ૪
ગ રસિયા રસમાં રોળી રાજ; રાજં
સ સાગરમાં ગળકોળી રાજ. રાજં ૫

વળી જીએ એણે કાલાયની ત્રત કીધાં રે; સામં	
પરણેલિએ વરદાન વરવાનાં લીધાં રે; સામં	૩
કુળ કુટુંબ મરજદા સરવે મેલી રે; સામં	
ગિરધર પુઠે પ્રિએ થેલી થેલી રે; સામં	૪
વેદ પૂરાણ ને ધર્મશાસ્ત્ર સહુ લોપી રે; સામં	
જગ વિખ્યાત ઠહે ગિરધરની ગોપી રે; સામં	૫
મૃત વિત મુદ્દ રનેહ સકળનો તોડી રે; સામં	
જીગજીવન સાથે પ્રીતલડી ભેડી રે; સામં	૬
સહુ થકી સમંધ ગોપીનો સાથો રે; સામં	
ઝેને પ્રેમે થનગન થનગન નાચ્યો રે; સામં	૭
મુખ્ય રાધાં ને કૃષ્ણ પછી કેવાયો રે; સામં	
શુણીજનને મુખ ગોપીનાથ ગવાયો રે; સામં	૮
ગુંજ વારતા ગોપીથી નહીં છાંની રે; સામં	
એ ગોપીના મુખમાં ખામી સાની રે; સામં	૯
લાખો વાર અરિષ્ટથી ઉગ્યાસં રે; સામં	
શ્રીમુખ સો સો વાર ઠહું એ મારાં રે; સામં	૧૦
દેવ અસુર માનુષમાં કોઈ નહિં લહિએ રે; સામં	
ચૌદ લોકમાં ગોપીસમ કોણ કહિએ રે; સામં	૧૧
કોટિ જનને દાન કોટિધા કરિએ રે; સામં	
ગોપીના શુભ ગાતાં ભવનીધિ તરિએ રે; સામં	૧૨
ગર્વ ઓહવ અકુર સરખાના ગળિઆ રે; સામં	
થયાં કૃતારથ વૃજ ગોપીને મળિઆ રે; સામં	૧૩
તેની દાસીની દાસીની દાસી રે; સામં	
નભુસખી રાધાકૃષ્ણ ચરણ અલિલાસી રે; સામં	૧૪

કર્મ શુભાશુભ છોડી દેજો આશે, રે; ભક્તિ૦
પ્રેમ પ્રવાહમાં તે સર્વે વહી જાશે રે. હરિ ભ૦ ૪
સંસારમાં રહી સરસા સમરણ કરજો રે; ભક્તિ૦
કુડ કપટ ને છળ પ્રપંચથી ડરજો રે. હરિ ભ૦ ૫
નભુસખીની વિનતી માની લેજો રે; ભક્તિ૦
ઢયા કરીને દિન દિન દરશન દેજો રે. હરિ ભ૦ ૬

—૧૫૮૪૪૪—

ધોળ.

મનમોહન સગે રે મહાલતાં, મારા ટળિયા રે મારા ટળિયા,
ત્રીવીધિના તાપ, સાહેલી રે, સુખ સુ વખાણિએ. ૧
મારા અવશુણ એકે ગણ્યા નહીં, કર સાદ્યો રે કર સાદ્યો,
આપોઆપ. સાહેલી૦ ૨
મેં તો તપ વ્રત દાન કીધાં નથી, નથી કીધાં રે નથી કીધાં,
જગન ને જાપ. સાહેલી૦ ૩
જંધ મોક્ષમાં હું નથી જાણતી, હું ન જાણું રે, હું ન જાણું,
યુન્ય ને પાપ. સાહેલી૦ ૪
સખી શું જાણે મનમાં તે શુ વસ્તું, શરણે લીધો રે, શરણે લીધો,
મારો પાપી પ્રાણ. સાહેલી૦ ૫
સખી પતિતપાવન પ્રદ માવતુ, પોતે કીધું રે, પોતે કીધું,
તે પરમાણુ. સાહેલી૦ ૬
કીધી સમોતી રે સર્ધઅર સાથમાં, મારે મેટ્યાં રે મારે મેટ્યાં,
જન્મ ને મરણ. સાહેલી૦ ૭
મારે આનંદ સાગર ઉલટયો, વાલે લીધી રે, વાલે લીધી,
નભુસખી શરણ. સાહેલી૦ ૮

—૧૩૩૩૬૬૬—

પ્રબંધ-રાગ સોરઠ.

શુણ્યેલી સાહેલી વખત વીતી, કહું મારાં કાળજડાંની રે,
કહું મારાં દિલડાંની રે, કહું મારા દિલડાંની વાત,
અથ ઇતી ઇતી, વખત વીતી, શુણ્યેલી સાહેલી વખત વીતી. ટેક.
ચકિત દ્રિગ થયાં અનંતરાહ દેખી, વિચિક્ષણ ધરયાં વિભૂપણ વિષેખી;
પર્મ પ્રેમ યુક્ત રહી પથ ચેખી, હેવે આપ્યા રે;

હેવે આન્યા પ્રીત્યંદ, નંદાનંદ, સ્નેહમંદ, શ્રીમુકુંદ, હાર્યમંદ,
પ્રેમકંદ, જોહોમુગંધ, રહિતદંદ, સહિતછંદ, એ ગોવિંદ,
સંગ પ્રીતી પ્રીતી; વખત વીતી. શુભચેલી૦

૧

મુખસમૂહ સેજ મુંદીર મુધારી, પ્રીત્યલાલ સંગ વહાલને વધારી;
પર્મ પ્રેમ મુક્ત પાંસે હૂં પધારી; હેવે ઉઠી રે;
હેવે ઉઠીદીધી કાળ; કરવા આળ, જસોળાળ, પ્રતિપાળ, કરુણાળ, સહી શ્રંગાર,
નાચ્યો બ્યાળ, નંદલાલ, લાલલાળ, મોહભાળ, ગૃહિતમાળ, તરતકાળ,
જક્ત ઝીતી ઝીતી; વખત વીતી. શુભચેલી૦

૨

જહુલાંતી હાવલાવને જણાવી, ભુક્તિ આઝી નેહ નેણમાં જણાવી;
ભલી ચાતુરીથી ભૂધરે જણાવી, સ્વયે કેહે છે રે;
સખીસ્વયે કે છે ઘનશ્યામ, ન કર આમ, અમો નામ, દીસ હામ, કરણ હામ,
ભયે ભમ, કરે પ્રણામ, પૂરે હામ, રાખો મામ,
રસરીતી રીતી; વખત વીતી. શુભચેલી૦

મુણીશ્યામ વચન સમજી વહાલ વાધ્યો, જર્દપાળ સંગ પ્રેમ જહુળાંકો
મુશર્યામ સ્નેહ જાણી સમય આધ્યો, મુખ રીતે રે;
સખી મુખ રીતે સ્વયે રાસ, રસ વિલાસ, અવિનાસ, મંદહાસ
પ્રેમપાસ, જહો મુવાસ; શુભ પ્રકાસ, કુળ ઉભાસ, કુંજવાસ
ખટમાસ, લાનુંલાસ, કરે પ્રયાસ, નભદાસ, પૂરે આમ
હરે ભીતી ભીતી; વખત વીતી. શુભચેલી૦

પ્રભાત.

તારો રે તારો ત્રિકમજી, તમ વિના કોને કહિએ રે. ટેક.
 દિનદયાળ અનાથનાથ પ્રભુ, તમ પાએ કા જઈએ રે. તારો ૧
 કામી કોધી લોલી લંપટ, આદ અધર્મી છેએ રે,
 પતિતપાવન અધમઓધારણ, ધરદ પોતાનુ ંહેએ રે તારો ૨
 આ ભવના મુખનુ શુ કહિએ, મુક્તિ અમો નવ લઈએ રે,
 નભુમખી નિસદિન ગુણ ગાઈએ, શરણ તમારે રહિએ રે. તારો ૩

પ્રભાત.

આપો રે આપો અલખેલા, એ વર હુમને આપો રે. ટેક.
 કુવિદ્યા કુવિચાર કુબુદ્ધિ, ક્લેશ કલિમળ કાપો રે. આપો ૧
 ભક્તિ ભવમા પરમ પદાગ્ય, છે ભુગ બાધે છાપો રે;
 દેવતરૂપામે દુરળજને, માગ્યાનો નહિ માપો રે આપો ૨
 જન્મજન્મ ગોવિંદ ગુણ ગાઉ, નાવે અજ્ઞાન અધાપો રે,
 નભુસખી નિસદિન નટવરજી, નિજ ચેરી કરી ચાપો રે. આપો ૩

પ્રભાત.

હૃદની રાતમા, હરિસગે ખેલતા, હરખ હૈટે ઘણા હોંસ પોતી,
 સ્વામીનુ સુખ શુ, મુખ વર્ણન કરૂ, સાસરે પિયેર કીધી સમોતી હૃદ ૧
 મહિમા પ્રસાદનો, માવે મોટે કરચો, ચાર દિન અખડ વાણીની લેહેરી,
 અષ્ટાદશ સહસ્ર પદ, ઉત્તર આપિઆ, દામ અપવામની ખખર પ્રેરી હૃદ ૨
 આજ્ઞા દીધી, અલકાર વરણનની, અધિક અધિક અગ સુખ પામી,
 નામ ને રૂપની, રજની વીતી ગઈ, ત્યારે પામે નહી દીઠા સ્વામી હૃદ ૩
 સોધવા નીસરી, દેશ સતમગમા, મોઘતા સોધતા હુ સમાઈ,
 હુ સમાઈ ત્યારે, એક અવિનાસ પદ, અન્ય અણુમાત્ર નહી દીઠુ કાઈ હૃદ ૪
 ક્યા જાઉ શું કરૂ, સાને ત્યાગ ગ્રહ, એમ માનિતાની ગાઠ છૂટી;
 કર્મની ગજ નિજ, જ્ઞાને પ્રલે થઈ, સશયરૂપી સાકળ તૂટી. હૃદ ૫
 ભગત સ્વમ ને, સુપુપતિ સમ થયુ, ધ્યાન ધ્યે ધ્યાતાનુ હારદ લાધુ,
 લાગ ઉચ્ચારનો, લેશ દિશે નહીં, અદબદ નભપદ રજુજ બાધુ હૃદ ૬

થાળ.

મારાં ભાગ્યતણા નહિ પાર હેલી, આજ અનોપમ દાડલો;
 ઘેર આંખ્યા ભુગદાધાર હેલી. ટેક.
 હુંતો સેરી વળાવીને સજ કડું, ઘણા પ્રીતે વેરાયું ફૂલ હેલી;
 હુંતો હરખે વધાવાને નીસરી, લઇ થાળીમાં સુકતામૂલ હેલી. માં ૧
 હુંતો સાને સમજાવું સાહેલડી, ઘર લીપાવું કુમકુમ ગાર હેલી;
 સખી પાટ પાથરજે રે પ્રેમથી, રૂડાં તોરણ બાંધજે દ્વાર હેલી. માં ૨
 નેઇ જીવણને જાઉ વારણે, આવી નેત્રમાં ઉભા નેહ હેલી;
 હેવા કોટિ આનંદ પધારિઆ, મારી પ્રપુલ્લિત થઇ છે દેહ હેલી. માં ૩
 હરી હરી હરી બોલે રે વાતડી, નેઇ મુખ પામે માફ મન હેલી;
 જ રે શેજે બેસાડુ મુંદરસ્યામને, વારે વારે નિહાળું લોચન હેલી. માં ૪
 પછી વિનતી કરી બહાલા તણી રે, મેંતો પ્રીતે બનાવ્યો પાક હેલી;
 ધારી પુરી પોળી વેડમી રે, નાના વિધના કિધાં શાક હેલી. માં ૫
 જ રે જીવણ જન્મવા પધારિઆ રે, મેં તો પીરશી કચન થાળ હેલી;
 બેની ચતુરાઇ કરી ચાલશું રે, એમ આરોગે ગોપાળ હેલી. માં ૬
 પછી શુદ્ધ આચમન કરી સામજે રે, લીધો નાગરવેલી મુખવાસ હેલી;
 મેં તો આનંદે કીધી આરતી રે, ઘણુ આનંદા અવિનાસ હેલી. માં ૭
 મેં તો હેત કરી હૈડાં વિખે રે, પ્રભુજીને પધરાવ્યા પાટ હેલી;
 હું તો ઉભી રે ઢાળું વાવલા રે, ખતે પોઢ્યા છળીલો ખાટ હેલી. માં ૮
 હું તો પાસે પધારી પ્રેમશું રે, અલબેલે પૂરી આશ હેલી;
 રસીઆજી રસખસ રંગમાં રે, નભુસખી તમારી દાસ હેલી. માં ૯

પદ-રાગ પદ્યમ.

આવેની અલબેલા રે, એમ મુ જોસરો રે;
 અમને કોણ કેહે છાની વાત, દાસીજોને વારી રે;
 તે કેમ દાખવે રે, જે રંગ જામ્યો માઝમરાત. આવો ૧
 અની હો ચિત કદે ચાડી રે, ચતુરાઇ ચુકિઆરે;
 નેત્રે આંખ્યાં છે તંબોળ, અંજન અધુરે રે;
 મહાવર ભાળમાં રે, ઉર ન્હયા કુમકુમના રંગરોળ. આવો ૨
 અનીહો સમના તો સાચા રે, વેણ ચુકો નહીં રે;
 સોળ ઉઠ્યા કંકણકેરા પીઠ, દદાતા ખોદ્યને રે;
 વાલા વેસ પાલટયો રે, આજળની આંખ્યા નાયક લીટ. આવો ૩

અનીહો વાંસલડી વિસારી રે, વેલણ સીદલાવીઆ રે;
ચોળાણી ઉર ચંપકની માળ, ઉભગરે આંખો રે;
ચતીસે રાતડી રે, આળસે બોલો આળપંપાળ. આવો ૪
અની હો ડગમગ ડોલો રે, શાને બોલો સણમણ રે;
સુવા પાથરી મુઠી સેજ, નિદ્રા નેહે કીજે રે;
નટવર લાલણ રે, નભુસખીપર આણી હેજ. આવો ૫

પદ-રાગ ખટ અથવા આસાવરી.

પરા રો પરા રો મારો પાલવ મેલો, એવા જુઠડાને કાં ઝાલુ રે. પરા ૦ ટેક.
મન હરવાને મીકું મીકું બોલો વાલા, એ સુ ઠગલું ઠાલુ રે. પરા ૦ ૧
ઉભગરે આંખો થઈ રાતી વળી, આખું ભાંગું બોલો રે;
પટભૂપણ પલટાયાં દીસે વળી, ડગ ભરતાં શું ડોલો રે. પરા ૦ ૨
અમથાં કહિએ હમારે શું છે, મન ભાવે ત્યાં માલો રે;
નભુસખીના નટવર રગરમીયા, કાંઈ તો મુઘા ચાલો રે. પરા ૦ ૩

પદ-રાગ ખટ અથવા આસાવરી.

માનોહ માનોહ રાધે મિથ્યા નવ'બોલો, અમે પુતુપ નહિ કે એવારે; મા ૦ ટેક
જુઠા ઉપર ઝાળ સહુને, એતો તમને જ દઉં કેહેવા રે. મા ૦ ૧
વચન દીધું તે નથી વિસરયું, સાંકડે શાયા શું કરિએ રે;
માળાપની મરજદ ઘણેરી રાધે, તેથી દિલડે ડરિએ રે. મા ૦ ૨
ગરગાચાર્ય ઘેર પધાર્યા, તેણે લણવાને બેસાડ્યા રે;
વેણુ ગોખંતાં વાર થઈ પછે, પરિચંકે પોશડ્યા રે. મા ૦ ૩
તે કરતાં તમે કહો તે સારું, હવે એવું નહિ કરિએ રે;
કોટિક કામ હશે તોએ પણ, તમ વિના કહિ નવ કરિએ રે. મા ૦ ૪
તમ સરખુ મારે કોઈ નથી બહાણ, ભામિની રૂડાં ભાવો રે;
નભુસખીનો પ્રભુ પાપપડીને કહે, પ્રેમદા એરાં આવો રે. મા ૦ ૫

પદ-રાગ બીલાવર.

જય જુગદીશ વિશ્વવ્યાપક હરિ, જય મોરલીધર ગીરીવરધારી;
નિર્જળ પ્રદા સચળ સચરાચર, જય ગોપીપતિ કુંજગિહારી જય ૦ ૧
ભૂતળભાર ઉતારણુ કારણુ, વિલંબ ન કીજે લીજે ઉગારી;
નારદ વચન સુણી હરિ હસિયા, સાન કરી નથી વાત વીસારી. જય ૦ ૨

નિજ નિજ ધામ ગયા સૂર સર્વે, નિજ મંદીર ગયાં સહુ નારી;
નિજ મંદીર ગયા હુરિ હજધર, મંગળ મૂરત આનંદકારી. જય ૭ ૩
સાખી તેર એકવીસ પદનો, રાસઓચ્છવ ગાયે નરનારી;
સકળ જનમ ધાએ જસ ગાતાં, પામે રૂચિર પદારથ ચારી. જય ૮ ૪
અખંડ રાસ અનોપમ રચના, એ રસ મગ્ન સહુ શ્રીજનારી;
નભુસખીના નટવરની લીલા, જે ગાયે તેની જલિહારી. જય ૯ ૫

પદ-રાગ સામેરી.

અનીહો અતિ રૂડો બેની રે, દીન મારે આજનો રે;
સેરીએ પધાર્યા સુંદરસ્યામ;
અનીહો મધુરીશી વાણી રે, અવણે સાંભળી રે;
કરતું ભૂલી ધરતું કામ. અનીહો ૧
અનીહો જખડીને આવી રે, જીવણ નીરખવા રે;
સખી મારે હેડે હરખ ન માય;
અનીહો અંતરની વાતો રે, બેની તુને શું કહું રે;
એક પલક જુગજુગ સમ પહીજાય. અનીહો ૨
અનીહો આલ આલ વેહેલી રે, ચતુરાં ચાંપમા રે;
લાવ લાવ શુભવંતાને ઘેર;
અનીહો સાનમાં સમજાવી રે, કેહેજે સ્વામને રે;
પ્રીછવજે પ્રેમતાણી સહુ પેર. અનીહો ૩
અનીહો હુંતો નહીં બોલું રે, દુરીજન દેખતાં રે;
શેજે આવી ઉલી રહું તુજ સાથ;
અનીહો નેણામાં આજખશે રે, નટવર નેહને રે;

અનીહો જીવની પેરે રે, જતને જાળવું રે;
 કેમ વેચું કાચ કથીરની સાથ. અં પાં ૨
 અનીહો મોહન મારો રે, અમીરસ છુટડો રે,
 માવજીની રૂડી મુજપર મ્હેર;
 અનીહો આ લવ સારો રે, વીજની વેલડી રે;
 કેણુ પીએ અમૃત ઢાળીને ઝેર. અં પાં ૩
 અનીહો કુર મુકીને રે, કેણુ જમે કુસકા રે;
 તણુ મુક્તા થડે ગુંજહાર.
 અનીહો ચીર ગમાવી રે, કેણુ હોડે ધાળળી રે;
 પ્રભુ મારા પ્રાણતણા આધાર. અં પાં ૪
 અનીહો તનમન અરખ્યુ રે, ત્રીકમજી તુને રે;
 તણુ મેતો લોકડિયાંની લાજ;
 અનીહો નટવર સાથે રે, નણુસળી નિહાળતાં રે;
 ઉત્તમ અવસર મારે આજ. અં પાં ૫

સાખી-રાગ સામેરી.

શ્રી વૃજ શોભા જોધને, હરખ્યા મન મોહાર;
 બહાલે વાઈ વાંસળી, વન તેડી વૃજ નાર. ૧
 સામેરી સોહાગેણુ સુંદરી, તુંતો બહાલી પીયાની નાર;
 જે કોઈ તુજને સમરશે, વશ થાશે ભરધાર. ૨

પદ-રાગ સામેરી.

અનીહો વાંસલડી વજાડી રે, બહાલે મારે વૃજમાં રે;
 સ્વર ગયો લેલી લોવન સાત;
 અનીહો સાંતમે પાતાળે રે, વસીઅર ડગમગ્યો રે;
 વિચરી વિન્ધ સકળમાં વાત. અં વાં ૧
 અનીહો સુરીનર સુની રે, ધ્યાન ચુકી ગયા રે;
 શિવજીએ સાંભળી છુટી સમાધ;
 અનીહો ચૌદ લોક મોહું રે, મોરલીના નાદમા રે;
 એવો અલોકિક શબ્દ અગાધ. અં વાં ૨
 અનીહો સુષુતાં ને જોવ રે, સલીતા ચોલી રહી રે;
 અગ મૃગ ટગમગ જોય;

અનીહો વૃજની ગોપી રે, સરવે ઘેલી થઈ રે;
 રહ્યાં સહુ પ્રાણ હરિમાં પ્રોઈ. અં વાં ૩
 અનીહો સુંદર રસીલી રે, મોરલી એ માવની રે;
 પડી કાંઈ દરદીકાને કાન;
 અનીહો જે જેમ તેમ રે, પટકી નીસર્યાં રે;
 નભસખી બુદ્યાં દેહેનુ ભાંન. અં વાં ૪

૫૬-રાગ દીપક.

રચિઓ મુખકારી, ખેલે કુંજળીહારી;
 એક એક ગોપી એક એક ગોપ, મેમમગન સહુ નારી. ખેલેં ૧
 એક એકને આલિંગન ચુબન, અધરામૃત પીએ ખ્યારી;
 કુચમરદન મુખડંક અંક ભરી, નુરત સુરત ભર ભારી. ખેલેં ૨
 રતિ વીપરીત સમે રસસાગર, નિજ નિજ ઉરપર ધારી;
 મેઘઘટામાં તડીત ચમકે, શોભા દે બહુ સારી. ખેલેં ૩
 રજની કરી ખટ માસની, તનની સુરત વીસારે;
 સ્વેદ થયો મરજન કરવાને, આંખ્યાં જમના ધીનારે. ખેલેં ૪
 કાર્ણદીમાં મરજન કરતાં, હરખ થયો અતી ભારી,
 નભસખીના નટવરની ઉપર, વળી વળી જાઉં વારી. ખેલેં ૫

૫૬-રાગ કલ્યાણ.

કારાગ્રહ રણુછોડ, પધાર્યા, કારાગ્રહ રણુછોડ;
 શ્રી વસુદેવ દેવદીછનાં, પુર્યાં મનનાં કોડ. પધાં ૧
 સંખ સક ગદા પદ ચાર કર, બળ પ્રાક્રમ જેહેના પ્રોડ,
 સુરીનર મુનીજન ધ્યાન ધરે સહુ, દેવ તેત્રીસ કોડ. પધાં ૨
 કહે ગોપુળ મુજને મુકી આવો, હોંસ ધરી મન હોડ;
 એમ કહી પ્રભુ રણુ છોડાવે, કહે નભુ કરજોડ. પધાં ૩

જમુના ચરણ પરસવા આંચાં, પરસ્યાં ચાલ્યા પાર;
વીજળી લઈ કાનને સુકયા, જસોદા સેજ મોતર. મધુ ૩
ઉઝસેન સુત કારાગ્રહ આંચો, જાગ્યો ઈંઈ તે વાર;
પ્રાતસ્કાળ નભુ ગોકુળમાં, આનંદ નંદકુમાર. મધુ ૪

પદ-રાગ કલ્યાણ.

પ્રીતમ જાણી રે, મેં તારી પ્રીતડી. ટેક.
પરમ સુપડ રસળસ ગંસીધર, રામા લેહેજો રસ રીતડી. પ્રીત ૧
અમો ભોળી કાંઈ ભેદ ન સમજી, મનવી તમમું પરતીતડી;
ન ઘટે નાથ નભુના તમને; અલખેલા એ અનીતડી. પ્રીત ૨

પદ-રાગ મારૂ.

પ્રીતલડી મેં તો જાણી, પાતળિયા તારી પ્રીતડલી મેં તો જાણી;
વચન આપીને હુરિમથુરાં ગયા છે રે, ફરી મનમાં નવ આણી. પાત ૧
અમો ભરવાડાં ફિલડે નવ જાળ્યાં રે, ફરી મન કુળજા રાણી;
રાજનીતિના રૂઠા વૈભવમાં રે, કેમ જાવે છાશનુ પાણી. પાત ૨
આજ અનોપમ રાજ કરો છે બહાલા, દીલડે વિચારો ઉતા દાણી;
નભુસખી મેહડલાની વાતુ બહાલા, નવ શકે વેદ વખાણી. પાત ૩

પદ-રાગ મારૂ.

પાંડવ દૂત રમે છે જ્યારે, એવો નિમ કર્યો છે ત્યારે. ૧
તેર વરસ વનમાં જાવું, એક વરસ પ્રગટ ના થાવું. ૨
એક વરસમા પ્રગટ થાએ, ફરી જાર વરસ વન જાએ. ૩
પાંડવ ચાલ્યા છે વન જાવા, અતિ દુઃખ લાગ્યું છે થાવા. ૪
પડો ફેરવ્યો કૌરવ રાએ, પાંડવને કેા તીર ન પાએ. ૫
પાંચ પાંડવ છઠી નાર, છાએ ચાલ્યાં વનમોઝાર. ૬
વન માંહે રૂશીનો આશ્રમ, તહાં જાએ રાજા ધર્મ. ૭
ઘણા આદરથી ખોલાવે, કંદ મૂળ ફૂલ ફળ લાવે. ૮
દુપદીની પાંસે અખેપાત્ર, કરે ભોજન પ્રાણી માત્ર. ૯
એમ થાવા આવ્યાં વર્ષ જાર, દુર્લભને કર્યો વિચાર. ૧૦
દુર્વાસાની પ્રાર્થના કીધી, પાંડવ છળવાની અસા દીધી. ૧૧
રૂશી વનમા આવ્યા તેણીવાર, સાથે ગ્રાહણ કરી હજાર. ૧૨

અખેપાત્ર ધોઈ મેલ્યું લ્યારે, રૂશીએ લીધા માગી ત્યારે.	૧૩
કહ્યું હા રૂશીએ જ્ઞાઈ આવો, સરવે ગ્રાહણ સંગે લાવો.	૧૪
સ્નાન કરવા ગયા રૂશીરાએ, દુપદીને ચિતા યાએ.	૧૫
અખેપાત્ર ઉધુ પાડ્યું આજ, હવે કેમ રહેશે મારી લાજ.	૧૬
સ્તુતી કરવા લાગી પંચાળી, મહારી વહારે ચડો વનમાળી.	૧૭
મહારી વીકટ વેળાના વીર, પૂરયા નવસે નબાણુ ચીર.	૧૮
જાશે દુર્વાસા ભૂખ્યા આપ, તો તે હમને કેશે શાપ.	૧૯
હરિ હવે તે શું થાશે, વીપ્ર શાપ તે કેમ સેહેવાસે.	૨૦
મુણી પંચાળીની પીડ, હરિએ જાણી લાક્ષ્મીની લીડ.	૨૧
જાણી આવ્યા જુગલવંન, ભૂખ્યો છો કંઈ ખવરાવ અંન.	૨૨
અખેપાત્ર ધોઈને મેલેલું, પ્રભુ રો ન કહ્યું મુને પેહેલું.	૨૩
અખેપાત્ર તે કરમા લીધું, હરિએ કહ્યું ટાળવાનું કીધું.	૨૪
લાલપત્ર દીકું છે લાહિ, હરિએ લઈ મેલ્યું મુખ માંહિ.	૨૫
હરિ જમનાં જમ્યા ચોઢ લોક, શ્રમ થયો રૂશીનો ફોક.	૨૬
ચોટકાર જમ્યાના આવે, શું જમિએ જઈ ત્યાં હાવે.	૨૭
ખડારોખડાર ગયા રૂશી સર્વ, કૌશલનો ઉતરિઓ ગર્વ.	૨૮
અંતરધ્યાન થયા બહુ નામી, લાક્ષ્મીવત્સલ નહુનો સ્વામી.	૨૯

૧૬-રાગ મારૂ.

શુભ રહેલું છે વર્ષ એક, તેનો કરવો કોણ વિવેક.	૧
શશશબવતળાંધી સમડિએ, લીમ કેહેએહેની ઉપરચડિએ.	૨
રક્ષા કારણે મુક્યા નાગ, કરે શુભ રહેવાનો લાગ.	૩
કેક પંડિત યયા ધર્મ રાય, વૈરાટ સલામાં જાય.	૪
વૈરાટે માન બહુ દીધાં, અર્ધપાલથી પૂજન દીધાં	૫
અર્જુન ધરી વ્યડળનો વેસ, નીશાળ લણાવે વિશેષ.	૬
સેહેદેવ નીકુળ યયા જોશી, પાઘડીમાં ટીપણાં ઝોશી.	૭
વાલવો થયો લીમ તેવારે, પંચ રહ્યા તે રાજદારે.	૮
સતી દુપદી રાણીની પાસ, દાસીપતિ થઈ રહ્યાં અવાસ.	૯
છએ જણ એમ છનાં રહ્યાં, વૈરાટમાં કોણે નવ લહ્યાં.	૧૦
રામના સાળા છે સોય, તેમાં કઈયાકચ્ચક કોય.	૧૧
દુપદીપર બગાડી દષ્ટ, કામનીને આવી પડ્યું કષ્ટ.	૧૨

સતી ભીમને કહીને જાએ, ભીમ કહે એનો કંઈ ઉપાએ. ૧૩
 ભીમ નારી ઘડને જોઠા, કંઈયોકચ્ચક નિસાળમાં પેઠા. ૧૪
 ભીમે કમરથી તેને આલ્યો, થંભ માળની વચ્ચે ઘાલ્યો. ૧૫
 તહાં લખ્યો શબ્દ એક સારો, કંઈયાકચ્ચકને મે માર્યો. ૧૬
 જે વાંચે તે દેહે એમ, દેહે રાજા થયું હશે કેમ. ૧૭
 સો લાઈ સમસાને લઈ જાય, વાલવો સગે ખાંધીઓ થાય. ૧૮
 ચીતા ખડકી લાકડાં આણી, સોને બાળવા છે એમ જાણી. ૧૯
 ચીતા માહે તે કચ્ચક રાખે, સળગાવી જીજને નાખે. ૨૦
 એમ સળગાવી નબ્બાણુ બાળ્યા, એક સંગે લઈને ચાલ્યા. ૨૧
 એક શખ્યો દેવાને સાખી, તેની ઝીલ ચીતામાં નાખી. ૨૨
 ભીમ દેહે લાઈ આહ્વાનું હેત, આલી આલી થયો ફજેત. ૨૩
 આલી રાખું જે હાથે ચડે, તરછોડી ચીતામાં પડે. ૨૪
 મુગો સમસામાં સમજાવે, ભીમ તેહેવી જુગતી લાવે. ૨૫
 એમ કહિને ગયા સહુ ધામે, લાગ્યા પોતપોતાને કામે. ૨૬
 દુરજોધને કર્યો વીચાર, વર્ષ થયાં એક ને બાર. ૨૭
 પ્રગટ થાય તો ફરી વન જાય, તેનો કર્યો કોણ ઉપાય. ૨૮
 એક વીચાર ધાર્યો ભલ્લ, તેડાવ્યો જૈમુત મલ્લ. ૨૯
 દુરજોધને તેડ્યો પ્રીતે, તને ભીમ વણુ કોઈ ન પ્રીતે. ૩૦
 ઝીતશે તો પ્રગટ થાયે, બાર વર્ષ ફરી વન જાયે. ૩૧
 ચાલ્યો મલ્લ ગદા ધરી ખાંધે, ઝીતે તેનું પુતળું ખાંધે. ૩૨
 આવ્યો વૈરાટ રાજા આગે, મલ્લ જુદા જઈને માગે. ૩૩
 સલા દેહે એનો ઉકેલ કહાડો, વાલવાને એથી બચાડો. ૩૪
 ઘણા દીનથી અંત બગાડે, એનું કામ આવ્યું સરાડે. ૩૫
 વાલવાને સલામાં તેડાવ્યો, તેને જૈમુત મલ્લ જતાવ્યો. ૩૬
 તમે કરો કામ દિલ શુદ્ધ, એની સાથે કર્યું જુદા. ૩૭
 તુને સોજનથી અમે કળિઓ, તારા સરખો નથી કોઈ બળિઓ. ૩૮
 કુંડું કહાડીને વડવા લાગ્યા, કોઈ હઠે નહી કોઈ લાગા. ૩૯
 કરે મુદ્દીકાનો પ્રહાર, સામાનાગી ગદાનો માર. ૪૦
 ભીમે પકડી નાખ્યો ધર્મ, જૈમુત પમાડ્યો મર્મ. ૪૧
 તેણે મરતાં પાડી ચીરા, ત્યારે જાણ્યું કૌરવધીરા. ૪૨
 સેન્યા સજીને દુર્જોધન, વૈરાટ ગયો રાજન. ૪૩
 અહિયાં છે એહેવું લાળી, તેના નથની ગાયો વાળી. ૪૪

ભુમ પડી તે વૈરાટ શેહેર, યયાં વર્ષ તે પૂરાં તેર. ૪૫
ઉત્તરા કુંવરને લે અર્જુન, ગયો જુદ્ધ કરવા રાજન. ૪૬
દુર્જેધન મારી હઠાવ્યો, રાજ વૈરાટ નગરીમાં આવ્યો. ૪૭
વૈરાટે પ્રણીપત કીધી, અભિમાનને ઉત્તરા દીધી. ૪૮
ધર્મે લખ્યું દારિકા પત્ર, શ્રી કૃષ્ણ પધારજો અત્ર. ૪૯
કૃષ્ણ વૈરાટ નગરી આવી, કન્યા અભિમાનને પરણાવી. ૫૦
એને માથે સામળિયો સાહે, તેને શત્રુ થકી શુ થાવ્યે. ૫૧
હું શું વર્ણવું બુદ્ધિ થોડી, દાસ નહુ કહે કરજોડી. ૫૨

સાખી-રાગ કાફી.

કાફી કેરી રાગણી રે, મળે વછોયા મીત;
સામા લાગી સોધવા, એને પ્રીતમજીસુ પ્રીત. ૧

પદ-રાગ કાફી

કોણે દીઠા કહીં વનમાળી રે, રૂએ નેણે આંસુડા ઢાળી રે;
કર દીવલડીઓ અબુવાળી રે, પેપે પગલાં પથ નીહાળી રે. કોણે ૧
પુછે તમાલને પ્રીતમ દીઠા, તારા સરખો છે રગ,
અપાને કહે તારા રે સરખી, નારી છે એક સગ. કોણે ૨
કુંજ તણા તડુ ફૂલ પાંખડીને, પુછી વળી વૃજનાર,
અથરા સમ જો સાચું ન જોલો, કોઈ દેખાડોની મોરાર. કોણે ૩
ળાળા સહુ મેહે બ્યાકુળ થઇને, આરે દીસાએ જોએ;
દીઠાં નહુના પ્રભુના પગલાં, પદમની શાણી હોએ. કોણે ૪

પદ-રાગ કાફી.

સજ અગે નવ સાત સખીરી, ચાલ ચતુરા જીવન જોવા,
જોવા રસીકશીરોમજી ગાત સખીરી. સજ ૧
કાળી પીળી ઘોળી ધુમરી, ધેનુ નાના ભાત સખીરી,
ગોવીંદ જો તે સખીની સંગે, કરત હમી હમી વાત સખીરી. સજ ૨
ઓ આવે વનથી મનમોહન, સજત આરતી માત સખીરી,
નહુસખી નીરખી કરી નોછવર, રસીક થઈ રળીઆત સખીરી. સજ ૩

૫૬-રાગ કાફી.

કાનુડા અમને કોહો રે, તમે કામણુ દૂમણુ કયાં સીખ્યા;
 કંઈ બહુ બણો છો રે, તમે કામણુ દૂમણુ કયાં સીખ્યા. ટેક.
 મોહન મંત્ર તંત્ર કહાં લલિયા, મુખ ઉપજાવે મોહો રે;
 નેણુ દ્વારે થઈ નટવર પેસો, હરિ હૈંડે વશી રોહો રે. તમે ૧
 મીઠું જોલી મોહો ઉપજાવો, છંદ ભરેલા છો રે;
 ચાલ્યામાં કાંઈએ ચેટક દીશે, ચીતડુ ચારી લો રે. તમે ૨
 ચાતુરવર ચતુરાર્થ કરતાં, કાંઈએ ના ચુકો રે;
 ભૂચુટીમાં ભુરકી છે ભૂધર, પૂટકારી મુકો રે. તમે ૩
 ગોકુળ ઘેલુ કીધું ગીરધર, ભૂધરજી મન લાવો રે;
 નભુસખીના નટવર રસીયા, કાંઈ અમને સીખાવો રે. તમે ૪

૫૬-રાગ કાફી.

કાંઈ અમને દોશ ચઢાવે, તું નાર ઠગારી ધૂતારી;
 તુ જગતને મંત્ર પઢાવે, તું નાર ઠગારી ધૂતારી. ટેક.
 જોગી જંગમ ને સંન્યાસી, મુજને ના પાવે રે;
 તે તરણી તું માખણુ માટે, થઈ થઈ નાચ નચાવે રે. તું ના ૧
 તુંજ વિના પ્રિયુભાન હુલારી, ભોજન નહીં ભાવે રે;
 ચેન નહીં ચતુરાં તુંજ પાંખે, નીદ્રા નવ આવે રે. તું ના ૨
 અખીલ ઉપાધી રહિત અનામય, વાણીમાં નાવે રે;
 તે હું હરી વસ કીધો વનિતા, વન વન ભટકાવે રે. તું ના ૩
 કામણુ તારાં નેન રસીલાં, જોતાં ઝટકાવે રે;
 નભુસખી સીખીને કામણુ, શું કરશે હાવે રે. તું ના ૪

૫૬-રાગ કાફી.

હું તો તારો કાનં ન મુકું કેડો રે, કાં જાસે કાનુડા. હું ૦ ટેક
 મારાસમ જાવા નહીં દઈ, હારે વહાલા સાહીને રાખુ છેડો રે;
 એમ તેડીને તરછોડવા જ્યારે, તારે શીદને જાંધ્યો નેડો રે. હું ૧
 જેદે દીવસના વહાલા દીલડાં મળ્યાં જોને, મુને તારનો તારો હેડો રે;
 નભુસખીના પ્રભુ દીલડાં કુખ્યાં તારે, હારે વહાલા આઘરાં
 સાને તેડો રે. હું ૨

૫૬-રાગ સોરઠ.

ચિત માડ ચોરી લીધુ રે, સાહેલી એણે;	
ચિત માડ ચોરી લીધુ, કેણુ જાણે શુંએ ક્રીધુ;	
ઠ્ઠાલીડામાં મન વીધુ રે, - સાહેબ;	ચિત૦ ૧
કટાક્ષ કામણુગારી રે, સાહેલી એની;	
કટાક્ષ કામણુગારી, કાળજડાંમાં વાગે કારી;	
મારા સમજેનાખ્યાં મારી રે, સાહેબ;	ચિત૦ ૨
મનડાંમાં ફર ફૂલી રે, સાહેલી હૂં તો;	
મનડામા ફર ફૂલી, ભાળીને ઘરઘઘો ભૂલી;	
હાપણુને સહુ ગયુ ફૂલી રે, સાહેબ,	ચિત૦ ૩
ત્રિભોવનમાં નહિં કે તોલે રે, સાહેલી એની;	
ત્રિભોવનમાં નહિં કે તોલે, દુરિજનિઆ દાવે જોલે,	
તોલે માડ મન ન ડોલે રે, સાહેબ,	ચિત૦ ૪
પૂરે મન સામજિઆ સાથે રે, સાહેલી માડ,	
ફરે મન સામજિઆ સાથે, છેડા મેંતોનાખ્યો માથે,	
હરણુએ જાલી હાથે રે, 'સાહેબ,	ચિત૦ ૫
પ્રીતે માડ ચિત પ્રોયુ રે, સાહેલી એની;	
પ્રીતે માડ ચિત પ્રોયુ, મોરલીએ મન મ્હોયું,	
નભુ ભવનુ બધન જોયુ રે, સાહેબ;	ચિત૦ ૬

૫૬-રાગ સોરઠ.

*કાળા તો કપટે ભરયા રે, ઓઢવણુ એવા,	કાળા૦ ટેક
કાળા તો કપટે ભરયા, છેતરીને છળ કરયા,	
મણુ ભાગા નવ કરયા રે, ઓઢવણુ,	કાળા૦ ૧
ભુલી ભમું વન વન, મોહનમાં પ્રોયુ મન;	
હરણુએ પ્રાણુ હરયા રે, ઓઢવણુ;	કાળા૦ ૨
કુડી વાત નવ લહી, ગુણુ જાણી લેલી ચઢ,	
વાડ જાણી ઠાલે વહી રે, ઓઢવણુ;	કાળા૦ ૩
કેતકી કમળસંગ, રસ માતે રૂડે રગ,	
નવે નવે ફૂલે ફૂલ્યા રે, ઓઢવણુ;	કાળા૦ ૪
નભુસખી જાણી પર, કુળજસું માંડયુ ઘર,	
એવા ઠારયા તેવા ઠારે રે, ઓઢવણુ,	કાળા૦ ૫

૫૬-રાગ સોરઠ.

કાનુડાની કેતાં લાણું રે, ઝોદ્ધવણ અમે;	કાનુ૦ ટેક.
કાનુડાની કેતાં લાણું, કામ એણે કીધું કાણું;	
જડુકુળ દીપ્તું ઝાણું રે, ઝોદ્ધ૦;	કાનુડા૦ ૧
કુળડી કાજળ રંગ, સામજાને તેનો સંગ;	
એકું અંગ નથી સાણું રે, ઝોદ્ધ૦;	કાનુડા૦ ૨
મામળો ત્રિભંગી લાલ, કુળજમું લાગ્યો ખ્યાલ;	
છેલપણું રૂકું છાણું રે, - ઝોદ્ધ૦;	કાનુડા૦ ૩
મોહનમાં મારૂ મંન, ઉપર કુળડું તંન;	
સાંભળીને દિલ દાણું રે, ઝોદ્ધ૦;	કાનુડા૦ ૪
નભુમખી નથી કહેતી, બોલી નભાણું અદેહતી;	
વારૂ સહુ મળ્યું વાણું રે, ઝોદ્ધ૦;	કાનુડા૦ ૫

૫૬-રાગ સોરઠ.

અમસાથે એવી કીધી રે, ઝોદ્ધવણ એણે;	અમ૦ ટેક.
અમસાથે એવી કીધી, અરીથી ઉગારી લીધી;	
પામે રાખી પાળી દીધી રે, ઝોદ્ધ૦;	અમ૦ ૧
આપી સુખ દીધાં દુખ, દિલની ન ભાંગી ભુખ,	
કાળજડા તો નાખ્યાં વીધી રે, ઝોદ્ધ૦;	અમ૦ ૨
માત પિતા સુત બાત, વેદ પુરાણોની વાત;	
અમે તેથી નવ ખીધી રે, ઝોદ્ધ૦;	અમ૦ ૩
ઇંદ્રને મનાવી હાર, દૈતનો કર્યો સંધાર;	
બળેવરાં વન્હી પીધી રે, ઝોદ્ધ૦;	અમ૦ ૪
નભુસખી ખાંધી પ્રીત, એ વના આંધળી ભીંત;	
નટવર નવે નીધિ રે, ઝોદ્ધ૦;	અમ૦ ૫

૫૬ રાગ સોરઠ.

સેરીએ સામજિઓ આવે રે, ઝોદ્ધવણ મારી;	સેરી૦ ટેક.
સેરીએ સામજિઓ આવે, સાન કરી સમજાવે;	
દુરિચરિયાં દેખે દાવે રે, ઝોદ્ધ૦;	સેરી૦ ૧
મરમાળી નેણાં મારે રે, ઝોદ્ધવણ મુને;	
મરમાળી નેણાં ગારે, બહાલીડાને કોણ વારે;	
આળ કરે અણસારે રે, ઝોદ્ધ૦;	સેરી૦ ૨

ઝંદકેરી નાખી પ્રાંસી રે, ઓઢવણ મુને;
 ઝંદકેરી નાખી ફાંસી, સેરીના કરેછે હાંસી;
 જાળ મોહોની કઠે ઝાંસી રે, ઓઢવ; સેરી૦ ૩
 ઉઠું જેમ્મુ ગુણ ગાઈ રે, ઓઢવણ હું તો;
 ઉઠું જેમ્મુ ગુણ ગાઈ, ભમે મતિ ભરમાઈ;
 જાણે લીલી ભાંગ પાઈ રે, ઓઢવ; સેરી૦ ૪
 કાનુડે કાંઈ કામણ કીધું રે, ઓઢવણ મુંને;
 કાનુડે કાંઈ કામણ કીધું, વેણ મીઠે ચિત્ત વીંધું;
 નભુસખી કારજ સીધું રે, ઓઢવ; સેરી૦ ૫

૫૬-રાગ સોરઠ.

આંચોઉતો મોરલીવાળો રે, જેની મારી; આંચો૦ ટેક.
 આંચોઉતો મોરલીવાળો, નેણાનો કીધો ઉલાળો;
 રૂડો ચાળવણીનો ચાળો રે, જેની૦; આંચો૦ ૧
 ભરવા હુંતો ગઈતી પાણી રે, જેની મારી;
 ભરવા હુંતો ગઈતી પાણી, પ્રેમખીડા ભરી આણી;
 ચિત્ત માફે લીધું તાણી રે, જેની૦; આંચો૦ ૨
 જેઠી હુંતો દોવા ગાએ રે, જેની મારી;
 જેઠી હુંતો દોવા ગાએ, જીવ મારો અકળાએ;
 તનમાં તાલાવેલી યાએ રે, જેની૦; આંચો૦ ૩
 ચિત્ત માફે ચોરી લીધું રે, જેની મારી;
 ચિત્ત માફે ચોરી લીધું, કપટીએ કામણ કીધું;
 કાન કાળે કાળજ વીંધ્યુ રે, જેની૦; આંચો૦ ૪
 હાવો સખી નોતો જાણ્યો રે, જેની મારી;
 હાવો સખી નોતો જાણ્યો, સાંભળતાં તો સારો ચાણ્યો;
 નભૂ પ્રીતે પરમાણ્યો રે, જેની૦; આંચો૦ ૫

૫૬-રાગ સોરઠ.

મોહન મિટડિયુ મસ્તાનિયું મરમાણિયુ રે. ટેક.
 ખગન અખમ્મ અંખુજ નિરખી, કેમ કહિએ ઉપમા કે સરખી;
 ભુન્દીએ ભરેલી, સરખી ભાણિયુ રે. મોહ૦ ૧

તિરછી તીખી ને તરેરી, બુલમી બાદુગારી ઝેરી;
 અદ્ય અનેરી આંખડિયુ, અણિઆણિયું રે. મોહ૦ ૨
 કરડી તારી નેણકટારી, કાળજ ઘાવ કરે છે કારી;
 કાનુડા કાળજ વણ, કીકી કાણિયું રે. મોહ૦ ૩
 મનમાં લાજ મરબદા મહેલી, પેડી પ્રીત કરતાં મહેલી;
 પેલી કીધી, ગોધુજની ગોવાણિયું રે. મોહ૦ ૪
 નભુસખી નેણા રહી નિહાળી, કપટી કામણ દુમણ વાળી;
 લાળી લેહ લરેલી, ને નખરાણિયું રે. મોહ૦ ૫

૫૬-રાગ સોરઠ.

મારાં મનમાં માહાલે, માવ તમારૂં મોણિયુ રે;
 ણંધુક પોપ અરુણતા હારે, કેમ ઉપમા દેવાયે તારે;
 વણુરગે છે રાતું, રંગ ઝંકોણિઉ રે. મારાં મન૦ ૧
 ફરતાં ફૂલ ભર્યા ચોરેરી, અલિ અવલિએ લીધાં ઘેરી;
 હેરી લેછે તતક્ષણ, તરુણી કેટું ટોણિઉ રે. મારાં મન૦ ૨
 અતિ આંટાણિ ને પેચાળી, વાંકડલી વરણાગી વાળી;
 ભુરકાઈ લાળી, ભરવાડી ભોણિયું રે. મારાં મન૦ ૩
 નભુસખીના નટવર રંગ રસિયા, વાલીડા મારે મન વસિયા;
 રમ્યા રતિરસ રંગે, રસખસ રાણિયું રે. મારાં મન૦ ૪

૫૬-રાગ સોરઠ.

અકુરજ મા તેડી જાશે, હવડાં હરિને રે; અકુ૦ ટેક.
 મોટાની મરબદા મહેલી, રાતી ટોળે થઈ સાહેલી;
 વિનય કરે કરબેડી, બહુ કરગરીને રે. અકુ૦ ૧
 મેહેર કરીને માગ્યુ આપો, કદ અમો અળખાનાં કાપો;
 કહિએ પાય પડી, ખોળા પાથરીને રે. અકુ૦ ૨
 ઘોડા દિન નિજ મદીર રહેજો, પછી પાછળ આવે છે કહેજો;
 જરૂર કરે તો, તેડું કરજો ફરીને રે. અકુ૦ ૩
 ગોપી સર્વ રહી રથ ઘેરી, કેટલિક સુતી આડી સેરી;
 કેટલિક તતપર થઈ, રહેવા મરીને રે. અકુ૦ ૪
 કેટલિક કૃષ્ણતણા કર સાહી, નહીં જાવા દઉં કહે સમજાધ,
 મુખ છૂટે રાતી, આમુડાં ભરીને રે. અકુ૦ ૫

માધવ સાથે દેખી માયા, અકુરજી અતિસેં અકળાયા,
 ચિત્ર પુતળી તુલ્ય, રહ્યા છ કરીને રે અકું ૬
 કેટલિક રૂદન કરે સ્વર મોટે, કેટલિક લોભીપર આખોટે,
 કેટલિક ઉર હણે છે, આકદ કરીને રે. અકું ૭
 કૃષ્ણ કહે ગેહુ કર જોડી, કેમ જઈએ તમને તરછોડી,
 આશા આપો અમને, ધીરજ ધરીને રે અકું ૮
 પ્રેમવચન પ્રમાણે પળશુ, કસકારજ કરી વેહેલા વળશુ,
 થોડે દીન મળશુ, સરવે સુદરીને રે અકું ૯
 અતિસેં આસવાસના કીધી, ફરી મળવાની આશા દીધી,
 તેથી ક્ષણેક રહ્યા સહુ, રથ પરહરિને રે. અકું ૧૦
 જસોદા આદિ સહુને પ્રણમી, ગોપ સખામડળને વિનવી,
 ખેડ્યો રથ જે ગજમુખ, મુખ ઉચ્ચરીને રે અકું ૧૧
 રહી સહુ પ્રાણ હરિમા પ્રોઈ, એક તાર જાતો રથ જોઈ,
 જોતી ધન્ય ફરકતી, ઝમક જરીને રે અકું ૧૨
 દૃષ્ટે દવજ પડી નહિ જ્યારે, ધરણી ઢળ્યા તરુણી સહુ ભારે,
 મુર્છાગત થઇ મેળા, પડી ધરથરીને રે. અકું ૧૩
 એ દુખ દુગર કે વા દરિઓ, રાજહસ શિર મેડુ ધરિઓ,
 કડુણા કરી હો દરશન, નભુ કિંકરીને રે અકું ૧૪

પદ ગગ સોરઠ.

ઓદવ હમારો સધેશો, કેહેજો હરિને રે ઓ ૧૧
 સામ પધારયા અકુરસાથે, નેહડલો વિસારયો નાથે,
 ગોકુળિયુ ઝાખી નવ, જોયુ પ્રીતિને રે ઓ ૧
 અમે એવો નાહિ જાણ્યો એને, લેશ દરદ નાહિ દિલડે એને,
 ગયો બાધુ ગોકુળિયુ, ઘેલુ કરીને રે ઓ ૨
 કુળ કુટુંબ મરજાદા મેહેવી, હાવે રાખીશુ સીંગી સેલી,
 જોગીડા થઈશુ, જટા ધરીને રે ઓ ૩
 જોગ જોગ ગોકુળની નારી, લોગ જોગ કુળન મુકુમારી,
 માટે મ્હાવ રહ્યા, મધુપુરમા ઠરીને રે ઓ ૪
 હમો અખળા ખળ હીણા ઓદવ, નિમળ્યા છેક નમેગ માધવ,
 જાદવકુળ દીયાવ્યુ, કુળજા વરીને રે ઓ ૫

વિરહુણી મેહેલી વન રાતી, તે સોહાગેણુ થઈ સમોતી;
 આજ દશા ચઢતી, મધુપુર સુંદરીની રે. ઓ૦ ૬
 ભોગ જ્ઞાન શીખવવા આવ્યા, સામળીએ સંધેસા કાવ્યા;
 વિલપતી વિનતા, આંસુડાં લરીને રે. ઓ૦ ૭
 જેમ નળને કળીજીગ થઈ લાગો, કહાન વિના નહરે કોઈ લાગો;
 ઓઢવ શું કરિએ, શંકરના અરિને રે. ઓ૦ ૮
 હરજી હૃદ થઈ છે હાવે, જે નિર્દય નટવર નહિ આવે;
 મારા સમ જે હૃદયું, હુલ્યા મરીને રે. ઓ૦ ૯
 કહે હેલાંમાં આવી મળશું, કંસકાજ કરી બેલા વળશું;
 ઓઢવ આવ ગયા, હેલું ઉચ્ચરીને રે. ઓ૦ ૧૦
 શું જાણે કોણે અટકાવ્યા, કે કંઈ લગ્નગથી નહિ આવ્યા;
 કે કુખજા પટરાણી, લાગા હરીને રે. ઓ૦ ૧૧
 અમો બોલ્યા તે મનન આણો, ચરણકમળની દાસી જાણો;
 મારું માપ હમે, ખોળા પાયરીને રે. ઓ૦ ૧૨
 નભુસખીના નટવર રંગરસિયા, બહાલગ રૂઢે કમળમાં વસિયા;
 કટુણા કીજે હાવે, કહાન કંઈકરીને રે. ઓ૦ ૧૩

૫૬-રાગ કેદારો.

હારે મારા જીવન રે, મારા જીવન જીગદાધાર;
 જમવા આવો રે, ટેક.
 હારે લાવતણા ભુખા ભુદરજી, પ્રેમ હોય ત્યાં જાવો રે;
 ભોગ જગન તપ ધ્યાન કરે તેને, સપનામાં ના આવો રે. જમ૦ ૧
 હારે દુરજોધન ભુપતિના મેવા, તે ઉપર નહિ રાજી રે;
 લાવ જોઈ વિદુરજીને ઘેરે, તમે જઈ આરોગ્યા લાજી રે. જમ૦ ૨
 હારે કરમાળાઈનો ખિચડો લાવ્યો, વળી સવરી કેસં જોર રે;
 ગોપીઓના ગોરસ ખાવાને તમે, નામ ધરાવ્યું ચોર રે. જમ૦ ૩
 હારે રંકતણી મનુહાર મોહનજી, મનડે માની લેજો રે;
 નભુસખીના નટવર રંગરસિયા, મુને પ્રીતે પ્રસાદી દેજો રે. જમ૦ ૪

૫૬ રાગ કેદારો.

તારૂં મુખડુ જોતાં મહાવ, મનડાં વેધ્યા રે. મનડાં વેધ્યાં રે. ટેક.
 ગુણ જોતાં ધરધણે ભુલી રે, નૈજે ભુલી લાજ રે;
 ચતુરાઈએ ચીતડુ ચોરી લીધું, મને ગમે નહીં કામને કાજ રે. મનડાં ૧

માવ મંધુરાં હસવાં માહે, હુધડુ નવ રહે હાથ રે;
કાનડ વહાલી કહીને બોલાવો, સહુ આમાઠેરો સાથ રે. મનડાં ૦ ૨
તન મન ધન તમને હું બાણ, બીજું કંઈ નવ લાવે રે;
નભુસખીના નટવર રંગરસીયા, હું તો બાણ નવ મુકુ હાવે રે. મનડાં ૦ ૩

૫૬-રાગ સોહૈપી.

પોવાયા પાતજિઆમાં પ્રાણ રે,
તારા વિના બીજી મુને ગોઠડી ના ગમે. ટેક.
દરદીની વાતુ બહાલા, દરદીડાં જાણે જોને;
શું જાણે દુરીજન લોક અજાણ રે, માઝ મનડુ તારી પૂઠે લમે. પોવા ૦ ૧
લોક જાણે જે પગ, કાંકુરી ખુંચી જોને;
શું જાણે પ્રીતદીતુ પરમાણુ રે, નટવરને દેખી નેહ નમે. પોવા ૦ ૨
નભુસખી વેચાતાં રે, લીધાં બહાલે;
શુ કરે જીભડિએ વખાણ રે, તન મન ને ધન તો મારે તમે. પોવા ૦ ૩

૫૬-રાગ સોહૈપી.

સખી જોને આજ કર્યાની દેવ રે, અલગેલા દેલાને, ટેક.
જ્યારે જોઈ ત્યાં તેવો દીસે બહાલો,
નહિ મોટાઇનો અહમેવ રે; અલ૦; સખી ૦ ૧
ખાલાક્યતર રૂએ રૂએ રમીઓ રે,
ખેની એતો માણસ નોહે દેવ રે, અલ૦; સખી ૦ ૨
નભુસખી વેચાતાં રે લીધાં બહાલે,
નૈજો જોતામાં તતએવ રે. અલ૦; સખી ૦ ૩

૫૬-રાગ સોહૈપી.

મેંતો હાથમાં દીધું મન રે, માણીગર મીઠા મહાવને. ટેક.
જીવન જોવા કારણે, જોની જોની;
લોલે અણિયાળાં લોચન રે. માણી ૦, મેંતો ૦ ૧
એરે સમું મારે કાંઈ નહિ બહાણુ,
જોની જોની;
તેને અરખું તન ને ધન રે માણી ૦, મેંતો ૦ ૨
નભુસખીના નટવર રંગરસિઆને,
જોની જોની;
લેટી જીવત કીધું ધન રે. માણી ૦; મેંતો ૦ ૩

૫૬-રાગ સોહૈણી.

જુગલવન તમને જોઈ રે, શુભવંતા હુંતો ઘેલી યઈ; જુગ૦ ટેક.
 સુખડું જોતાં રે મનમોહનજીવું, માફ મન રહું છે મોહી રે;
 ખાવા નંદને આંગણે હુંકું ગઈ. જુગ૦ ૧
 એક ખાતું અળગા નવ થાસો બહાલા, મારા પ્રાણ રહ્યા છે પ્રોઈ રે;
 દીલ વીધ્યું માફ સાચે દઈ. જુગ૦ ૨
 નજુસખી વેચાતાં રે લીધાં જોને, અલખેલા અકલ ખોઈ રે;
 સુધખુધ હું સહુ જુલી ગઈ. જુગ૦ ૩

૫૬-રાગ સોહૈણી.

આવોની અલખેલા મારા, મીઠા જોલા મહાવ રે. આવો૦ ટેક.
 ઘણા રે દીવસથી બહાલે વાયડે બહાયાં,
 વાટહલીને જોતાં બહાલીડા, આજે આવ્યો દાવ રે. આવો૦ ૧
 હસવું મધુકું તારું, હેડું હેરી લીધું માફ;
 તેથી રૂંડો લાગે તારો, સીતળ સ્વલાલ રે. આવો૦ ૨
 નજુસખીના પ્રભુ, જાંઠાંરે પધાર્યા;
 તેણેને મંદિરિએ રૂડા, રંગના જમાવરે. આવો૦ ૩

૫૬-રાગ સોહૈણી.

વારે વારે બહાલી લાગે, બહાલીડાની વાતો;
 બહાલીડાની વાતો, - મારા જોલીડાની વાતો. વારે૦ ટેક.
 હસીને હસાવે બહાલો, નંમીને નમાવે રે;
 જોલડિયાને જોલે જોલે, ઘણી રમે ઘાતો. વારે૦ ૧
 આંગેથી અળગા નવ લાવે, બહાલાતું બહડતાં નવ ફાવે;
 વિરહવું દુઃખ ધણું, નથી રે ખમાતું. વારે૦ ૨
 નજુસખી નેહ ખાંધી, સુરતા બહાલાતું સાંધી;
 નટવર સાચે મારે, પૂરવતું નાતું. વારે૦ ૩

૫૬-રાગ કાલેરો.

હરિ હેલવણી વિદ્યા રે લણાવું, બહાલા આવજો મંદીર મહારે રે;
 પ્રીત કરી પ્રીતમ તે ચેરી, શું જાઓ વારે વારે રે. હરિ૦ ૧
 જોગજિએ અંતરની સાને, જોગમ અશુ ન્યાજે રે;
 ચિત ચોરી લઈએ અતુરાંતું, ચાળવણીને આજે રે. હરિ૦ ૨

હુરિજન દેખતાં ના કરિએ, સામજિયાણ સ્થાન રે;
 ગર્વી રહિએ ગુણવંતાણ, કરિએ સમસ્યા માન રે. હરિં ૩
 મોટાઇ મનમાં નવ ગણિએ, રસિયા રસની રીત રે;
 મેજ પાતમાં રાશ ન કરિએ, પૂરણ ધરિએ પ્રીત રે. હરિં ૪
 ભાંખીને ભાવંતી વાણી, વળી કરિએ વખાણ રે;
 પાસ પ્રેમના માહે આવે, પ્રેમદા કેરા પ્રાણ રે. હરિં ૫
 સદેશો કાં સામજિઆણ, નિયા સગ ન કહિએ રે,
 હુરિજનિયા વાકું જોલે તે, સાડું નરતું સહિએ રે. હરિં ૬
 દીલ મળ્યુ તો દરદીકાંનાં, દરદે હુણિયા થઈએ રે;
 બાળ અનુસારે હિત કરિએ પણ, તે મુખડે નવ કહિએ રે. હરિં ૭
 નિચો નમી કોઈ બહુત નમે તો, કોઈ નમે એક હાથ રે;
 એ જાહુ અલખેલા કરએ, નભુમળીની સાથ રે. હરિં ૮

૫૬-રાગ કાલેરો.

ધન પ્રદાવન ઝંગીળટવટ, વૈકુઠ તોલે ન આવે રે;
 નટવર નંદકીસોર વના મને, ત્યાં વસવુ નવ લાવે રે. ધનં ૧
 રાસવિલાસ રસિલા સગે, તે કોને ત્યાં કેમ પ્રાવે રે;
 શ્રી ગોવંદન શ્રી જમનાણ, તે ત્યાં કયાથી લાવે રે. ધનં ૨
 ગોપી ધેન ગોવાળ વિના મને, અંગ ઉલટ નવ આવે રે;
 ભાવ ભર્યા બુધરણ ગહેવી, ત્યાં રહેવું કેમ કાવે રે. ધનં ૩
 કાન ત્રિભગીલાલ વિના કોણ, થઈ થઈ નાચ નચાવે રે;
 મનોહર મોહન નાદ કરી ત્યા, બશી કોણ બળવે રે. ધનં ૪
 નંદ જમોદામાત વિના કોણ, મર્મ કરી જોલાવે રે;
 હસતાં રમતાં અચળ ચાલે, આંગણિએ કોણ આવે રે. ધનં ૫
 પ્રેમ સહિત મને ખ્યારી કહિને, જોહો ત્યા કોણ જોલાવે રે,
 નભુમળી નથી વૈકુઠ જાણુ, કેશો નહિ કોઈ હેવુ હાવે રે. ધનં ૬

* ૫૬-રાગ વેરાડી.

હારે મુણી વિકળ થઈ ત્રજનાર, વેરણ વાંસલડી;
 હારે ચાલી અતુરાં વનમોહર, વીંધી પાંસલડી. ટેક.
 હારે મરજન કરતાં હો માનુનીરે, ચોપે અતુરાં હો ચાલી રે;
 કોઈએ હાર ભરાવ્યો હાથે, કો પગમાં કાંકણ ધાલી રે. વેરં ૧

હારે એકે ભોજન ભરથારની થાળી, અવ્યાગતને હો મહેલી રે; વેર૦ ૨
 એક ઉળટ અંગ કરતી ચાલી, ગોરી ચર્મગર્મ ઘેલી રે.
 હારે કોઈએક ગાય દોહોતી ગોપી, પાંસે મુકી હો દોહોણી રે; વેર૦ ૩
 કોઈએ વાછરૂ ધવંડાવી મુક્યું, કોઈએ જાળક ખાંધ્યું તાણી રે.
 હારે કોઈએ એક આંગડલી આંછ, કોઈએ મહાવર દીધું હો બાળે રે; વેર૦ ૪
 કોઈએ તરસેતિઉં કાંને ખાંધ્યું, કોણે ટીલડી ચોલી ગાલે રે.
 હારે કોઈએ અવળી કસી કચુકી, અણિઓ હોડચો હો માથે રે; વેર૦ ૫
 વિકળ સરખાં આલ્યાં રેવનમાં, કોઈએ નેપુર પેચ્યાં હો હાથે રે.
 હારે જે જે મતે તે મનાળીને આલ્યાં, ક્ષણ ન ધરે મન હો ધીર રે; વેર૦ ૬
 નભુસખી સહુ ગર્મ જમનાતિરે, જહાં ઉભા જહુવીર રે.

* પદ-રાગ વેરાડી.

હારે ભેઈ હસીને બોલ્યા મહારાજ, કોહો કેમ આવ્યાં રે; ટેક.
 હારે શુ છે ગોકુળમાં ઉતપાત, સંગે કોને લાવ્યાં રે.
 હારે પતિવૃતાને પતિ દેવતા, એ નારીનો હો ધર્મ રે; કોહો ૧
 વેદ લોક મરનદા રે લોપીતમે, ક્રીધું છે અઘટિત કર્મ રે.
 દર્શણ કારણ આવ્યાં હો તો, થયાં દર્શણ જન્યો હો ઘેર રે; કોહો ૨
 માત મિતા પતિ ખંધુ જોળશે, તાંહાં શી કરશે પેર રે.
 વનમાં એકલાં વિકળ સરીખાં, અવળાં આબ્રણુ હો અંગ રે; કોહો ૩
 અદ્ભુત કર્મ કર્યુ તમે આજળા, સાથી નહિ કો સગ રે.
 અમે નથી પાણીગ્રહણ ક્રીધુ, તમે સહુ પરનારી રે; કોહો ૪
 અનુચિતકર્મ અમે કેમ કરિએ, એમ બોલ્યા કુંજગિહારી રે.
 ભલે આવ્યાં હવે ઘેર પધારો, વાત વિચારો મન રે; કોહો ૫
 તન મન ધન તમે અમને અરચ્યુ, કહે નભુસખીના જીવન રે.

* પદ-રાગ વેરાડી.

હારે એ શું બોલ્યા દીનદયાળ, કેહે કરજોડી રે; ટેક.
 રસભંગ યઈને રૂદન, મુક્યું છે છોડી રે.
 વેણુ વળડીને વિંહળ કીધાં, ત્રીકમ તેજ્યાં શાને રે; કેહે ૧
 મુધમુધ દેહેની સરવે ભુલ્યાં, શબ્દ મુણતાં કાંને રે.
 પતિવૃત હમે સાચું પાળ્યું, બહાલા બ્યાપક જાણી રે; કેહે ૨
 આરા કેમ બોલધન કરિએ, વેદ મરનદા આણી રે.

વ્યભિચારણી જે પરને લાજે તે, બહાલા મન વિચારે રે;
તમ વિના ત્રિલોકનો વૈભવ, અમને લાગે ખારે રે. કેહે ૦ ૩
અવળાં સવળાં આભુષણ સજિયાં, તે પરના મન મહોવા રે;
તન મન ધન અમે અરખી આબ્યા, મોહનનું મુખ જોવા રે. કેહે ૦ ૪
સમ ખાઈને અમે કહિએ સાચુ, અવિચળ માનો વાણ રે;
નભુસખીના પ્રભુ કડવે વચને, ભરે હમારા પ્રાણ રે. કેહે ૦ ૫

*૫૬-રાગ વેરાડી.

હારે હરિ રમવામાઠચો રસ, રગ રસ વાધ્યો રે;
રૂઠો સરદતણો ઉજાસ, સમયો સાધ્યો રે. ટેક.
પિતાંજરની પલ્લવટ વાળી, ને લીધી મોરલી હાથ રે;
નટવર વેસ ધરી રગરસિયો, રમિઆ સામાસાથ રે. રંગ ૦ ૧
તાલ મૃદંગ રવાજ ઝાલરી, નાના વિધનુ વાળું રે;
એક એક ગોપીને એક એક ગોવિંદ, રાસનું મડળ સાજ્યુ રે. રંગ ૦ ૨
તાતા થેઈ તાતા થેઈ તાંન મેલાવે, ને નૃત્ય લેદથી નાચે રે;
રાગ રાગણી સુર મેલાવે, રમણી રગમાં રાચે રે. રંગ ૦ ૩
અતરધ્યાન ને માન મનાવા, નૌતમ વાધ્યો નેહ રે;
નભુસખી નિરખી મન હરખી, દુધડે વરસ્યા મેહ રે. રંગ ૦ ૪

†૫૬-રાગ લલિત.

મારૂં તો નવ માને રે, મારૂં તો નવ માને;
જઈ રાજ મનાવો, મારૂં. ટેક.
કેહેતાં છોકે કુંચા વળિયા, કાંઈ નવ લાવે કાંને રે. જઈ ૦ ૧
સામ દામ બહુ લેદ કરીને, સમજાવી ઘણુ સાને;
કેણ ન લાગે હઠજેગેણને, જેમ કાઈ શકર ધ્યાને રે. જઈ ૦ ૨
ધન ધન રે અમે આહિરડાં તે, ચહડિયાં પુસ્તકપાને,
નભુસખીના પ્રભુ થઈને ચાટ્યા, વિનતા રૂંડે વાને રે. જઈ ૦ ૩

૫૬-રાગ ખમાચી.

ધ્રીનની ણલિહારી, જોદ્ધવણ જાઉં ધ્રીજની ણલિહારી;
જેરે દિવસનુ અમે ગોકુળ છોડ્યુ, દિલડે દુખ ભારી. જોદ્ધ ૦ ૧

જહાં છપ્પન કોટી એન મંગ ચાલે, સોશિન અગવારી;
 દાણધાટ મુખડું કેમ આવે, ઘા કાળજ કારી. ઓહો ૨
 ગદગદ કંઠે કંઠે અલખેલો, મુણો વિનવી મહારી;
 મેમની છાસનાં પાણી આગળ, અમૃત લાખું જોવારી. ઓહો ૩
 વૃજ વધુને તોલે નવ આવે, મોળ સહસ નારી;
 તો કોણ માત્ર ગણિયો ઓહવ, કુળજા ગિચારી. ઓહો ૪
 દેહ મધુપુર વૃત્તિ મજમા, નેણે વહે નિર ભારી;
 નભુસખી બહાલે હુયે દુખ આણી, વાત શ્રીમુખ ઉચારી. ઓહો ૫

૫૬-રાગ ખમાચી.

મથુરાને રે મારગ કેમ જઈએ, મથુરાંને રે મારગ ૦ ટેક.
 જતાં ને વળતાં જીવન રોકે, વણ કાળે ખોટી થઈએ. મથુ ૧
 એને રે મન અલુરાઈ અતિસે, હમે તો લાજ રહિએ. મથુ ૨
 નભુસખી ચાલોની જસોદાની પાંસે, રાવ હરિની આપણુ
 જઈ કહિએ. મથુ ૩

૫૬-રાગ વસંત-ગીતગોવિંદની છાંયાં.

વિરહીજનને અતિ દુખદાયક, રસ સાગર રીતુરાજ;
 સમર અવલંબન ઉદીપન, કળતા સરવ સમાજ. વિરો ૧
 લવંગલતા મલયાચલ માતૃત, મધુર સ્વર ગુજાર;
 કોકિલ કલરવ કુંજ વિપે હરિ, સગ રમે બહુ નાર. વિરો ૨
 પીમળ શ્રીતત્તુ પુષ્પિત પ્રપુલ્લિત, ઉનમત્ત મદનવિકાર,
 તત્તુલ પુરુષ તત્તુણીના ઉત્તુને, વસંત વિહારણહાર. વિરો ૩
 મદન નૃપતિ શિરછત્ર સમોવડ, કેશુ કૂલ અપાર;
 વિરહી હૃદય વિહારણ કેશુકળી, તે હરિ નખ આકાર. વિરો ૪
 પાટવી પોહોપ દીરેદ્ સહીત તે, મનુ મિનકેત નિખગ,
 નભુસખી કેરૂ હૃદય લેદાઈ, વિહળ ચર્મ ગયુ અંગ. વિરો ૫

૫૬-રાગ હલારી.

વેધાણી રે માણીજર મહાવમા રે, મારા પોવાયા છે પ્રાણ;
 વેધાણી રે ભુદરના લાવમાં રે, સહુ નારિયુ થઈ વેચાણ. વેધા ૧
 અણિઆળી અંબુજ આંખડી રે, બળ કરીને પૂંકેલ જાણ;
 કાળજ કોરે માહેથી રે, કોહોને જાહેર જાણે કોણ. વેધા ૨

અંચળ ચોટ ચુકે નહિ રે, રૂઝાં નેણુ લેદે નિસાણુ; વેધા૦ ૩
 પારધી નાદે હરણાને જેમ, હેલામાં કરે હાણુ.
 વારે વારે જાઈં વારણે રે, કરે જહાલાનાં વખાણુ; વેધા૦ ૪
 નિરખી નેણા પ્રાય નહિ, કાંન સુણતાં મીઠી વાણુ.
 અધ ક્ષણ અળગા ના ગમે, એ પ્રીતીડીનું પરમાણુ; વેધા૦ ૫
 નબુસખી નોહેં જુઠડું રે, અલખેલા તાહારી આણુ.

પદ-રાગ હલારી.

લોલાયો રે અચારી તારા પ્રેમનો રે, નવ કાઠચો જાએ પાર. ધ્યા૦ ટેક.
 નીમ મત પરનારપર, એવો નહીં મુને ધ્યાર. ધ્યા૦ ૧
 જમતાં કાંને સાંભળુ, તારાં ઝાંઝરનો ઝમકાર; ધ્યા૦
 ઝળકી આવું ઝાંખવારે, હું નીસરી મદીર ગાર. લો૦; ધ્યા૦ ૧
 સારો દાહારો સણમણો રે, તુંજ મળવાનો વિચાર, ધ્યા૦
 ગમે નહીં ખીજી જોઠડી રે, કાને તારા પડે લણકાર. લો૦; ધ્યા૦ ૨
 શાસ્ત્ર પુરાણ ને સુર મુની, મુને કેછે વેદનુ સાર; ધ્યા૦
 જગત મારે આસરે, પણું તું મારો આધાર. લો૦; ધ્યા૦ ૩
 અગ્નિ દીપક એમ જાણી લે, તારો મારો અવતાર; ધ્યા૦
 હું તું તું હું એક છાં, કેઈ જાણે જાણુ હાર. લો૦; ધ્યા૦ ૪
 અધક્ષણ માથા વેગળી, મુંને મહા હુખ દે છે માર; ધ્યા૦
 નબુસખી નોહેં જુઠડું રે, સમ ખાધને કહું સો વાર. લો૦; ધ્યા૦ ૫

છંદ-કડખા.

અગ્નિ જવાળા થકી ચદ્ર અમૃત ઝરે, ધીંદુ અડતાં હરિ તર્ત ધાયો;
 નાઠો નદી જહી મોર ઉડચો તદા, મુખકને ઝાલતાં સર્પ સહાયો.
 અંગા લયલીત થઇ શાપી ઝોખાજીને, માગતાં એક વર ત્રણ પાયો;
 ખડલડ દેખીને શીવજી ખડખડ હસ્યા, વ્યગ્ર હર નણુ નિજનંદ ગાયો. ૧

વિભાગ ૧ લો.-શુજરાતી.

—૪૫૫૫૫૫૫૫૫૫૫૫—

ખંડ ૩ જો.

—૪૫૫૫૫૫૫૫૫૫૫૫—

પરચુરણ વિષય.

—૪૫૫.૪—

વાંઠા ત્રિપે.

૫૬-દાળ-રાજિયાનો.

મેં તો માનુની વના પરમાણીયુંજ રે,		
મંદીર માનુ રે મસાણિઉં.	ટેક.	
જે કોઈ છેલછળીલીએ છાડિયા,		
તેને દુનિયાં દેખીને કેચે દાંડિયાજ રે.	મંદી૦	૧
છે જો પોઠણુ રોજ પલગડી,		
જાણો જીવતી વના પકે સગડીજ રે.	મંદી૦	૨
મેલે વાંકા મુગટ માતી તોરલા,		
જાણો જીવતી વના જગલ મોરલાજ રે.	મંદી૦	૩
ભણત , બ્રહ્મા સદનને અપાશરો,		
એક બ્રહ્માણીનો હત નહીં આસરોજ રે.	મંદી૦	૪
લહેરી લક્ષ્મી વૈકુંઠે નવ હોત તો,		
હું તો અખાડો વૈકુંઠને ગોલતોજ રે.	મંદી૦	૫
માચી શક્તિ ન હોત શિવ વાસ જો,		
તો હું મઠ ઠહત કૈલાસનેજ રે.	મંદી૦	૬
બ્રહ્મા વિષ્ણુ ને શિવ હત એકલા,		
તો કહત જતી વેરાગી ને ગોસલાજ રે.	મંદી૦	૭
જહાં રમજમતી રમણી રમે,		
તે તો રશિક કિકરને મન ગમેજ રે.	મંદી૦	૮

હજામ વિષે.

પ્રભાત.

જાગો રે મોઘાંના મોટા, ખુણે પડિયુ ખાતર રે ટેક.
કોથળીમાંથી ઝેર લે ગયાં છે, એક કામકી ને ખીજી કાતર રે. જાગો ૧
ચીપિયો નરેણી ને હુગી, લટપટિયુ ને જળપાતર રે,
અન્નો એકુ હાથ ન આળ્યો, લઈ ગયો લોહા માતર રે. જાગો ૨
સમદર્શી ને વિચાર દમ, થદ્દા સતસગ જાતર રે;
જ્ઞાન થયે થકી જો નહૂ, મહા સુખ પામે ગાતર રે. જાગો ૩

—૧૩૩૩૩૩૩—

કણુખી વિષે.

પદ-રાગ મોરઠ.

કણુખી ચાલે કોડે ભર્યા, રાતા દેખીને આભ. ટેક.
ગોચર ભાગે ભાવે કરી, ખોદે ખાવો ને ડાભ. કણુ ૧
આંખજે બળદોના પૂછડા, ડક ડક દેહે મારા ખાપ;
અરધાં કપાએ અજસિયાં, તેનુ ગણે નહીં પાપ. કણુ ૨
એરે ત્યારે આનંદમાં, લે સહુ જીવેનાં નામ,
પાકે ત્યારે ગોળા કરે, ગોફેણુ ગુધ્યાનાં કામ. કણુ ૩
એક ઘડી જેસે નહિ કરી, ખાધાલીધા દિનરાત,
ઘેર બેઠા ભાગે ગાળિયા, ઝાઝો થાય વરસાત કણુ ૪
ડુગર ખેડે દુખિયા થઈ, લાવે અણુતોળ્યો કાઠ,
આવે જે ત્રણ અઠવાડિએ, થાયે જોવાનો કાઠ કણુ ૫
એમા એક અધિક છે, ખળીમા આપે બહુ અંત,
નહુ તે માટે સરવે કહે, ઉઘમ ખેતીનો ધન કણુ ૬

—૧૩૩૩૩૩૩—

નભરમા ધણી વીષે.

રેલિયો-કાળ ગરખાનો.

જ્ઞાને કાતે સોહાગેણુ નાર, કુટો રેલુટો ટેક
રેલિયો રાઠે તે કાતે, કે પીઉટો પરદેશ રે,
સમીપ સ્વામી રગ સોરંગી, જ્ઞાને કીજે કલેશ કુટો ૧
ધણી નભરમા માથે ભાગ્યો, તેને ધધા કરવા રે,
સમરથ સ્વામી સમીપ સાથે, રસભગ રગમાં ફરવા. કુટો ૨
૨૪

વિભાગ ૨ બે.-હિંદુરતા

—~~~~~

ખંડ ૧ લો.

—~~~~

ઇશ્વરજ્ઞાન વિષે.

—~~~~

નિરાલંબ ઉપનિષદ (સંસ્કૃતમાંથી ભાષાંતર). (છંદમાં)

છંદ છપ્પય.

ૐ નમઃ શિવ શુરુ, સચ્ચિદાનંદ મૂર્તિમય,
નીરુપખંધ અરુ સાંત, નિરાલણાશ્રીત સુર્તિ જય;
સંન્યાસી સાલંબ, યોગિ કૈવલ્ય પાવત;
અગ્નિ રીષ્ટ જિય સાંત, હેતુ યહ ગોધ કહાવત;
અથર્વણ ઉપનિષદે, ત્રીશ પ્રશ્ન શિષ્યે ક્રિયો;
ઉદાહરન કરકે નભુ, શુરુ તાકો ઉત્તર દિયો.

૧

પ્રશ્ન.

શુદ્ધ બ્રહ્મ સૌ કવન, સખળ બ્રહ્મ ઇશ શિવ કેા;
પ્રકૃતિ કહા પરમાત્મ, સઆદિ બ્રહ્મ ખીવ કેા;
જાતિ કર્મ અકર્મ, કેાન તપ સુર તપ આસુર;
કહા જ્ઞાન અજ્ઞાન, કેાન સસાર બંધ મોક્ષ ઉર;
કેાન સુખ દુઃખ સ્વર્ગ નર્ક કહા, પરમપદ ઉપાસ્ય વિદ્વાન કહે;
નભુ શઠ સંન્યાસ આદ્ય રુ, અગ્રાદ્ય સમાધિ બ્રાહ્મણ કેા લહે.

૨

પ્રથમ પ્રશ્ન—કી શુદ્ધ બ્રહ્મ? તાઠિા ઉત્તર.

અગ્નિલ ઉપાધી મુક્ત, અનાદિ અંત ન જાકું;
શુદ્ધ સાંત નિર્ગુન, કહુ અવયવ નહિ તાકું;
નિત્યાનંદ અખડ, એકરસ અરુ અજ અકંધ;
સોઈ શુદ્ધ ચૈતન્ય, નિરજન એક નિરામય;

ધંશ જીવ માયા જગત્, તામે કહ્યું નહિ પાઇયે;
નભુ નિશ્ચે શુરુચૌં કહ્યો, મુનિ આક્ષેપ મિટાઇયે.

૩

દ્વિતીય પ્રશ્ન—સખલ બ્રહ્મ કે ? તાકો ઉત્તર.
સખલબ્રહ્મ સો જાન, આદિ મેં શુદ્ધ સુનાયો,
સો અવ્યક્તમે મહદ્, પ્રથમ અંકાર સોહાયો;
છીતિ અપ મરુતહિ અગ્નિ, આદિ આકાસ ઉપાયો;
અંડકોશયુત કર્મ, જ્ઞાન અર્ચ રૂપ દેખાયો;
સકલ શક્તિ સંબુક્તહિ, સાક્ષી સખલો ઠહે રહ્યો;
નભુ નિશ્ચે શુરુદેવને, સખલબ્રહ્મ તાકુ કહ્યો.

૪

ત્રીતીય પ્રશ્ન—કો ઈશ્વર ? તાકો ઉત્તર.
ઈશ્વર વાકું જાન, કહ્યો તોય સખલબ્રહ્મ સો;
સુ પ્રકૃતિ આશ્રીત, લોક પરવિષ્ટ અમ સો;
બ્રહ્માદિ ઠહે દેવ, ઇંદ્રી દસચારી નિરંતા,
સો ઈશ્વર સર્વગ્ય, કર્મકે ફલપદ જતા;
લોક ચતુર્દશકો પતિ, પુરુષોત્તમ ગોલે નિગમ,
નભુ નિશ્ચે કરિ કહે શુરુ, કહ્યો ધંશ ઉત્તર સુગમ.

૫

ચૌથો પ્રશ્ન—જીવ કેન ? તાકો ઉત્તર.
જીવ કહ્યો જો ધંશ, પ્રકૃતિ ગુન ઠહે વિકારમયે;
અજ વીંબુ જીવ ઇંદ્ર, આદિ વારાહ વિશ્વ જાયે;
યહુ સમગ્ર અધ્યાસ બસ, શુભ જીવપદ ઠહે રહ્યો;
નભુ નિશ્ચે શુરુદેવને, દિયો ઉત્તર શિષ્યે લહ્યો.

૬

પંચમ પ્રશ્ન—કો પ્રકૃતિ ? તાકો ઉત્તર.
પ્રકૃતિ શિષ્ય લે જાન, બ્રહ્મકો ભાસ પરચો જળ;
નાના જક્ત બિચિત્ર, નિર્ભયે સમર્થ જાયો તળ,
બુદ્ધિરૂપ જગ બીચરી, અનિર્વાચ્ય સત્તા અતી,
નભુ નિશ્ચે શુરુને કહ્યો, બ્રહ્મશક્તિ સો પ્રકૃતી

૭

છઠ્ઠે પ્રશ્ન—કો પરમાત્મા ? તાકા ઉત્તર.

છંદ—સોરઠા.

દેહાદિક પર બ્રહ્મ, પરમાત્મા તામુ કહે;
છઠ્ઠે પ્રશ્નકો અંત, ગુરુ કહે નણુ શ્રોતા લહે.

સપ્તમ પ્રશ્ન—કે આદિ બ્રહ્મ ? તાકા ઉત્તર.

છંદ—છપ્પય.

આદિ બ્રહ્મ સુતુ શિષ્ય, ઇશ બ્રહ્મા શિવ સો શંર;
સચિ સવિતુ સહરૂદ્ર, મનુજ રવિ ચંદ્ર સુરાસુર;
સહ પિશાચ સહ ભુવ, નારી નર સબ્રહ્માદય;
સપ્તે જગત્ત ચર અચર, અમર સહ સકલ બ્રહ્મભય;
આદિ બ્રહ્મ એસે કહ્યો, કેન શબ્દ ઉર સંચન;
નણુ નિશ્ચે કરી ગુરુ કહે, બ્રહ્મ નેહનાનાસ્તી કિચન.

એકાદશમ પ્રશ્ન—તપ કોન? તાકો ઉત્તર.

છંદ—દોહા.

પ્રથમ સત્ય જગત્ મિથ્યા, પ્રલય એસો જ્ઞાન હે;
દીણ પ્રદાદિ સહ લેા, સંકલ્પ બીજકી હાન હે. ૧૩
એસી બુધ એકાગ્રતા, જગ દીખ બ્રાંતી નવ રહે;
કહે નભુ ગુરુ શંકર કહે, પંડીત તપ તામું કહે. ૧૪

દ્વાદશમ પ્રશ્ન—આસુરી તપ કોન? તાકો ઉત્તર.

છંદ—દોહા.

કરહિ ઉગ્ર એકાંત રહિ, હિંસા દંભ સહીત;
નભુ કહે ગુરુ તપ આસુરી, મુધરમ દયા રહીત. ૧૫

ત્રયોદશમ પ્રશ્ન—કી જ્ઞાન? તાકો ઉત્તર.

છંદ—કવિત.

એકાદશ ઇંદ્રી શહે, સદગુરુ ઉપાસન,
શ્રવણ મનન નિદધ્યાસાદિક બોન હે;
દૃષ્ટા દૃષ્ય પ્રકાર નિરસ સર્વ અંતર સ્થાપ,
ધટ પટ પદારથ જોલોં પરમાન હે;
ચરાચર ચૈતન બિના ન કિચિદસ્તી એ,
અખંડ એક વૃત્તિમે નિશ્ચલ બાકું જ્ઞાન હે;
નભુ કહે ગુરુદેવ, શિષ્યકું કહત બાકું,
એસો ભયો તાકું કહે, અનુભવ જ્ઞાન હે. ૧૬

ચતુર્દશમ પ્રશ્ન—કી અજ્ઞાન? તાકો ઉત્તર.

છંદ—મનહર.

રજગુ સર્પ જ્ઞાન અરુ, મુક્તિમે રજત માને,
જોડરમે ચોર મરિચિકા જલ બાન હે;
નીલતા આકાસમાંહિ, નીરમાંહિ લિધતગુ,
પ્રલયમે જગત ભાવ, એસેહુ બખાન હે;
સર્વ અનુસ્યુત સર્વ, મિથ્યા દેવ તીર્થકાદિ,
શ્રી પુત્રુપ વરણાશ્રમ, ગંધ મોક્ષ માને હે;
તાકી કલ્પના હે જોલોં, તોલોં નભુ કહે ગુરુ,
એસો જો હે જંતુ તાકું, બડોહી અજ્ઞાન હે. ૧૭

પંચદશમ પ્રશ્ન-ક' સંસાર ? તાકો ઉત્તર.

છંદ-દોહડા.

અનાદ્યવિદ્યા વાસના, યહ જન્માદિ વિકાર;
નભુ કહ્યુ શુક કટુણાયતન, સુતુ સુત યહ સંસાર.

૧૮

શેઠપ્રશ્ન-કો બંધ ? તાકો ઉત્તર.

છંદ-છંપચ.

બંધ પિતૃ પુત્રિ માતૃ, સહોદર ગૃહ આરામાદિક;
ક્ષેત્ર વરણ સંશય સંકલ્પ, જેહિ કામાદિક;
કરતૃત્વ લોકતૃત્વ આદિ, અહંકારહી ભવશુન;
દેવ મનુજ રૂપ કર્મ, યજ્ઞ મત ભોજ નેમ પુન;
અણિમાદિ સિદ્ધિ સંકલ્પ, મોક્ષ સંકલ્પ સધ હે;
નભુ કહ્યુ શુક અધિકારિત્વ, સંકલ્પ માત્ર સળ બધ હે.

૧૯

સપ્તદશમ પ્રશ્ન-કો મોક્ષ ? તાકો ઉત્તર.

છંદ-દોહડા.

નિત્યાનિત્ય બિચારતે, લહી અનિત્ય સંસાર;
નભુ સમસ્ત સંકલ્પ ક્ષય, શુક કહે મોક્ષ બિચાર.

૨૦

અષ્ટાદશમ પ્રશ્ન-કી સુખ ? તાકો ઉત્તર.

છંદ-દોહડા.

સદ ચિદ આનંદ રૂપ લહિ, આનંદ ભયો અપાર;
નભુ કહ્યુ શુક સુતુ શિષ્ય તિન, લહો મોક્ષ સુખકાર

૨૧

એકાદશમ પ્રશ્ન-કી દુઃખ ? તાકો ઉત્તર.

અનાત્મરૂપ સળ હે બિધય, તાકો સંકલ્પ રૂપ;
નભુ કહ્યુ શુક સુતુ શિષ્ય તું, યાહિ જાન અતિ દુઃખ.

૨૨

વિંસમ પ્રશ્ન-ક સ્વર્ગ ? તાકો ઉત્તર.

તૃપ્નાકો ક્ષય હોત હે, નભુ કહ્યુ શુક સંગ;
તાહિતે નિત કીજિએ, સ્વર્ગ સોઈ સતસંગ.

૨૩

એકવિંશત પ્રશ્ન—કો નર્ક? તાકો ઉત્તર.
અસત સંસારી બિવર્ધન, તાકો જો સંસર્ગ;
નભુ કહ શુરુ નિજ શિષ્યકું, તાહિ જાન લે નર્ક.

૨૪

દ્વાવિંશત પ્રશ્ન—કો પરમપદ? તાકો ઉત્તર.

છંદ—છંદય.

પરમપદહી તું જાન, પ્રાન ઇદ્રી અંતસ્કરણ;
પરહિ સચ્ચિદાનંદ, અદ્વીતિય સર્વ સાક્ષી ભણ;
નિત્ય સુક્ત પરબ્રહ્મ, સ્થીતિ સોઈ સુખદાયક;
યાહિ જાનિ નિજ રૂપ, ભયે સોઈ બુદ્ધિ લાયક;
તાહિ બદન કરિ નભુ, શુરુ કરુણા કરી કહે સુખદ;
યા પ્રકાર ઉત્તર દીયો, તાહી જાન લે પરમપદ.

૨૫

ત્રયોવિંશત પ્રશ્ન—કો ઉપાસ્ય? તાકો ઉત્તર.

છંદ—દોહા.

સોઈ ઉપાસન કીજિયે, નભુ જળ સુધ હોય ઉરુ;
શરિરસ્થ ચૈતનકો, પ્રાપ્તી કરાવહિ સો શુરુ.

૨૬

ચતુરવિંશત પ્રશ્ન—કો વિદ્વાન? તાકો ઉત્તર.

છંદ—દોહા.

અંતરજામી સળહિમે, એસા જાકું જ્ઞાન;
નભુ કહ શુરુ જાની બદત, સો કહિએ વિદ્વાન.

૨૭

પંચવિંશત પ્રશ્ન—કો મૃદ? તાકો ઉત્તર.

કર્તા હોકતાકો રુદે, અભિમાન આરુદ;
નભુ કહ શુરુ સુત્ર શિષ્ય તું, તાહી જાન લે મૃદ.

૨૮

પટ વિંશત પ્રશ્ન—ક: સંન્યાસ? તાકો ઉત્તર.

સ્વસ્વરૂપમે સ્થીતિ કરહિ, સકલ કર્મશ્લ નાસ;
નભુ કહ શુરુ સુન શીષ્ય તું, તાહી કહત મંન્યાસ

૨૯.

સપ્તવિંશત પ્રશ્ન-કિં આશ્લ ? ઉત્તર.
દેસ કાલ વસ્તુ રહિત, આત્મા કહિએ સોય;
નભુ કહે શુરુ શંકર વદે, અહુણુ કરે બુધ જોય. ૩૦

અષ્ટવિંશત પ્રશ્ન-કિં અઆશ્લ ? તાકો ઉત્તર.
સ્વરૂપ વ્યતિરીક્ત સો, માયામય બુધિ જાહિ;
જગત સત્ય ચિત્તવન નભુ, ભૂલી ન અહિએ તાહિ. ૩૧

ઐકાનત્રિંશત પ્રશ્ન-કં સમાધી ? તાકો ઉત્તર.
છંદ-મનહર.
સર્વ અન્ય પરિત્યજી નીર્મમ નીરઅહકાર,
હોય પ્રદાનીષ્ટ શર્ણુ અધિગમ્ય માનિએ,
તત્ત્વ મર્યાદિ જો ચાર બેઠકે મહાવાક્ય તાકો,
અળગાર્ય લહી પ્રદા ન વિકલ્પ ઠાનિએ;
સોઈ હે સ્વતત્ત્વ મુક્ત પૂજ્ય પર્મહસ સોઈ,
અળધુત પ્રાદાણુ સોઈ સત્ય સંધી સાનિએ,
નભુ કહે શુરુ સોઈ રૂપ રહે નીલ તાકું,
નીકે કરી નીલિકલ્પ સો સમાધી જ્ઞાનિએ. ૩૨

ત્રીસમ પ્રશ્ન-કો પ્રાદાણુ ? તાકો ઉત્તર.
છંદ-પાદકલા.
કો વા પ્રાદાણુ ઐસો શિષ્યે, પ્રશ્ન ત્રીંશમ કીનો,
પ્રદાવિત સો સખહિ પ્રાદાણુ, નભુ ઉત્તર શુરુ કીનો. ૩૩

ગોધરતનાવલી.

, શ્રી છંદ-એક અક્ષરકા.

શ્રી, છં; દાં, યં. ૧. મેં, ઠા; તેં, સો. ૨.

ગાયત્રી-છંદ-ખટ અક્ષરકા, તાકે અવાંતર, આદિ એકસે
ચીશાષ્ટ લાં અનુક્રમચું; પ્રસ્તાર પ્રમાણ્ય છંદ. પેહેલા પ્રસ્તાર ખટ
શુદ્ધકા-છંદ શેષરાજ.

હુંસો શબ્દે કહેના,	તાકુ બિલાં ઠહેતા;	૧
શબ્દો ગૂરો વંદા,	શેષો રાજા છંદા.	
ખરે મંને ખોલે,	તરે તારે તોલે;	
લાજે લાવે તાકું,	કરે કુણું બધું.	૨
સેવના સતોડી,	નાવડી જંતોડી;	
જક્તા સીંધુ ભારે,	સંત હેલાં તારે.	૩
તપકો સંચેહે,	ભવમેં જાયે હે;	
સમતા આ દે જે,	સરવે સાધે તે.	૪
ભાંડું કેહેતા સો,	તોફાં જતાયા ઝો;	
ખોલે હુમેશાં બો,	તો ખીન ખોરે કો.	૫
અપાર પાતે હે,	ન થાહ પાતે હે,	
અભૂલ પાતે હે,	અનંત પાતે હે.	૬
આરતખંતા હે,	તાકર ચંતા હે;	
ભાવ ધરંતા હે,	પાર પરંતા હે.	૭
અમર ના ઠહેતા,	નર ગજા કેતા;	
શબ્દકું સોધે,	સુરતતેં બોધે.	૮
એસા ચત આવે,	તાકું સત લાવે;	
સેવે ભાવ નીકે,	પાવે પાર છોકે.	૯
લહે કો કહે સો,	સનાતન એસો;	
છતે ભાવ જેસો,	તીતે પ્રદા તેસો.	૧૦
જક્તામે જડે હે,	કોઈ ના કડે હે;	
ધસસેં જડે હે,	લૂલમે પડે હે.	૧૧
અજ કો કહે હે,	રજ ના લહ હે;	
જગ થાનમે હે,	ગિધ જાનમે હે.	૧૨

પચે ભૂત એસે,	સિધો જલ જેસે,	
એસા મન બને,	ઝોરે નહિ માને.	૧૩
અપાર કહાયા,	સુભન લહાયા;	
જિહ્વ ન સતાયા,	અલેદ બતાયા.	૧૪
યા જગ અન્ત હે,	ઓ મગ કળ હે;	
સો લખત બહે,	તો અતમ બહે.	૧૫
મદ મમ બકે,	રહત ન વાકે;	
અભિ રસ છાકે,	હમ બલિ તાકે.	૧૬
એસા બને કળે,	સતા એવે જળે;	
ખોટા લેખે સળે,	સાતી પાવે તળે	૧૭
સદા તે શુધ હે,	નહી ખીરુધ હે,	
અધોના ઉર્ધ હે,	લહે સો ખુધ હે	૧૮
પારખે સો લખે,	શીતિમે ઝોલખે,	
અથ નામાવલી,	ઝોધરનાવલી.	૧૯
હમ સો કૌન હે,	મુખ કે ગૌન હે,	
મનમે ભે લહે,	તનમે ના કહે.	૨૦
સતોષ લાવતા,	અંતે ન ધાવતા;	
ગોવિંદ ગાવતા,	આનંદ પાવતા.	૨૧
અનત વાપ હે,	ન ઝોર ધાપ હે,	
અલેખ આપ હે,	અછેધ આપ હે	૨૨
ધાય અનતમે,	માનત જતમે,	
આહત અંતમે,	ખોજત સતમે	૨૩
દુખિત જત હે,	ચતુર અત હે;	
મુખદ સત હે,	નિગમ મંત હે.	૨૪
ભે આહે તરને,	તો સેવા કરને,	
સતોકે ચરને,	બ માથા ધરને.	૨૫
મધુસે જળકે,	મરે ઓ લળકે,	
અલેખે લખકે,	ઉદેમે રળકે.	૨૬
ખોધ ત્વપદકું,	ખોજ આતમકું;	
ચીન આદમકું,	છાંડ દે મમકું.	૨૭
કિત ખોધ કરે,	નહિ બજત હે,	
મદકે તમમે,	નહિ સૂજત હે.	૨૮

જો મીખ સગળે,	તે જોર ન ભરે;	૨૬
જો ખાત પરજે,	તે નાથ નિરજે.	
અનત સમ જો,	અચત દમ જો;	૩૦
અમાન રૂખ સો,	સ્વરૂપ સુખ મો.	
આવત નવ મે,	સાગર લવમે,	૩૧
લાજત લવમે,	દાઝન દવમે	
જગત મળ તે,	ઠહત ઠળતે;	૩૨
પ્રગટ જળતે,	લહત તળતે	
કીજે મતાં મેવ,	છૂટે ઠહેતા ખેવ,	૩૩
એસા આત્મા દેવ,	કોઉ બને લેવ.	
ભઈ સંતા લેટ,	ઠરા સીધૂ ભેટ;	૩૪
પરાલખે પેટ,	અહ કર્તી મેટ.	
નાથ મંગે નેહ,	જન્મકો હે છેહ;	૩૫
જ્ઞાન પાયો જેહ,	ફેર નાહો દેહ	
મન ધારો કોય,	નહિ સાચા ભેય,	૩૬
જગ જુઠા હોય,	તુમ માનો મોય.	
જો ચત ચેતત,	ધીમત સો મંત;	૩૭
જોજત ધાવત,	સો બ્રહ્મ પાવત.	
અખડ જાનત,	અદડ માનત;	૩૮
ન જક્ત ઠાનત,	અભૂલ જાનત	
એહિ દયાવાન,	નાહિ કાશૂ માન,	૩૯
એકહિ ગાવત,	મો પદ પાનત	
સમર કો પાસ,	અમર ઉદાસ,	૪૦
અરણ્યે વાસ,	ખચત ના તાસ.	
એસે સંત એક,	નાહી સો અનેક,	૪૧
પાવે પાર પથ,	પામે લોક કથ.	
સદા સંત સગ,	ચડે નિત્ય રગ,	૪૨
મહા જ્ઞાન ગગ,	કરે શુદ્ધ અગ.	
જ્ઞાન ગગ સેવ,	મો પ્રત્યક્ષ દેવ,	૪૩
તાસુ ચત ધાર,	હોત પથ પાર	
મન લાવ જામ,	સત સંગ તોસ,	૪૪
બુધિકો પ્રદાસ,	શુરુગમ્ય જાસ.	

આનંદ	અપાર,	ના સાર અસાર;	
એસેહિ	ભવંત,	પૂરાણ તવંત.	૪૫
અછેદ	અલેદ,	યહી કહ બેદ;	
લહંત	ગહંત,	યહી બડ સંત.	૪૬
પાવત	સુબન,	ગાવત બખાન;	
ગોલત	નિગંમ,	એ ગમ અગંમ.	૪૭
નિગમ	લહંત,	અગમ કંહંત;	
ભાગત	ગહંત,	મિલન ચહંત.	૪૮
સેવોછ	સાદર,	ટાલો અન્યાદર;	
જેસાહે	માધવ,	સાચી તે સાધવ.	૪૯
અલેખે	ભનત,	અલેદા માનત;	
અમાપે	માપત,	અથાપે આપત.	૫૦
ભાસ તાસો	બુઠં,	ચોર કો ભયોં કુંઠં;	
ઈદ્રબલી	વત,	જહત યા ભાસત.	૫૧
જગમે	જગત,	યહ સો માગત;	
ભમકું	ભાગત,	ભવતે ભાગત.	૫૨
અંસાર	સાગર,	નિસ્તાર આદર;	
જિને	ધરે મન,	તિને સદા ધન.	૫૩
સદા	સુખાસન,	ટલે જ વાસન;	
મિટે	ઉદાસન,	ઉઠે ઉભાસન.	૫૪
સુંદર	મંદર,	મે બસ અદર;	
કો ગિરિ	કંદર,	કોન પુરંદર.	૫૫
મનુશ	રાગત,	અમર ભાગત;	
નિગમ	દાખત,	અગમ ભાખત.	૫૬
ખાલે હે	નિગમ,	બાને હે સુગમ;	
માને હે	અગમ,	તાસો છાંડ ગમ.	૫૭
શુરૂકે	ચરન,	પરીકે ચરન;	
કરે કો	તવન,	તદા લો તરન.	૫૮
આદિ જે	અમર,	નાવટે સમર;	
કંજકો	ભમર,	સો સહે ઝમર.	૫૯
ચિતમે	આહત,	ગમતે ગાવત;	
સુખકું	પાવત,	ભાવમે નાવત.	૬૦

ગોવિંદ	ચરન,	સો દ્રઢ	હરન;	
આનંદ	કરન,	આર્કઢ	ટરન.	૬૧
સધીર	સદન,	સમીર	મદન;	
અનત	બદન,	ગો કંક	કદન.	૬૨
મમર	સયન,	અકુર	અયન;	
ગોલત	નયન,	ભરત	મયન.	૬૩
અગમ	લહત,	સુગમ	કહત;	
નિગમ	રહત,	જગ ન	ગહત.	૬૪

દોહા

અતુરશષ્ટિ પ્રસ્તારકો,	હે ગાયત્રી છંદ;	
અથ બોધરત્નાવલી,	નભુ સમુદ્ર આનંદ.	૧
છદ બોધરત્નાવલી,	ધરે કંઠ જન કોય,	
આત્મબોધ વૃત છદકે,	કહુ નભુ જાને સોય	૨

ધતિ બોધરત્નાવલી અમાસ

જ્ઞાનપીઠશી.

છંદ-પર્વગમ શિષ્યવચન.

પ્રથમ	ગુરુકે	પાય	પર કર	ભેરિ કે,	
અરનકમલ રજ	શિશ	કે	ધાર	દોરિકે,	
સરગુન	નિરગુન	ચાન્દ	કહે	કરિ હોરિકે,	
પારહાં	સથય	સકલ	પાશ	કે	ડારો તોરિકે.

૧

ગુરુવાક્ય.

વાચ્ય	લક્ષકો	અર્થ	ન	જાને	વાહિતે,
સરગુન	નિરગુન	લેદ	કહતહે	તાહિતે;	
જીવ	ધી	દો	લિન	લહતહે	વાહિતે,
પરિહાં	કો	ધન્ય	મે	જીવ	કે પ્રગટે માંહિતે.

૨

શિષ્ય વચન.

ઈશ્વર કર્મ રહિત કે કરતા જાનિએ,
 એવું કર્મ આધીન અગ્નિ પરમાનિએ;
 એવું ઈશ દે. એક કે કેસે કાંનિએ,
 પરિહાં ઈશ્વર એવું અશિન કે કયો કરી જાનિએ.

૩

ગુરુ વચન.

જ્યો ઈશ્વરકો વાચ્ય કે તેસો એવકો,
 પિગલો જામે સ્વાદ ન પલટે ધીવકો,
 ઘાડો જાનો એવ કે પિગલો શિવકો,
 પરિહાં દોમે વ્યાપક સ્વાદ એ પરચો પીવકો.

૪

શિષ્ય વચન

લધુ ભુદિ હમ જાત બડી કયો દીજીએ,
 બિનુ સમજે મહારાજ કે કેસે ધીજીએ;
 આરત હરન ઉદાર કે શરને લીજીએ,
 પરિહાં વાચ્ય લક્ષકો અર્થ કે પરગટ કીજીએ.

૫

ગુરુ વચન.

તું ચૈતનકો જાસ અવિદામે પડચો,
 પંચ દેશ વપુ તીન કે કાદામે ગડચો,
 કર્તા ભોક્તા માન કે ન્યાયે ના કડચો,
 પારહાં એહિ એવકો વાચ્ય કે ચકડારે ચડચો.

૬

જ્યો હરિ દેખી છાહ કૂપમે ધસત હે,
 કાગજ કરણી દેખી નાગ જ્યો લસત હે,
 શુક નલિકાકું પકરી પ્રદમે ફસત હે,
 પરિહાં સુકર મેહલમે સ્વાન ભૂલિકે લસત હે.

૭

અખ સુન તેરો લક્ષ કે કરતા તું નહી,
 તીન - દેહતે બિદા તો તું ભોક્તા કહી,
 નિશ્ચલ એક અસગ કચુકિતે અહી,
 પરિહાં કેવલ સુદ સ્વરૂપ જાનિ લે તું સહી.

૮

જગત ઉપાવનહારે વાચ્ય હે ઇશકો,

ફલદાતા સર્વગ્ય સળે કહે શિપકે;
લેહ ઉજેરી રેન અંધેરી નીશકે,
પરિહા એસો એ સરદાર કેટિ તેત્રીશકે.

- શિષ્ય વચન-આપકા અનુભવ કેહેતાહે.
જગકર્તા મેં નાહિ નાહિ સર્વગ્ય રે,
મોમે દીસત નાહિ અગ્ય અરુ તગ્ય રે,
અગ્ય તગ્યકે ભાન સળે અટપગ્ય રે,
પરિહા સળ જરીકે લયો છાર કિયો પ્રહા જગ્ય રે ૧૦
- વાચ્ય લક્ષકે રૂપ શુરુસુ મેં લહો,
સરશુન નિરશુન લેહ મળે મિથ્યા કહ્યો;
છવ ઇશકા લેહ નદીમેં ના બહ્યો,
પરિહા કૃપા તુમારી નાથ અનુભવકું ગ્રહો ૧૧
- સેહેજ સળેગ મુલાવ કે જક્ત કહાવ હે,
જલ જલ મિલતે લેહેરિ કે એહિ મુલાવ હે,
લેહેરી કરિયે કાજ ન દધીકુ ભાવ હે,
પરિહા કે લેહેરીકુ નાહક હોનેકો ચહાવ હે ૧૨
- પોહોમી પાની વાયુ કે અગ્નિ આકાશ હે,
મેં નાહી એ પાચ મોતેં પરકાશ હે,
મો ણિન નામ કે રૂપ સળેકો નાસ હે,
પરિહાં સાક્ષી સુદ્ધ સ્વરૂપ અહં અવિનાસ હે. ૧૩
- કર્તા હુમેં-નાહિ કિયા કમ કોન હે,
ધ્યાતા ધ્યેય ન કેહિ ધરે કો ધ્યાન હે,
પરમાતા પરમેય કહા પરમાન હે,
પરિહા જ્ઞાતા જ્ઞેય ન કેહિ તો કેનો જ્ઞાન હે ૧૪
- શુરુ કુરુણાતે જ્ઞાન અરકે ઉગસ હે,
તાકુ ત્રીયુટી શરમ કે લેશ ન ભાસ હે,
અસદ જક અરુ હુ ખ કે તાકો નાસ હે,
પારહા સદ અચ્છ આનદ પ્રહા સ્વયમ્પ્રકાશ હે ૧૫
- મેરે બધ ન-મુક્ત કે સ્વર્ગ ન નરક હે,
જર્થ પસરેતે કિરન ન પરવા અરક હે,
જક્ત નહિ હે પ્રહા કછુ ના કરક હે,
પરિહા નભુ બલિહારી સત જ્ઞાનમેં ગરક હે. ૧૬

ધતિ જ્ઞાન પોદશી અંપુરણ

જ્ઞાન પંચાંગ-(કપિલ ગીતા વિષે.)

પ્રથમ-કવિત્ત.

કેતે બ્રહ્મ દેવ સ્થાન, બર્ણુ જ્ઞાનિ સુન્યાવસ્થા,
દેહ માત્રા બેદ ગુન, કૃત તત્ત્વ ક્રિયા હે;
દિશા કોન પરીમાન, સુદ્રા મુખ્ય ગૌણ કેતી,
કલા પંથ નભ ધાન, લોક માની ક્રિયા હે;
વાગ્મિત્ર ત્રિપદા પૂજા, શક્તિ કો જીયાર અગ્નિ,
આનંદ દિક્ષા વિષય, અધ્યાત્મ લહિઆ હે;
પંથ ત્રીશ પ્રશ્નકો, ઉત્તર ગુરુ કૃપા કરી,
પંથક સકલપર, નભુ એસા દિયા હે.

ઉત્તર-કવિત્ત.

તારક જીધિ ત્રિકુટ, અકાર વેખરી અધો,
જાગરત સ્થૂલ દૃશ્ય, ઋષ રજ રક્ત હે,
પૃથ્વી શુભ પૂરવહી, નૈરુત તિનર્થ હસ્ત,
જેચરી પણુમુખિ અર્ચા, પિપિલિકા વ્યક્ત હે;
ઘટાકાશ નેત્ર સત્ય, વિશ્વ તુ વેણુ ગાયત્રી,
પ્રથમ ઋષા ગણેશ, પુનિ ક્રિયા શક્તિ-હે;
ક્ષર રૂ વડવાનલ, વિષયાનંદ નામદિક્ષા,
જંધ દેહ પંથ ત્રીશ, નભુ એમો જન્મ હે.

૨

હુલે દેહ દરકે, વિષ્ણુ સિંહટ ઉકાર,
મધ્યમા ઉર્ધ્વ સ્વપ્ન મુદ્ધમ, દીર્ઘ મત્તા ચર્મુ હે;
સત્ત્વ સ્વેત આપ તત્ત્વ, પાલન પશ્ચિમ દિશા,
ઇસાન્ય અંગુષ્ઠમાત્ર, ભૂચરી સો રણુ હે;
ઉનમિલનિ અતુ ધુમ્રી, વિહંગ મઠહી કંઠ,
જૈકુંઠ તૈજસ હી, ગિતંત નાદ જળુ હે;
હુલે ભાસકર જ્ઞાન, અક્ષર મદાગિ યોગ,
અહમોહં રસ જીવ, નભુ લહી તળુ હે.

૩

કુંડલ રૂઢ યોહાટ, મકાર પરચતી મધ્યા,
સુધુક્ષી કારણુ જ્યુત, સામ વેદ તમ હે;

સ્યામ તેજ પ્રલય યામ, અગ્નિ ઠોણ અધાંશુષ્ઠ,
 આચરી શાંભવિ જ્યોતિ, કપીપથ ગમ હે;
 મહાકાશ હૃદય, કૈલાસ પ્રાન મૃદંગ,
 તૃતીય વિંધુ ઇન્દ્ર શક્તી, કુટસ્થ સો સમ હે;
 રૂદ્રાગ્નિ અદ્વૈતાનંદ, સોહંકોહં રૂપ ઇંશ,
 પદ છાંડી નભુ દેખ, તું તો એક બ્રહ્મ હે.
 અર્ધચંદ્ર ઇન્દ્ર હી, ઉઠપીઠ ઇકારમુ,
 પરા સર્વમુન્ય અવસ્થા, તુરિયા અખાનિયે;
 મહાકારણ અર્ધ મત્તા, અથર્વેદ શુદ્ધ સત્ય,
 નીલકંઠ વાયુ સૂર્ય, ઉત્તર પ્રમાનિયે;
 વાગ્ય ઠોણ મસુર રુ, અગોચરી આત્મલક્ષી જ્વાલા,
 મીન ચિહ્ન મુદ્ધાશ્રય, પ્રત્યગહિ બનિચે;
 કાંત્રી ઓંકાર રૂદ્ર આદિ, શક્તિ આત્મનીર્ણય રુ,
 કામાગ્નિ વિદેહ શિવોત્તમી, નભુ સ્પર્શ માયા ઠાનિયે.
 ણિદુ શિવ બ્રહ્મરથ, એકાર પરાતપર,
 મહાંતમુન્ય ઉનમુની, કૈવલ્ય અનુચાર હે;
 સુક્ષ્મ નિર્ગુણ પીત, નભ ચંદ્ર ઉર્ધ્વ અધો,
 પ્રમાણુ ઉન્મનિ અરુ, પ્રજોધિ બિચાર હે;
 કલાતીત આહી, નિરાકાસ શિખા નિરાશ્રય,
 નિરંજન વેણુ, પારમાર્થિક પાર હે;
 શક્તિ પરા ક્ષેત્રજ, બ્રહ્માગ્નિ બ્રહ્માનંદ શિવ,
 શબ્દ સો પુરુષ નભુ, ચૈતન અપાર હે.
 ઇતિશ્રી જ્ઞાન પ આંગ-(હપિલ ગીતા વિષે) સંપૂર્ણ.

અથ જ્ઞાન પંચાંગનો કોઠો.

પ્રશ્ન ?	ઉત્તર.				
	૧	૨	૩	૪	૫
અક્ષર	તારક	હડક	કુંડલ	અર્ધચંદ્ર	ખાંડ
દેવ	વીધિ	વીળુ	ઉદ્રે	હથર	સદાસિ
રથાન	ત્રીકુટ	સીહટ	ઘોષહાટ	ઉઠપીઠ	અક્ષરક
વર્ણ	અકાર	ઉકાર	મકાર	હકાર	એકાર
વાણી	વૈભરી	મધ્યમા	પરયતી	પશ	પરશપા
સુન્ય	અયો	ઉર્વ	મધ્ય	સર્વતુલ્ય	મહાંતસુ
અવસ્થા	ભૂત	સ્વપ્ન	સુષુપ્તી	તુર્યા	ઉત્તમુની
દેહ	રથુલ	સુક્ષ્મ	કારણ	મહાકારણ	કૌલકથ

નવધર્મ, યા નવ નંગ શિરપેચ, યા રવેની.

પદ ૧ છં. ગુરુ સ્તુતિ.

બદન ગુરુપદ પકજ કરિજો, બીનુ પ્રયાસ લંબ દુસ્તર તરિજો વે. ૧
સત્ય શબ્દ ગુરુદેવ બતાવે, ગ્રહન કરે સો સુખકુ પાવે વે. ૨
છીપકો જતુ મીન જળ ખાવે, ખાલી હોય તળ આરત આવે વે. ૩
દધિપર આતુર કરભર દરશે, સમય બનિ સ્વાતી જલ ધરસે વે. ૪
ખિંદુ લેકર નિજ થલ સોવે, મુક્ત અમુલિક તામહિ હોવે વે. ૫
યહ દૃષ્ટાંત ગુરુગમકેરા, યા મીટતે નભૂ છેડા દેરા વે. ૬

સાખી.

આપા જંતુ ખા ગયા, મંચિત રૂપી મીન;
ગુરુ શબ્દ સ્વાતી ભરા, અનુભવ મુક્ત પ્રખીન.

૧

અંતરેકરાણુ અતુષ્ટય સ્તુતિ.

પદ ૨ છં. મન સ્તુતિ.

સત્ય સમજ તું મેહેશ્વર તેરા, કહા કહતા મન મેરા મેરા વે. ૧
તું સમ કોઈ બહા નહિ ભાઈ, સળ સૃષ્ટી તેરી ઉપભાઈ વે. ૨
તું શાહા ચોર અગ્ય અધિકારી, જતિ જિવંધ તું ભૂપ સિખારી વે. ૩
તેરા ગયાલ સપનેમે જાનાં, તળ તેરા સળ બલ પેહેચાના વે. ૪
નર્ક સ્વર્ગ હો તેરી હાંમી, ભૂત ભવિષ્ય હો તેરી દાંમી વે. ૫
તું તેરા જળ રૂપ નિહારે, તું સળકુ હુળાવે તારે વે. ૬
તું જળ સનમુખ હોય સમેરા, તું મિટતે નભૂ છેડા દેરા વે. ૭

સાખી.

મન નિજ મનજળ હોરહા, તળ નહિં વિશ્વ વિલાસ;
શિરપર સવિતા દેખિજો, જેમે છાહ સમાસ.

૨

પદ ૩ છં. બુદ્ધિ સ્તુતિ.

બુદ્ધિ તું સળતે બલવતી, બ્રહ્મ પ્રકાશ વિશ્વ વિવમતી વે. ૧
નામ રૂપ શળ તેરે જાણે, તે સળ દિત અનહિતકે ગાયે વે. ૨

એક અનેક કરે પલ માહી, નાવ તિરાવે ચલકે કાંઈ વે. ૩
 નાહે હે સો સાચા ભાસા, સો ચિદશક્તિ તેરા વિલાસા વે. ૪
 નાના રંગ ઘાટ અરુ નામા, ભિન્ન ભયા સો તેરા કામા વે. ૫
 પરાદ્વારરહિ પોખન કીના, આગે આઈ રૂપ ધરી લીના વે. ૬
 નિશ્ચે કીન નિગમતે ચારા, ખટ ચરચા પૂરાન અકારા વે. ૭
 કહા બરતુ તેરી પ્રભુતાઈ, કરે મોક્ષ તું હોય મહાઈ વે. ૮
 તું જળ ઉલટ આદકુ હેરે, તળ તું બ્રહ્મ વિશ્વ નહિ નેરે વે. ૯
 તું બુદ્ધિ બલ તોર ધનેરા, તું મિટતે નભુ છેલ્લા ફેરા વે. ૧૦

સાખી.

બુદ્ધિ પ્રકૃતિ બ્રહ્મકી, પલમે કીન બીલાસ;
 કચ્છળ લી સંજમ કરે, તો તું બ્રહ્મપ્રકાસ.

૩

પદ ૪ મું. ચિત્ત સ્તુતિ.

ચિત્ત તું બીજ ચાર ખાનિકા, ઐરક દેહ ચારમે નીકા વે. ૧
 મળ સમાજકો તું હે રાજા, ઘટ ઘટમે તું કરત અવાજ વે. ૨
 વિપયાદિક તેરે અનુચારી, સળ શ્રધ્ધિ તેને વિસ્તારી વે. ૩
 તું જળ કરે ચિતવન જેસા, સત્વર હોય કરે તળ તેસા વે. ૪
 અળ તું માન સતકી સિક્ષા, જ્ઞાનયાગકી લેરહે દિક્ષા વે. ૫
 સંશય અસ્થ છોડ જગમાહી, ઉપનિષદ સંગ સયન પઠાઈ વે. ૬
 વિશ્વવિન્ય કરી યગ્ય અનુપા, હોઈ રહુ અખિલવિશ્વકો ભુપા વે. ૭
 હોય નિકંક દેખ ધર તેરા, તું મિટતે નભુ છેલ્લા ફેરા વે. ૮

સાખી.

ચિત્ત ચિદમે કષ્ટુ ભિન નાહિ, નામ રૂપ શુભ તાગ;
 જ્યાં જલ પય ન્યારે કરી, હંસ પીયે મધુ ભાગ.

૪

પદ ૫ મું. અહંકાર સ્તુતિ.

અહંકાર તું અતિ બલવાના, વિશ્વ વિદિત બલ રૂઢ સમાના વે. ૧
 યહ બ્રહ્માંડ રહા તું ધારી, ત્રિપુટિ સળે તોરી અનુચારી વે. ૨
 તુ કંઠા સળ કારજ તેરા, ભૂમી રાજા મગ સેન ધનેરા વે. ૩

તુંતે ઓર નહિ કોઈ લેખા, તુંતે કોઈ બડા નહિ દેખા વે. ૪
 એકાદસમેં તું જળ આવે, તળ કૈવલ્ય વિશ્વ સુખ પાવે વે. ૫
 ણિનય કરી માણું તો પાહીં, તું ઉલટા પૂર તેરે માંહીં વે. ૬
 નાહીં ઘટે તેરેકું એસા, જીમી સૂરેકું ઘર અંદેસા વે. ૭
 શિવ અગકે લાય ના કરહી, સતી નારી વિલિચાર ન કરહી વે. ૮
 તું અંતર એસા જળ હોવે, જનમ મરનકા ધોંખા ખોવે વે. ૯
 તું ઉલટી ઘર દેખે તેરા, તું મિટતે નજી છેલ્લા ફેરા વે. ૧૦

સાખી.

અહ કરતા ચા વિશ્વકું, લેહનુદિ નહિ રચ,
 મોહ ન પાવે નાટકી, ફાડ પ્રતિમા સચ. ૫

સાખી-અતસ્કરણ સ્તુતિ.

આર નામ વપુ એક હે, મોહ હંસ સ્વરૂપ;
 નજી નિરલેપદ પાવહી, સો આનંદ અનૂપ. ૬

અતસ્કરણ અણુપ્રથ સ્તુતિ મંત્રપૂર્ણ

પંચ તનમાત્રા સ્તુતિ.

પદ ૬ હું. શબ્દ સ્તુતિ.

શબ્દ પ્રહ્લકા વિશ્વ વિલાસા, શબ્દ ધામ ચૈતનકા બાસા વે. ૧
 બિહાકાસતે ઉકત નાદા, ધામ ધામ પ્રતિ હોવે જાદા વે. ૨
 પરાધાન રહિ તતપદ બોલા, સોઈ અક્ષર ધામ અઢોલા વે. ૩
 પર્યંતિમે ધુન દરસાયા, ર્જ મધ્યમાં ઘાટ ઘડાયા વે. ૪
 વૈખરીમે તું સોહં દરસા, હોય અપાર વિશ્વકું પરસા વે. ૫
 પ્રથમ બેદ કીના ઉચ્ચારા, ખટ ચરચા પૂરાન અઠારા વે. ૬
 ભંડાં જેસા ઇચ્છામે આયા, તાંહાં તેસા તે રૂપ બનાયા વે. ૭
 ચૌદલોક માંહિ તું ફેલા, સળ જગ ચલતા તેરી ગેલા વે. ૮
 નાના મત નાના ગિધિ પંથા, નાના જાની નાના અંથા વે. ૯
 શબ્દબલકું નિકટ ન હેરા, તું મિટતે નજી છેલ્લા ફેરા વે. ૧૦

સાખી.

સોહ આત્મા જ્ઞાનધન, અનુદિન હોત ઉચાર,
શબ્દબ્રહ્મ સોહ સદા, વિધિમુખ ભયો અપાર

૭

પદ ૭ મુ. સ્વર્ગ મૃતિ.

સ્વર્શ પ્રગલ્ભ ગલ પરમ પ્રભીના, તુતે હરિ હર અજ ભયે દિના વે ૧
તુ ઉતપત ભય જગદરત્તા, તુ ત્રય લોકહિ મુખ દુખ દાતા વે, ૨
સદૃજ બ્રહ્મ પરસા જળ માયા, સોઈ મુલાવ ભયે જગ ભયા વે, ૩
પરસ ભયેતે નિજ નહિ જાના, મિલા પરસ્પર મેં કરિ માના વે ૪
પરસ ગિપયકર શુભ રૂ ઇશા, તળ તુ શુભ ઇશકે ધીશા વે ૫
વિપય પરસ પ્રમ જેસા તેરા, તુ મિટતે નભુ છેલ્લા ફેરા વે. ૬

સાખી.

પરસ પરિચિત પ્રથમહિ, લહે ગિચિજન લોગ,
સકલ જગત એસે ભયા, સેહેજ મુલાવ સનેગ

૮

પદ ૮ મુ. રૂપ મૃતિ.

રૂપ રૂચિર રાજત મ્યૌં ઓરા, નાના ગિધ ભયો ઠારહિ ઠારા વે. ૧
કેા કરીશકે સુરૂપ કુરૂપા, તુ ગિનુ સખ્યા એક અરૂપા વે. ૨
તુ સળ જગકુ કરત પ્રકાસા, નાના રૂપ સો બ્રહ્મ નિવાસા વે ૩
એક અગનકા ભાસ અપારા, દીપ મસાલ જોત ઉજિઆરા વે ૪
કેા ગિધ તોકુ કેરેવે કેસા, જાહા શુદ્ધ જોગભયાતાહા તેસા વે ૫
હોય અરૂપ રૂપ લિખ તેરા, તુ મિટતે નભુ છેલ્લા ફેરા વે. ૬

સાખી.

રૂપ રૂચિર નાના ભયો, પૂરણ પ્રગટ પ્રકાસ
નિર્વિકલ્પ તુ બ્રહ્મ શુભી, સપુટ ખુલે જરાસ.

૯

પદ ૯ મુ. રસ મૃતિ.

રસ તુ રૂચિર મિગમ શ્રુતિ લાખી, શાસ્ત્ર પૂરાન સળે દે સાખી વે ૧
આપહિ ઇષ્ટ બીપ સળ જોલે, ત્રિભુવન રાજ ન તોરે તોલે વે. ૨

સખ જગદું દિનકર નિત સોખે, શશિ શ્રવે સુધા પરસ તેહી પોખે વે. ૩
 નયૌં રસ રજત લિંન લયે દરસે, તું જગ પોખક અનુદિન ખરસે વે. ૪
 તું રસ મિટત રામ રહે એકા, કોઉ બુધ જન અસ લહે ખીળેકા વે. ૫
 હે રસ - નિરખ આઠ ઘર તેરા, તું મિટતે નભુ છેલ્લા ફેરા વે. ૬

સાખી.

રસ કરી બસી રસખસ લયો, ઉનયો સઘન અમાપ;
 કરી નિખેદ નિજ ચીન લે, હેહરી તવ નહિ આપ.

૧૦

પદ ૧૦ મું. ગંધં સ્તુતિ.

ગધ ગંલીર ધીર મુનિ અચલા, તુજ કારણ ધારણ જગ સકલા વે. ૧
 તું ખીતું જગત નામ શુણ રૂપા, બૂ બિતું કહે કોનકો ભૂપા વે. ૨
 ધામ નામ તેરા સખ કહત, સખ સંગત તુહિમે રહતે વે. ૩
 ચૌદ લોક તેરા બિસ્તારા, કોઉ બિચિછન કરહિ બિચારા વે. ૪
 તું કારણ કારજકો કરતા, તું હે ચૌદ લોકકો ધરતા વે. ૫
 તું જગ ઉલટી લહે ધર તેરા, તું મિટતે નભુ છેલ્લા ફેરા વે. ૬

સાચી વાત કહે તાકું જૂઠ માને, ડાયા હોય ઉડાવતા તાલિયુંમે,
 ઈત ઉત સટકકે જાત સ્ત્રીખા, ઓર ખૂળ જાતાં મરમાલિયુંમે;
 જાંહાં જાય વાંહાં તાકો દોષ હુંડે, પૂરે સાખ કુડી કહે લાલિયુંમે,
 નભુલાલ કહે કેમે આન હોવે, તેરા ચિત રાચે શઠ ટોલિયુંમે. ૩
 જાંહું ચેતના આઈ સો જગપરા, લામા જગ તો દુખકા હુંગરા છ,
 મુખ કયોં હોવે એમે ચાહ જાંહું, દીલનન રહે નહિં તુગરા છ;
 શુરુ આન દીયા લોદ ચિન દીયા, રહે કર્મ તો અંનકા ભુગરા છ,
 નભુલાલ કહે નિજનંદ લહે, રહે એઈ સદાકાલ સુગરા છ. ૪
 દેખ દેત સમે મગ ભૂલનેકા, અદેત હોકે જાત તોલના છ,
 જહા દેત તહાં શુન તીન મેતી, ચાહી ઈકકટાહમે ડોલના છ,
 સાચી જાતહુંમે જિન રોમ આનો, જીનુ અંન કા છીલર હોલના છ,
 નભુલાલ કહે સાચી માન પ્યારે, અદેત નહિં દેત જોલના છ. ૫
 તું જિચાર તેરે ચિત માહિ જોયા, એસા દાવ કહાં ફિર આયગા વે,
 તું કોન હે કોન એ જગ દેખે, આયા કહાંસે પિછા કિત જાયગા વે;
 ફિર કોન તેરે કર્મ પૂલ દાતા, જાંહું જોદ પૂરાનમે ગાયગા વે,
 નભુલાલ કહે જિન જોજ કિયે, સાચી માન પિછે પછતાયગા વે. ૬
 દેખ મુખકી મુખન જોલ રહે, અવ્યકત તાતેં યાકો નામહે છ,
 દુખકી નીવરતી હોય ચુકી, પુરુષોત્તમ પૂરજ કામહે છ;
 ચિદાકાસમે ચિદવિલાસ લયા, આરોપ ન રૂપ ન નામહે છ,
 નભુલાલ કહે અધ્યારોપ સમે, એક આનંદ અક્ષર ધામહે છ. ૭

—૩૬૩૬૩૬—

જકડી ૨ છ.

છઠ-કવિત.

પક પેખ દૃષ્ટાંત દેખ લે, પાનીકે પરપોટેસે;
 કાંધો જઠતા પવન તરન જલ, કાંધો જઠતા રોટેસે;
 કહત નભુ સુન ગાપલ ગીદી, પકઠ જાયગા ટોટેસે;
 માને તો કુદન જાત જલ્લી હે, નહીં તો હમારે સોટેસે. ૧
 ન્યાત જાતમે ખ્યાત જિચાસ્યા, જાન્યો જઠતા લોટેમે;
 નમણુ ઠમણુકી નીતિ જાનકે, મોયા છોટે મોટેમે;
 કહત નભુ સુન ગાપલ ગીદી, ફીરા સત્ત કર જોટેસે;
 માને મન કુદન જાત જલ્લી હે, નહીં તો હમારે સોટેસે. ૨

મે મેરીમે મુરખ બુધ્યા, સગાં સાથકે જોટેસે;
ધન માલ ઘરનાર નારિયુ, રીઝા દેખી ધોટેસે;
કહત નભુ સુન ગાફલ ગીદી, રીઝા નાણે જોટેસે;
માને તો કુદન જાત ભલી હે, નહીં તો હમારે સોટેસે. ૩

ચેતરે ચેત અચેત કયૌં હો રહ્યા, ફેર દાવ એસા કળ આયગા જે;
ધન માલ મંગી સળ છોડ છતુ માહીં, ઝંટ જંગલમે જાયગા જે;
કહ્યા જાનીએ કોનમી ખાન માહીં, પાપી દેહ કેસા તું પાયગા જે;
નભુ એક પ્રભુસંગ પ્રીત ક્રીએ જીનુ, જમકા માર જુ પાયગા જે. ૧

—૧૮૮૮૧૩૦૧૩૦૧—

પદ—રાગ ભૈરવ.

અનુભવિ જાગો રે, અજ્ઞાન રેન ગઈ;
હૃદે ભયો જ્ઞાન ભાનુ, મીઠ્યા નીંદ ત્યાગો રે. અનુ૦ ૧
સશેષથી કર્મશ્રેણી, અહમથી છૂટ ગઈ;
ખડ ખડ જોત ભઈ, બંધ ભય ભાગો રે. અનુ૦ ૨
મહાવાક્ય સિદ્ધ ભયો, પય કોશ પાર ગયો,
અસીપદ એક રહ્યો, જાકુ લક્ષ લાગો રે. અનુ૦ ૩
ન ભુતો ન ભવિષ્યતિ, જલ હોય જીવચરતી;
સભરાભર એકરસ, મનભર ચાગો રે. અનુ૦ ૪

પદ—રાગ ભેરવી.

સતગુરુજીને સેનમે સમજાયા રે, મેરે ઘરમે શાહ દરશાયા. ટેક.
પોથી કુશન પરાપર અરતુ, સો પરાપર પાયા. સત૦ ૧
પથધરસો પથધરસુ પ્રીતી, આગે ચિતમે પછતાયા,
જીવ પરોક્ષ અપરોક્ષ લખાયા, જીવ નામ તજી કાયા. સત૦ ૨
સહજ દયાસુ સચે ટારા, ઠીક જનમમે આયા;
નભુ નીરંજન તહા નહિ દોઝક, લીંટલી જી નહીં વાવા. સત૦ ૩

બુદ્ધિ તું* ણીચાર ભરી, દેખત સકલ જગ,
 તેરીસી હેં તુહીં એક, ઉપમા ગદાય દીની;
 જોર ખરજોરી કરે, માન હો શુમાન ભરી,
 ઘરી ઘરી રટ હરિ, પાર તેરો લેહુ ચીની.
 તોસું મેં કહત સો, ગહત ન નાહીં કષ્ટ,
 આદહુ ન એસી જાને, પારતે અપાર ગીની;
 કહે સરસ્વતી આતી, ખરન કહહુ કહા,
 ખરન સુનત નજુ, રહ મો દરશ બીની.

ધોરી૦ ૨

ધોરી૦ ૩

પદ-રાગ ખટ.

જીવ જીવ તુ નહિં દે ખ્યારા, જોજ કરીલે તોરા રે;
 જીવ નામ કહુ મિલત ન દુજ્યો, તું મત ભૂલે લોરા રે.
 દેખ જીચારી ઘટ ઘટ માંહી, જીવ રહે કોન કોરા રે;
 શેહેર ખમો નાહીંહિ ભાધ, તીત ક્યોં હોવે ચોરા રે.
 પાંચ તત્વકી બની ગોદકી, ખીચ પવનકા દોરા રે;
 ખીંડ પ્રજ્ઞાંડ નજુ પરપોટા, ખહુત રહા દીન ચોરા રે.

જીવ૦ ૧

જીવ૦ ૨

જીવ૦ ૩

પદ-રાગ ખટ.

માયામેં પ્રતિર્ણીખ પરતે, જીવ ઇશ કોઈ દેખાવે;
 કારનકો અગ્યાન બાધતે, જીવ જીવ કર લેખાવે.
 પરલ્યા ઇશ બાધ કારનતે, નાહીં સો અવરેખાવે.
 અસ્તિભાતિ પ્રીય જીવહું, તો ઇશ્વર વિસેખાવે.
 નજુ સચ્ચિદાનંદ પદ, નામ ઠરે ને લેખાવે.

માયા૦ ટેક.

માયા૦ ૧

માયા૦ ૨

માયા૦ ૩

માયા૦ ૪

પદ-રાગ ખટ.

સોહં સોહં હોવે સકલમેં, જાજ રહ્યો એકતારો રે.
 મોહં હંસો વ્યંજન લોપ વૈખરી, ઝં મધ્ય ઉચારો રે;
 પરયંતિ અણુઓપ પ્રાણ તા, પાર લક્ષકુંધારો રે.
 લક્ષાલક્ષ પાર મહાપદ, વહાં જહુદાજહુદ બિચારો રે.
 નજુ નિલ્ય એ સભર સદોદિત, સોઈ જોલણહારો રે.

સોહં૦ ટેક.

સોહં૦ ૧

સોહં૦ ૨

૫૬-રાગ ખીલાવર.

ચિતકુંથિરતા કયૌં કરિ આવે, શુરુ ખીન યા મગ કોન બતાવે. ટેક.
તપ તીરથ વ્રત દાન નિયમતે, અધિક અધિક અભિમાન બઢાવે, ચિં ૧
નિધા પઢહિ યોગ સાધહિ, તાથે મનકો ગરવ ન જાવે ચિં ૨
સશુન ઉપાસન બહુત કરીપે, અતર માન ઘનેરા આવે; ચિં ૩
તત્વ વિભાગ સાંખ્યસુ ખાંટે, વ્રણ મન જ્ઞાની શ્રેષ્ઠ કહાવે. ચિં ૪
ખિનુ દરસે નહીં લાવના હોવે, દરસે સો તો નાસ લહાવે,
નભુ નિશ્ચે કરી કોહો શુરુ મેરે, ચિત અપલકું કોન સમાવે ચિં ૫

૫૬-રાગ ખીલાવર.

કયૌં નહિ જાગે જીવરા મેરા, અરક ઉદે લયા જ્ઞાન ઉજેરા. કયૌં ૦
નીસિ અજ્ઞાન મીટ ગઈ લાઈ, અખ કયૌં ઘેન મટે નહિ તેરા. કયૌં ૧
બહુત જનમતે નિંદમે સોયા, નેક નહીં હરિ સન્મુખ હેરા;
દુરલભ મનુષ્ય દેહ તુ પાચો, સુદલ કરી લે અખકા ફેરા. કયૌં ૨
મન ગ્રહે પવન પવન ગ્રહે લયકું, લયકા કર રે નાદમે ડેરા;
નભુ ઉનમુની તા પાર અનુભવ, સહરહરા હર સાગર ઘેરા. કયૌં ૩

૫૬-રાગ ખીલાવર.

જો ભવ તરીખો ગાહે નર રે, તો છિન છિન સતસંગત કર રે. જો ૦
ખિનુ સતસંગત જ્ઞાન ન પાવે, બેઠ પૂરાન શાસ્ત્ર સળ ગાવે. જો ૧
લક્ષા પ્રેહેલાદકું નારદ ભેટયો, જન્મ મરન લય તાકો મેટયો. જો ૨
સતસંગતકું સંશય જાવે, અનુભવ સુક્તી અમુલિક પાવે. જો ૩
તાથે નિત સતસંગત કરિએ, નભુ છિનમે લવસાગર તરિએ. જો ૪

૫૬-રાગ ખીલાવર.

શુરુ ખિનુ કો અભિમાન મિટાવે. ટેક.

માન ગયે ખિનુ મોક્ષ ન પાવત, મો શુરુ ગ્યાનતે ગર્વ ઘટાવે,
ગ્યાન ખિના નર પામર જેસો, લોભ પ્રપચનમે લપટાવે. શુરુ ૧
સુરત નહીં ચઢી પવન દોરપર, દુસહ માયા લહર લટાવે;
નભુ તું ખેલ પાંચ દેહી પર, હેલામે યહ તિમિર હટાવે શુરુ ૨

પદ-રાગ ખીસાવર.

પાત્ર ણિના રમ કેસે ઠરેગો, જો શુરુ કોટિ ઉપાય કરેગો.	પા૦ ૧૬૬
કીટકો ભ્રગ હોવે પલમાંહી, ઓરનકું ડક લાગત નાંહી;	
પારસ* પરમે હાટક હોઈ, અન્ય ધાતુકો જાને નહીં કોઈ.	પા૦ ૧૭૧
નેતરકુ ફલ ફૂલ ન હોવે, અમૃત ખારિદ જરખી જોવે;	
જેલુકો તેલ કહું નહીં જાનો, શુરખકી ગતિ એસી માનો.	પા૦ ૧૭૨
મરકટકુ મુક્તાપ્પલ માલા, પુશ્ચલિદું જેમે રસિક રસાલા;	
શુરખચન પરતીત ન આવે, ધ્યાન કહે તાકો માન ગમાવે.	પા૦ ૧૭૩
ખિનુ સતસગત કરુણા શુરુકી, તા ખિનુ સશય ન મિટે ઉરુકી;	
શુરુપદપકજ ધ્યાન ધરેગો, નભુ યા ભવસે પાર પરેગો.	પા૦ ૧૭૪

પદ-રાગ પુરખી.

સમજ મન મોહ શબ્દ ગિયાર.	સમ૦ ૧૬૭
અખિલોપાધી રહિત અનામય, અતખ અખડ અપાર.	સમ૦ ૧૬૮
સો પરોક્ષ વ્યતિરેક વિશ્વતે, તત્પદ વિશ્વાધાર;	
પંચક સકલ ત્રીપુટીહિ પ્રકાસિક, સાક્ષી અવસ્થા ચાર.	સમ૦ ૧૬૯
તત્ત્વ ત્વ તત્ત્વ મોહ હસો, નિકસત નિગમોચ્ચાર;	
અનહદ અસિપદ કરત લાછના, નભુ શુરુગમ આગાર.	સમ૦ ૧૭૦

પદ-રાગ પુરખી કનડો.

મહાપદકી મોટમ કહા જરનુ, ઉપમા નાહે કહું કોહો કેસી;	
બુદ્ધિલગ એ જલ ખાનિકો, ધ્યાની ભાગ લક્ષણ લેસી.	મહા૦ ૧૭૧
સાગર એક અનેક લહરવા, અરધ લોલ અચર ચિર રહેસી;	
અધિક નૂન હોવે લહરચે, સભરભગભર સુરતા એસી.	મહા૦ ૧૭૨
જનુ આકાસ ભાડમે ભાસ્યો, પાત્ર ખીધિ એ લિન ન રહેસી;	
સાખાપર શશિ સખહિ દેખાવે, નભુ કોઉ સત સમસ્થા એસી.	મહા૦ ૧૭૩

સાખી-રાગ ગોડી.

બ્રહ્મખુમારી રેન દિન, કર્મ કટપના દૂર;	
ખલિહારી તા સંતકી, હરદમ સાઈ હનૂર.	૧
ગોડી પૂછત ગોડકું, કોન ભલેરો દેશ;	
સખજ હોઈ તો ઘરભલો, નહિં તો ભલો પરદેસ.	૨

પદ-રાગ ગોડી.

ળીનુ ઘર પાથે નહિ હે ળીસરામા, નહિ હે ળીસરામા૦ ટેક
અધ્યાત્મિક અધિભુત અધિદેવક, ન્યારે ન્યારે નામા ળીનુ૦ ૧
ત્રીપુટી સકલ પ્રકાશિક પુરન, નીરળે નભુ નિજ ધામા ળીનુ૦ ૨

પદ-રાગ ગોડી

આહુ જામ ખૂમારી, અમલકી આહુ જામ ખૂમારી ટેક
તનકી કુડી પવનકા મોટા, સુરતા ઘૂટનેવારી અમ૦ ૧
સત શબ્દકી મુંદર સળછ, સતમગતમે સમારી,
દયા દિનતા સમાદિ મસાલો, મોહકી મિસરી ડારી અમ૦ ૨
પ્રેમ ખાલા સદ્ગુણે પિલાયા, ત્રિપુટીકી સુરત ળીમારી,
અનુભવ લેહેરી અખડાનદકી, ચૌદ લોવન ધુનકારી અમ૦ ૩
ભયે અકચૂર ફિરત મનળાવે, બધકી સખ્યા ટારી,
નભુ નિરલેપદ પાવે જવરલા, તાહુ મે બલિહારી અમ૦ ૪

પદ-રાગ ગોડી.

દુરલભ દેહિ પાથો, મનુશ તું દુરલભ દેહી પાથો,
શ્રી ગીરિધરલાલ ન ગાયો મનુશ૦ ટેક
દુખસમુદ્ર સસાર સો તોહુ, જૂઠું સુખ મન લાથો,
વલ્લુજ કરનકુ આથો વિશ્વમે, કાચ કથીર કમાથો મનુશ૦ ૧
આદિ વિશ્વકે આપ નારાયન, સો દેહિ તોહુ આથો,
તયાંતિતકી શધી લેહેરમે, ભૂર હોથે ભરમાથો મનુશ૦ ૨
માની નાહિ મટયો મન મૂરખ, તૃષ્ણામે તલસાથો,
નભુ નિત નિશ્ચે નહિ તોંટયો, મિથ્યા જનમ ગમાથો મનુશ૦ ૩

પદ-રાગ ગોડી.

રામ રટે સો નીકા, સખમે રામ રટે સો નીકા,
વામે છેડા પાયા છકા સખમે૦ ટેક.
ચૌદ બિઘાકી પટે ચતુરાઈ, મો સળ લાગે ફીકા,
એ પરપચ પેટ ભરનેકે, નિરમલ નામ હુગિકા સખમે૦ ૧

કર સતસંગત શુક્રી સેવા, સો ઘર પાવે પીકા;
હરિ શુક્ર સંત કૃપા નળુ જાહે, સો ભક્તન શિર ટીકા. સળમેં ૨

પદ-રાગ ગોડી.

રામ ભજે મેરે ભાઈ, અળ તો રામ ભજે મેરે ભાઈ;
એકતાર લો લાઈ. અળં ટેક.
સુત દારા સંમાર સળે જો, મિથ્યા જન સગાઈ;
પલમે પંછી ઉઠ ચલેગા, ગોરી સંગ ન આઈ. અળં ૧
હાયે હાયે સળ જન કેહેવે, જાતમે જોહોત બઠાઈ;
હાયા હોકર દિલ નહિં જોજ્યા, અછલ કહાંજી ગમાઈ. અળં ૨
આગે ભજન ન કીયા અંનમે, સંતડી રીત બનાઈ;
મેહેલ જરયા જઈ જોદત કુવા, કેમે આગ ખુજાઈ. અળં ૩
પેહેલે કર પેહેચાન પ્રભુકી, સળ દુખ તળમિટ જાઈ;
હરિ શુક્ર સંત કૃપા કરી તોફું, દેત ભજન જરિઆઈ. અળં ૪
મુખ નહિં જોલે ઝીભ નહિં હાલે, મનકીં ચુરત સમાઈ;
નળુ અનુદિન અખંડ ભજે રે, રંકાર લોલાઈ. અળં ૫

પદ-રાગ ગોડી.

કયા હોવે ગત તેરી, મૂરખ કયા હોવે ગત તેરી;
તું તો કરતા મેરી મેરી. મૂરખં ટેક.
હોલત દુનિયા માલ ખજના, માત તાત અતુ મેહેરી;
સળકું છાંઠ જંગલમે જાસા, હોયગી ખાખકી ઢેરી. મૂરખં ૧
લાલચ લોભ લપટકે અનુદિન, ફિરતા સેરી સેરી;
અછલ તેરી કહાંજી શુમાઈ, કયું કંબજીને ઘેરી. મૂરખં ૨
સુનત ન કાન સાન કયું ન આવે, સંત કહે સળ ટેરી;
નળુ મન મૂરખ માનત નાહિં, ખખત ન પાવે ફેરી. મૂરખં ૩

પદ-રાગ ગોડી.

રામ રમે ઘટમાંહિં, સળકે રામ રમે ઘટમાંહિં;
કણુ યામે સંદે નાહિં. સળં ટેક.
અરધલોલ અચર ચિર રહે સમ, હેયા ગિધ જાંહાં તાંહિં;
દેહકું દેખ જૂલો મત લાઈ, જેસે મિથ્યા છાંહિં. સળં ૧

શિરપર સૂરજ આયે રહે જળ, છાંયાં જાત સમાઈ;
નભુ નિત અખંડિત હે સો, ભૂખન કનક કહાઈ. સળ૦ ૨

૫૬-રાગ ગોડી.

સળ જગ સ્વારથકે સગી રે, નહીં કોઈ પરમાથ રગી;
ન લહે કોઈ પરાઈ પીડા, આપસ્વારથ ગગી. સળ૦ ૧
આંખા મઠૌવા તરવર સુંદર, બહુત ધરસ ફલ ખાયે;
ફલત નહિ તળ કાઠી કારન, આલા કાટન આયે. સળ૦ ૨
મહિમી દુઝ રહી તળ વાકું, હાંક દઈ જગલમે;
કોસ કરનકુ ચરમા ચહિયે, તળ હુઠત હે જગલમે. સળ૦ ૩
ખેડ કરી તળ ખેલ ભલાહે, ફરી ધરધ ભયો અટકે;
તાકુ ઘાસ ન હારે કોઈ, ગલી ગલીમે ભટકે. સળ૦ ૪
ગરજ પરે તળ પ્રીત બઢાવે, ગરજ સરી તળ ખેરી;
નભુ સુરીનર દાનવ સળકી, એસી રીત મેં હેરી. સળ૦ ૫

૫૬-રાગ આસાવરી.

ભાઈ રે ભવસાગર ભય ભારે, વામે શુરુ ણિન કોન ઉગારે. ટેક.
અઘાધ નિર અવિદ્યા માયા, તામે ભૂલપરે મતળારે,
સંશય કર્મ અહ મકર હૈ, જલમે ખેંચનવારે. વામે૦ ૧
ડૂળત ડૂળત આયો ઘાટવા, સુનશાદેહ કિનારે,
શબ્દ નાવ લે સદશુરુ ખેવટ, કુનુનાસાગર કારે. વામે૦ ૨
સુકૃત પવન ચલે જો સુખે, છિત્યો સદશુરુ દારે,
નભુ ઉપાય અન્ય કછુ નાહી, સોહ શબ્દ પોકારે. વામે૦ ૩

૫૬-રાગ આમાવરી.

ભાઈ રે ભવનીધિ પાર ઉતરના, વહાતો કોહો કોન ખીધિ કરના. ટેક.
એસો પ્રશ્ન ભયો યા લિતર, તળ સતસગત કરના;
સદશુરુ ચરનસરેડુહ નૌકા, ઉર અહી તામે ઠરના. ભાઈ રે૦ ૧
શ્રવન મનન નિદધ્યાસ કરિકે, યા ઘટ ખીચ ઉતરના;
ખેત્રી એકાંત અનુભવ ધરકે, સકટપ આદિ ખિસરના. ભાઈ રે૦ ૨
અનુભવ તાકુ જાની લીજે, સમકો લક્ષ સુમરના,
લક્ષાલક્ષ મધ્ય મહાપદ સો, ખ્યાપિક હોય ખિચરના. ભાઈ રે૦ ૩

સાચે સદ્ગુણ શબ્દ ભાચે સો, ધૃઢ નિશ્ચયે મત ડરના;
નભુ નિશ્ચયેપદ પાચે બિરલા, તો એએ જીવત મરના. ભાઈ રે૦ ૪

પદ-રાગ આસાવરી.

અળધો ગુરુગમસે ધર પાયા, સંતો આપમે અલખ લખાયા. અળ૦ ટેક
આદ અબકો મૂલ નહિ હે, હો રહી અનંત અપારા;
પાંચ તત્વ ગુન ત્રીન ઇદ્રિ દશ, પુનિ અંતઃકરન ચારા. અળ૦ ૧
ઇશ જીવ હો પંછી બેઠધા, જગ એકે જીસારા;
જીવ હોયકે સળ જગ ખાયા, ઇશ ખેલતા ન્યારા. અળ૦ ૨
ચિદાકાશમે પ્રાન ગઉકા, અછર દૂધ જમાયા;
ગ્યાન તત્વ સતનને પાયા, અગ્ય છાછ જગ ભાયા. અળ૦ ૩
મનિપૂર ચક્ર અધોમુખ દૂઆ, અનુભવ અમિકાળાસા;
ઉલટ હેરતે ભર ભર પીયા, સુલટ ગયા સો ચ્યાસા. અળ૦ ૪
સંશે ધાગે સળ જગ બાંધા, ગ્યાની હોગયા છૂટા;
જાલ મીટા સો જા ધર પોહોંયા, માંહે પડા મો ખૂટા. અળ૦ ૫
પંખી જોજ ગગનયા ઘટકા, ઉલટ સુરત સો મીના;
ઠપીરસે ગુરુકી ઠગુનાસું, રંક નભુને ચીના. અળ૦ ૬

પદ-રાગ કાફી.

સમજ લે શ્રુતિકે શુદ્ધ બિચાર. સમજ૦ ટેક.
તોવા ઇમાનિ ભૂતાનિ, શૃષ્ટી સમજ પસારહું વારી;
જ્ઞામાનંદ પ્રદ અર્થ સો, આત્મા એક અપાર. સમજ૦ ૧
ત્વત્ત્વંતત્ અત્રીપદ અદબદ, સોહં હંસોચ્ચારહું વારી;
મુ ખાની પરસભર ભરાભર, ઠર રહે જીનું આધાર. સમજ૦ ૨

પદ-રાગ કાફી.

હું શબ્દ જીચાર, સમજ મન સોહં શબ્દ જીચાર. ટેક.
ખિલ ઉપાધિ રહિત અનામય, અલખ અવ્યય વિચાર. સંમ૦ ૧
પરોક્ષ વ્યતિરેક વિશ્વતે, તત્પદ વિશ્વાધારહું વારી;
ચક્ર સકલ ત્રીપુટીહિ પ્રકાશિક, સાક્ષી અવસ્થા ચાર. સમ૦ ૨
તત્ત્વં ત્વંતત્ સોહં હંસો, નિકસત નિગમોચ્ચારહું વારી;
જહંદ અસિપદ કરત લછના, નભુ ગુરુગમ આગાર. સમ૦ ૩

પદ-રાગ કાફી.

નિસદ્દિન મન લયલીન લક્ષમે નિસદ્દિન૦ ટેક.

સોઈ લક્ષકો સુમરન અનુભવ, દષ્ટિપરે કોઈ ક્વચિત્તદક્ષમે. નિસ૦ ૧
શ્રુતિકે બચન અર્થ ફલ સોઈ, એક અસંભવ અન્ય પક્ષમે;
ઇદ્રસદનસુખ કાગળીદસમ, રીદ્ધિસીદ્ધિ નીધિનવપુટકક્ષમે. નિસ૦ ૨
જ્યતિ સમ્વિદાનંદ પ્રદા શુરુ, નભુ પરોક્ષ નાહિ પ્રત્યક્ષમે,
પૂરણ પ્રકાસ અખંડ અગોચર, એક અસિપદ ઉરધ વૃક્ષમે. નિસ૦ ૩

પદ-રાગ કાફીના સુખનો જંગલો.

સો છાંડદાની વે, બાનીદી જંગલ સો છાંડ૦ ટેક.
સદ્શુરુ બાની સો નહિ બાની, જેસા મોક્ષ નહિ કાલ. મોછાંડ૦ ૧
બાનીસે પદ પર રહે તેરો, જ્યૌ તાનુ બિચ તાલ;
નભુ નિશ્ચેલગ બલ બાનીકો, ફીરવાસે હનુકાલ. સોછાંડ૦ ૨

પદ-રાગ કનડો.

સદ્શુરુ સદ્શુરુ સખ જગ બોલે, કહા સદ્શુરુ સો ખાત ન તોલે. ટેક.
સદ સો નિત્ય અખંડિત એસો, ચિદ જાન્યો આનંદ ભયો તેસો;
સદ્શુરુ સો અનુભવમે રહહી, સદ્શુરુ કરીવેકી કલ લહહી. સદ૦ ૧
માતપિતા શુરુ બિદા દેવે, કુલશુરુ વૃત્તિય દાન જો લેવે;
આથા શુરુ દેવે જો દિગ્ધા, તબલગ જન્મ મરનકી ઇગ્ધા. સદ૦ ૨
મોક્ષ બધ ભય સોક મિટાવે, સો સદ્શુરુ સદ્કું દરસાવે;
ચિદ અનુભવ આનંદ ફલ પાયો, શિષ્ય શુરુ પદ્ધિતમે આયો. સદ૦ ૩
માતાપિતા શુરુ કુલકી રીતિ, વિદ્યાધ્યયન શાસ્ત્રસુ પ્રીતિ;
કુલ શુરુ તાકુ તીરથ કરાવે, અધમ મુમુક્ષુ જતુ બનાવે. સદ૦ ૪
સોઈ મુમુક્ષુ ઉત્તમ કીનો, દિક્ષા સેવા સ્તુતિ જપ દીનો;
સાધન ચાર ભયો આધકારી, સદ્શુરુ સદ્શુરુ કરન બીચારી. સદ૦ ૫
કીટ ભૂગી લૌ ડક લગાયો, નભુ સોઈ સદ્શુરુતા પાયો;
સુરતા શિષ્ય શુરુ મો બાની, સદ્શુરુ બીન કલ કોઈ ન બાની. સદ૦ ૬

પદ-રાગ કનડો.

જીવનમુક્તા પુરુષ બડ લાગી, જીવન૦ ટેક
રમારથ પદ તાકું બનો, મોક્ષ બધકી મમના લાગી. જીવન૦ ૧

સુત વિત દારાદિક અણિમાદિ, યોગ અપ્ટાંગ કલ્પના ત્યાગી;
 મોક્ષાપેક્ષ નહિ કિંચિત સો, નિસદિન પ્રેમમગન મતિ યાગી. જીવન ૨
 નાહિ પ્રીતિ ન ઘેર કાદંતે, બંધુ વા ઘર સુરતા લાગી;
 પંચક પાર રક્ષા નર જોલે, નભુળીનુ સુદા સદાય સોહાગી. જીવન ૩

પદ-રાગ કનડો.

જંતુ ચાર બત જગ લહિયે.

ટેક.

પામર મંદ મધ્યમ ઉત્તમ સો, સો સુત તો મું લિન લિન કરિ કહિયે. જંતુ ૧
 પામર જીવ અવિદ્યાગય સો, મંદ કર્મફલ ત્યાગી રહિયે;
 મધ્યમ કરત ઉપાસના દહ બે, ચંદ્ર ચક્રેર જનુ મન દઇયે. જંતુ ૨
 ઉત્તમ સોઈ મુમુક્ષુ બંને, આગમપાઈ સુખ દુખ સહિયે;
 શ્રવન મનન નિદધ્યાસ કરીકે, નભુ અનુદિન અનુવાવમે રહિયે. જંતુ ૩

પદ-રાગ કનડો.

અનુભવિ પુરુષનકી ખલિહારી.

ટેક.

જાતી જરનાશ્રમ સો નાહી, જાદળિજાદનતે રહે હારી. અનુ ૧
 સુખ દુખ માન અમાન સદા સમ, વીધિ નિજેદ કલ્પના ટારી;
 તું નહિ તોય પવન છીતિ પાવક, નહિ જોર અંતઃકરન ચારી. અનુ ૨
 તું નહિ સ્વેત પીતસ્થામાતુન નીલ, તીક્ષ્ણ મીઠ મધુ કદુ ન કસારી;
 સ્થૂલ સૂક્ષ્મ કારન મહાકારન, ધે ધાતાકી ભાંત નિવારી. અનુ ૩
 તું નહિ ચાર જેદ ખટ અકલ્પ, નહિ સીરશુન નિરશુન પ્રહા ભારી;
 તું પૂરનકી પૂરનતાકું, જાની નાંહિ સકત ઉચારી. અનુ ૪
 નભુ સંખ્યા જીનું એક સતંતર, અસિપદ સભર વિશ્વ વિલસારી;
 જયતિ સચ્ચિદાનંદ પરમપદ, સરશુન પ્રહા સંત દેહેધારી. અનુ ૫

પદ-રાગ કનડો.

જીનું સતસંગત ગ્યાન કહાંતે.

ટેક.

ગ્યાન જિના નર જર શુકરસો, જગદ દુહય મસાન કહાતે;
 કાહેકું જનુનીકું-દુખ દીનો, પેટ પરચો પાખાન કહાતે. જીનું ૧
 સતસંગત જીનું જીવબુદ્ધિકો, નહિ છૂટે મદ માન હું વારી;
 માન ગયે જીનું આતમ હાંની, નર્ક જાત નિદાન કહાતે. જીનું ૨
 વ્યાપિક કૃપ્ત જાંચો જાંચો, તોંલ્યોં ખેંચાતાન કહાતે;
 જીવ શિવમાંહી રહત સમાઈ, નભુ સંતનકી સાંન કહાતે. જીનું ૩

પદ-રાગ સોરઠ.

હને આતમો ચિના નહિ, નરદેહ ધરા તો કાં લયા.
જપ જાગ તીરથ દાનમે, તપ ધ્યાન વ્રત અભિમાનમે;
મનમેલકું યોયા નહીં, સાધન ક્રીયા તો કાં લયા.
કોઈ બેદ શાસ્ત્ર પૂરાનકા, પારાન પઠ પઠકે ક્રીયે;
અભિમાનકું યોયા નહીં, ખીંચા પઠા તો કાં લયા.
છાપા તીલક માલા ગરે, ગાતા જાનતા તાનમે;
આશકકું જોયા નહિ, લગતા જના તો કાં લયા.
શેલી જો સીંગી કંઠમે, કાંધે કસાયાંખર ધરા;
જંહુરકું જાનાં નહિ, પ્રહ્લડ જના તો કાં લયા.
ગણત ખેલકકું છોડકે, નિત દેખ સચ્ચાં સાંઈકું;
કેડેતા નજી મસ્તાન બે, સાહેબ ખીનો નાંહિ ખીયા.

પદ-રાગ કાલીંગડા.

મોહું સોહું દેહે ઘટઘટમેં વે.	સોહું	ટેક.
અનુદિન લક્ષ લક્ષો આહે તો, કર રહે ત્રીકુટી ત્રટમેં વે.	મોહું	૧
ઐતન એક સદોદિત મોઈ, જેમે તંતુ પટમેં વે.	સોહું	૨
વાગ વલતે ભાસત નાહી, માયાદે ધુધટમેં વે.	મોહું	૩
એહી ભજન ભવકા નિસ્તારા, નભુ રહે નિત રટમેં વે.	સોહું	૪

પદ-રાગ કાલીંગડા.

અળ તો સમજ મન મેરા વે.	અળ	ટેક.
ત્યોં ત્યોં સંશે મિટત ન તેરો, ત્યોં ત્યોં ન ટરે ફેરા વે.	અળ	૧
માદકતે તમ લેહ ભાસ હે, કર ગુરુગ્યાન ઉગેરા વે.	અળ	૨
આહું કર્મકી અથી છૂટે, નાહિ ફર હરિ નેરા વે.	અળ	૩
નભુ નિરભેપદ સદગુરુ ચરને, ત્રાસ મિટે ભવફેરા વે.	અળ	૪

પદ-રાગ કાલીંગડા.

અનકું ભજન ઝર લાગી વે.	અનકું	ટેક.
પ્રેમમગન નિમદિન સોઈ ધુમે, અતરપ્રતિ ગિરાગી વે.	અન	૧
ળીધિ નિખેદે નાહી કછુ તાકે, નાહિ ત્રીળીધિકે આગી વે.	અન	૨
નભુ નિરભેપદ સદગુરુ ચરને, લેહ બ્રાત સળ ભાગી વે.	અન	૩

પદ-રાગ કાલીંગડા.

અળ તો સમજ હો શાકી વે.	અળ	ટેક.
સાહેબ એક દોઈ ક્યોં દેખ અરૂ, આતસ દે ખાખી વે.	અળ	૧
દેખ પેદાશ શરૂ એ ધરકી, સો ક્યોં હોવે પાકી વે.	અળ	૨
કલમા રાજા એર નિમાણ, કરે ગમ નહિ તાકી વે.	અળ	૩
નભુ બદાજહા બરખત મુરી, એહિ જગ્યાશા સદાકી વે.	અળ	૪

પદ-રાગ કાલીંગડા.

બાની જગતકી રીતિ વે	બાની	ટેક.
રવારથ બિન કોઈ સગ કરે નહિ, ગરજ પરે કરે પ્રીતિ વે.	બાની	૧
દુખ પરે જોતીસ મન આવે, મુખમેં પૂછે નહિ મીતી વે.	બાની	૨
આ જગ ઉલટા સુલટા આરા, કો શકે નહિ ઝીતી વે.	બાની	૩૫

સ્વારથકે લાગે સખ ટેરે, તાકી કા પરતીતી વે જાની૦ ૪
નભુ કર એક ભરોસા શુકા, સખ મીટ જાય અનીતિ વે. જાની૦ ૫

પદ—રાગ કાલીગડો.

કરલો લજન લડાકા વે, સુનબા ગ્યાન ઝડકા વે. * ટેક
હમ કા કેહેવે તુમ કા સમજે, તુમ હમમે નહિ જોરા,
હારે હારે પછી જોઠે, આખર એક ખસેસ. કરલો૦ ૧
ધરમ કરમ નહિ કરા કરાયા, નહિ કછુ તેરા જોરા,
માયાકા મઠ પીકર છઠ્ઠા, તુ કા જાને હોરા કરલો૦ ૨
અજર પીયાલા ખીરલ. પીવે, નીચે યાહિ નવેડા,
નભુ નિરખલે આપ નિરજન, હોવે પાર પખેડા કરલો૦ ૩

પદ—રાગ ધુમાર.

જાકુ જગ્યાસા ગ્યાનકી હો, હો મેરે ખ્યારે,
તાકુ નિત સતસગત સાર. જાકુ૦ ટેક
શ્રુતિ મહાવાક્ય અરથકુ જાને, વાગ્ય લક્ષ જીવેશ, ખલજાઉ,
વાગ્ય ત્યાગ કરી લક્ષ ગ્રહીએ, હો મેરે ખ્યારે,
દૈત ન રહે લવલેશ. જાકુ૦ ૧
સાક્ષી સુદ્ધ મગન સો ભાસે, મિટ ગયા જ્ઞાતી લેદ, ખલજાઉ,
નભુ મહાપદમે દેશ નહિ હે, હો મેરે ખ્યારે,
નાહી હે વીધિ નિખેદ જાકુ૦ ૨

પદ—રાગ ધુમાર.

હારે એક તાર અનોપમ મિછિયે હો, હો મેરે ખ્યારે,
પ્રક્ષાઠ પીંડકો આધાર હારે એક૦ ટેક.
મૂલાધાર ચતુરદલ પદ્મે, ઉઠત સતખટ જાપ, ખલજાઉ,
ખટ દસ દ્વાદસ સ્વાધિષ્ઠાનમે, હો મેરે૦, મણિપૂર હનાહત આપ એક૦ ૧
ખટ ખટ શહજ હોત તીનુ થલ, તાપર એક હજાર, ખલ૦;
કઠથલ સોરખ દલમાહી, હો મે૦, કરત જીવ વ્યાપાર એક૦ ૨
એક શહજ અગનીકો થાનક, દ્વીદલ પત્ર મરોજ, ખલ૦
તાપર એક શહજ અજખા, હો મે૦, અસખ્ય દલ હે અલોજ એક૦ ૩
એક તાર એસા અનધરા, વ્યાપ રહા વૈરાટ, ખલ૦,
સુરત લગાય જાય મીલે વાસુ, હો મે૦, શુગીના પાવે ન ઘાટ. એક૦

શાસ્ત્ર પૂરાન જેદકે આદિ, છતના બાની બીચાર, બલગ;
 સખસે દર બસે એક તારા, હો મેં; બળાવે સરજનહાર. એકં ૫
 કેવલ મંત્ર અરધ માત્રાકો, હોય રહ્યો રરંકાર, બલગ;
 નભુ નીરખ તાહીકું ગીલકે, હો મેં; બાજતહે એક તાર. એકં ૬

પદ-રાગ ધુમાર.

સદગુરુ બિન સચે ના મીટે, હો હો મેરે પ્યારે;

કિછએ કોટિ ઉપાય.

મદગું ટેક.

જે લવળંધન છૂટો ચાહે, મદગુરુ શરને જાય, બલબલિ;
 પ્રેમ સહિત પૂછે સદગુરુક, હોં, કરજોરી શિશ નમાય, મદં ૧
 કેન મેં હૂં અતુ કહાતે આયો, કહોછ કહા કાજ, બલગ;
 કા સાચો કા જૂઠો સ્વામી, હોં; કિનકો સકલ સમાજ. સદં ૨
 ગુરુ કહે તુ સન્નિદાનહ સ્વામી, ના આયો ના જાય, બલગ;
 નામ રૂપ જૂઠો તુ સાચો, હોં; એનો સમજ મન લાય. સદં ૩
 શિશ કહે કહા બધન કાકુ, મોદા કેનકુ હોય, બલગ;
 ગુરુ કહે સખ તેરી મનપ્રાતી, હોં, બંધન કછુ નાહીં તોય. સદં ૪
 તું તેરો નિજ રૂપ ભુલાનો, તાતેં સકલ સંતાપ, બલગ;
 નભુ નિશ્ચે કર સતસગતમે, હોં, તળ તો તુ આત્મા આપ. સદં ૫

—મધ્યમમધ્ય—

હોરી—રાગ કાફી.

શ્રુતીકી સુખદાયક બાંની, દૈત મત ન રહાની. શ્રુતીં ટેક.

સત્ય જ્ઞાનમનંત પ્રદા, પરમારથ વાક્ય બખાની;
 સર્વબલિવદ પ્રદા અય મો, લક્ષ લક્ષના કાની, કોઉ સતોને જાની. શ્રું ૧
 ભાગ્યાગ કરી લક્ષ ગ્રહીકે, દ્વદ રહિત પરમાની,
 પ્રજામાનહ પ્રદા લહ્યો તળ, ધે ધાતા ન રહાની, સ્વપ્રકાસલહાની. શ્રું ૨
 તોશ ક્ષમાર્જવ સત્ય દયા એ, નિજ આનહ નિસાની,
 તત્ત્વમસી મહાવાક્ય પુરે તળ, કેવલ પ્રજા કહાની,
 નભુ લહે બિરલા ગ્યાની. શ્રું ૩

હોરી—રાગ કાફી.

જાકું નરવેધ લયોરી.

જાકું

ટેક.

કરી સતમગ બચન ગ્રહી શ્રુતિકે, અનુભવ પ્રતિ લયો રી;
 સમકો રૂપ લહી ગીલ સમ બહે, દેખો નાહીં નયો રી;
 કેસે એક સાખ્ય બહુયોરી જાકું

પંચ કોશર્તે પર સો આત્મા, અહુ પ્રતિને પયોરી;
નહુ નિરણુ સતસંગમે હોવે, સંશય સર્વ ગયોરી;
વાગ નદીમે ન બહોરી. બહું ૦

૨

હોરી-રાગ જંગલો.

અન મત બાજો રે, ફર કોઈ હરિફું હુંદન, મત૦;
દેખો ઘટઘટમે, રામ લખ લાઈ રટ રટ. મત૦. ટેક.
મનહુકો માનહારો છાંડી પટ રે, સંતો મતબને દોઈત ઉત લટલટ વે;
મુરતકી દોર પકર સટ હટકે, લલ લગાય રહો અટપટ. અન૦ ૧
ખટપટ છાંડ દેહો મત ખટકી, ખેલ કરો જેસો ખેલત નટ રે;
નહુ નિરણુ કરી શુગમ અહિકે, થીર રહે તુરિયા તટ વે. અન૦ ૨

—૩૩૩૬૬૬—

રેખતા-રાગ જંગલો.

હરિકે લજન બિન, જન્મ ગમાયા વે. ટેક.
કિત આયા કિત જેહે અયરા, તાકી સુધ નહિં પાયા વે. હરિ૦ ૧
સળ જુગ એ સમંધી સ્વાસ્થકો, તેરા કેન કહાયા વે. હરિ૦ ૨
કોલ કરાર કીયા કહુ આગે, તામે નેક ન નિશાયા વે. હરિ૦ ૩
નહુ સંખીકે નટવર રટ રસના, સદશુરુ સેન બતાયા વે. હરિ૦ ૪.

રેખતા.

અવનમુકત મુવા નહિં મારા, માસ જ્ઞાનસે માગા અ. ટેક.
બેતરણી તટ ખેલ ખીરછવા, કાલ ચરનકું લાગા અ;
યોગ પારધી આપ સમાધી, મુવાં મરધ નહિં લાગા અ. અવ૦ ૧
ઉર ખુર ચરેન ચાંચ બિન પંખાં, પ્રણવ પવન સો સાધા અ;
સોહં હુંસ ગગનકે બાસી, નહુ જગત કો બાગા અ. અવ૦ ૨

રેખતા.

અજળ એ ખ્યાલ હુનિયુંદા, સળે ગલત પસારા હે. ટેક.
ચાહે રહે એ અગરચે તું, એ મુરશદકા ઇસારા હે. અજ૦ ૧
મેરા પાંઉ ચસ્મ શિરદસ્તાર, બદન કેહેતા હમારાં હે;
મેરા દિલકી અકલ અરવાં, ખૂદા સરજનહારા હે. અજ૦ ૨
રાળે મેરા કેહેતા ચાર, અગર કા રૂપ તેશ હે;
અંદેશા કર નહુ દિલમે, ખુદા તોસે ન ન્યારા હે. અજ૦ ૩

નજીવાણી.

રેખતા.

સુન મેરા દિલદાર, સમજ ઘર ન્યારા હે;	સુન૦	૧
ઉલટ દેખ ઘર માંહી, દૂર નહિ પ્યારા હે.		
હર જગા મોબુદ, મેહેરમ તેરા હે;	સુન૦	૨
કર સુસગમે જોજ, નિદકા ઘેરા હે.		
સો અધ્યાસ મિટત, જૂઠ પસારા હે;	સુન૦	૩
નામ રૂપ ગુન જાન, માનતા ન્યારા હે.		
તું નહિ બદા દોષ, બુલી હંમ કેહેતા હે;	સુન૦	૪
ગફલતસે તું દોષ, બનીકે રહેતા હે.		
તુંજસે કછુ નહિ હોત, કહે હંમ કરતા હે;	સુન૦	૫
ફર કરતાકા માંન, મનમે ધરતા હે.		
કરને વાલા સાંધ, તેરપર હારા હે;	સુન૦	૬
નજી તુછખરી છાંક, ખુદાવન સારા હે.		
સાહેબ બિનુ નહિં જોર, કછુ જગ ફજા હે;	સુન૦	૭
અસહુ ઇતકી રહેમ, તાહિફુ સૂઝા હે.		

રેખતા યા ગજલ.

અજબ એ ખાખકી હનીઆં, પલકમે ખાખ હોતા હે;	અજ૦	૧
અદેશા ના કરે અરવાં, બુલી મુખસેજ સોતા હે.		
મકાની તુંમ છેલાની હંમ, એસા અરવાકું જાન્યા હે;	અજ૦	૨
અદેસા કીયા તમચી જોર, એસા કેહેકે બુલાના હે.		
જોદા યીન જોર હે નાહી, કહે હંમ જોર બદા હે;	અજ૦	૩
એસો નીરચે કીચો ઉરમે, હમે સળમે પરદા હે.		
મીલા મુરસદ બતાયા ખુદ, ખલક ખાલક બુદા નાંહી;	અજ૦	૪
સરીઅત સી તરીકત દહી, હકીકત મસ્તકે માંહી.		
મારે ફીતકાર મીલા રોગાન, ફીરે મસકા ન હોતાહે;	અજ૦	૫
નજી નીરચે જાલ ડંકા, સમજ એ વ્યાન જોતા હે.		

રેખતા યા ગજલ.

મીલા મેહેરમ હમારા વે, લેમા ભર નેસ્ત ન્યારા હે;	મીલા૦	૧
કીયા દેદાર અસ્સુસે, નગદમે કયા ઉધારા હે.		
પીછાનાં શીર દહીં મસ્કા, લગા રોગાન પ્યારા હે;	મીલા૦	૨
સરીકત જોર તરીકતસે, હકીકતકું ખીયારા હે.		

મારેક્ષતમે મીલા અરવાં, સળે ખુદકા પસારા હે;   મીલા૦ ૩
 નહીં સેતાંન નહીં ળદા, સળે સરજનહારા હે.
 પવન આતસ જમીન આળે, સળે સાહેળ હુમારા હે;
 નભુ મુકરર બડા એકીન, એ મુરસદકા ઇસારા હે.   મીલા૦ ૪

—૧૩૦૧૨૦૩૦૩૦૩૦૩—

✓ છંદ—બ્રુલના યા મંગલ.

શ્રી સદશુરુચરન સરોજ, ધ્યાન ઉર ધારકે;	
કહું ચેતાવન મન, મંગલ ઉચ્ચારકે.	૧
કર રે નેક બિચાર, ઓસ રકહાં પાયગા;	
અળતો ભરિયા ઉમેદ, પાછે પછતાયગા.	૨
સાહેળી રંગ પતંગ, સંગે નહિં આયગી;	
જલયે કારન દેહ, જંગલમેં ભાયગી.	૩
ભાતી કુલ પરિવાર, કુટુંબ અરૂ તારી હે;	
નહીં આવેગી સાથ, તોફાંને ખ્યારી હે.	૪
ચેત રે ચેત અચેત, સોચા કહાં ચેનમેં;	
નભુ નિરંજન સાથ, નીરખ નિજ એનમેં.	૫

છઠ્ઠી—પોમાવતી.

સુખ દુખ દુગન દુસહન સુધનળન,
 દહન અગની યહ આનમજોધા;
 પ્રણવ પ્રચંડ અજ્ય અતિ ખટ અરિ,
 મત્સર ગરવ કામ મદ કેધા;
 લોભ આદિ સળ ટરત તતછન,
 સમુછ ધીચારી કરત જેહી મોધા;
 નભુ નિસદ્દિન સતસંગ સરસ જગ,
 કરત ધીરત કોઉ મુભટ. મુજોધા. ૧
 સદચિદઆનંદ અમર અજ અવિગત,
 અલખ અમર અજ લવ રટ લાવે;
 આગમ નિગમ મુગમ મુઅગમ કહી,
 મુરીનર મુનીજન નિસદ્દિન ધાવે;
 થકિત થકિત ચિતનિત રટે અહિપતિ,
 તદપિ ન કોઉ કછુ પારહી પાવે;
 નભુ અદભુત રસ સરલ મુલભ કહી,
 સહજ સયન કરી સંત બતાવે. ૨
 અસત ન લખત અનૃતહુ જગત સળ,
 દુખિત જંત ણિનુ મુધ ધીચારી;
 મોહ ન મિટત જતન બહુ ધીધિ કિયે,
 જેહિ જેહિ કરત સળહિ દુખકારી;
 સંશયસર્પ અસિત અતિશય જનુ,
 તેહિ સતમેગ મંત્ર ઉપચારી;
 નિસદ્દિન કરત ટરત તતછન તત,
 નભુ સોઈ સંતનકી બલિહારી. ૩
 જિવ શિવ લેદધક દેહ ત્રય સંગી અડુ,
 પુનિ આતમ કરતા સવિકારી;
 દશ્ય પ્રપંચ સત્ય નિશ્ચે કિયે,
 એહિ અગ્યાન પંચ ભ્રમ ભારી;
 ણિંગાદશ નભ ઘટ કટિકાડુભુ,
 રણુ અહિ હાટક કટક સવારી;
 અનુક્રમ યહ દષ્ટાંન સમજ મન,
 ભરમ પચ નભુ શાંત બચારી. ૪

૧/ કવિત્ત-છઠ્ઠ જુલજુલાની ચાલ.

બંધુ ઘરખાર કુટુંબ અડુ ન્યાતિ પુનિ,
 મીત્ર બીચિત્ર સખ મન ભાવે;
 નારી સુત ભત્ર્ય ધન માલ લઠાર વે,
 અશ્વ રથ નાગ સીળિકા સોહાવે;
 અત્તર અરગળા અગ લેપન કરે,
 રાગ બદી શુની દ્વાર ગાવે;
 નેત્ર દો સુદ ગયે દેખ તેરા કહા,
 નભુ રતી એક નહી કામ આવે.
 ધામ માંહી બડા જાત માંહી બડા,
 હાથ હાટક કડા હરખ પાવે;
 સખ મેરે આસરે મો બીના ના સરે,
 એસી મનમે લહી જસ ગાવે;
 છલ પાખંડ પરપચમે પૂર તું,
 ધન પરકા હરિ લેત દાવે;
 નેત્ર દો સુદ ગયે દેખ તેરા કહા,
 નભુ રતી એક નહી કામ આવે.

દોહડા

અર્ધ દોહડામે કહતહું, કેટી અયકો જીવ;
 પ્રદા સત્ય મિથ્યા જગત, જીવ જાન લે શીવ.

વિભાગ ૨ જો-હિંદુસ્તાની

—૧૫૫૫૫૫૫૫૫૫૫—

ખંડ ૨ જો.

—૧,૫૫૫ ૫૫૫૫—

ઈશ્વરચરિત્ર વિષે.

—૧૫૫૫—

તુલસીત્રીકમ. (હંદમાં)

દોહા.

શ્રીસરસ્વતિ સુખદા સદા, ધરદાયની ધખાન,
મુદ મગલ દેની મુદા, પરમ દયાનીધિ જાન.

૧

છંદ.

સેવુ વારિમુત મુતમુતા, અકલ અપાર ગુન અદ્ભુતા,
સેવા કરે જનત મુજાન, ધરદાયની ધરદ ધખાન. ૨
ખાધે ગ્રથ જોડો ખીધિ ખ્યાસ, કીની કૃપા અરક પ્રકાસ;
આદે કવિ કહત અનન, જાખા લેલ જાની જાનત. ૩
સરસતી સાહેતે સખ સત, જગમહુ તજ કીને જત,
જેના ધરી કરુના જત, પ્રેમે નબૂ પાય પરત. ૪

દોહા.

લજોદર અશરન શરન, ગુનનીધિ મુધિ બુધિ કત,
આદિ મકલ આરસતે, મહિમા અમિત અનત

૫

છંદ-તરલ નયન.

સરન ગહન તવ અરન તરન ભવ,
જનમ મરન ભય હરન લહત,
મુગતી કરન દુખ હરન ભરન ભવ,
શરન ગહત અથ અમુધ દહત,

અતુન બદન ગજબદન સદન શુન,
મદન બદન મમ રદય ગહત,
ચરન પરન કરગરન કરન નભુ,
બરન બરન કરી બીનતિ કહત

કવિત.

ઝંકાર અગમ અપાર અતિ ઉદાર અજ ભવ,
કૃતહુકી કરતાર પાર પાવે નહીં અતકો,
અનમ અનાદ આદિ અતર ઉલાઈ સમર,
મીઠે બીખળાઈ સાધ સેવક સખ સતકો,
ભક્તનકે પ્રતિપાલ દુષ્ટકે કૃતાત કાલ,
સરશુન સરૂપ ભૂપ ભોવન અનતકો,
નભુકો નિભાવ કરન સકટ સખ હરન,
ચરન શરનકો સોહાગી ભાવ સન્નિત ભગવતકો.

૭

દોહા.

શ્રીગ્રહાણન ચઢકુ, સુમરી કર શુનગ્રામ,
તુલસી ત્રીકમ જોરિ કર, મદો મથકો નામ
દધિમુત ભલધર ભયો, સખ આસુરકો ભૂપ,
સમરમે આવત વિષે, શિર કર્બધ દો રૂપ
મન સશે નૃપકુ ભયો, લાગો કરન બિચાર,
તા છન રૂશી નારદ મુની, આયે સભા મોભર.

૮

૯

૧૦

છંદ-છંપય

આયે નારદ મુન્ય, પ્રેમ જીત આદર કીનો,
અરધ પાદ પૂજન, અરચી રૂચિ આસન દીનો,
પુછત દનુજ યહ કેન, સભામે ધડ શિર આવે,
તુમ બિન કો રૂખિદેવ, મન સંદેહ મીટાવે,
કરી કડુના કહિયે સકલ, કસ ધડ શિર જીવત રહેઉ,
નભુ કહે નીશિચર અસ કહી, નમી કરજોરી પદ ગહેઉ.
કહે નારદ સુનુ દનુજ, દેવ દધી મથન કીનો,
ગીરિ મદર ધરી બીચ, રજી હિત જામુકી લીનો,

છપ્પન અરુ તેત્રીશ, કોટિ મીલિ દધિ મથિ ડારો;
કૌસ્તુભ મણિહુ આદિ, ચારિ દશ રત્ન નિકારો;
સખ સમરધી તવ તાતકી, મીલિ વિબુધ હુટી લઈ;
દનુજ લાગ લેખે ગયો, નભુ યાતે અસી ગતિ લઈ.

૧૨

છંદ-ત્રીલંગી.

સુરપતિ ગજ હીનો, રવિ હય હીનો,
લાલ તિલક બીધુ, લવ કીનો;
બ્રહ્મા અમી ધેતુ, ચિતવન દેતુ,
દ્રુમ ઘનજંત્રી, સુર હીનો;
ત્રંબક ત્રીપુશરિ રહે બીજધારી,
દનુ મધુ લઈ લો, મત હીનો;
કંબુ મની કમલા, દુતિમય ગિમલા,
નભુ સખ સુર મીલિ, હરિ હીનો.

૧૩

છંદ-ધનાછરી.

આયે મીલી દનુજ સખે માંગો સુધામે લાગ,
તણે દેવ 'કપટ' સુકત મતો યો ઠેસયો હે;
એક એક દાનવ અરુ એક એક અમર બીચ,
પંગતી બીચિતતા ગિએકસું જનાયો હે;
હીને કર મધુ સુધા મોહની સરૂપ ધરી,
સુરનકું અમી સુરા આસુર પિવાયો હે;
નભુ કહે સુધા લેન ગયો રાહુ કટયો શિશ,
તા હીનતો રાહુ કેતુ રૂપ દે કહાયો હે.

૧૪

દોહા.

અસ કહી મુન ગયે અજ સદન, દનુજ ગિચારી બુધ;
લેનનીક જૈકુંઠ ગો, કિયો ગિનુસું બુધ.
સત જોલો ચક્રે નહીં, સતી બંદા તીહી નારી;
તોલો તિનહુ લોકમે, કોઉ સકે નહિ મારી.
રચદનગે લિએ જાંધિકે, કમલા દઈ જોડાય;
મારન લાગો ગિનુકું, પદમા લિએ છોડાય.

૧૫

૧૬

૧૭

પંકજમેં બિંબુ છુપે, લીડા ઇંદ્રપુર જાય;
લાગે સુર સળ સમરમેં, નારદ પહુચે આય. ૧૮
નારદકું પુછન લગો, અળ કા કરે મુનિરાય;
રમ્ય ત્રિયા મહાદેવ ઘૃહ, ગીરિ કૈલાસ મુહાય. ૧૯

છંદ.

ઉપદેશ દયો, ચિત દુષ્ટ ભયો;
કૈલાસ ગયો, ચહ નેમ કયો. ૨૦
ઉભયાબ્જ લહો, જલ રાહ ગહો;
પરબાહ બહો, ખલ દુરિ રહો. ૨૧

છંદ-ત્રીલગી.

શકરસુ સમર, ભૂચર ખેચર,
નદી ભૂગી, સગ લીચે;
આયે સળ અમર, આદિ પુરંદર,
અસ શસ્ર ધર, ભુદ્ર કીચે,
કોઉ ગદા શક્તિ ધર, ચક્ર ચૂલ ધર,
સાંગ ધનુશ ધર, સર ધરણે;
સાકષી પિશાચી, લે બલિ રાચી,
માયતી નાયતી, મન હરણે. ૨૨

દોહા.

ભુદ્ર રચ્યો ઝમર પચ્યો, લચ્યો ન કોઉ નેક;
પ્રાંદા સલ્ય ચુકાયળે, તળ હુરિ કિયો બિબેક. ૨૩
હુરિ હર અજ તીનુ મીલિ, રચ્યો તેજકો ચક્ર;
નિગલી ગયે હર-પાનિ લે, અધિક પ્રકાશિક વક્ત્ર. ૨૪
બલધરકો રૂપ લે, બીંબુ ગયે દનુ ગેહ,
પ્રદા નિજ પતિ બનિકે, બાઢો નૌતન નેહ. ૨૫

છંદ-ત્રિલગી.

નૌતન નેહે જાની, સળ ગુનખાંગી,
પ્રદા સની, શેજ ગમ્;

કુચ મરદન કીનો, અધર રસ પીનો,
લાલ લપેટી, અંક લઈ;
મધુ પય આલિંગન, ખંડન ચુંબન,
કામોદીપન, ચુક્ત લઈ;
મુરતકો અમર, ગહી કર કંમર,
નભુ રમણમ એક, તાર ઈ.

૨૬

દોહા.

આસન ચિત્ર ચહુ દિશા, અગમગ જોત અપાર;
અમર ગીંજન આદિ લે, ચેરી ઠારી ચાર. ૨૭
લહે લીઝે લાલચ તણ, લલ્લો મુરત મુખ સાર;
ઠંડપ ખલિત લઈ તળે, જલધરકી નાર. ૨૮
ખાનપાન અભોગ કરી, પ્રગટ કીયો હરિ આપ;
અતિ પ્રદા મન કોપિકે, દીઓ ઈંધુકું શાપ. ૨૯
હોઈ પરોં પાખાન વહે, મુની જોલે ભગવાન;
જગપતિ જાને નહીં, તુમ હોઉ તડુ આંન. ૩૦
પ્રદા ફિર અનુગ્રહ કીયો, તવ પૂજહિ સળ લોગ;
કહિ ત્રીકમ તુલસી બિના, મે ન કુંગો લોગ. ૩૧
મૃત્યુંજય સો અક લે, ક્રોધાતુર ભગવાન;
મારતહિ જમપૂર ગયે, જલધરકે પ્રાન. ૩૨
અમર પૂષ્પ બૃષ્ટિ કરે, જે જે શબ્દ ઉચાર;
દનુજ મરચો પીરા મીટી, આનદ જલ્દયો અપાર. ૩૩

છંદ—ત્રીભંગી.

સો ત્રીકમ તુલસી, જગમે હુલમી,
જાંહાં ત્રીકમ, અવતાર લીયો;
કાતિક માસકી, શિત એકાદશી,
તા દીન જીઠલ, ખ્યાહ કીયો;
તિનહુ લોક, પ્રસિદ્ધ પરાકમ,
એસો હરિ, ખરદાન દીયો;
ગેવ મુરેશ, મહેશ થકે નભુ,
દેવત યા સમ, નાહિ ખીયો.

૩૪

દોહા.

તુલસી માલા કંઠમે, અધમ ધરે કોઉ આનં;
ખિનુ પ્રયાસ દુસ્ત તરે, મો ચલી ગયે ખીમાન.

૩૫

કવિત.

સમ્રતે મન શુદ્ધ કરે, કોઉ કંઠધરે તરિહે લવસાગર,
પરશ કરે લવરોગ ટરે, દુખ દૂર પરે જસ જટત ઉભાગર;
પોન લિએ નિજ ધામ દીયે, મહિમા અતિ ચારિ પદારથ આગર,
કૃષ્ણકૃપા જિનકેપર હોય, સો સત પ્રતાપ લિખે નભુ નાગર. ૩૬

—દોહા. ૧—

સવત નવ દશ શષ્ટ દશ, ભાદો પૂરનમાસ;
અથ જન્મ ભૃગુવારકો, તા દીન લયો પ્રકાસ. ૩૭
તુલસીત્રીકમ અથ કોઉ, પદે મુને ભુત પ્રેમ;
ચાર પદારથ પાવહિ, ચહે કૃષ્ણકો નેમ. ૩૮
તુલસી મહિમા સો લિખે, જાને પથ અપથ,
જન નભુ લઘુ બુધને કથ્યો, તુલસીત્રીકમ અથ. ૩૯

ધતિ શ્રી વરાહ પુરાણે, ભલંધર પીકે, તુલસીત્રીકમ અથ સમાપ્ત.

૧૧૩૩૩૬૬૬૬૬

કટાવ.

શ્રી પ્રજ્જરાજ નંદદુલારે, તુમ હો અવન પ્રાનહમારે,
શ્રી પ્રદાબનમે, ભુગ અવન, કર બસીધુત,
કાન લાનક સુન, મન લઈ ઉનમુન, પરિજન શક ન,
અરપન તન મન, ખીપરીત . બન,
ઠાર ઠારકે, દોર દોરકે, કામ ભેર મીલ,
ઠાર નહિ છન, ચલન અપલ ઢિંગ,
આ કહત કરભેરી, નભુસખી ચરનન,
વિનય ઉચારે. શ્રી પ્રજ્જ, તુમ હો. ૧

* પદ-રાગ લલીત.

અલખ લખાયા પરમ પદ પાયા વે, અલ૦ ટેક.
બસ્તુ ખીચારખીખેક અથમ લયા, જગ અનિલ દરસાયા વે;
નાસવતપે રાગ ન હોવે, સો ઘેરાગ કહાયા વે. અલ૦ ૧

* આ પદ ભૂવથી અહીં છે (ભેદએ ૧ ના ખડમા)

સમ મન હુવા દમી ઇંદ્રી દશ, ઉપરી આપ રહાયા વે;	
સુખ દુખ સહી શ્રદ્ધા મન ઉપણ, ચિત એકાગ્ર ઠરાયા વે.	અલ૦ ૨
ખટ સંપત્તિ પુનિ મોક્ષકી ઇચ્છા, અધિકારીમે આયા વે;	
ભયા સમઘ શાસ્ત્ર ગુરુ કેરા, ચહુ મહાવાક્ય સુનાયા વે.	અલ૦ ૩
તત્પદ ઇશ છવ ત્વંપદ કહિ, અસિપદ પ્રદા જનાયા વે;	
વાચ્ય ત્યાગ દે લક્ષ ગ્રહન કરી, દૈતકા લાવ મટાયા વે.	અલ૦ ૪
અદૈત એક પ્રદા પરિપૂરન, પરમાનંદ લહાયા વે;	
ભધ નિવર્તી સંસાર દુ ખડી, સો પ્રિયોજન મન લાયા વે.	અલ૦ ૫
યુ પરનાલિકા ગુદ્ધ ગ્યાનકી, સદગુરુ લેદ ખતાયા વે;	
નભુ નિશ્ચે ભયા અડગ અદ્રી ઇવ, આપમે સમજ સમાયા વે.	અલ૦ ૬

પદ-રાગ ભૈરવ-(આરતી).

મગલા સમારી લાલ, આરતી ઉતાઈ.	મંગ૦ ટેક.
નિરખિ નિરખિ હરખિ કોટિ, મનમથ ઉવાડ.	મંગ૦ ૧
માખન લગો હે હોઠ, પુંછતહું પ્રાનનાથ;	
નવનિત લિયો હે હાથ, ચંચલ છળિ આડ.	મંગ૦ ૨
ફપાકે નિધાન લાન, કોટિ તેજ ઝલક લલક;	
કુંડલ નભુ સુગટ મોર, ચિઠાકાસ આડ.	મંગ૦ ૩

પદ-રાગ ભૈરવ.

હાર ભયે ખદલામ કરનહું, આએ આંગન મેર.	ટેક.
રેન ગુભારી સોતનકે વહાં, રેન ઉભગર ઘેર.	લોર૦ ૧
ખરજ રહી ખરજો નહિ માને, કેતિક કરકે ટેર;	
તુમ હમ એકે ધન તુમહિકું, જન નભુ જેસે ચેર.	લોર૦ ૨

પદ-રાગ પંચમ.

ભલા ખિહારી લાલણ, મો ડર પાયા વે.	ભલા૦ ટેક.
પિયા ગયે મધુપૂરમે, મેરી સસન ઘરમે હે;	
સાંપ આયા સો જાનકર, ભલા ડરકે ભાગી મે.	ભલા૦ ૧
આયકે દુક નિહારિએ રે, હે પર કરનેકો લાગે;	
નભુ ન કહે જૂઠ પિયા, તુમે નાથો કારીનામ.	ભલા૦. ૨

૫૬-ગગ આસાચરી.

ને ને ગોપાલ લાલા, તુમ સેવકજન પ્રતિપાલા ટેક.
 પ્રહ્લાદ નારદ ભેટયો, ભવસાગરકો દુષ્ણ મેટયો,
 નિજ નામ સુમરન કીનો, નરસિંહ રૂપ લીનો. ને ને૦ ૧
 અમરીખે પ્રત ધારા, રૂશિ દુરવાસા પધારા,
 મુનિજનકો કોપ નિવારયો, અપનો દાસ ઉગારયો ને ને૦ ૨
 સવરી ભીલકી નારી, રહે ધનમેં રક ણિચારી,
 પૂલ પાયે રામ જૂઠે, રાજધિરાજ તૂઠે ને ને૦ ૩
 પિપો પડે સાગરમેં, ગયો દ્વારિકા નગરમેં,
 ઠરી દર્શન બાહેર આયો, નિસાની ચાર લાયો ને ને૦ ૪
 નહિ અનમેલસો કોઈ, સળ જક્ત જાને સોઈ,
 પુત્રકો નામ લીનો, બધકુઠ ધામ દીનો ને ને૦ ૫
 કુરમા જી મિરાબાઈ, સજનો જાત કસાઈ,
 શુનકા શુક નામ પઢાઈ, નિજધામ દીન પઢાઈ ને ને૦ ૬
 ગજકઠ ઘટા ડારી, લિયે પછી ટીટ ઉગારી,
 ગાગેવન પછુ ભાખો, રથચક્ર ધરકે રાખો ને ને૦ ૭
 ગજ બ્રાહ્મણે છુડાયો, તહા નગે પાઉ ધાયો,
 પ્રભુ ભક્ત બરદ સભારી, પુરે અબર દેવમોસારી ને ને૦ ૮
 નિહકચન રકા વકા, મેટા કરમકે અકા,
 ગોપાલ નરહર છુટા, સો ભવકે બધન છૂટા ને ને૦ ૯
 પ્રભુ ધના ભગત રોઈદાસા, કાટે કરમકે પાસા,
 જન અગર કીલ અંતુનામા, કિયો નાભાજ્ઞાન ધામા ને ને૦ ૧૦
 પ્રભુ બૈષ્ણવ ભયે ચોચ્યાસી, કિયે પ્રદાવન બાસી,
 જેદેવ લીને તારી, જીવાઈ જાકી નારી ને ને૦ ૧૧
 નરસઈ કખીર સેના, પ્રભુ પાલે ભક્ત બેના,
 નભુસખી તુમારી દાસી, સતનકે ચરન ઉપાસી ને ને૦ ૧૨

૫૬-રાગ બીલાનર.

ઝોહો ઉધો મોસું અધિક કરિ વે, અજહુ પ્રીજ નહિ આયે હરિ રે ટેક
 મધુપુર જાયે રાજનીધિ પાયે, ગોકુલકી અબ કહાતુ ઠરી રે ઓ૦ ૧
 તજકે બેલી જાયે મધુકર, તાકી સુધ નહિ લેત પૂરી રે ઓ૦ ૨
 નભુકે પ્રભુકું જાકર કહિયો, બીનતિ હમારી પાય પૂરી રે ઓ૦ ૩

પદ-રાગ ખીલાવર.

જાગો રે પ્રાજરાજ દુલારે, ગ્વાલ સખા આગનમેં કારે. ટેક.
લેહો માખન રોટી દેહુ કરમેં, પાયકે ગોઆં ચરાવો ખ્યારે. જાં ૧
લેહો લકુટિયાં લાલ કમરિયાં, ધરા સુકુટ શિર ળંસી ખારે. જાં ૨
નિરખી નિરખીકે હરખતી મેયાં, નભુકે પ્રભુકી લેલ ગણેયાં. જાં ૩

પદ-રાગ ખીલાવર.

છારો કનૈયા ખાંહે હમારી, જહીહું સાથ સળ પ્રીજનારી ટેક
ચાહે કરો મે દાન ન દેહું, હમ પ્રીજનારી ફિર ઘર જેહું. છાં ૧
સળ કંસકું તુમ નહિ ચીનો, જાકે ડર લજઆયે મોસારી. છાં ૨
હસી હીલી મીલીકે ગોરસ પાયો, નભુસખી ખેર ખેર બલિહારી. છાં ૩

પદ-રાગ ધનાસરી.

મેં તેરે આનુ વે, સામલિયા યાર મેં તેરેં ટેક.
તન તેરો મન તેરો, ધન તેરો મુન; તોપર કારે વાર; મેં તેરેં ૧
જગત કહે સળ તેરી તેરી, તું મેરો ઉરહાર;
નભુસખીકે પ્રીતમ રસસાગર, તું મેરો જીવન સાર. મેં તેરેં ૨

પદ-રાગ કાફી.

મા માનુ સામરેનુ ઠગી રે. માં ટેક.
આન અચાનક ખડી હોં ઝડખે, રેનઉ નીંદ જગી; માં ૧
પ્રીતમ ખ્યારો કારો ગલિયનમેં, નિરખત અંખિઆં લગી. માં ૨
જખી લાલ જળ લઈ છકીચી, લાજની ગોડી લગી; માં ૩
તાન માનસું અગલિ ધુમે, ચોટખાન જમી ચગી માં ૪
દુપાનિવાસી કહાંલોં ખરનુ, ખ્યારી પ્રેમરસ ખગી માં ૫

પદ-રાગ સોરઠ યા સોહેણી.

આયો નદકુમાર, આબુ ઘર આયે નંદકુમાર ટેક
મંગ સખા લીયે ચતુર ખીચિછન, સજી નંટવર સિંગાર. આબુ ૧
મોર પીછકો સુકુટ અનોપમ, ફુંડલ મકરાકાર;
કેસરી તીલક કમલદલ લોચન, નથ ખેસર મની સાર આબુ ૨
મંદ હસન મધુખસન દસન દુતિ, દરથ ચકિત સત માર;
ભુજ પ્રલંગ ઉતુ અતિ ઉતંગ ગિચ, શ્રીવત્સ લાંછન ધાર આબુ ૩

સુકૃતમાલ શૃંગ દુગદુગી વર, કટ સર પરમ ઉદાર;
 પીત ળસન ધરી પરમ પ્રેમયુત, પદ નેપૂર ઝનકાર   આનુ૦ ૪
 સુકૃત સુલલ કરન ટાસન દુખ, સનમુખ નેક નિહાર;
 નભુસખી જન્મ ધન્ય કે ઉપમા, ખાર ખાર બલિહાર   આનુ૦ ૫

૫૬-સાગ સોરઠ.

માસ સાવન સુખદાઈ, સખીરી મામ માવન સુખદાઈ.	માસ૦ ટેક
સખ સખિયન મિલ જીવત હિંડોરવા, જીવનકી રત આઈ	માસ૦ ૧
જામા પટકા લાલ લાલકે, પગિયા લાલ ગાઈ,	
રાધે રંગ કંચુળ સારી, કંચુકી સુરગ સુહાઈ	માસ૦ ૨
જડીત લાલમની ખજ હિંડોરા, જાલર લાલ જનાઈ;	
લાલ મેઢી કર ઝોર સખીનકે, નભુ નિરખી ગલિજાઈ	માસ૦ ૩

੫੬—ਰਾਗ ਸੋਰਠ

કાના નેનાદી કટારી મોઢે મારના રે, કાનાં ટેક.
તરછી નેના ખરછી લાગે, કામ કટક દલ ઉમગ્યો જાગે;
મધુ મધુવાસી ફાગટ ફાસી, મોહન મોરે ગર ડારના રે, કાનાં ૧
કર સાસેરી હેરી ફેરી, ગીરધારી તોરે શુન ઘેરી;
નબુસખી ચરન કમલદી ચેરી, જાઉં ખલિફારના રે. કાનાં ૨

૫૬-શુભ સોગંદ મહાર.

ઉધો! એસી હમસુ કીની. ઉધોં ટેક.	
એલી છુટે ગયે જ્યેં ભમરા, દીર તપાસ નહીં લીની	ઉધોં ૧
આગે છેડ દેનકી મનમે, બીગહ આગ કત દીની.	ઉધોં ૨
છલકી બાત રયામચુંદરકી, આગે હમ નહી ચીની.	ઉધોં ૩
ભુગત જોગકી કેસે લહિયે, ચાળલા પ્રેમ અધીની	ઉધોં ૪
નભુસખી કરકે કહ નિહારા, મેં ઉનકે રસ લીની.	ઉધોં ૫

੨੫੫—ਰਾਜ ਕੁੰਦੀ.

મહન મનોહર ખ્યારે, પ્રીતપતિ મહન મનોહર ખ્યારે ટેક
દરશિત દ્રિગ હરખીત અતિ હિયરે, હર લીને હરિ પ્રાનહમારે. પ્રીત ૦ ૧

અંચલ ચપલ ચમકિત ચિત્તોની, તિરછે શયન નયન અનિયારે. ધ્રીજ૦ ૨
 મંગલ મુદિત મંચુ મૃદુ હસની, હસનહાર દીપત જેમે તારે. ધ્રીજ૦ ૩
 ચિણુક ચાક્ર નય નંગ અનોપમ, કુંડલ શ્રવનન લાનુ ધીધુ હારે. ધ્રીજ૦ ૪
 લોવન ચારિ દયકી મુંદરતા, નભુ નિરખી ગજમુક્ત ઉપારે. ધ્રીજ૦ ૫

૮૧૫૦—રાગ ખમાશી.

આણુ તો બધાઈ આલી નંદહાર, આણુ૦ ટેક.
 નેતિ નેતિ નિગમ કહે જાંકું, મો ભયે નંદકુમાર. આણુ૦ ૧
 હધિકો દીય મર્યો હે ધ્રીજમે, ગાવે ધ્રીજકી નાર;
 નભુકે પ્રભુ પ્રગટે હે ગોકુલમે, જાઢ્યો હરણ અપાર આણુ૦ ૨

૮૧૬૦—રાગ જંગલો.

જાંકે નેનુદી ચિતોની ચિત ચોર વે; જાંકે૦ ટેક.
 ચિતવત ચિત ચુરાયો હમારો, અજહુ ન આવત ઠોર વે. જાંકે૦ ૧
 જાસ કરવેકું કસકર પહવત, ધસકર આવત દોર વે. જાંકે૦ ૨
 નભુસખીકે નટવર નટ નાગર, તેરી નેનો હે જુલમી જોરવે. જાંકે૦ ૩

૮૧૭૦—રાગ કાફી.

નંદકે લલાને ડારા, નેનુદા નિઝારા વે ટેક
 તાયે મે દિવાની બાઈ, મુધ સળ ભુલ ગઈ;
 કહા કહું તોહિ દંધ, તનકા તનતરા વે. નંદકે૦ ૧
 ઉજક રહત નેન, ખીના દેખે નહીં એન;
 સેનમે સમુજી લીયા, જોળન ધનતરા વે. નંદકે૦ ૨
 નભુસખી નંધ જાત, કહિ કહિ મુસકાત;
 હરજને લીયા હાથ, શુલકા હનતરા વે નંદકે૦

૮૧૮૦—રાગ કાફી.

મન હર લીયા મેરા, જાંકે નેના વારેને ટેક.
 ભૂકુટી કરી કમાન, તીરછે નેનુદે જાન;
 મન અગ મારા વાકે, અજળ અસારેને. મન૦ ૧

ખંડિતા નાયકા વિષે.-કવિત.

સુંદરી કિવાર ખોલ, કોન હે અંધેરમે,
ગોરી મેં શુખાલ, દોર છોરનેકે પ્રાતમે;
ખ્યારિ મેં પિતાંબર, સો મૂલમું લિયોહે કાલ,
ખિનતા મેં બનમારી, ગજરા હે હાતમે;
હેલી મેં હરિ, રઘુનાથ યુદ્ધ કરો સાહે,
રયામા ધનરયામ, બાપ જસો બરસાતમે;
ખ્યારી તેરો પ્રાન, કહિ થક્યો છક્યો પ્રેમહુતે,
નજુ નંદલાલાકું, હકાયે બેધ બાતમે.

ખંડિતા નાયકા વિષે.-કવિત.

આજ આયે ઢેસે, અનોખેસે લગત બાલ,
ખ્યાલ રેન બગેતે, નેનરંગ રાતે હે;
કરત ના ચરન ધરત, કમલ નાહ ચિત્ત ઠોર,
ઓર સુનો તાન ગાન, ચુક ચુક ગાતે હે;
સાચી નિસાની સો, ભુઠી કરનેકે કાજ,
લાજકે જહાજ હાય, સોગમ સો ખાતે હે;
એસી હોત નીત નીત, કેલી કહે દાનત સુત,
નાહી નાહી કહત તિહાં, રોજ રોજ બાતે હે.

કવિત.

નેનકે ખાન લગે તનમે, બદનામીકે ખીજ મેં બોધ ચુકીરી,
કેસ નંદલાલા સંગ પ્રીત લગી, જંદગાનીસે હાય મેં ધોધ ચુકીરી;
પરનાર તજે કુલ લાજ તણ, માય બાપકો નામ ડોધ ચુકીરી,
અળ લાખ કરોર કહો સખીરી, જેસી હોનેકીથી સો તો હોધ ચુકીરી.

હનુમાન વિષે.-કવિત.

બાજરંગ બલવંત સદ સંત શુનવંત,
જયમંત કર કંત હનુમંત દુખ હરતા;

શુરજીધર મદા કર સદા સુખ રામ રટ,
ચૂર ભટ કાલ હટ પાય પરતા;
'હાકે હુંકાર સરદાર તું સાર કર,
બહાર સસાર જન ધ્યાને ધરતા;
દીવ્ય હનુદેવ નિત સેવ કર કહે નભુ,
સાહે તું સાહે અરિ ચંત કરતા.

સરસ્વતી વિષે.-(છંદ).

હાહો.

શ્રી પંકજસુત તા સુતા, અગટ પ્રતાપ અનાદિ;
તા પ્રસાદે ઉચરત, અજ ભવ રૂશિ વ્યાસાદિ.

છંદ-ત્રીસંગી

સરમની સુખ દાતા, નિજજન ત્રાતા,
જગ બિખ્યાતા, શીશ ધની;
હરની દુખ દૂદા, કહું આનદા,
બાની બરદા, બેઠ બની;
ગતિ અગમ અગોચર, સેવે સુરીનર,
ગાંધવ કીનર, શેશ કની;
નભુ રસન બાસ કર, દાસ બાની બર,
બરન તુચિર ધર, છદ મની.

ગણપતિ વિષે.-(છંદ).

દાહો.

ગિરિભદ્રાન મન બસહુ મમ, સુધિ શુધિ પુત્ર સમેત
બિધન હરન મંગલ કરન, પ્રથમ નામ તવ લેત

છંદ-ત્રીભંગી.

જય જય જન નાયક, જન સુખદાયક, ઉપમા લાયક, દેાન કરું;
 ગુનધામ ગજાનન, કામારિ તન, ધર કરી આલન, સરન રહું;
 સુભ મતિ ગતિ દીજે, સહાય કરીજે, શરને લીજે, દાસ મહું;
 નભુ મસક તેસે, તલ્ ગુન જેસે, સાગર કેસે, પાર લહું. ૨

ગુરુ વિષે.-(છંદ.)

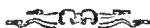
દોહડાં.

દુસ્તર ભવસાગર બીજે, હુબત બંતુ અનેક;
 આન.ઉપાય ન કછુ મિલે, ગુરુપદનોકા ઓક. ૧

છંદ-ત્રીભંગી.

બંદું ગુરુચરનં, સખ દુખ હરનં, મતિ શુભ કરનં, સુખદાતા;
 જગજંત ઉધારન, કુમતિ વિહારન, ભવનીધિ તારન, જન ત્રાતા;
 શૂજ પાલક હરતા, અજ ભવ કરતા, ગોલક ધરતા, ધે ધાતા;
 નભુ દિને લીન મનુ, કીન મીન જનુ, નિર પાયે જનુ, સુખ સાતા. ૨

વિભાગ ૨ જો.-હિન્દુસ્તાની.

ખંડ ૩ જો.

પરચુરણ વિષય.

રાગ વિષે.

રાગના સ્થાન

છંદ-પાદકલા.

ગંગાલી નટ રામકલી ગુન, શ્રી દીપક હીંડોલ;	
લલિત માલવી હેસાખી, ભૂપાલ ગુજરી બોલ	૧
સારંગહિકે આઘ લે કરી, તેરકો અનુમાન,	
નિજ ગુરુ કુરુણાય સેતિ, ખર્જ ઘર પહેચાન	૨
<hr/>	
કોહા.	

બેરાડી હેસી કહા, અરુ બસત કટયાન;	
એ ચારિરિખલ ગધાર દે, સીંધુ હેસાખી જાન	૩
કૌશિક ભેરવી માલવી, ત્રય મધ્યમકો સાજ,	
ટોડી અરુ પટમજરી, પચમ દ્વીતીય અવાજ.	૪

છંદ-પાદકલા.

ભેરવ બેલાવર કૌભોદી, આસાવરી ખમાચી,	
કુકુલી મહુલાર મહુલારી, વસુ ધૈવત ઘર રાચી.	૫
કરનાટ કેદારી ધનાશ્રી ગોરી, સૂર નિખાદમેચાર,	
સરિગમપધની કમહિ કમ, એ સાતુ સૂર નીહાર.	૬

પાંચ રાગની ભારજા તથા રીતુ.

કોહા.

મધ્યમ સીંધુ બેરાડી, ગંગાલી કહિ ચાર;	
સિત રતુ ભેરવી પાચ મિલ, ભેરવકી ઘરનાર	૭

ખંભાચી ગુનકદી ધુંકુલી, કહિ ગાયકને ગોરી;
 એ આડુ અડુ ણસંત રાગની, ખસંતમે માલકોસકી ગોરી. ૮
 રામકલી પટમંજ બેલાવર, લલિત દેસાળી બોલ;
 શ્રીધમ તુતુમે પતિ પાંચકો, બનો રાગ હિડોલ. ૯
 દેદારી કરનાટી દેસી, કૌમોદી નટ નેહ;
 શરદ તુતુ દીપકકી ઘડુની, પંચ રાગની એહ. ૧૦
 ખસંત માલની માલગ્રી, ધન્યાગ્રી આસા સોય;
 શ્રીપત્નિ એ પાંચ મીલિકે, બૃષ્ણ રતુમે હોય. ૧૧
 ગુજરિયાં બુપાલ મહુલારી, દેસકારી કલ્યાન;
 એ પાંચ નાર મહુલાર સદન, સો કરે હેમતે ગાન. ૧૨

સુરના સ્થાન.

દોહા.

નાલ ઉદર ઉડુ શીવ કંઠમે, તાલુ નાસિકા આધ;
 ખર્જ રીખલ ગંધાર મધ્યમ, પુનિ પંચમ ધૈવત નિખાદ. ૧૩
 ખર્જ તીન અડુ એક મધ્ય પુનિ, ટીપ તીન પહિચાન;
 એક આમમે સુર સાત નબુ કહિ, એસે એકબીસહિ સુરછાન ૧૪
 ઇતિ રાગ ધીરે.

સેતરંજ વિપે.

છંપય.

ચીવ યુગ ઊંટ, વામ દાયે તસ ધરિયે;
 તુરી નાગ દોહુ પાસ, આઠ આસન ઇમિ બરિયે;
 પ્યાદાં આગે આઠ, ધરત સંકા નહિ કરિયે;
 જેહિ ઘર બાકો માર, જોર તાકો ઉચરિયે;
 અઢાઈ ઘર ઘોડા ચલે, નાગ પાટ પટ ઠેલીયે;
 તરછા ઊંટ ચલે નબુ, સીખ કવિત કર ખેલિયે. ૧
 શાહ બજાર ઘર આડ, જહાં ખાલી તહાં ધાવે;
 પ્યાદાં તિરછાં લડે, ચલે સન્મુખ ફિર નાવે;
 શાહપાંસ ગજ દોઈ, માર પ્યાદે દિગ આવે;
 આગે ધર દો ઊંટ, ચતુર ચહ કાટ બનાવે;

શાહ સામને માર જિય, મોરાં બિન જોરાં રહે;
ઉઠત ચેહે લાગે નળુ, ચેહે ઉઠત તાસું ઠહે. ૨

દોહડા.

ચેહે લગત નહિ તહાં ફુરિ, સાહ ચલે ધર તીન;
ચલે જોક ધર ફિર નળુ, બુધબલ રમે પ્રબીન ૩

ભોગણી વિષે.

છંદ-કુંડલિયા.

પરિધા નવમી પૂરવમે, અમિ તિન અભ્યાર,
પાંચ તેર દશન બસે, નૈતુત દ્વાદશ ચાર,
નૈતુત દ્વાદશ ચાર, ચૌદ ખટ પચ્ચિમ જાનો;
વાળે પદર સાત, દોષ દશ ઉત્તર ઠાનો;
આઠમ જોર અમાસકુ, જોગિની બસે ઇસાનમે;
રછન કરની રિદ્ધદા, ધરે નળુ નિત ધ્યાનમે. ૧

ખીચડી વીધે.

કવિત

સુંદર સવાલી, હોલાલી હરે છુધા પીર,
પરમ મુખ દેવે, લેવે હુખ પાવતે ઘરી;
ખીચિત્ર બનાવે, મિલાય સરભમ સબે,
હોંગ હલદ મેથી લોન, રેખ લોંગડી જરી;
ખાયબેમે મુધીહુ, જનાયબેમે પચબેમે,
ખસ્યબેમે મુની, સબે પાકયે તુહિ જરી;
નળુ જલિહારી મે, તિહારી જાઉં ખારખાર,
મુસાફરડી મધ્યાં, ખુરખાન જઈયે ખીચરી. ૧

મે મધુહુ કહુ ખાયો ન ખરચ્યો સો, યાહિતે જોરિજોરિ પછતાની;
લોજ પ્રતિ કાલિદાસ કહે નભુ, યાહિતે દુર દુર મીઠત પાની. ૧

છંદના નામ વિષે.

કવિત.

ઉક્તાત્યુક્તા મધ્ય અરુ, પ્રતિષ્ઠાસ્તુ પુરવિકા,
ગાયત્રી ઉખીક અનુષ્ટુપ, અરુ જૃહતી હે;
દશ પદ્મી રૂદ્ર ત્રિષ્ટુપ, જગતિ અતિજગતિહિ,
શકવરીતિ પુરવા સો, ધ્રુવી લ્પટી ધૃતિ હે;
અતિધ્રુવિ કૃતિ વીંગ, પ્રકૃતિ રાકૃતિ પરે,
વિકૃતિ સકૃતિ અરુ, અતિકૃતિ ઉતકૃતિ હે;
અનુકમે એક આદિ, છબ્બીસ છદોકે નામ,
રત્નાકરે સાખી નભુ, કહે જેથી મતિ હે

✓ જળરા ને કરે તે સાહુ, તે વીધે. ✓

મયદાનવ કરી કપટ હુન્ધો હરિ, જયદ્રથ ઝીતો જગા;
અગ્નિ સુભાસુભ સળકુન્નરે, મેન રહ્યો બિન અગા;
કોધિ દુરવાસા સમ નાહી, કૃષ્ણ રૂચ્યો રસરગા;
નભુ ન સંશય ધરના જળરા, જોઈ કરે સો અગા.
રૂશી પરાશર ખેવટ ડંન્યા, કિન ગંગામે સંગા;
નારદ સુની સત્યકે સીધુ, સહજ ઉચારે વ્યગા;
નીચ પાની ગંગામે મીલહિ, સો બહે જાવે ગંગા;
નભુ ન સંશય ધરના જળરા, જોઈ કરે સો અગા.
અગ વિભુતી શિશ જટામે, સદા બિરાજે ગંગા;
હોય દિગંબર જનમે ડાલે, પારવતી અરધંગા;
સજે દેવ તો શિશ પૂજવે, શિવ પૂજવે લિંગા,
નભુ ન સંશય ધરના જળરા, જોઈ કરે સો અગા

✓ ગરીબી વિષે. ✓

કવિત

સમય નાહું નીકો, પક્ષ નાહું શિર સમ્રથદી,
ન્યાતમે ન માને, અન ચિતધ તરતીળી હે;

બોલહું ન શકે ડર, સામ્રથકે હીન તાથે,
 દીન દીન કહે સખે, એસી તરતીળી હે;
 સો ડરે હરિતે ના, ડરે જાકું નાના મદ,
 માનુ કોઈ માનુજને, પીનીહું શરીળી હે,
 તાતેપર કહે નભુ, સતહું સયાને કોઈ,
 યાહિ જુગ નીક અતિ, ગ્યાનકી ગરીળી હે. ૧

કુંડલિયો.

મન નિરમલ સાચો બદે, નાહું કરે કહું બેર,
 છમા સીલતાં શરમ યુત, સો ગરીળ ભવકેર,
 સો ગરીળ ભવકેર, હેરકે હરખે ગ્યાતા,
 ભાવ સહિત સનમાન, સખે જુત પાવે સાતા;
 કહે નભુ યહ ભાતિ, ગરીળ ન કરીહે છલબલ,
 નાહિ કરે કહું બેર, બદે સાચા મન નિરમલ. ૨

ગ્યાણા તથા મુખ્ય રિયે - કવિત.

સુન હો સયાને લોગ, બોધ નહીં હે અયાનેહું,
 તદપિ જો કેહેવે તો, સુને મુખ્ય મોરિકે,
 સયાનેહું કેહેતેમં, સત્વર સજ હોય સુને,
 માનેકો જવાળ દેવે, દોહું કર જોરિકે,
 ગુચિમું સિત કટે, નહી કહે સુધરી કપિ,
 રહો કહું કરી છાય, દેખ નીકો ઠોરકે;
 કહે નભુ સુની કપી, કુદકે જગુચ્યો ભય,
 અપદમું સુધરીકો, બયા ડારો તોરકે. ૧

નવસીંદા વિષે.-છંદ કુંડલિયો.

નવસીંદા નર હુનરી, સરે અક્કલમે શેર;
મારે બરછી કલમકી, લેવે ગુનચું ઘેર;
લેવે ગુનચું ઘેર, લેહર બુદ્ધિકી ઉઠે;
તુઠે કરદે રાવ, રક કર દેવે રૂઠે;
કહે નભુ ગુનજાન, મુલક મેદાન પ્રીરંદા;
સરે અક્કલમે શેર, હુનરી નર નવસીંદા.

૫ કલમ વિષે.-છંદ કુંડલિયો. ૫

મારે બરછી કલમકી, લગે કોશ હજાર;
હુનિયાં ઘા દેખે નહીં, બડા કલમકા માર;
બડા કલમકા માર, રૂઠેકા ઘાવ ન રૂઠે;
અક્કલકે મેદાન, હાલ કાગદસે ઝુઠે;
કહે નભુ ગુન જાન, ઇનુસે સળહી હારે;
લગે કોશ હજાર, કલમકી બરછી મારે.

શ્રેષ્ઠ વિષે.-કવિત.

પંચ મહાભૂત માંહિં, પશુઆદિ પ્રાની શ્રેષ્ઠ,
તાહિતે અધિક શુક, આદિ બુદ્ધિ જીવનં;
તાહિતે મનુષ્ય શ્રેષ્ઠ, મનુષ્યતે દીન જાતિ,
દીનતે અધિક જાકું, બિદ્યાકો અધ્યયનં;
વિદવાનહુતે શ્રેષ્ઠ, કૃત બુદ્ધિ હોવે જાકી,
તાતે ઉતકૃષ્ટ ખ્યાસ, આદિ કરે કવનં;
કવન કરત નભુ, તાતે પ્રદાવાદિ શ્રેષ્ઠ;
ગરૂડપૂરાને સાખી, સુન્યો હમ શ્રવનં.

મુક્ત વિષે.-કવિત.

ભાગી જીવનમુક્ત મોતો, ખ્યાસસુત ભોગી કૃશ,
રાગીહે જનક મુક્ત, કોષી દુરખાસા હે;
સાંત જડભરત હે, નારી દેવહુતી મુક્ત,
સતગી ભોમિકામાંહિ, દેખો જાકા ખાસા હે;

બસીદ કરમકાંડી, સોપિ જીવનમુક્ત ભયે,
લોભસ તપસ્વી મુક્ત, કીંચિત ન આસા હે;
ત્યાગી લોગી રાગી કોધી, સાત દીન કમ તપ,
નભુ નહિ બાધ એ તો, તનકા તમાસા હે

૧

કરપદ્ધવી.

છંદ-છંપય.

કમલ ખડગ નખ ગંગન, છત્ર ચીપટી ટંકારન;
અપટ ડાક ઠાકોર, ઢોલપર ડકા મારન;
તાલ થાલ ધનુ દાન, પૂછા પુની પાંઉ પસારત;
બેણાકેરે કાજ, આશુરી તીન અસારત;
બાચક મુઠી ભેર રજ, લીંબુ અત્રુ વેદા ગને,
શંખ હાર પુની આરસી, કવિ નભુ કરપદ્ધવી ભને

૧

નેત્રપદ્ધવી.

છંદ-છંપય.

કૈંછર દમ્બન કહુ, ઝ અગ્ધર બામે ભનો;
દમ્બર નશત્રું દયો, મહી ચકારહી માનો;
આક વજન લે આઠ, પલક ગિનતિમું પરખો,
ભવાં માત્રકો લેઠ, એક નલ કાનો નિરખો;
દે ભશુટી નીચી લપુ, સુન્ય મેનકર જાનહી,
અજઞ્ઞ ઉરધ અસારતે, નભુ નેત્રપદ્ધવી' કહી.

૧

સ્વરોદય વીપે.

સૂર્ય નાડી-છંદ-છંપય.

નાડી દમ્બન ભાનુ, રવિ રાની મગલ કહિયે,
અક વિસમ વહિ અધો, પીઠ પૂર્વોત્તર લહિયે,
ઉંધ મિથુન અત્રુ સ્નાન, અસન વાહન અત્રુ સાધન;
બીઘા રૂન લે દેત, ઝેરી બીખ ભૂત ઉતારન,
તોલા મેપ કરક મકર હે, ચાર લગ્ન ચર સૂરમે,
સ્વર ચીને સો સુધર નર, નભુ નિસદિન રટ ઉરમે,

ચંદ્ર નાડી.

ખીધુ નાડી સ્વર ણાય, ચોમ શુરુ બુધ બ્રહ્મ સમ હે;
 શુકલ ઊર્ધ્વ સન્મુખ, ચામ દિસિ પુનિ પશ્ચિમ હે;
 દાન તીરથ અરુ ણ્યાહ, બસન ભુષન પ્રવેશન ચહકું;
 શુદ્ધ જ્યેષ્ઠી રાજ, કાજ નાડી ચીર સ્વરકું;
 કુંભ સીંહ ત્રણ વૃશ્ચિકહીં, ચંદ્રભોગ મુલ જાનીયે;
 જલ પૃથ્વિ દો તત્ત્વ તસ, નભુ નિશ્ચે કરી માનીયે.

૨

બુધસાગર માના.

વિવેચન વિષે.-કવિત્ત.

ચારહી બેઠકો બેઠ લહે અરુ, ચૌદ ણિધાશુન જાનત હે;
 બેનમે માધુરતાઈ બસે, સળ માનુજકે મન માનત હે;
 ઇનકો રીપુ કોઈ નહિ ભુગમે, મત મુરખ સંગ ન તાનત હે;
 શુનજાન નભુ નૃપ એ નરકું, બોહો બુદ્ધ બિચિત્ર જાખાનત હે. ૧

૧/ શિક્ષા વિષે.-કવિત્ત. ૧-

કરિએ નહિ સગ કુમાનસકી, બરિએ નહિ જાત બરે મુખતે;
 લરિએ નહિ આપ સમાન બિના, કરિએ નહિ શિશ પરે દુખતે.
 ધરિએ નહિ કાન કહિ પરકી, હરિએ નહિ ધન પુરિ રૂખતે;
 શુન જાન નભુ કહે ભૂપતસુ, કરિએ નહિ ગર્વ બઢે મુખતે. ૧

ધર્મ શુદ્ધ વિષે.

સોરઠો.

નરવાંસગ સતાર, દામી વે કેમ લરે;
 તતજન તુટે તાર, નૃપત કહે કૂટે નૃધાં.

૧

* ના બુધસાગર ગ્રંથ, બધો-આખો ન મળ્યો-માત્ર આટલા કવિત્તજ મળી
 ગદ્યમાં એ ગ્રંથમાં નીચિનો વીપચ છે, ને પોતાના સ્નેહી. રાજસાગ નીમિત્તે કસ્યો છે.

કવિત.

ગાયક ગાનકલાશું લરે પુનિ, સાયકશું લરવો ધરિ સાયક;
નાયક નાયકી ધર્મત ગ્રંથમે, ચૌ રસયુદ્ધ કરે ઘરલાયક.
ગાયક બીપ લરે પરમાનિક, ચીનત બેઠ અતુ ચીર નાયક;
યા બીધિ ધર્મકો યુદ્ધ નભુ નૃપ, અધમ દોષિનકું દુષ્ણદાયક. ૨
ઇતિ બુધ સાગર

સિંહાવલોકિ અલંકાર-કવિત.

મનકી બતિયાં મનરંજનકી, ઝનકી ઝનકાર શરાસનકી,
સનકી સન સુંદર રાગનકી, ગનકી કહા ખાત કહું છનકી;
છનકી જળ આગ ઉદે તનકી, તનકી કટિ કેહરિ રાવનકી,
વનકી છબી દેખ નભુ ઠનકી, ઠનકી જળ ઘેહુ જગી મનકી. ૧

આંતરલાપિકા અલંકાર-આલક્ષરી.

છંદ-છંદપય.

મહત માન મન ચહત, બુધ લેખો ચાહત ધન.
ચોગી ચીતમે ચહાય, જાય તપસા કરિખો વન;
બીમ લેન ચહે દાન, કૃશી ચહ કળ ઘરખે ધન.
કંચા પ્રન ચહે તતુન, નૃપતિ ચાહત રૂચિ વાહન;
પ્રત્યેકાક્ષર સળ ચહે, તનધર સુખદ સળ પ્રાનકું.
નભુ સળ પદ ન ઇચ્છત કોઉ, માધવ દાધ પ્રયાનકું;

ખટ વિધાની.

વિધાનાભિસારિકા નાયકા.

છંદ-છંપય.

નાગ	જીવ	ધંતુ	જેન,	બીજા	દીપક	કોકિલ	શુક;
સર્પ	ચદ્ર	ધનુષ	મૃગ	ધલોદ	દીવા	કાચેલ	દાડમ
ના	શરદહિ હરિ	કુલિન,	સુવન	ધૃત	અંબહિ	રકતુક;	
નવકુળ- માનો	શરદનો	રામનુ	કસ્તુરીઓ	વાણી	ધીનો	આંખાપરની	રાત્ર
વાસુક	કુમાર	રત	તરુન,	પકવ	મદીર	રત	ઉન્મત;
વાસુકી	આસોનો	રણમાં	જીવાન	પાક	મદીરમાનો	વસતની	ફટિલ
અત્યથ	પુરની	તમ	થલિત,	આલ	ત્રત	ચુગલ	તેજવત;
કાંચળા વિનાનો	પુનેમનો	કોધે	સીદલ	લીલ	તરતનો	જોડ	તેજવાળ
		આલેલ	દીપતુ				
ફની	મધ	અઢત	વિવંદ,	વેલી	વિનુધુમ	ઉમગ	નવ;
ફેલુ માટે- લી એવો	મધરા-	ચદાવેલ	ટોળા વ-	વેલે વળ-	ધુમાટા	આનંદ	નવં
	તનો		ખુદં	ગેલ	વિનાનો	ભરેલી	
લધુ	ઉડગન	શર	ત્રહીત,	ત્રખા	તીમિર	લવ	અખરવ;
નાનો	તારાએ	બાલુ	લડકેલ	વરસાત-	અધારાં-	ખોલતી	દાણો ગ-
	વાટેલો	પુરેલ		માત્ર	માનો		રેલો નહો એવું
કેશ	કપોલ	લગુટી	દ્રીગન,	અધર	નાશા	સ્વર	દસન હે;
ચાટલો	કપાળ	લગર	આંખ	હોટ	નાક	ચક	દાત
નલુકે	પ્રભુપે	ચલિ	પ્રિયા,	ખટ	બીધિ	આટ	પ્રલા કહે-૧.

દીપમાલિકાલંકાર.-કવિત્ત.

મરદ ન્યૌ મૂછ ગિન, ણાંદર ન્યૌ પૂંછ ગિન,
કામન ન્યૌ કૂચ ગિન, રૂપ ગિન કાયા હે;
પ્રીત ન્યૌ રીત ગિન, રાજ ન્યૌ નિત ગિન,
અધરા ન્યૌ ઝીત ગિન, તરુવર ગિન છાંયાં હે;
કુળજ ન્યૌ કહાન ગિન, મિજલસ ન્યૌ પાન ગિન,
ગુનિજન ન્યૌ ગાંન ગિન, ગોવિંદ ગિન ગાયા હે;
કિલ્લા ન્યૌ કોટ ગિન, હુસબો ન્યૌ હોઠ ગિન,
ગોકુલ ન્યૌ ગોઠ ગિન, આપુ ગિન માયા હે.

૧

કહાંના ન્યૌ ખેનિ ગિન, કવિતા ન્યૌ કહેની ગિન,
ભક્તન ન્યૌ શહેની ગિન, હુંસા ગિન કાયા હે;
દોલત ન્યૌ દાન ગિન, મિલવો ન્યૌ માન ગિન,
માનવ ન્યૌ સાન ગિન, ગંગા ગિન નહાયા હે;
નાગર ન્યૌ રૂપ ગિન, રૈયત ન્યૌ ભૂપ ગિન,
સેવન ન્યૌ ધુપ ગિન, તાલ ગિન ગાયા હે;
સૂરાં ન્યૌ હિંમત ગિન, હિસ ન્યૌ કિંમત ગિન,
ગોકુલ ન્યૌ ગંમત ગિન, આપુ ગિન માયા હે.

૨

ખાદર ન્યૌ સૂર ગિન, લોજન ન્યૌ ફૂર ગિન,
બ્યાન ન્યૌ ગુર ગિન, હાથી ગિન સેના હે;
ગામ ન્યૌ સામ ગિન, ગવન ન્યૌ કામ ગિન,
સમરન ન્યૌ રામ ગિન, દામ ગિન દેના હે;
દાતા ન્યૌ ધંન ગિન, મિલવો ન્યૌ મંન ગિન,
તપ ન્યૌ વંન ગિન, સુકિત ગિન લેના હે;
કૂપ ન્યૌ વારિ ગિન, શેજ ન્યૌ નારિ ગિન,
ળીરી ન્યૌ સુપારિ ગિન, કીકી ગિન નેના હે.

૩

લોજન અલ્લનો ન્યું, સલુનો સઠ નારિનમું,
કરી ગિન સેન જેસે, નાક ગિન નારિ હે;
ચોહોપ સુગંધ ગિન, ગંધ ગિન ખેલ પુનિ,
રાસ ગિન તોરી જેસે, ધૂચ્છ ગિન ડારી હે;
પચ્છ ગિન ખગ જેસે, લચ્છિ ગિન દાતા સુનો,
ઉધો ગિધાતા કહા, ચિત્તમે ગિચારી હે;

કહિયો જા કાનનસે, નીકી ગ્રીજ કહિ નભુ,
ફીકીસી લગે બીરી, બરજ સુપારી હે.

૪

કવિ વિષે.

દોહો.

ભૂપ કબીકું લણુ ગીને, કબી ગીને લણુ ભૂપ;
જેસે ગિરિવરકે ચઢે, અરધ ઉરધ સમરૂપ.

૧

કવિત.

તેરે ઘોરે હાથી તો, હમારે છંદ જાતી હે,
તેરે ખ્યાદે લાયક તો, હમારે દોહા સાજ હે;
તેરે બ્યૂહ રચન તો, હમારે ધરન કેહેબેકી,
તેરે જુદા જીતબો તો, હમારે સભા કાજ હે;
તેરે દ્રવ્ય ભંડાર તો, હમારે હે અંથ અપાર,
તેરે જાન હુંદલી તો, હમારે નાદકો અવાજ હે;
તું હે ભૂમિ ઇશ્વર નભુ, કવિ સો હે કાવ્ય ઇશ્વર,
તું બંકા મહારાજ તો, મેં જાકે કવિરાજ હે.

૧

નર્મદાશંકર કવિ વિષે.—છંદ છપ્પય.

નીતિ નિયુન નૃપ ધરમ, બરમ બીદિત બીબેક રત;
મન તરંગ તુચિ રચિત, સુ ચિત હિત પ્રત ન ટેક મત;
કાવ્ય સાંગ સર્વાંગ, ગણિત અતિ શુદ્ધ જુદ વત;
અર્થ પ્રગટ પરસિદ્ધ, રીઝિ જમિ હસ્તામલ વત;
નભુ નીરખી હસી હરખી કહે, નિત નૌતન રચના નવી;
કૃતિ નીયુન કવિરાજપદ, નર્મદાશકર કવી. ૧

ચોટીબંધ—અંતરલાપિકા આલંકાર.

છંદ—છપ્પય.

દેવે રેની કહા, નીંદકો કોહે સમતા;
ભગવતપ્રીય ચો કહા, તાસ ઉર કયોલુ રમતા,
નૃપતિ દાર કહા ભરત, કહા શિશુ હઠકું લહિયે;
શબ્દ અંચન કો કરત, પીક મિષ્ટ કહા લગ કહિયે;

પ્રશ્નોત્તર કવિત્ત રચન, ચોટીબંધ નબુ ચવી;
અર્થ યાદિ પદમે લીખ્યો, નર્મદાચંકર કવિ.

૧

૪૪ ૪૪ ૪૪ ૪૪ ૪૪ ૪૪ ૪૪ ૪૪ |

દોહડા.

હરદોહડા સહ નામ કવિ, ધીનય કરહું કર જોરી;
સહ ગૌરી સર્વજતા, લહો નીમતા મોરી.

૧

અર્થ-હે નર્મદાચંકર કવિરાજ, સૌ. ગ્રાદિગૌરી સહવર્તમાન તમને મારા
નતમ્રતાપૂર્વક પ્રણામ.

મદના અંકુશ વિષે-દોહડા.

મેહેરી અંકુશ મરદકા, સારા મુલુક મજૂર;
નતગેકે મુખ ચૂરમા, ઉચેકે મુખ ધૂર.
મરદ નરદમેં ગરદ હે, હરદમ રહે હજૂર;
બંદે સિકંદર સાહેબી, મેહેરી ગીને મજૂર.

૧

૨

પ્રીતિ વિષે.-દોહડા.

મધુ પતંગ ઈલા એન અખ, વિરમેકાંગી પ્રીત;
નિરખીકે રસબસ ભુગલ, સમ પ્રીતિકી રીત.

૧

સોરડો.

અલિ ગજ મીન કુરંગ, પ્રાન દેતહે પ્રીતમું;
જરત દીપકે સંગ, સાચી પ્રીત પતંગકી

૧

કાલજ્ઞાન વિષે-દોહડા.

પશ્ચિમ ખંડે માસ તિન, દક્ષિન ખટબુ લહીન;
પૂરબ એક બળાનિયે, ઉત્તર દેબુ કહીન.
મધ્ય ખંડે દીન દસ, ધુમર ભયે દિન એક;
મરન સંખ્યા યો બાનિયે, દેખિ જલ બાનુ બિબેક.

૧

૨

ચૌદ વીધા વિષે.

છંદ-ગીત.

પરખણ સઘલી વાતરી, પચ કરે પરમાણુ;
 સુરતા રાખી સાંભળો, ચૌદ વીધા ગુણગણુ;
 નાણ ચૌદ વીધારા ગુણુરી, જાણું તણારા ભારે ભેદ;
 પ્રહસાન^૧ રસાયણ^૨ ખીણ, ત્રીણ રાગ^૩ ને ચોથી વેદ^૪;
 પાંચમી જ્યોતિષ^૫ વ્યાકરણ^૬ છઠ્ઠી, સાતમી શસ્ત્ર^૭ તરે જળ^૮ આકે;
 નવમી લેખકચીત્ર^૯ અનોપમ, લહો દશમે ઠેકનો^{૧૦} ઠાકે;
 એકાદશમે વાહન^{૧૧} વીધા, દ્વાદશ નટ તે નૃત્ય^{૧૨} વખાણુ;
 બાધ^{૧૩} તેર ને ચૌદમી તસ્કર,^{૧૪} નભુએ ચૌદ વિધા ગુણગણુ. ૧

विभाग ३ ज्ञे.

—११११११११—

संस्कृत, हिंदुस्तानी ने संस्कृत भीष्ट, शुद्धाती गद्य
आने चीनकाव्य.

—११११११११—

श्री परमगुरु स्तोत्र.

शिसरीणो वृत्त.

नमस्ते कैवल्यं निरमयनिराकारमभयं,
सदा शुद्धः सातं चिन्मय चिदाकासमाधिकं;
अखंडमहैतमधिपति महावाक्य गदितं,
रसं रुद्रै छिन्ना यमनसमलगाः शिखरिणी.

१

वंशस्थ वृत्त.

नमः प्रभादयं गुरुदेयरूपये, कृपामयं ईष्टमनादि सिद्धयं;
परात्पर विश्वमभिन्नमव्ययं जतौतु वंशस्थमुदिरितं नरो.

२

उषेद्रवजा वृत्त.

गुरुं परंबद्ध प्रकाशसारं, नमामि ते नाममनंतवीर्यं;
अनंतवीर्याय नमोनमस्ते, उषेद्रवजा जतनास्त तोमौ.

३

मालिनी वृत्त.

गुरुपदकमलिनं भक्तियुक्तो चितस्थं,
भवति तिमिरनासं भव्यता भानुजोती;
कचिदर्पि कलपेनो मुह्यते तस्यं मन्त्रं,
ननमममयुतेन मालिनी भोगिलोके.

४

पुष्पिताग्रा वृत्त.

प्रमुदित हृदये पदारविंदं,
त्यजति मनोद्भवां लोभश्च मोहक्रोधान्;
सुखयतु सकलो भवार्णवायः,
पुनरपि नो मरणं च जन्म भूत्वा;
त्वदपि न भजितं विमूढ चित्तो,
कचिदपितान्करणेन किञ्चीदस्ती;
अयुजिन युग रेफतो यकारो,
युजि च न जौ नरगाश्च पुष्पिताग्रा.

५

विद्युन्माला वृत्त.

आद्यानाद्यं शुद्धं शातं, व्यक्ताव्यक्तं मांयाकांतं;
शब्दातीतं विश्वाधीशं, मोमो गोगो विद्युन्माला.

६

इंद्रवज्रा वृत्त.

सामग्र विश्वौ परिपालनाय, सहाररूपं जगदुद्भवाय;
विश्वात्मनानंतं नमो नमस्ते, साहीन्द्रवज्रा यदितौ जगौगः.

७

स्वागतो वृत्त.

मोक्षदा शरण आगत तस्य, क्वापि ह्युच्चरित यो गुरु शब्द;
नात्र संशय पराभवरिष्टयः, स्वागतेति रन भाद्गुरु युग्मं.

८

श्येनिका वृत्त.

पाहिमां परापरः सदाशिवो, देहि मे पदाब्ज भक्ति सुखदा;
कारणं क्रिया त्वमेव मिश्ररं, श्येनिका रजौरलौ गुरुर्य.

९

जलौघत वृत्त.

जयं जय जय जटाधर हरं, सदा सुखनीधं सुधाकर धरं;
सुरासुरगणा पदाब्ज नमितं, रसै जसजसा जलौघत गति.

१०

मुजंगमयात वृत्त.

निजानंद निर्वोण निर्मोह नित्यं, निराकार साकार परं पुनीतं;

चिदाकाश माकाश वंदामभिष्टं, मुजंगप्रयातं भवेद्यै श्वतुर्भिः. ११

विबुधवंदीता वृत्त.

सुरपति नरा, यक्ष किन्नरा; अहिपति समं, बाग गांधवा;

पदसरोरुह, मीच्छितं तथा; विबुधवंदिता, नोररी लगी. १२

अनुष्टुप् छंद.

एतत्स्तोत्रं पठेन्नित्यं, सर्वं कामार्थं सिद्धिदा;

सर्वं दुःखं प्रणश्यंति, भोग मोक्ष प्रदायकं. १३

दारुकं योशितास्तस्य, नृत्यं कुर्वती नाटकं;

तादृशं नमसासीनं, गदीताक्षर स्वेच्छया. १४

इति श्री परमगुरु स्तोत्रं, मेहेता अवटंकेन द्यानतरायात्मनेन नमु
विरचिताय स्माप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥ कल्याणमस्तु शुभंभवतु ॥

द्वीअर्थो काव्य. (हिंदुस्तानी तथा संस्कृत भीश्र.)

दोहा.

श्री सरस्वति प्रसादते, सब जगको बिबहार;

उर धरिके नभू उचरे, द्वीअरय काव्य विचार.

छप्पय.

मुक्तमाल सम गंग, लच्छि सम गौरि अंग अध;

कृष्णागरु सम नाग, बिंदु सम चंद्र भाल मध;

पंछिराज सम वृषभ, बास वैकुण्ठ गीरि सम;

बरदा सम प्रतिपाल, हरि हर प्रत्यय प्रकृति भ्रम;

सम जानी समरन करुं, नभूकुं अनुकंपा करो;
द्वे अरथी कविता रत्नन, धी प्रविष्ट व्हे उचरो. २

आर्या.

शुद्धाद्वैत विचारे, सत्य विश्व न ब्रह्म सदानंद,
काव्येद द्वैतार्थे, नभूत पुनर सदा फलकंद. ३

गाति.

अपमान दे न मानः, दान ददासी न कोपि सद्पार्श्व;
काव्येद द्वैतार्थे, कृपण न दात नभु किंनित् मात्रं. ४

उपगीति.

मुखं नो चतुरो हं, शास्त्रज्ञोदं न महदज्ञ;
काव्येद द्वैतार्थे, को जानाति ननमिद तज्ञं. ५

आर्या गीति.

पद पग होत पयागं, जाके मन वन क्रम परउपकारोयं;
सहत दुसह तप वातं, काव्येदं द्वैतार्थे नभू आतोयं. ६

दोहा.

मनग्वाटलो न मानिए, जेहि जागो दिन रेन;
मनखावाचा हे नहि, नभू खरे दिलमेन. ७

कवित्त.

निकसे न पशु नर पंती कहूं, डर मानत हे सब आतपको,
थल देखि रुचि तर्हि वाम करे, न सके चलि सेन कोउ नृपको,
अधरेननदीन लहो रसिआ, अति बादतहे दल कंद्रपको,
नभू जेठ अपाडकी सरभरता, लखिये यह मंत्र सयानपको. ८
कगन हे कर अंजन मेन न, सेनन मेन न देख जगे,
नेपुर पाय न घूसर बाजन, बेसर नाक न नेह पगे;
मूठ न आनन सुस्वर गान न, दोउ विचरे वन ठीक ठगे,
द्वैत अरथ नभू कविता कहही, लाल लली सम रूप लगे. ९

नंपरुसो रंग अग सोलही सहीत अति,
 आनंदको मध्य माहुर बसी रहो हे;
 सीतल संयोगिन सम आग हे बियोगिनकुं,
 चंचल अति बेग राजहंस सम लहो हे;
 देखत रुचि बाढत उमंग गुनसागरकुं,
 रजनीको रत्न चित्त चातुरके चहो हे;
 सुनिए गुनगाहक द्वे अर्थको कवित्त नभू,
 चंद्र चंद्रमुखी दोउ सरभरतां कहो हे.
 कोमल प्रफुल मनु सरस हे पराग पत्री,
 रोलन रसपान करी प्रेमपास परी हे;
 दरसत दुखहरन पुनि, परसत सुख करनकाज,
 साज रस सिंगारको प्रवीन पानी धरीहे;
 कंठसु लगावत मनभावत मन मोहनके,
 पतिके बियोगतें तुशार घास डरीहे;
 सुनिए गुनगाहक द्वे अर्थको कवित्तनभू,
 कंज कजमुखी दोउ सरभरना करीहे.

सवैया.

सासन ना दइहे लीख आज,
 बटाउही तीरथपंथ गहोहे;
 नाव न हे नदिआं भरपूर सो,
 जोवनमे घनयौं डनयोहे;
 ओर सुनो एक बिप्रकी जात सो,
 पावकमे जरी प्रेत भयोहे;
 बास करो नभु या पूरमे,
 भानहु जान अवे अयोहे.

इति पूरन.

અથ જ્ઞાન પ્રકરણ.

શ્રી પરમાત્મને નમઃ

શિષ્ય ઉવાચ-શિષ્ય સદ્ગુરુને પજે નમીને પ્રશ્ન કરે છે જે, હે મહારાજ!
આ અપાર સમુદ્ર જેવો સંસાર તેમાં વારવાર અવતાર ધરવો ને
વારવાર મરણ, એ કેમ મટે?

ગુરુ ઉવાચ-સદ્ગુરુ કેહે છે, હે ભાઈ, એ જન્મ મરણ મટવાના ઘણા
ખીળ ઉપાયો કરે પણ તેથી મટે નહીં; આત્મજ્ઞાન સમજે તો
મટે; ખીળ કાઢિ ઉપાયે મટે નહીં.

શિ૦-હે ગુરુ મહારાજ! આત્મા તે શું? ને તેનું જ્ઞાન તે કેમ થાયે?
ગુ૦-જો ભાઈ, આત્મા તે પરમેશ્વર, ને તે પરમેશ્વર નિર્ગુણ, નિર્વિકાર,
સમ્યક્દાનંદ, અખંડ, અવિનાશી ને સ્વપ્રકાશ છે

શિ૦-એવા જે તમે પરમેશ્વર કહ્યા, તે ક્યા હશે ને તેને કેમ ઓળખિયે?
ગુ૦-અરે ભાઈ, તું વિચાર કરીને જો, કે જડ તે શું ને ચૈતન તે શું છે?
શિ૦-મહારાજ, જે જાણે તે ચૈતન છે, ને ન જાણે તે જડ છે, એમ
હું જાણુ છઉં

ગુ૦-જો ભાઈ ત્યારે, તારો જે દેહ છે તે તને નથી જાણતો, ને તું તે
દેહને જાણે છે, જે મારો દેહ છે. ત્યારે તુ દેહથી જુદો છે ત્યારે
એમ છે ત્યારે તુ ચૈતન છે ને દેહ તે જડ છે, એમ નિશ્ચય કર
વળી એમ અનુભવ કરીને જો કે, દેહ એ ઉઘમાં પડેલો રેહે છે
ને તુ સમણામાં ખીળ દેહથી નાના પ્રકારનું નાટક કરે છુ, ને તારો
પડેલો દેહ છે તે દોડતો ચાલતો નથી માટે તુ નિશ્ચયે એમ
જાણ, કે હું દેહથી જુદો છુ

શિ૦-હે ગુરુ મહારાજ, હું દેહથી જુદો છુ, એમ તો મે જાણ્યુ, પણ
પરમેશ્વર તે શું હશે? તે હું જાણતો નથી.

ગુ૦-જો ભાઈ, ઉઘમાં સ્થીર થઈ પડી રહે છે, એવો જે આ દેખાય છે
તે તારો સ્થુળ દેહ, એને તું જડ જાણ્યો છે, એ સુક્ષ્મ ચાર દેહ
છે-એક તો આ સ્થુળ દેહ, જે તું જડ જાણ્યો તે, ને એ જાગૃ-
તામાં દેખાય છે ને અનનો છે ખીજો સૂક્ષ્મ દેહ સમણાનો, ને

ત્રીજો કારણ દેહ સુપુત્રી એટલે ઉઘનો, એનો અનુભવ એમ કર કે, મને એકજ ઉચે બહાણ વાચું, મેં કંઈ જાણ્યું નથી; એમ સવારે ઉઠીને કેહે છે, એ ત્રીજો દેહ; ને જ્ઞાન થયા પછી, હું આત્મા છું એમ કહીશ, તે ચોથો દેહજાણ. એ ચારે દેહનો પ્રકાશી ને જાણનારો તું ચૈતન્ય છું, ને તને કહ્યા જે ચારે દેહ તે જડ છે. ને તું ચૈતન્ય તે આત્મા કેહેતાં પરમેશ્વર છું, એમાં કાંઈ જ સંદેહ નથી. કાંઈ કહેથી હું પરમેશ્વર થઈશ, એવું જાણતો નહીં તું હતો. પણ પરમેશ્વર, ને હાંસ ભૂલથી હું છવ છું, એમ કહું છું તે પણ તું પરમેશ્વર છે, ને જ્ઞાન સમજાયાથી હું પ્રજ્ઞા છું એમ કહીશ તો, તે પણ તું પરમેશ્વર જ છે.

શિ૦-મહારાજ, તમે કહ્યું જે તું પરમેશ્વર છે, પણ માં મન કેમ હા કેહે? કારણ કે, પરમેશ્વર તો સમર્થ છે, ને હું તો અસમર્થ છું; માટે મેં હા કેમ કેહેવાય?

ગુ૦-જો ભાઈ, છવ, ઇશ્વર ને કેવલ્ય; એ ત્રણનું એમ સમજવું છે જે, કેવલ્યને વિષે કાંઈ કેહેવાનું જ નથી ને તે તું જ છે. ને ઇશ્વર તે, તારામાં જેટલું જળ તથા બુદ્ધિ છે તે, ને છવ તે, જે નિર્બળ તથા બુદ્ધિથી, હું પરમેશ્વર નથી, એમ જાણે છે તે. ત્યારે છવ પણ તું ને ઇશ્વર પણ તું, ને અજ્ઞાન ને માયા એ તને છે, ને કેવલ્ય પણ તું જ છે. વળી ઇશ્વર એ નામ જળનું છે, જે જેથી જળિઓ તે ઇશ્વર ને જે જેથી નિર્બળ તે છવ છે. માટે છવ ઇશ્વરમાં કાંઈ ભેદ નથી, એ ભેદ અભેદ છે; એમ જાણ. ને સમજવાનું એમ છે કે, આ જગત, નામ, શુણ ને રૂપ એ સર્વ એક ચૈતન્યમાં છે.- દૃષ્ટાંત-કે જેમ, જળમાં લેહર, ઓઢા, પરપોટા ને ભમરા છે, એ જેમ જળનું રૂપ ભેદને નામ પડ્યાં છે, પણ એ જળવિના બિનું કાંઈ નથી, આદે, મધ્યે ને અતે કેવળ જળ જ છે તેમ આ જગત એ જ પરમેશ્વર છે, ને તું કાંઈ જગતથી બાહ્ય નથી, માટે તું પણ પરમેશ્વર છે, એમ નિશ્ચે કર. એમ નિશ્ચે થશે એજ જ્ઞાન છે એને બીજી કાંઈ ક્રિયા કરવાની નથી

શિ૦-એ તમે કહ્યું તે તો ખરૂં, પણ કાંઈ શાસનું પ્રમાણ કહીને મને સમજાવો, કે તે કોઈથી ના ન કહી શકાય

ગુ૦-જો ભાઈ, એ જ્ઞાનના ચાર અનુબંધ છે તે કહું છું, તું સાંભળ ૧ અધિકારી, ૨ સમંધ, ૩ વિષય ને ૪ પ્રયોજન

શિ૦—મહારાજ, પેહેલો અનુબંધ જે અધિકારી, એ મને સમજાવો.

ગુ૦—ભાઈ, ચાર સાધને જે જુક્ત, તે અધિકારી કહેવાય.

શિ૦—ગુરુજી, ચાર સાધન તે ક્યાં ક્યાં ?

ગુ૦-૧ વિવેક, ૨ વૈરાગ્ય, ૩ સમાદિ છ સપત્તિ ને ૪ મુમુક્ષુતા.

૧ વિવેક જે નિત્ય અને અનિત્યનો વિચાર તે. નિત્ય જે નાશ ન પામે તે, ને અનિત્ય જે નાશ પામે તે. નામ ને રૂપ એ નાશ પામે છે માટે એ અનિત્ય, અને આત્મા નાશ ન પામે માટે એ નિત્ય.

૨ વૈરાગ્ય જે, આ લોક તથા પરલોકની સમૃદ્ધિને કાગવિટા તૂટ્ય ભણી, તે ઉપર રાગ જે પ્રીતિ નહીં તે.

૩ સમાદિ છ સપત્તિ કહું છું. ૧ સમ, ૨ દમ, ૩ ઉપરતી, ૪ તિતિક્ષા, ૫ શ્રદ્ધા ને ૬ સમાધાન, એ છ મળીને એક સાધન કહેવાય છે.

૧ સમ એટલે મનને એક ભોક્ષમાં જ રાખવું તે

૨ દમ એટલે બાહ્યોદ્રિને પાછી વાળી સાધારણ રીતે વરતવું તે.

૩ ઉપરતિ એટલે સર્વ ઇંદ્રીઓને વસ સખી તેના ઉપરી રહેવું તે.

૪ તિતિક્ષા એટલે સતસંગ કરતાં જે કાંઈ દુઃખ અથવા સુખ તથા માન અથવા અપમાન થાય તે સેહેવું તે.

૫ શ્રદ્ધા એટલે ગુરુ તથા વેદાંતના વચન ઉપર વિશ્વાસ તે.

૬ સમાધાન એટલે ચિત્તની એકાગ્રતા તે.

૪ મુમુક્ષુતા એટલે મારો ભોક્ષ થાય ને હું જન્મમરણથી છુટું, એહેવું આહાવું તે.

એ ચાર સાધને જુક્ત હોય તેને અધિકારી બાણવો. એ પેહેલું અનુબંધ

શિ૦—મહારાજ, સમઘ તે શું?

ગુ૦—આત્મજ્ઞાનનો કહેનાર જે ગુરુ ને સાંભળનાર જ શિષ્ય, એ બંને સાથે રહેવાની અનુકૂળતા, એ સમઘ.

શિ૦—ગુરુજી, વિશય તે શું.

ગુ૦—જો ભાઈ, હું જીવ, મહા પાપી, લુટો, ગરીબ ને નિર્ણજ છું, ને કાંઈક બીજો ઇશ્વર છે, તે ઉચે રહે છે ને તે મહા જાણીઓ, ભલો ને સમર્થ છે. એહેવું ઘણા કાળનું અજ્ઞાન છે, એને પ્રમાણ શ્રુતિ-

‘અનાદિ માયયા શ્રુતો, ઇતિ શ્રુતો’ એ શ્રુતિ પ્રમાણે અજ્ઞાન છે તે મટી, જીવ ને ઇશ્વરની એકતા થવી, એ વિષય.

એ અજ્ઞાન મટવા સારૂ, વેદે ચાર મહાવાક્ય નીચે પ્રમાણે કહ્યાં છે.

૧ તત્ત્વમસિ, ૨ અહંપ્રજ્ઞાસ્મી, ૩ પ્રજ્ઞાનમાનંદપ્રજ્ઞ, ને ૪ અયંઆત્માપ્રજ્ઞ.

એ ચારેનો સાચો અર્થ એકજ છે તે કહું છું. ને એ મહાવાક્યોના ત્રણ ત્રણ પદ છે તે તથા તેના અર્થ તે કહું છું, તથા કયા વેદનું કયું મહાવાક્ય, તે કહું છું.

જો લાઇ, કયા વેદનું, કયું મહાવાક્ય છે તે તું સાંભળ.-
‘૧ પ્રજ્ઞાનમાનંદપ્રજ્ઞ’ એ ઋગ્વેદનું, ‘૨ અહંપ્રજ્ઞાસ્મી’ એ યજુર્વેદનું,
‘૩ તત્ત્વમસી’ એ સામવેદનું ને ‘૪ અયંઆત્માપ્રજ્ઞ’ એ અથર્વવેદનું.

જો ણાપુ, અછેક મહાવાક્યના ત્રણ ત્રણ પદ સાંભળ-પ્રજ્ઞાનમ્-આનંદ-પ્રજ્ઞ, અહમ્-પ્રજ્ઞ-અસ્મી, તત્-ત્વમ્-અસી, ને અયમ્-આત્મા-પ્રજ્ઞ.

હવે તું એના અર્થ સાંભળ-‘૧ પ્રજ્ઞાનમ્-વિશેષજ્ઞાન-ચૈતન, આનંદ-મુખ, પ્રજ્ઞ-પરમેશ્વર.’ ૨ અહમ્-હું, પ્રજ્ઞ-પરમેશ્વર, અસ્મી-હું.’ ‘૩ તત્-તે, ત્વમ્-તું, અસી-છે.’ ‘૪ અયમ્-આ, આત્મા-જીવ, પ્રજ્ઞ-પરમેશ્વર.’

જો, સામવેદનું મહાવાક્ય જે તત્ત્વમસી, એનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી કહું છું.-તત્ કહેતાં, જેને તું વેગળો જાણે છે તે ઇશ્વર, તે ત્વં કહેતાં, તું જે આ પ્રત્યક્ષ દેહવાળો જીવ, તે અસી કહેતાં છે. તે તું છે, એ એનો અર્થ સિદ્ધ થયો.

એજ પ્રમાણે, ચારે મહાવાક્યનો અર્થ વિચાર કરીને જોશે તો એકજ છે.

શિઃ—હે કૃપાનાથ, એમ તો તમે જુદા જુદા જાતલાગ્યા ને અર્થમાં તો તમે, ‘તે તું છે’ એમ એકજ કહ્યું, એનું કેમ છે?

શુઃ—જો લાઇ, એના વાચ્યાર્થ ને લક્ષ્યાર્થ કહું છું તે સાંભળ.

૧ જીવનો વાચ્યાર્થ એ જે, કર્તા ભોક્તા હું છું તથા આ દેહ તે પણ હું છું ને પુન્ય પાપાદિ કર્મ હું કરું છું.

૨ જીવનો લક્ષ્યાર્થ એ જે, હું કર્તા ભોક્તા નથી ને હું ચારે દેહનો સાક્ષી, ચારે દેહથી જુદો આત્મા છું. એ ત્વં પદ જે જીવ, તનો લક્ષ્યાર્થ.

- ૧ ઇશ્વરનો વાચ્યાર્થ એ જે, આ જગતનો હું કર્તા છું, હું સર્વનો અધિષ્ઠાતા છું, નિયંતા છું, હું સર્વને શુભાશુભ કર્મનો ક્ષણ આપનાર છું. સર્વજ્ઞ એટલે સર્વ જાણનાર છું ને આ મોટાં પ્રહ્લાંડનો ધણી છું એ તત્ત્વજ્ઞ જે ઇશ્વર તેનું વાચ્યાર્થ છે.
- ૨ હવે ઇશ્વરનો લક્ષ્યાર્થ એ જે, હું તો શુદ્ધ ચૈતન-આત્મા-પ્રહ્લા-પરમેશ્વર તે હું છું.
- ૩ હવે કૈવલ્ય તે શું જે, -જીવનું તથા ઇશ્વરનું વાચ્ય અહુણ ન કરવું ને લક્ષ્ય જાન્યોનો અહુણ કરતાં એકજ છે. અહીં દૃષ્ટાંત કહું છું તેથી સમજાશે. તે દૃષ્ટાંત-એક પુરુષ નોકરી કરતો હતો ત્યારે તે નોકર કેહેવાતો, ને નોકરી ગયા પછી રસોઇ કરવા લાગ્યો ત્યારે રસોઇઓ કેહેવાયો. અહીં નોકરી તથા રસોઇનો ત્યાગ કરતાં માત્ર એક પુરુષ નિરાળો છે. તેમ સિદ્ધાંત-જીવ ઇશ્વરનું વાચ્યાર્થ ત્યાગ કરતાં માત્ર એક ચૈતન રહે છે તે ચૈતનજ! જીવ, આત્મા, પરમેશ્વર, પ્રહ્લા, શિવ છે. જીનું દૃષ્ટાંત-કોઈ એક દેવદત્ત નામનો વેપારી એક પુરુષને મળ્યો, ને એ જાન્યોને કેટલાએક દીવસ સાથે રહેવાનું થયું, તેથી રનેહ થયો. પછી કેટલોક દીવસે જાન્યો છુટા પડ્યા, ને પેલા દેવદત્તને વેપારમાં ખોટ આવવાથી ગરીબ સ્થિતિમાં આવી ચિથરે હાલ થઈ ગયો. એ વખતમાં દેવયોગે પેલો મિત્ર મળ્યો, પણ દેવદત્તને જોળખ્યો નહીં. પછી વાતચિત્ત કરતાં, વેપારી અવસ્થાની તવંગર સ્થિતિને ગરીબી અવસ્થાની નિર્બળ સ્થિતિ જાણવામાં આવી, ત્યારે જોળખાયો. પછી વિચાર કર્યો કે, તવંગર સ્થિતિને નિર્બળ સ્થિતિ એ તો આવે છે ને જાય છે, પણ પુરુષ તો તે દેવદત્તજ છે. એમજ સિદ્ધાંતમાં, તવંગરી ને ગરીબી ત્યાગ કરતાં એક દેવદત્ત નિશ્ચે થયો. તેમ જીવનું વાચ્ય ને ઇશ્વરનું વાચ્ય ત્યાગ કરીએ તો માત્ર શેષ ચૈતન રહે છે. તે ચૈતનજ કૈવલ્ય કહીએ. એ વાચ્યનો ત્યાગ કરવો એજ ભાગત્યાગ લક્ષણ અથવા જહતાજહત લક્ષણ કેહેવાય, ને એ લક્ષણ કરતાં જીવ ઇશ્વર એક છે, ને તેજ કૈવલ્ય કેહેવાય.

એમ વિચાર કરતાં, હું આત્મા છું એમ નિશ્ચય થાય, તેનું નામ વિષય કેહેવાય છે. એ ત્રીજું અનુબંધ થયું.

૪. ચોથું અનુબંધ પ્રયોજન તે શું જે, સંસાર દુઃખની નિવૃત્તિ ને પરમાનંદની પ્રાપ્તિ.

જો ચાર અનુબંધને શુરુમુખે સારી પેઠે સમજીને, હું દષ્ટા એટલે જોનારો આત્મા-ચૈતન હું, ને આ દૃષ્ય પ્રપંચ એ જડ ને મિથ્યા છે; એવું અદ્વૈત જ્ઞાન થયું એટલે મોક્ષ થઈ ચુકો; એમાં કાંઈ સંદેહ નહીં.

શિ૦—હે શુરુમહારાજ, આપે તો કહ્યું જે, ઉપર પ્રમાણે વિચાર કરતાં, ઉપર પ્રમાણે નિશ્ચય થયો એટલે અદ્વૈતજ્ઞાન થયું, પણ મિથ્યા પ્રપંચ ને દૃષ્ટા સત્ય, એ જે થયા એટલે દ્વૈત થયું.

શુ૦—જો બાઈ, મિથ્યા પ્રપંચ એ જ માયા, ને એ માયાનો આરોપ, અજ્ઞાન કાળમાં, બોધ થતાં સૂધી કરવો પડે છે. ને જ્યારે બોધ એટલે જ્ઞાન થયું ત્યારે બેઉ નથી; કેમ કે, નામ રૂપ પ્રપંચ કાંઈ વાસ્તવ્ય નથી, મિથ્યા છે. દૃષ્ટાંત-જેમ મૃગતૃષ્ણાનું જળ વાસ્તવ્ય નથી. તેમ-ખીણું દૃષ્ટાંત-જેમ જળને વિષે ઓઢા, પરપોટા, લેહેરી ને ભમરા; આ ચાર નામ જળના હાલવાપણાથી પડ્યાં છે. એ ચાર નામ છે, એ જો કે, આદે મધ્યે ને અંતે જળ વિના કાંઈ બિલો પહાર્ય નથી, ને નામ રૂપ વાસ્તવ્ય નથી, મિથ્યા છે; કેવળ જળ જ છે. એમ, પંચ ભૂતનો કલ્લોલ આ જગત છે; એની આદે મધ્યે ને અંતે ચૈતન વિના બિલો કાંઈ વસ્તુ જ નથી. અહીં શ્રુતી-‘નેહનાનારતી કિચનં, ઇતિ શ્રુતે’.

શિ૦—હે શુરુદેવ, આપે કૃપા કરી અને જ્ઞાન કહ્યું તે પ્રમાણે બરાબર અનુભવ થયો, પણ એવો અનુભવ જેને થાય, તે જગતમાં શિ રીતે રહે ને વરતે ?

શુ૦—જો બાઈ, જેને આત્મજ્ઞાન થયું તેને કાંઈ ક્રિયા કરવાની રહી નથી, પણ પ્રાલબ્ધ પ્રમાણે રહે વરતે છે.

શિ૦—હે શુરુજી, મને કર્મની વ્યવસ્થા કહો.

શુ૦—જો બાઈ, કર્મ ત્રણ પ્રકારનાં છે-સંચિત, પ્રાલબ્ધ ને ક્રિયમાણ. તેમાં ઉપર પ્રમાણે જ્ઞાન થયાથી સંચિત કર્મ તો બળી જાય છે ને ક્રિયમાણ કર્મનો કરતા મટી જાય તેથી કર્મનો સંબંધ ન થાય, અને પ્રારબ્ધ કર્મ તો લોગવેજ છુટકો થાય-લોગવેથી જ મટે, લોગવ્યા વિના બિલો ઉપાય, મટવાનો. નથી.

શિ૦—હે મહારાજ, ત્યારે શું, પ્રારબ્ધને બરાસે એસી રહેવું ?

શુ૦—ના ભાઈ, એમ નથી. જ્ઞાન થયાં પછી, લોગવવાનું રહેલું જે પ્રારબ્ધ કર્મ, એનાં ત્રણ નીમિત્ત છે.—એક તો ઇચ્છા, બીજું અનિચ્છા ને ત્રીજું પરિણામ. ઇચ્છા તે, પોતાની ઇચ્છાથી સુખ દુઃખ લોગવે; પરિણામ તે, પારકાની—બીજાની ઇચ્છા થઈ ને કાંઈ આપ્યું તે લોગવે; ને અનિચ્છા તે, એની એજે—સહજ કાંઈ લોગ પ્રાપ્ત થાય તે લોગવે. એવાં, પ્રારબ્ધ કર્મનાં ત્રણ પ્રકારનાં નીમિત્ત છે.

શિ૦—હે મહારાજ, પ્રારબ્ધકર્મ વિશે જે આપે કહ્યું તે હું સમજાયો; પણ જ્ઞાની જે ક્રિયામાણ કર્મ કરે છે તેનું ફળ ક્યાં જાય છે? આપે તો, જ્ઞાનીને માત્ર પ્રારબ્ધ કર્મ લોગવવું પડે છે; એમ કહ્યું.

શુ૦—જો ભાઈ, જ્ઞાનીના દેહથી જે કર્મ થાય છે તેની વ્યવસ્થા કહ્યું હું તે સાંભળ.—જ્ઞાની—હરિજનની જે કોઈ સેવા, સ્તુતિ કરે અને તેની ઉપર ભાવ રાખે તેમનું ભણ્યું થયું જોઈએ; તે હરિજનના દેહથી તપ, વ્રત, દાન, પૂજા, ભજન આદિ જે કાંઈ પુન્ય કર્મ થયું હોય તેના ફળથી ભણ્યું થાય. ને જે કોઈ જ્ઞાનીની નિંદા, દ્વેશ કરે, જ્ઞાની ઉપર વૈર રાખે, જ્ઞાનીને દુઃખ દે; તેનું માહું થયું જોઈએ; તે હરિજન-જ્ઞાનીના દેહથી પાપકર્મ થયાં હોય તેનું ફળ, નિંદા વિગેરે દુઃખ દેનારને જાય, તેથી તેનું ભુંડું થાય.

શિ૦—હે શુરદેવ, આપે કર્મની વ્યવસ્થા કહી, તે મારા સમજવામાં આવી. હવે મને, જ્ઞાનની સાત લોભિકા, કહિકહિક છે તે કહો?

શુ૦—સાંભળ ભાઈ, સાત લોભિકા જે કેહેવાય છે તે ચિત્તની અવસ્થાનાં નામ છે. તે આ—૧ શુભેચ્છા, ૨ સુવિચારણા, ૩ તતુમાનસા, ૪ સત્વાપત્તિ, ૫ અસંશક્તિઅનામિકા, ૬ પદાર્થભાવિની, ૭ તૂર્થગા. એ સાતે લોભિકાના અર્થ કહ્યું તે સાંભળ.

૧ શુભેચ્છા—તીર્થ કરવાની, શાસ્ત્ર સાંભળવાની, સતસંગ કરવાની, એ આદિ પુન્ય કર્મ કરવાની ઇચ્છા થાય તે શુભેચ્છા કેહેવાય.

૨ સુવિચારણા—સાંભળેલાં શાસ્ત્રનું મનન કરવું એટલે વિચારવું, તે એવી રીતે કે, જીવ અને ઇશ્વર એ એક છે કે બુદ્ધા બુદ્ધા છે? માયા એ શું છે? ને બ્રહ્મ કોને કેહે છે, એવા એવા વિચાર કરવા, તે સુવિચારણા કેહેવાય.

૩ તતુમાનસા—બીજી લોભિકા પ્રમાણે વિચાર કરતાં, સંસાર-જગત મિથ્યા જણાય-સમજાય ને મિથ્યા જણાવાથી વૈરાગ્ય થાય ને પછી, સત્ય શુ હશે, એ જાણવાની આતુરતા થાય અને સંસાર

ઉપરથી મન ઉઠવાથી મનની દોડ ઘટે અર્થાત મન નાનુ થતું જાય, એ તતુમાનસા કહેવાય.

૪ સત્વાપત્તિ-વેદાંત શાસ્ત્રનાં વચન, સદ્ગુણનાં વચન, ને સંત-હરિજનનાં વચન પ્રમાણે વિચાર કરતાં એવો નિશ્ચય થયો કે હું આત્મા-ચૈતન-પરમેશ્વર-બ્રહ્મ છું. ને જન્મ છે, એ પણ આત્મા-બ્રહ્મ છે, બ્રહ્મ વિના બીજું કંઈજ નથી. ગંધ ને મોક્ષ છે એ મિથ્યા છે; એમ સમજીને જગતને સમજ્યા એવું બાણી પોતે તટસ્થ થયો-ચેત્યો ને બ્રાંતી જતી રહી ને બગૃત થયો ને સમજ્યો કે, ઓહો ! આજ સુધી હું અજ્ઞાનમાં પડી અટવાયો ને હવે મને મારાં રૂપની ગુદ્ધિ આવી. એમ સમજ્યો ત્યાંથી મોક્ષ થઈ ચુક્યો ને કાંઈ કરવાનું બાકી રહ્યું નહીં. એમ સમજી તટસ્થ થવાથી સત્વગુણની વૃદ્ધિ થતી, એ સત્વાપત્તિ કહેવાય.

હવે બીજી ત્રણ લોભિ તે સાધનની તારતમ્યતા છે, એટલે સાધન કરવાથી પ્રાપ્ત થાય છે. એનું હાર્દ એટલુંજ કે, એનું પ્રારબ્ધ યોગા-લ્યાસી પડ્યું હોય તેનાથીજ સાધન થાય છે ને તેનેજ પ્રાપ્ત થાય છે.

૫ અસંશક્તિઅનામિકા-ચોથી લોભિકા પ્રમાણે સમજી તટસ્થ થયેલો, કોઈનો સંગ ન કરતાં અખંડ પોતાના લક્ષમાં રહે, ને પોતે ઈચ્છે ત્યારે દેહમાં આવી વરતે, એવાને પ્રહ્લવિદ્વર કહે છે; અર્થાત જહાં આસક્તિ નહિ એજ અસંશક્તિઅનામિકા કહેવાય.

૬ પદાર્થભાવિની-પાંચમી લોભિકા પ્રમાણે અખંડ પોતાના લક્ષમાં રહે ને અન્ય પદાર્થનું ભાન ન રહે, ને કોઈની ધરજાએ દેહમાં આવી વરતે; એવી સ્થિતિવાળાને પ્રહ્લવિદ્વરિષ્ઠ કહે છે. અર્થાત પોતાના લક્ષમાં, બીજાનું અસ્તિત્વ-ભાવ ન રહેવો, એ પદાર્થ-ભાવિની કહેવાય. એ ભુમિકામાં જહલરથજી હતા.

૭ તૂર્યગા-ભાવાભાવ એટલે કંઈ છે કે નથી, એવાં ભાનથી રહિત, પોતાના સત્યસ્વરૂપના અખંડ લક્ષમાં લાગેલો, તે કોઈની અથવા પોતાની ઈચ્છાથી પણ દેહ બાણી આવી શકે નહીં. અર્થાત તૂર્ય એટલે ચેત્યું, પોતાનું કેવલ્ય સ્વરૂપજ ઘઈ રહ્યો, એ તૂર્યગા કહેવાય. એ ભૂમિકામાં દેવહુતીજી હતાં. એવી સ્થિતિ એની છે તેને પ્રહ્લવિદ્વરિયાન કહે છે.

એ જ્ઞાનની સાત લોભિકા કહી. એમાંથી પેહેલી એને પ્રાપ્ત થઈ તે જાણવું જે કોઈ કાળે પશુ પૂર્ણ થઈ મુક્ત થયે. કેટલાએક મહાત્મા પુત્રપો—જનક, દુર્વાસા, વશિષ્ઠ અને અષ્ટાવક્ર આદિ ચોથી ભૂમિકામાં મગ્ન રહ્યા છે. એ રીતે ભૂમિકા વિચાર છે.

જે ભાઈ, જ્ઞાની માત્રનું સમજવું એક સરખું છે ને દેહનાં ચલણ હલણની એવા પ્રારબ્ધયોગ પ્રમાણે જૂદી જૂદી છે; માટે દેહની એવા ભેદી નહીં; માત્ર જ્ઞાનીનું જ્ઞાન એટલે સમજવું ભેદું, એટલે સમજ્યામાં આવે; બીજું કાંઈ ભેવાનું નથી.

ઈતિશ્રી નભુલાલ વીરચિત જ્ઞાન પ્રકરણ સમાપ્ત.

કાંગળ.

શ્રી.

સ્વસ્તી શ્રી આનંદ પૂર મહા સુભરથાને પૂજારાધે સમગ્ર ઉપમા ભોગ, સદ્ગુણની સેવા વિશે વિજ્ઞાન પૂરીથી લાંબુ નામીના સાદાંગ પ્રભુમાં, અત્ર કુશળ તત્ત્વાસ્તુ. લખવા કારણ એ છે જે, તમારું પત્ર પ્રશ્ન તથા સિદ્ધાંત વસ્તુનું બહેલું આવ્યું તે વાંચી સમાચાર જાણ્યા. તમે લખ્યું જે, કોઈ ભોગી તાં જતી તાં સંન્યાસી તાં ગોસાંઈ તાં પંડિત તાં જ્ઞાની, એટલાને પુછવું ને ધનુર્વિદ્યા જાણવી તાં દેવદૃષ્ટી લેવી ને પવનનો છેડો તાં સાત કોઠા જાણવા તાં પિંડ બ્રહ્માંડ જોળખવાં તાં ચાર સ્વપ્ન જાણવાં તાં આઠ અમર મંત્ર, જે વશિષ્ઠે તાં રામાનંદે કહ્યો છે, તે પુછવો.

તમે લખોછો તે પ્રમાણે તમારી આજ્ઞાથી, આહિંસા, પ્રાણ અપાનનો ભોગ, એહેવા જે અગ્નિ ભોગી તાં પંચ વિશયથી પર એવા જે આત્મા જતી તાં સમગ્ર સૃષ્ટીનો નાસ કર્યો, એવા જે હંસ સંન્યાસી તાં સ્વરૂપનો લક્ષ કરવાનો ભાવ છે એને, એવા જે લાક્ષ્ય તાં ગો જે ઈંદ્રી, ને ઈંદ્રીના ગોલકને પ્રકાશે એવા, એના સ્વામી ચિદ, એ ચિદ ગોસાંઈ તાં મહાવાક્યને વિષે વિચરે નામ ગતિ કરે એવા જે મહાવાક્ય વિચાર પંડિત તાં ચોતાના સ્વરૂપનું જ્ઞાન કરાવે એવા જે જ્ઞાની-ગુરુશબ્દ; એ સમગ્રને પુછવું ને તેમણે કહ્યું તેની વિગત એ જે, -ધનુર્વિદ્યા એ જે, પ્રાણને સાધી, નખશિખ પર્વત સમગ્ર દેહ છે તેમાંથી, કૂર્મ જેમ, હાથ પગ સંકોચે છે એમ, પ્રાણને ખેંચીને એક સ્થળે લાવવો. ને દેવદૃષ્ટી એ જે, ખેચરીમુદ્રા કરવી. ને પવનનો છેડો લય, કે એમાંથી પવન

ઉત્પન્ન થઈ પાછો સમાય છે. ને છ કોઠા એ જે, છ ચક્ર, એ સૃષ્ટી માર્ગ, ને સાતમો કોઠો જે સંહાર માર્ગ તે. એ સાત કોઠાનો તાં પીંડ બ્રહ્માંડની સમૃદ્ધિનો પ્રકાશિક એક જ છે. ને આર સ્વપ્ન, તે આર અવસ્થા છે. ને આઘ અમર મંત્ર પૂછ્યો, તે અર્ધમાત્રા છે. એ અર્ધમાત્રા જ અવિનાશી પરમાણું છે ને એજ અક્ષર ધામ છે. ને તમે કોછો જે, વશિષ્ઠજીએ રામને કહ્યો, તાં રામાનંદજીએ કળીરને કહ્યો, તે વાત ખરી છે. એ મહાન પુરૂષોએ તેમના ઘાટમાં જ થતો જાતલાવ્યો છે. ને તમે કહ્યું જે જીવ ક્યાંથી આવ્યો? તે કેછે જે, જીવ સુશુપ્તીમાં થઈને તુર્યામાંથી આવ્યો, ને પાચમો વેદ પૂછ્યો તે કહ્યું જે, ચાર વેદ પ્રમાણે સાધન કરતાં જે વસ્તુ જડે, તે ઘણી સુક્ષ્મ છે, માટે પાંચમો સૂક્ષ્મ વેદ છે. ને ચોપનમો અક્ષર પૂછ્યો, તે કહ્યું કે, પચાસ વર્ણમાત્રિકા એ પચાસ અક્ષર ને ત્રણ પ્રણવના અક્ષર ને ચોપનમો અક્ષર તે અર્ધમાત્રા છે. ને તત્વજ્ઞાનનું પુછ્યું, તેનો ઉત્તર એવો આપ્યો કે, પંચ મહાભૂત દૃષ્ટમાન થયા પછી, સર્વતુ તત્વ જે આત્મા, તે પચકોશ પર તાં અવસ્થા ત્રય સાક્ષી તે તત્વ છે. ને વળી કહ્યું કે, એટલું બાણે તો પણ ઈશ્વરપદ તો સદશુરૂપની કૃપામાં છે. ઈતિ કાગળ સંપૂર્ણ.

ચિત્ર કાવ્ય.

૧. અધ્યગતી બંધ-દાહા.

રાધા રટ રાચાં સદા, બસ નેમ વસ જાન;
બાધા અટ સાચાં વદા, તાસ પ્રેમ વસ પ્રાન ૧

રા	ધા	ર	ટ	રા	ચા	સ	દા
બ	સ	ને	મ	વ	સ	બ	ન
બા	ધા	અ	ટ	સા	ચા	વ	દા
તા	સ	પ્રે	મ	વ	સ	પ્રા	ન

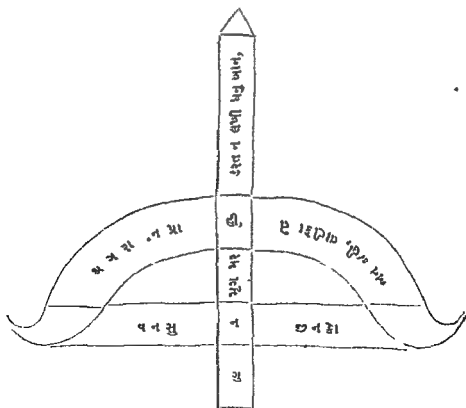
૨. ત્રીપ દીર્ઘ-ટોહા.

ગધા રટ રાયાં સદા, જાસ નેમ વસ જાન;
ખાધા અટ સાયાં વદા, તાસ પ્રેમ વસ પ્રાન ૧

રા	ર	શ	સ	જ	ને	વ	જ
ધા	ટ	થા	દા	સ	મ	સ	ન
ખા	ખ	સા	વ	તા	પ્રે	વ	પ્રા

૩. ધનુષ બંધ-ટોહા.

રાગ શ્રવન મુન મૃગ મરહી, ઉરત ન લખી ધનુ જાન;
શુન છનકો જાન જહી, તાહીકો તેહી પ્રાન. ૧

૪. જાણી બંધ-છંદ.

કસન વિહિન કત કવન, સદન સુનો જસ ત્રિય ખિન;
 મદન પ્રણલ મદ હુરન, સરન આવત સદ તારન;
 ગહન રખન ગરિધરન, નમન કત જન હિધારન;
 પરન ચખન પખ કરન, હુરન ભવ મોહ મિટારન. ૧

ત	ક	વ	ત્રી	ચ	ખિ
ક	સ	ન	સ	દ	ન
ન	હિ	વિ	જ	નો	સુ
દ	હ	ર	દ	તા	ર
મ	દ	ન	સ	ર	ન
લ	ખ	પ્ર	ત	વ	આ
રિ	ધ	ર	ઉ	ધા	ર
મ	હ	ન	ન	મ	ન
ન	ખ	ર	જ	ત	ક
ખ	ક	ર	મિ	ટા	ર
પ	ર	ન	હ	ર	ન
ન	ખ	ચ	મો	વ.	શ

૫. ગૌમુખી બંધ-છંદ.

કૃપયા કરન પાય પરન, કુરણાયતન રમા રમન;
શંકર કેશન કૃપા કરન, તારન તરન નભુ રટન. ૧

યા	ક	ર	ણા	ય	ત	ર	ક	રા
પ	ર	ન	ર	મ	ન	ક	ર	ન
હ	ય	પા	હ	મા	ર	રા	પા	હ

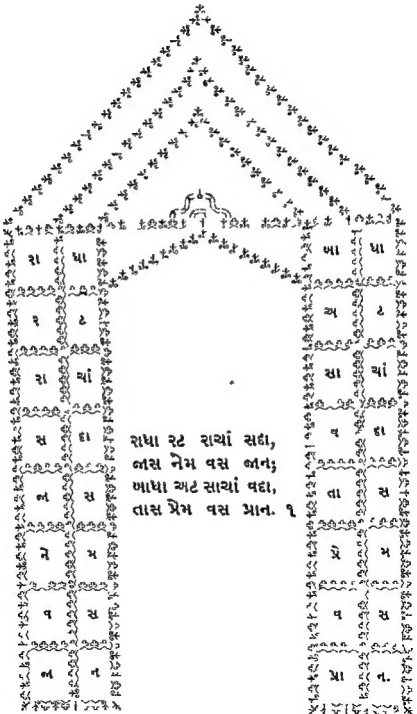
ન	ત	ર
ર	ટ	ન
તા	ભુ	ન

૬. ગતાગત બંધ-છંદ.

નમરેતુસદાકોસદાનજયાખખયાજનદાસકોદાસતુરેમન,
નખસેગનતેહૃદૃહિધૃહતેનનતેહૃદૃહિધૃહુતેનખમેખન;
નહપેનતીતેનજીતેસુપ્રકાસસકાપ્રમુતેજીનતેતીનપેછન,
નજરજકોટરજીનલ્યનીતતનીલ્યનજીરટજોકજરંજન. ૧

ન	મ	રે	ત	સ	દા	કો	સ	દા	ન	જ	યા	ખ
ન	ખ	સે	ખ	ન	તે	હ	ધૃ	હિ	ધૃ	હ	તે	ન
ન	છ	ચે	ન	તી	તે	ન	જી	તે	સુ	પ્ર	કા	સા
ન	જ	ર	જ	ક	જો	ટ	ર	જી	ન	લ્ય	ની	ત

૭. કપાટ બંધ-દોહા.

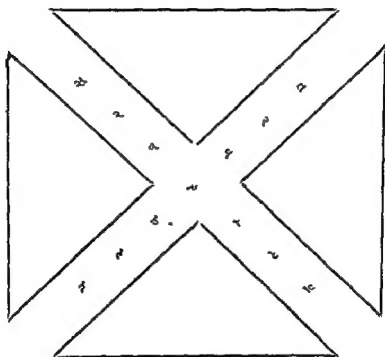

૮. ચોસર બંધ-છંદ.

સોખત દિવસ રેન શશિ ચોખત, તરવર,
તપત અનંત તદ્દપિ પય શ્રવતઃકિ, ગરવર,
રગ મહુ હોત લહત ગુરુ સાગરી, પરવર,
આવત ઉમડી નભુ પુરન ભરી, સરવર.

૧

સોખત દિવસ રેન શશિ ચોખત

આવત ઉમડી નભુ પુરન ભરી

તપત અનંત તદ્દપિ પય શ્રવતઃકિ

રગ મહુ હોત લહત ગુરુ સાગરી

૯. ત્રીકૂણી નાગ બંધ—કવિત્ત.

અવિનાસી આપ માન, અવર સળ જુઠ જાન,
એહિ હરિ અચલ ધ્યાન, પ્રરમપદ પાયો હે;
સાધન સળ લયો સિદ્ધ, ચાહે ના અષ્ટ સિદ્ધ,
ના ધરિછે નવ નિદ્ધ, સળતે અઘાયો હે;
ધરમ અરથ કામ મોક્ષ, નાહિં અપદોક્ષ પ્રોક્ષ,
કરતાદિ રહિત દોષ, સંશે નસાયો હે;
એક ના અનેક દેશ, કાલ વસ્તુ રહિત શેષ,
નાહીં કર્મ ઠલેશ નલુ, નિગમાગમ ગાયો હે. ૧.

